Sfântul Simeon, noul teolog - Imnele iubirii dumnezeieşti

Index

I. Despre luminarea dumnezeiască şi lumina Sfântului Duh; şi că Dumnezeu este singurul loc, în care după moarte toţi sfinţii îşi găsesc odihna; şi că cel ce cade în afara lui Dumnezeu nu va găsi în alt loc odihnă în viaţa viitoare

Care e taina înfricoşătoare ce se săvârşeşte în mine ?
Cuvântul n-o poate tâlcui, nici mâna mea ticăloasă
n-o poate scrie spre lauda şi slava Celui ce este peste toate,
A Celui ce este mai presus de orice laudă şi orice cuvânt.
Căci dacă cele ce se petrec acum în mine, risipitorul,
sunt negrăite şi de nespus, spune-mi cum va fi nevoie
să primească laudă sau slavă de la noi,
Cel care e Dăruitorul şi Făcătorul acestora?
Fiindcă nu va dobândi slavă de la noi Cel ce are slavă,
precum nici nu va primi strălucire sau se va împărtăşi de lumină,
soarele văzut de noi în lumină
El luminează, nu e luminat; se arată luminând, nu primeşte lumină.
Căci are ceea ce a primit, de la început, de la Creator.
Dacă deci făcând soarele, Dumnezeu, Creatorul tuturor,
l-a făcut fără vreo trebuinţă, ca să răspândească lumină îmbelşugată
şi să nu aibă nevoie nicidecum de altul mai mare,
cum ar primi slavă de la mine umilitul?
Căci e cu totul fără lipsuri Ziditorul soarelui,
care umple de toate bunătăţile, având puterea într-un semn şi
într-o hotărâre.
De aceea limba mea nu are cuvinte
şi mintea mea priveşte cele săvârşite, dar nu le explică;
le vede şi voieşte să le spună, dar nu găseşte cuvânt.
Căci ceea ce priveşte ceea ce e nevăzut şi cu totul fără formă,
şi simplu cu totul necompus, nesfârşită mărime
şi nu vede nici început şi nu observă nici sfârşit
şi nu cunoaşte nici mijloc; cum ar spune ce vede?
Socotesc că vede totul într-o unitate.
Dar nu, desigur, prin fiinţă, ci prin participare.
Căci te aprinzi de la foc şi iei focul întreg.
dar acela rămâne neîmpărţit, neîmpuţinat în ceea ce era.
Ceea ce se împărtăşeşte de focul material, se desparte de el
şi trece în multe sfeşnice,
dar acela fiind foc duhovnicesc, e de neîmpărţit
şi cu totul de neseparat şi de netăiat.
Căci împărtăşindu-se, nu se împarte, ci rămâne neîmpărţit

şi se află în mine,
răsare în mine, dinlăuntrul nevrednicei mele inimi,
ca soarele sau ca discul soarelui,
arătându-se în formă de sferă, în chip luminos, căci e ca o flacără.
Nu ştiu - precum s-a spus - ce să zic despre ea
şi aş voi să tac, dacă aş putea.
Dar minunea înfricoşătoare îmi mişcă inima şi-mi deschide
gura murdară şi mă face să vorbesc şi să scriu.
Căci Tu, Cel ce mi-ai răsărit acum în inima întunecată,
Cel ce mi-ai arătat lucruri minunate, pe care ochii nu le-au văzut,
Cel ce m-ai făcut ucenic şi fiu al apostolului, pe mine,
pe care mă avea înainte cumplitul balaur
şi ucigător de oameni ca lucrător şi slujitor a toată fărădelegea,
Tu, Soarele dinainte de veci, care ai strălucit, în iad,
iar pe urmă ai luminat şi sufletul meu întunecat
şi mi-ai dăruit ziua neînserată - lucru greu de crezut
celor nepăsători şi leneşi ca mine -
Cel ce ai umplut sărăcia mea de toate bunătăţile,
Tu însuţi mi-ai dăruit cuvânt şi mi-ai dat vorbe,
ca să istorisesc tuturor minunile Tale,
pe care le faci şi cu noi, robii Tăi.
Aceasta pentru că cei ce dorm cu lenevie în întuneric
şi spun: E cu neputinţă să se mântuiască păcătoşii şi să fie miluiţi
ca Petru şi ca ceilalţi apostoli, sfinţi, cuvioşi, drepţi,
să cunoască şi să înveţe că acesta a fost,
este şi va fi un lucru uşor pentru bunătatea Ta.
Şi cei cărora li se pare că Te au pe Tine, lumina întregii lumi
(Ioan VIII, 12),
dar spun că nu Te văd, că nu petrec în lumină,
că nu sunt luminaţi, că nu te văd mereu, Mântuitorule,
să afle că nu i-ai luminat pe ei în cugetare,
nici nu Te-ai sălăşluit în inima lor murdară
şi că se bucură degeaba cu nădejdi deşarte
socotind că vor vedea lumina Ta după moarte,
Căci arvuna, pecetea s-a dat sigur, de aici,
Mântuitorule, oilor de-a dreapta.
Căci dacă moartea îi aduce fiecăruia o închidere
şi după sfârşit nimeni nu mai poate face,
fără îndoială fiecare va fi cum s-a aflat.
Aceasta mă înspăimântă, Stăpâne, aceasta mă face să tremur,

aceasta usucă simţurile mele
fiindcă aşa cum murind şi mutându-se cineva acolo fiind orb,
nu va mai vedea acest soare în mod sensibil,
deşi înviind va primi iarăşi lumina ochilor,
aşa nici cel ce are mintea oarbă când moare,
nu Te va mai vedea pe Tine,
Soarele spiritual, Dumnezeul meu.
Ci ieşind din întuneric, va merge în întuneric
şi în veci va fi despărţit de Tine.
Nimeni dintre cei ce cred în Tine, Stăpâne,
sau din cei botezaţi în numele Tău,
nu va suporta această mare şi înfricoşătoare povară
a despărţirii de Tine, Milostive.
Căci cumplit chin este acesta,
cumplită, de nerăbdat, este suferinţa veşnică.
Căci ce e atât de rea ca despărţirea de Tine Mântuitorule?
Ce e mai dureros ca despărţirea de viaţă,
ca lipsirea de toate bunurile ?
Căci despărţirea de Tine e lipsirea de tot binele.
Fiindcă nu cum sunt cele de acum de pe pământ, vor fi şi atunci.
Pentru că acum cei ce nu Te cunosc pe Tine, se desfată trupeşte
şi se bucură sărind ca animalele
având cele ce li le-ai dat spre plăcerea vieţii.
Şi nevăzând decât acestea, socotesc că aşa va fi şi după ieşirea
sufletului,
după plecarea din această viaţă.
Dar vorbesc greşit şi cugetă rău
cei ce spun că vor fi într-o oarecare odihnă,
dar nu cu Tine, şi-şi pregătesc ei înşişi
un loc -, o, ce nebunie ! -
care nu va fi părtaş nici de lumină, dar nici de întuneric,
în afara împărăţiei, dar şi a gheenei,
departe şi de cămara mirelui, dar şi de focul judecăţii,
în care doresc să ajungă şi cei ticăloşi.
Şi spun că n-au nevoie de slava Ta cea veşnică,
sau de Împărăţia Cerurilor, ci să fie în odihnă.
Vai de întunecimea lor, vai de neştiinţa lor!
Vai de mizeria lor şi de nădejdile lor deşarte!
Nicăieri nu s-a scris aceasta, căci nici nu va fi aceasta.
Ci vor fi în lumina bunătăţilor cei ce au făcut cele dumnezeieşti

şi în întunericul pedepselor lucrătorii celor rele.
Iar la mijloc e prăpastia înfricoşătoare care desparte pe unii de
alţii,
precum Tu însuţi ai învăţat, Cel ce le-ai pregătit acestea (Luca XVI, 26).
Căci pentru omul ce cade la mijloc,
acesta va fi mai rău decât orice chin înfricoşător şi pedeapsă.
El se va rostogoli în chip nenorocit
şi va fi dus în prăpastia chinurilor şi în haosul pierzaniei,
peste care e greu să păşească toţi cei ce se află în chinuri,
care voiesc să treacă în pământul celor drepţi.
Ei preferă să fie prefăcuţi în cenuşă de focul cumplit,
decât să se arunce în abisul înfricoşător.
Deci cei ce doresc să ajungă acolo după moarte,
sunt vrednici de multe lacrimi şi de mult plâns,
pentru că sunt cu totul nesimţitori ca animalele neraţionale.
Ei îşi doresc blestemul lor şi se amăgesc pe ei înşişi,
Tu eşti Împărăţia Cerurilor, Tu eşti pământul celor blânzi, Hristoase
(Matei V, 5)
Tu eşti verdeaţa Raiului. Tu eşti ospăţul dumnezeiesc,
Tu eşti cămara de nuntă negrăită,
Tu eşti masa tuturor,
Tu eşti pâinea vieţii (Ioan VI, 35)
Tu eşti băutura cea mai nouă.
Tu eşti paharul apei şi apa vieţii (Apoc. XXI, 6).
Tu eşti sfeşnicul nestins pentru fiecare dintre sfinţi.
Tu eşti veşmântul şi cunună şi Cel ce împarte cununi,
Tu eşti bucuria şi odihna,
Tu, desfătarea şi slava,
Tu eşti veselia şi plăcerea.
Şi harul Tău va lumina ca soarele, Dumnezeul meu.
Căci el e harul Duhului Sfânt în toţi sfinţii.
Şi vei lumina, Soare neapropiat, în mijlocul lor.
Şi toţi se vor lumina pe măsura credinţei,
faptelor, nădejdii şi iubirii,
curăţirii şi luminării din Duhul Tău,
Dumnezeule, singurul îndelung răbdător şi Judecător al tuturor.
Locaşurile şi locurile lor vor fi socotite diferite (Ioan XIV, 2).
Măsurile strălucirii, ale iubirii, ale vederii Tale,
mărimea slavei, desfătarea şi arătarea
vor deosebi casele şi locaşurile lor.

Minunatele corturi deosebite şi multele case,
veşmintele multor demnităţi
şi coroanele foarte deosebite, pietrele şi mărgăritarele
şi florile neveştejite, cu chipuri minunate, paturile şi
aşternuturile
mesele şi tronurile
şi tot ce pricinuieşte o desfătare prea dulce
erau şi sunt una cu a Te vedea pe Tine singur.
Deci cei ce, precum s-a zis, nu văd lumina Ta,
nu sunt nici văzuţi de Tine,
ci sunt despărţiţi de vederea prea bună a Ta,
sunt lipsiţi de bunătăţi.
Dar atunci unde vor afla odihnă,
unde vor afla un loc fără durere,
în care să locuiască, o dată ce nu s-au făcut drepţi?
Căci numai "drepţii vor locui în faţa Ta" (Ps. CIXL. 13).
Fiindcă şi Tu ai luat chip în inima lor dreaptă (Gal. IV, 18),
vor locui cu chipul Tău în Tine, Hristoase al meu.
O, minune! O, dar minunat al bunătăţii Tale!
prin care se fac oamenii în chipul lui Dumnezeu
Şi ia chip în ei Cel neîncăput în toţi,
Dumnezeul neschimbător, imuabil prin fire,
Cel ce voieşte să locuiască toţi drepţii,
ca să aibă fiecare înăuntru pe Împăratul întreg
şi împărăţia însăşi şi cele ale împărăţiei.
Şi să lumineze cum a luminat Dumnezeul meu înviind
mai mult decât razele soarelui acesta văzut.
Prin aceasta vor sta lângă Cel ce i-a slăvit pe ei
şi vor rămâne uimiţi de îmbelşugarea slavei
şi într-o neîncetată creştere a strălucirii dumnezeieşti.
Căci nu va fi sfârşit al înaintării lor în veci.
Pentru că stabilitatea creşterii spre ţintă fără sfârşit
va consta în cuprinderea necuprinsului
Şi îi va sătura Cel de care nu se poate nimeni sătura.
Plinătatea lui şi slava luminii
va consta în înaintarea într-un abis şi într-un început fără sfârşit.
Şi precum având pe Hristos ca Cel ce a luat chip înăuntru lor.
Îi stau alături Celui ce luminează în mod neapropiat,
aşa sfârşitul se face în ei începutul slavei
şi - ca să-ţi fac ideea mai clară -

în sfârşit vor avea începutul şi în început sfârşitul.
Înţelege prin aceasta supraplinătatea care nu mai are nevoie de adaos.
Dar la sfârşitul a ceea ce-i fără sfârşit nu ajung cei ce aleargă.
Căci dacă va trece acest cer văzut
şi pământul şi toate cele de pe pământ,
gândeşte-te la ceea ce am spus,
se va arăta locul, unde vei afla sfârşitul (desăvârşitul),
Nu vorbesc de cel corporal, ci prin minte
vei putea înţelege plenitudinea lumii necorporale.
Şi aceasta nu e lumea, ci un aer cum a fost înainte.
Dar nici aer, ci un spaţiu negrăit pe care îl numesc Totul.
El este un abis fără sfârşit întru totul,
întreg în toate privinţele, în toate părţile.
Acest Tot e umplut de dumnezeirea lui Dumnezeu.
Cei ce se împărtăşesc de El şi locuiesc în El,
cum vor cuprinde întregul, ca să se sature?
Sau, spune-mi, cum vor ajunge la sfârşitul nesfârşitului?
E ceva cu neputinţă şi cu totul de neajuns,
Nici sfinţii ce petrec aici în timp,
nici cei ce s-au mutat acolo în Dumnezeu
nu pot avea în ei o astfel de înţelegere.
Ei sunt acoperiţi de lumina sfintei slave
şi sunt luminaţi şi luminează
şi se desfată în acestea,
Dar ştiu cu adevărat cu toată încredinţarea
că desăvârşirea acestora este fără sfârşit
şi înaintarea în slavă va fi veşnică.
Dar de cei ce cad din Dumnezeu, mă mir unde stau,
o dată ce sunt departe de Cel ce e pretutindeni.
Aceasta e cu adevărat, fraţilor, o minune plină de frică,
care are nevoie de cugetarea unei minţi luminate
ca să înţeleagă bine aceasta şi să nu cadă
în erezie, ca una ce nu crede cuvintelor Sfântului Duh.
Fără îndoială vor fi şi aceştia înăuntru Totului,
dar în afară de lumina dumnezeiască şi de Dumnezeu.
Căci precum cei ce nu văd soarele care străluceşte
chiar de sunt luminaţi întregi,
sunt în afara lumii,
despărţiti prin simţire şi prin vedere de acesta,

aşa este lumina dumnezeiască a Treimii în toate,
dar păcătoşii sunt închişi în mijlocul întunericului
întrucât nu văd şi nu au deloc simţirea dumnezeiască,
ci fiind arşi de conştiinţa lor
şi osândiţi de ea, vor avea în veci
chinul negrăit şi durerea nespusă.

II. Ce schimbare s-a produs cu acest părinte; şi cum,curăţit la culme, s-a unit cu Dumnezeu; şi cum era şi cum a devenit. E ceea ce arată aici imnele dragostei lui către Dumnezeu. La sfârşit, el vorbeşte ca teolog şi despre îngeri

Care e mila Ta nemăsurată, Mântuitorule?
Cum ai binevoit să mă faci mădular al Tău pe mine necurăţitul,
risipitorul şi desfrânatul? Cum m-ai îmbrăcat în veşmântul
atotstrălucitor,
din care fulgeră strălucirea nemuririi
şi face toate mădularele mele lumină?
Căci trupul Tău, neprihănit şi dumnezeiesc
străluceşte întreg de focul dumnezeirii Tale,
cu care este amestecat în chip negrăit.
Această (lumină) mi-ai dăruit-o şi mie, Dumnezeul meu.
Căci o dată ce acest înveliş murdar şi sărăcăcios
s-a unit cu trupul Tău atotneprihănit
şi sângele meu s-a amestecat cu sângele Tău,
ştiu că m-am unit şi cu dumnezeirea Ta
şi m-am făcut trupul Tău preacurat,
mădular strălucitor, mădular cu adevărat sfânt,
mădular luminos, străveziu şi strălucitor.
Văd frumuseţea ta, privesc strălucirea,
oglindesc lumina harului Tău,
şi mă uimesc de strălucirea ei
şi-mi ies din mine înţelegându-mă pe mine
ce-am devenit, din ce-am fost, o, minune !
Mă umplu de sfială, simt o sfială faţă de mine însumi.
Mă cinstesc, am frică de mine, cum Te cinstesc şi am frică de Tine:
Nu mai ştiu ce să fac, sfiindu-mă întreg,
unde să mă aşez şi de cine să mă apropii
şi unde să aplec mădularele Tale şi spre ce lucruri, spre ce fapte
să le folosesc pe ele, atât de înfricoşătoare şi de dumnezeieşti.
Dă-mi mie Tu să grăiesc şi să şi fac cele ce le grăiesc, Făcătorule,
Creatorule şi Dumnezeul meu!
Căci dacă cele ce le vorbesc, nu le împlinesc prin fapte, m-am făcut
aramă ce scoate mari sunete deşerte,
nesimţind dulceaţa sunetului loviturilor.
Dar să nu mă laşi, nici să mă părăseşti,
nici să-mi îngădui să rătăcesc, Mântuitorul meu,
mie, nevrednicul, sărmanul şi străinul,

care-Ţi sunt dator cu zeci de mii de talanţi,
ci precum ai făcut odinioară, fă şi acum, Cuvinte!
Căci atunci m-ai despărţit, Mântuitorule, pe mine, păcătosul,
de moştenirea şi de pământul strămoşesc,
de tată, de fraţi, de mamă, de ai mei şi de străini
şi de toate celelalte rudenii şi de prieteni,
deşi eram mai fără de preţ decât toţi,
şi m-ai luat în braţele Tale,
pe mine care mă arătam nemulţumitor de bunătăţile Tale.
Aşa miluieşte-mă şi acum, Milostive,
sau mai bine zis, mai mult, Dumnezeul meu,
Şi Te îndură şi mă apără.
Şi îmblânzeşte mişcările mâniei mele
şi mă fă în stare să port cu îndelungă răbdare
toată încercarea şi întristarea vieţii mele,
toate câte mi le pricinuiesc eu din reaua cugetare,
toate cu care mă ispiteşte
firea pizmaşă a demonilor
şi cele ce mi le pricinuiesc cei mai slabi dintre fraţii mei,
cu lucrul, cu cuvântul.
Dar vai mie că şi mădularele mele înseşi mă ard,
Încât sufăr şi din pricina lor,
Astfel sunt condus de picioare,
după ce am primit rolul de cap,
şi umblu desculţ şi sunt înţepat de mărăcini.
şi sufăr foarte neputând suporta durerea
Unul din picioarele mele păşeşte spre cele dinainte,
iar celălalt se întoarce înapoi.
Mă atrag, mă târăsc şi aci şi acolo
şi mă sfâşie şi cad.
Căci nu pot să le urmez tuturor.
Să zac la pământ e rău şi să mă mişc aşa,
e şi mai rău decât să zac la pământ,
fiindcă întrece toate celelalte nenorociri.
Doamne, dă-mi pocăinţă şi plâns
şi mă învredniceşte în întunericul vieţii,
în lumea aceasta, în locul tristeţii,
să-ţi slujesc Ţie şi să Te cinstesc
şi să împlinesc poruncile Tale!
Îţi mulţumesc, că mi-ai dat să trăiesc

şi să Te cunosc şi să mă închin Ţie, Dumnezeul meu.
Căci aceasta este viaţa: a Te cunoaşte numai pe Tine,
Dumnezeu, Ziditorul şi Făcătorul tuturor,
nenăscut, necreat, fără început, singur
şi pe Fiul Tău născut din Tine
şi pe Prea Sfântul Duh cel purces,
unitatea treimică atotlăudată,
a cărei închinare şi slujire binecredincioasă,
e mai presus de orice altă slavă,
fie că-i spui pământească, fie cerească.
Căci care este slava sau lumina nemuritoare,
sau bucuria, sau strălucirea vieţii nemateriale
a îngerilor, a arhanghelilor, a domniilor, Heruvimilor, Serafimilor
şi a tuturor celorlalte oştiri cereşti,
dacă nu lumina Sfintei Treimi,
împărţită întreit în chip neîmpărţit,
care este una în trei Persoane,
cunoscută în chip necunoscut, atât cât voieşte Ea.
Fiindcă nici nu e cu putinţă să cunoască
făptura pe făcător întreg, cum se cunoaşte El însuşi
pe Sine după fire.
Ci toţi îngerii şi toată firea creată
Îl văd şi înţeleg după har,
necuprinzându-L, ci înţelegându-L
cât va voi să fie cunoscută sau să se arate
lumină orbilor sau chiar celor ce văd.
De fapt ochiul nu vede fără lumină,
dar şi a vedea îi vine de la lumină,
pentru că de ea a şi fost creat.
Fie că-i vorba de o existenţă necorporală, fie de una corporală,
vei afla că pe toate le-a făcut Dumnezeu.
De auzi de vreuna din cele din ceruri,
sau de cele de pe pământ şi din adâncuri,
una e viaţa şi slava tuturor acestora,
una dorinţa şi una împărăţia,
bogăţia, bucuria, cununa, biruinţa, pacea,
sau orice altă măreţie care există.
Pentru toate se cunoaşte un singur început şi cauză
de care au fost aduse la existenţă şi s-au făcut toate.
Acesta le susţine pe cele de sus şi de jos.

Acesta le ţine în rânduială pe cele spirituale.
Acesta le ţine în supunere pe cele văzute.
Pe Acesta l-au primit îngerii ca forţă de stabilitate sigură
întrucât au căpătat o cunoştinţă şi o teamă mai mare
când au văzut pe Satana căzând
şi pe cei ce s-au supus împreună cu acela mândriei;
pe toţi câţi L-au uitat pe Acela
şi au căzut în robia trufiei
Dar cei ce L-au avut pe El în cunoştinţă
s-au întărit prin frică şi iubire,
alipindu-se Stăpânului lor.
Astfel recunoaşterea stăpânirii
a pricinuit şi sporirea iubirii
Aceasta fiindcă au văzut mai mult şi mai limpede
strălucirea fulgerătoare a Treimii
şi aceasta a depărtat de la ei orice altă gândire şi i-a făcut neschimbători
pe cei ce au primit la început o fire schimbăcioasă.
Şi aşa au rămas în înălţimea cerurilor.

III. Ce e monahul şi care este lucrarea lui şi la ce înălţime a vederii

Monahul este cel ce nu se amestecă cu lumea
şi vorbeşte pururea numai cu Dumnezeu.
El văzându-L pe Acesta, e văzut
şi iubindu-L, e iubit
şi se face lumină, fiind luminat în chip negrăit.
Slăvit fiind, i se pare că e mereu mai sărac.
Şi făcut de Dumnezeu mai propriu Lui, i se pare că e mai străin.

O, minune cu totul străină şi negrăită !
Datorită bogăţiei nesfârşite sunt sărac
şi având mult, socotesc că n-am nimic
şi spun: însetez din pricina mulţimii apei
şi cine îmi va da ceea ce am din belşug
şi unde voi afla ceea ce e înăuntrul meu
Dar cum voi apuca ceea ce este înăuntrul meu
şi în afara lumii, căci nu se vede deloc?
"Cel ce are urechi, să audă" (Matei XI, 15),
Înţelegând cu adevărat cuvintele unui neştiutor de carte.

IV - Învăţătură către monahii care s-au lepădat de curând de lume şi de cei din lume; şi despre ce încredere trebuie să aibă cineva în părintele său (duhovnicesc)

Lasă toată lumea şi pe cei din lume,
ia cu tine numai plânsul fericit!
Plânge numai cele făcute rău de tine,
fiindcă acestea te-au lipsit pe tine
de Făcătorul tuturor, de Hristos şi de sfinţi:
De nimic altceva să nu te îngrijeşti afară de aceasta.
Dar să ai trupul tău ca străin,
şi priveşte în jos ca un osândit
şi păşeşte pe drumul spre moarte.
Suspină pururea din adâncul inimii
şi spală-ţi faţa numai cu lacrimi.
Iar picioarele tale care au alergat spre rele
să nu doreşti deloc să le speli cu apă.
Ţine-ţi şi mâinile împreunate.
Nu le întinde fără ruşine spre Dumnezeu,
pe ele pe care le-ai întins spre păcat.
Stăpâneşte-ţi cu toată puterea limba năvalnică,
căci uşor se porneşte aceasta spre păcat
si fiindcă numai prin ea au lunecat
şi mulţi dintre cei mari de la calea cea dreaptă
şi au pierdut Împărăţia Cerurilor.
Dar mai înainte de această închide-ţi urechile tale,
ca să nu audă nimic din cele urâte şi deşarte;
şi atunci îţi vei stăpâni poate şi limba.

Ascultă numai sfaturile părintelui tău
şi spune-i lui, ca lui Dumnezeu, gândurile tale până la ispitele
şi nimic să nu-i ascunzi,
nici să faci ceva fără părerea Lui,
nici să dormi, nici să mănânci, nici să bei.

Iar când ai păzit acestea în decurs de ani,
să nu socoteşti că ai izbândit vreun lucru mare.
Căci ai semănat în sudoare şi în osteneală,
dar încă n-ai secerat rodul ostenelilor tale.
Deci să nu te amăgeşti sau să socoteşti că l-ai aflat

înainte de-a fi câştigat ochii sufletului
şi de-a se fi curăţit urechile inimii
spălate prin lacrimile tale de murdărie
şi de-a vedea şi auzi duhovniceşte
şi de-a fi început să schimbi toate simţurile.

Atunci vei vedea multe din cele negrăite
şi vei auzi şi mai multe vrednice de toată lauda,
pe care nu le va putea grăi limba ta.
E deci o minune înfricoşătoare a auzi astfel,
iar a vedea astfel e taina tainelor.
Unul ca acesta nu înţelege nimic trupeşte,
ci păşeşte pe pământ ca si când ar merge prin aer
şi le vede pe toate până în adâncuri
şi pătrunde toate făpturile
el cunoaşte pe Dumnezeu, se umple de frică:
I se închină Făcătorului şi-L slăveşte.

Şi e mare lucru a-I cunoaşte stăpânirea.
Căci deşi toţi socotesc să o cunoască pe aceasta,
nu te îndoi, că cei mai mulţi se înşeală.
Aceasta o cunosc numai cei luminaţi,
toţi ceilalţi - o, ce cumplită neştiinţă!
Sunt mai întunecaţi şi decât demonii.

Dar, o, Doamne, şi Ziditorule a toate,
Care m-ai făcut pe mine
animal muritor din pământ
şi m-ai cinstit cu harul nemuritor
şi mi-ai dat să trăiesc, să grăiesc şi să mă mişc
şi să Te slăvesc pe Tine, Stăpânul tuturor,
Însuţi, Stăpâne, dă-mi mie, ticălosului,
şi să cad înaintea Ta şi să-ţi cer ce-mi este de folos.

Nu ştiu de fapt nici cum am fost creat în lume
şi ce sunt cele de aici, care socotim că sunt.
Ce e vederea mea, o Dumnezeul meu,
Ce sunt cele văzute, nu pot spune.
Dar cum ne-am făcut toţi oameni deşerţi,
şi nu mai avem o judecată dreaptă despre cele ce sunt.

fără îndoială cu am venit (la existenţă) ieri
Şi voi pleca mâine.
Dar socotesc că sunt nemuritor aici.

Mărturisesc tuturor că Te am pe Tine Dumnezeu,
dar Te neg în fiecare zi, prin faptele mele.
Sunt învăţat că Tu eşti Făcătorul tuturor,
dar mă silesc să le am pe toate fără Tine.
Tu împărăteşti peste cele de sus şi de jos
şi eu singur nu mă tem să-ţi stau împotrivă.
Dă-mi mie celui neajutorat, celui atotnevrednic,
să resping toată răutatea sufletului
care îl sfărâmă şi-l zdrobeşte, vai mie!
să resping orice îngâmfare, orice inălţare deşartă.
Dă-mi smerenie, dă-mi o mână de ajutor
şi curăţeşte murdăria sufletului meu
şi dăruieşte-mi lacrimi de pocăinţă,
lacrimi de dor, lacrimi de mântuire,
lacrimi ce curăţă întunericul minţii mele
şi mă face să strălucesc de sus,
pe mine care voiesc să Te văd
pe Tine, lumina lumii,
lumina ochilor mei, ai ticălosului,
ai celui ce am inima plină de relele vieţii,
venite din multele necazuri şi din pizmă
celor ce mi-au pricinuit drama exilului meu,
sau mai bine zis a binefăcătorilor mei
a stăpânilor şi a prietenilor mei,
cărora în loc de rele dă-le, Hristoase al meu,
bunătăţile cele veşnice, bogate şi dumnezeieşti,
pe care le-ai pregătit pentru vecii vecilor
celor ce Te doresc şi Te iubesc din inimă.

V - În distihuri alfabetice, îndemn şi călăuzire spre desăvârşire pentru cei ce au părăsit lumea de curînd

Pune ca început pe Hristos şi credinţă fierbinte
când părăseşti lumea.
Umblă fugind de rudenii şi prieteni,
Căci aceasta e de folos începătorilor.
Apropie-te gol de materie, de Cel nematerial,
căci nu vei afla nici un aliat mai puternic ca acesta.
Aruncă de la tine toată frica,
pentru că te-ai refugiat la un Stăpân puternic.
Ia mai degrabă în ajutor nădejdea neîndoielnică,
fiindcă El se îngrijeşte de micile păsărele (Matei XI, 30).
Ia pe Domnul ca jug uşor
căci mare va fi răsplata viitoare.
Ia darul care mântuieşte pe toţi oamenii,
pentru că am fost răscumpăraţi cu sânge dumnezeiesc,
care ne arată dumnezei prin puterea Celui ce ne cheamă.
Căci pentru aceasta s-a făcut întruparea Stăpânului,
ca să cunoşti prin faptă rezultatul faptelor.

E cel mai minunat lucru din cele ce se pot vedea.
E un bun câştig pentru tine tăierea voilor.
Căci aceasta te face un martor prin conştiinţă.
Ascultă cuvintele părintelui tău
şi împlineşte poruncile lui.
Căci ele te conduc pe calea fără piedici,
până la moarte, care este un vârf înalt.
Deci e clar că Dumnezeu a făcut aceasta pentru tine.
Socoteşte-te cel mai nevolnic dintre toţi,
cel mai sărac străin, mai smerit ca alţii,
şi aceasta te va face întâiul din Împărăţie.
Deci mari sunt acestea, de le dobândeşti.
Căci vei fi următorul Stăpânului.
Şi ce e mai bun ca aceasta ?
Toate le izbândeşte plânsul de fiecare zi,
El e mai dulce ca orice mâncare şi băutură.
El dă cunoştinţă celor ce curg şi stau,
căci desparte mai întâi de lumea întreagă
Nevoieşte-te pentru tăcerea, care le păzeşte acestea.

Căci taie toate rădăcinile nefolositoare.
Ţine totdeauna amintirea morţii.
Fiindcă aceasta pricinuieşte smerenia.

Curăţit prin toate acestea şi cu inimă limpezită,
- o, minune căutată de toţi! -
te vei învrednici să vezi bine *lumina dumnezeiască.*
Căci aceasta este rază imaterială venită din Cel nematerial.
Iar ea e Hristos, iubirea desăvârşită
şi cel ce o primeşte pe ea e Dumnezeu prin lucrare.
Ea e Hristos care luminează sufletele, care-L caută pe El.

VI - În strofe de câte patru stihuri, cu aceeaşi literă începătoare, sau catrene, care ne scriu iubirea lui Dumnezeu

Cum eşti izvorâtor de foc,
Cum eşti şi apă răcoritoare,
cum şi arzi şi îndulceşti,
Şi singure ele vor trăi, să nu se amăgească nimeni.

O, iubire care ne îndumnezeieşti,
Tu eşti Dumnezeu. Uimitor lucru şi greu de aflat e acesta.
cum nimiceşti stricăciunea?
Cum faci dumnezei pe oameni,
cum faci întunericul lumină,
cum ridici pe cei din iad,
cum faci pe muritori nestricăcioşi?
Cum atragi întunericul la lumină,
cum biruiesti noaptea?
Cum luminezi inima,
cum mă prefaci pe mine întreg?
Cum Te uneşti cu oamenii,
cum ne faci fii ai lui Dumnezeu,
cum ne arzi cu dorul Tău,
cum ne străpungi fără suliţă?
Cum rabzi şi cum suporţi,
cum nu răsplăteşti îndată,
cum, fiind în afară de toţi,
vezi cele ce sunt făcute de toţi?
Cum fiind departe de noi,
vezi fapta fiecăruia ?
dă răbdare robilor Tăi să nu-i copleşească necazul.

VII - Cerere către Dumnezeu; şi cum alipit de Dumnezeu şi văzând slava lui Dumnezeu lucrând în sine, autorul s-a umplut de o uimire minunată

Cum mă închin Ţie, care eşti în mine, dar Te văd departe?
Cum Te înţeleg în mine, dar Te observ în cer?
Tu singur ştii, Care le faci acestea şi luminezi
ca soarele în inima mea materială în chip nematerial.

Tu care ai făcut să strălucească lumina slavei Tale, Dumnezeul meu,
prin apostolul şi ucenicul şi robul Tău,
preafericitul Simeon, luminează şi acum în mine
şi învaţă-mă să-i cânt aceluia imne în Duh,
noi şi vechi, dumnezeieşti, şi ascunse,
ca prin mine să se arate minunată cunoştinţa Ta, Dumnezeul meu,
şi înţelepciunea Ta cea înaltă să se arate şi mai mare
şi toţi să Te laude pe Ţine, auzind, Hristoase al meu,
că vorbesc în limbi noi prin harul Tău.

Amin, fie, Doamne, după voia Ta.
Eu pătimesc, eu sufăr dureri în sufletul meu smerit,
când înlăuntrul lui apare clar lumina Ta strălucitoare.
Dorul iubitor se cheamă şi este în mine durere,
E o durere pentru mine de-a nu Te putea cuprinde întreg
şi de-a nu mă sătura, cum doresc.
Aceasta mi se întâmplă; şi suspin.
Totuşi, fiindcă Te văd, aceasta mi-ajunge
Aceasta îmi va fi slava şi bucuria şi coroana împărătească.
Şi aceasta mă va face asemenea îngerilor,
mai presus de toate cele plăcute şi dorite ale lumii.
Ba poate mă va face, Stăpâne al meu,
mai mare şi decât ei.
Căci acelora le eşti nevăzut prin fiinţă
şi neapropiat prin fire,
dar mie mi Te arăţi neîndoielnic
şi cu mine Te amesteci prin esenţa firii Tale.

Căci nu rămân despărţit de ale Tale,
nu sunt tăiate cu totul de ale mele,
ci firea mea se face fiinţă a Ta şi fiinţa Ta fire a mea.
Deci împărtăşindu-mă de trupul Tău,

mă împărtăşesc de firea Ta şi de fiinţa Ta cu adevărat,
mă fac împreună participant la dumnezeire,
dar şi moştenitor al ei în trup,
deci mă fac mai mare ca fiinţele netrupeşti.
Mă fac fiu al lui Dumnezeu
Căci n-ai spus către îngeri, ci către noi, numindu-ne dumnezei:
"Eu am zis: dumnezei sunteţi şi fii ai Celui Prea înalt" (Ps. LXXXI,6).

Slavă milostivirii şi iconomiei Tale.
Că făcându-Te om, Cel ce eşti Dumnezeu neschimbat după fire,
şi rămânând neconfundat aceea şi aceasta,
m-ai făcut dumnezeu pentru totdeauna,
pe mine, cel muritor prin fire,
unind cele despărţite în chip minunat,
ca Dumnezeu, prin voinţa şi harul Tău,
prin Duhul Tău.

VIII - Care sunt cei cărora se arată Dumnezeu şi care sunt cei ce ajung la deprinderea binelui prin lucrarea poruncilor

Cum vezi, fiind ascuns, cum priveşti toate?
Cum, fără să fii văzut de noi, ne vezi pe noi toţi ?
Dar nu pe toţi pe care îi vezi, îi şi cunoşti, Dumnezeul meu.
Ci numai pe cei ce Te iubesc pe Tine, îi cunoşti iubindu-i
Şi Te arăţi lor în mod deosebit.

Fiind Soare ascuns întregii firi muritoare,
răsari întru ai Tăi, eşti văzut de ei
şi răsar în Tine. cei întunecaţi mai înainte,
curvari, preacurvari şi risipitori, păcătoşi, vameşi.
Căci pocăindu-se se fac fiii luminii Tale dumnezeieşti (Ioan XII, 36)

Lumina naşte numaidecât lumină,
deci şi ei sunt lumină,
copii ai lui Dumnezeu, cum s-a scris (Ioan I,12), dumnezei după har.
Câţi vor păzi bine poruncile Tale,
câţi vor lepăda lumea deşartă şi amăgitoare,
câţi vor urî fără ură pe părinţi şi fraţi,
socotindu-i ca străini, ca trecători în viaţa aceasta.
câţi se vor goli de bogăţie şi de bani
şi se vor feri de orice împătimire spre toate,
câţi resping din suflet slava deşartă,
laudele oamenilor, pentru slava de sus,
câţi au tăiat voia lor în chip deplin
şi s-au făcut ca nişte oi fără răutate faţă de păstori,
câţi s-au făcut morţi cu trupul
faţă de orice faptă rea,
dar au asudat în ostenelile virtuţii lor
şi trăind numai voii Cârmuitorului
s-au omorât prin ascultare, făcuţi fiind iarăşi vii;
câţi de frica lui Dumnezeu şi prin gândul la moarte
varsă lacrimi noaptea şi ziua
şi cad cu mintea la picioarele Stăpânului,
cerând milă şi iertarea greşelilor,
aceştia dobândesc deprinderea binelui
prin toată lucrarea celor bune
şi plângând în fiecare zi

şi bătând cu răbdare, îşi atrag milă.

Aceştia prin rugăciuni dese şi prin glasuri negrăite
şi prin curgeri de lacrimi îşi curăţesc sufletul,
iar curăţit fiind, aceasta şi văzând,
ci se aprind de focul iubirii şi de focul dorului
de a-şi vedea sufletul deplin curăţit.
Dar fiindcă nu pot afla desăvârşirea luminii,
curăţirea lor rămâne nedesăvârşită.

Deci pe cât mă curăţesc, mă şi luminez, eu nevrednicul.
Dar oricât de mult mi se va arăta Duhul care mă cunoaşte,
mi se pare totdeauna că sunt la începutul curăţirii şi vederii.
Căci în adâncul fără hotar, în înălţimea de nemăsurat,
cine va putea afla mijlocul sau sfârşitul?
Ştiu că e mare, dar cât de mare nu ştiu.
Doresc mai mult şi pururea suspin.
că e puţin ce mi s-a dat - chiar dacă mi se pare mult -
în raport cu ceea ce bănuiesc că e încă departe.
Faţă de ceea ce doresc, ceea ce văd
mi se pare că nu e nimic,
nesimţind deloc bogăţia a ceea ce mi s-a dat.

Văd Soarele, dar nu ţin seamă de aceasta.
Cum se înţelege aceasta?
Ascultă, crede ceea ce îţi spun:
E dulce Soarele, e negrăită simţirea lui.
dar el atrage sufletul la un dor negrăit şi dumnezeiesc.
Sufletul care îl vede se aprinde şi arde de dorinţă
şi vrea să-l aibă înăuntru întreg cât se arată,
dar nu poate şi se întristează pentru aceasta
şi nu socoteşte binele ce-l are din vederea sau simţirea lui.
Dar când cel văzut de mine, care e neîncăput de toate
şi cu adevărat neapropiat
voieşte să miluiască
amărâtul şi smeritul meu suflet
mi se face deodată văzut şi străluceşte înaintea feţei mele,
se arată strălucind în mine întreg
şi mă umple întreg de întreaga bucurie şi dulceaţă dumnezeiască,
dar şi de toată dorinţa, pe mine smeritul.

Se produce deodată în, mine o prefacere, o schimbare ciudată:
ceea ce se petrece în mine e de negrăit.

Căci dacă a văzut, cineva acest sens, pe care toţi îl vedem,
coborât în inima lui şi sălăşluit în el şi luminându-l,
oare nu se va face mort şi mut de uimire
şi nu se vor uimi toţi cei ce-l văd?
Deci cel ce vede pe Făcătorul acestui soare
strălucind în el ca un sfeşnic, lucrând şi grăind,
cum nu se va uimi văzându-l, cum nu se va cutremura de frică,
şi cum nu va iubi pe Cel ce dă viaţă ?

Oamenii iubesc pe oamenii asemenea lor,
când par să întreacă prin ceva pe alţii,
dar pe Făcătorul tuturor, pe Singurul nemuritor,
pe Cel ce poate toate în toţi,
cine văzându-L nu-L va iubi ?

Cei mai mulţi L-au iubit crezând în El, pe temeiul auzirii.
şi sfinţii au murit şi trăiesc pentru El (I Cor. VI, 9).
Dar cei ce se împărtăşesc şi de vederea şi de lumina Lui,
fiind cunoscuţi şi cunoscându-L pe El,
cum nu L-ar iubi?

Spune-mi, cum n-ar plânge pentru El pururea,
cum nu vor dispreţui lumea şi cele din lume?
Şi cum n-ar respinge toată cinstea şi slava,
ridicaţi peste slava de pe pământ, peste toată cinstea,
ca unii ce doresc pe Stăpânul
Cel de deasupra pământului,
de deasupra tuturor celor văzute,
mai bine pe Cel ce a făcut toate cele văzute, dar şi nevăzute,
şi ca unii ce-au aflat şi au primit slava nemuritoare
şi au de acolo tot binele fără nici o lipsă,
dar şi toată setea, toată dorinţa
bunătăţilor veşnice, lucrurilor dumnezeieşti?
Căci ei s-au îmbogăţit din însuşi izvorul pururea vieţuitor.

Din El dă-ne Stăpâne, să ne săturăm cu îmbelşugare
şi noi şi toţi cei ce Te caută pe Tine şi Te doresc din inimă,

ca să ne desfătăm şi noi cu sfinţii Tăi
de bunătăţile veşnice în vecii vecilor. Amin.

IX - Cel ce s-a făcut părtaş de Sfântul Duh, fiind răpit de lumina lui, e ridicat deasupra tuturor patimilor, nemaifiind vătămat de apropierea lor

Vai, vai, Dumnezeule, Doamne, Atoţiitorule!
Cine se va sătura de frumuseţea Ta nevăzută,
Cine se va umple de necuprinderea Ta?
Cine va umbla cu vrednicie pe calea poruncilor Tale
şi va vedea lumina feţei Tale,
cea mare, minunată, neîncăpută
în lumea aceasta grea şi întunecoasă,
care scoate din lume pe cel ce o vede cu trupul, o, taină negrăită!

Cine e cel ce a trecut zidul trupului său?
Cine, e cel ce a străbătut întunericul stricăciunii
şi s-a ascuns, părăsind toată lumea?
Vai, cât e de mare puţinătatea cunoştinţei şi a cuvintelor!
Căci unde s-a ascuns cel ce a trecut peste lume
şi a ajuns afară de toate, câte le vede?

Spune-mi înţelepciune neputincioasă a înţelepţilor,
ca să nu spun înnebunită de Dumnezeu,
cum zice Pavel şi orice rob al lui Dumnezeu (I Cor. I, 19-20).
Acesta fiind "bărbatul dorinţelor Duhului" (Dan. IX, 2.3),
acesta fiind cel ce prin trup se apropie de trupuri,
poate fi sfânt prin duh.
Căci cel ajuns afară de lume şi de aceste trupuri
nu mai are nici pofta patimii trupeşti,
ci o anumită nepătimire.
Iar cel ce o iubeşte pe aceasta
şi-a câştigat din iubirea ei viaţa.

Şi dacă îl vezi lucrând fără grijă de a se face arătos,
ca şi când ar porni la fapte fără să se gândească prea mult,
cunoaşte că o face aceasta în trup mort.
Nu zic fără suflet, prin care e mişcat,
ci fără o poftă rea.

Căci plăcerea bunei nepătimiri
şi lumina ce mă îmbrăţişează. din ea în chip negrăit,
îmi răpeşte toată mintea ridicând-o deasupra ei

şi o ţine goală cu o mână nematerială
şi nu mă lasă să cad din iubirea Lui
sau să cuget vreun gând al împătimirii.
Ci mă sărută neîncetat
şi dorul îmi arde sufletul
şi nu este în mine altă simţire.
Căci, aşa cum, pâinea e mai curăţită de fum,
cu atât e mai preţuită şi mai dulce,
la fel cu atât sunt cele de sus
neasemănat mai presus de cele de jos, celor cu gustul bun.

Ruşinează-te deci, înţelepciune a înţelepţilor,
lipsită de cunoştinţa adevărată
Căci simplitatea cuvintelor noastre
a dobândit cu lucrul înţelepciunea adevărată,
apropiindu-se de Dumnezeu şi închinându-I-se.
E un fapt din care ni se dă înţelepciunea vieţii,
prin care suntem creaţi din nou, sau îndumnezeiţi.
privind pe Dumnezeu în vecii vecilor.

X - Moartea atinge cu tristeţe şi pe cei mai tari

Am auzit un lucru ciudat şi înspăimântător:
o fire materială mai tare ca piatra,
deopotrivă de rezistentă ca diamantul,
care nu e înmuiată nici de foc, nici de fier,
se face ca ceara, când e amestecată cu grafitul.

Şi o cred aceasta: căci o mică picătură de apă
face într-un timp lung o adâncitură în piatra tare.

De fapt, nici una din cele în viaţă nu rămâne neschimbată.
Nimeni să nu creadă că mă amăgeşte cu cele de acum.

Vai celui ce vede fugitive ale vieţii
ca lucruri ce se pot ţine şi se desfată cu ele.
El va suferi ceea ce sufăr şi eu, nenorocitul.
Noaptea m-a despărţit de cel mai dulce frate,
tăind lumina netăiată a iubirii.

XI - Părintele descrie aci uimit, cum i s-a arătat lui Dumnezeu, ca lui Pavel şi Ştefan

Ce e nou în această minune, care se săvârşeşte şi acum ?
Dumnezeu voieşte să se facă văzut şi acum păcătoşilor.
El care odinioară s-a suit şi a şezut pe tron,
în cerul părintesc, unde rămâne ascuns.

Căci s-a ascuns de la ochii dumnezeieştilor Apostoli
şi singur Ştefan, a văzut, cum am auzit,
după aceea cerurile deschise şi a zis:
"Văd pe Fiul stând la dreapta slavei Tatălui" (Fapte. Vil, 56).
Şi îndată e omorât cu pietre ca unul ce-ar fi hulit,
de înşişi învăţătorii legii
şi moare legii firii şi vieţuieşte în veci.

Dar el era apostol, şi era şi sfinţit
şi umplut întreg de Duhul cel Prea Sfânt.
Era la începutul propovăduirii
când mulţimea celor necredincioşi,
care au crezut prin *Apostolii lui Hristos,*
au primit harul care era darul credinţei.

Dar acum ce înseamnă acest lucru minunat
care se săvârşeşte întru mine ?
Ce vrea să fie infricoşătoarea minune ce se petrece acum ?
Ce este modul iubirii de oameni care se arată acum,
această ciudată bogăţie a bunătăţii, ca un nou izvor al milei,
care e cu mult mai mare decât cele petrecute odinioară ?
Căci mulţi au fost miluiţi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu,
dar şi ei aduceau credinţa ca ceva al lor,
sau şi alte virtuţi şi fapte bine primite.
Dar eu văzându-mă lipsit de toate acestea,
sunt uimit şi nu pot suporta
cele ce se săvârşesc cu mine,
cel risipitor din pântecele maicii,
de către Dumnezeu, Care a creat cu cuvântul toată zidirea;
cele pe care mi-e frică să le şi cuget,
cu atât mai mult să le şi scriu în cuvinte ?
Ce mână va împlini această liturghisire, ce condei le va scrie ?

Ce cuvânt le va tâlcui, ce gură le va spune,
ce buze vor grăi, cele ce se văd făcându-se în mine,
săvârşindu-se în cursul întreg al zilei?
De fapt şi în noaptea însăşi şi în întunericul însuşi,
văd pe Hristos deschizându-mi în chip înfricoşător cerurile
şi pe El plecându-se spre mine şi arătându-Se mie,
împreună cu Tatăl şi cu Duhul, lumina întreit sfântă,
Una în cei Trei şi cei Trei în Una.

Lumină sunt, neîndoielnic, Ei
şi cei Trei sunt o lumină unică,
care luminează mai mult decât soarele sufletul meu
şi luminează mintea mea, mai înainte întunecată.
Căci mintea mea nu vedea de la început, cele ce le vede,
ci, credeţi-mă, că era oarbă şi nu vedea.
Şi de aceea mă uimeşte minunea mai mult,
când Duhul îmi deschide ochiul minţii.
Mă mir cum îmi dă să văd şi cum e văzut.
Căci El se arată celor ce văd ca lumina în lumină
şi cei ce văd, Îl văd iarăşi pe El în lumină.
Căci cei ce văd, văd în lumina Duhului
şi cei ce văd în Acesta, îl văd pe Fiul.
Iar cel învrednicit să vadă pe Fiul, vede pe Tatăl (loan XIV, 9).

E ceea ce se săvârşeşte şi acum, cum s-a spus în mine.
Şi cele neînţelese, le învăţ în oarecare măsură
şi acum văd de departe frumuseţile nevăzute.
Şi neapropierea luminii, copleşirea slavei,
mă uimeşte foarte, mă umple de frică,
deşi nu văd decât o picătură din adâncul fără fund.
Dar în picătură, se arată toată apa
în calitatea şi cantitatea ei,
ca dintr-un vârf de ciucure toată ţesătura,
şi, cum se zice, dintr-o unghie, fiara, leul.
Aşa văd şi îmbrăţişez în puţin, întregul.
Şi mă închin Lui însuşi, lui Hristos, Dumnezeul meu,
Aceasta a dat cugetării mele o mică mângâiere,
încât nu m-am aprins şi nu m-am topit
ca ceara de foc, cum a zis proorocul (Miheia I, 4).

E bine că e departe de mine locul neapropiat
şi că sunt ţinut în mijlocul întunericului şi sunt ascuns în el,
ca să privesc ca printr-o mică deschizătură şi totuşi să ameţesc.
Aflându-mă în această stare şi cu mintea ocupată
şi părându-mi că-mi fixez privirea în cer,
şi tremurând ca nu cumva arătându-mi-se mai mult să mă topească,
L-am aflat pe El, pe care îl priveam de departe,
pe care Ştefan L-a văzut deschizându-se cerurile
şi pe care Pavel văzându-L mai târziu, a orbit.
L-am văzut cu adevărat întreg,
ca foc în mijlocul inimii mele
Astfel cutremurat de minune şi înfricoşat puternic,
mi-am ieşit din mine, m-am pierdut întreg, neştiind ce să fac.

Şi neputând suporta copleşirea slavei,
m-am întors şi m-am refugiat în noaptea simţirilor de aici.
Şi acoperit de gânduri, m-am ascuns în ele,
ca într-un mormânt; şi în loc de piatră
punându-mi acest trup foarte greu deasupra,
m-am acoperit, socotind să mă ascund
de Cel ce e pretutindeni
şi care M-a sculat odinioară
pe mine cel mort şi îngropat
Căci tremurând şi neputând privi spre slava Lui,
am preferat să întru şi să rămân în mormânt
şi să locuiesc cu morţii, trăind eu însumi în mormânt,
decât să fiu ars şi să pier întreg.

Astfel trebuie să plâng eu, risipitorul,
că am pierdut pe Cel dorit
şi am ajuns să zac în mormânt.
Dar trăind ca un mort, sub pământ, acoperit de piatră,
am aflat viaţă, pe Dumnezeu însuşi, pe Cel ce dă viaţă.
Căruia se cuvine slava şi cinstea, acum şi în veci. Amin.

XII - Reflexiuni teologice despre unitatea în toate a dumnezeirii în trei ipostasuri; şi cuvinte smerite despre sine, prin care autorul ruşinează părerea celor ce se socotesc că sunt ceva

Cum, cele ce le-ai desfiinţat odinioară în mine
trăiesc iarăşi şi mă umplu de întuneric şi necaz, Dumnezeul meu?
Patimile iuţimii şi mâniei tale,
care susţin în mine o ceată pe capul meu
şi întunecă vederea ochilor minţii mele.
Şi aceasta îi acoperă şi-i fac să se închidă în întuneric,
şi îi sileşte să se lipească şi de Tine, lumina
pe care o doreşte fiecare, dar puţini o caută.

Iar cei ce s-au învrednicit
să se împărtăşească de tainele negrăite ale Tale,
şi să participe în chip material printr-o simţire nematerială
la tainele înfricoşătoare şi tuturor de negrăit
şi să cunoască slava nevăzută în cele văzute,
sunt şi mai puţini, cum ştiu neîndoielnic.
Numai aceştia au ajuns la contemplarea clară a acestora,
a Fiului care e la început, înainte de toate veacurile,
din Tatăl împreună cu Duhul,
a lui Dumnezeu şi Cuvântului,
a luminii întreite într-o unitate.
sau a unităţii în Trei.
Căci lumină e amândouă acestea:
Tatăl, Fiul şi Duhul sunt o lumină netăiată în Trei Persoane neconfundate
dar e unită în ele după firea dumnezeiască
stăpânirea, slava, puterea şi la fel voinţa.

Cele trei mi se arată mie ca într-o unică faţă.
Doi ochi frumoşi sunt umpluţi de o unică lumină.
Căci fără persoană (faţă), spune-mi, cum ar vedea ochii?
Dar nici de persoană (faţă) fără ochi nu se poate vorbi.
Căci e lipsită de ceea ce-i mai mult,
sau mai bine zis de întregime.
Soarele de e lipsit de lumină, frumuseţea luminii lui,
se pierde întâi el însuşi, apoi toată creaţia,
care are de la el faptul de-a fi luminată şi de-a vedea.

La fel în planul celor spirituale;
dacă Dumnezeu ar fi lipsit de Unul din cei Doi,
Fie de Fiul, fie de Duhul, n-ar mai fi Tată,
dar nici viu n-ar mai fi, lipsit de Duhul,
din care se dă tuturor a vieţui şi a fi.

Să cinstească deci toată firea cu adevărat raţională
câtă e sub soare şi care e mai sus de acesta,
firea cea întreit ipostatică, de netâlcuit ei întregi!
Căci n-a cunoscut cineva dintre oameni,
nici numele, nici firea, nici chipul,
nici forma, nici substanţa lui Dumnezeu,
ca să le spună, să le scrie, sau să le predea celorlalţi,
ci ca soarele strălucitor, ce străbate prin nori
şi nu e văzut el însuşi, nici nu se arată în lumină,
ci dă celor de pe pământ o lumină slăbită a lui,
aşa să înţelegi pe Dumnezeu ascuns de noi
şi pe noi acoperiţi de un întuneric mare şi adânc.

Dar înţelege aci ceea ce-i mai minunat decât toate:
lumina lui Dumnezeu nu se restrânge ca cea a soarelui,
ci străluceşte pretutindeni şi luminează toate.

Dar eu în mijlocul totului, sunt învăluit de întuneric
şi sunt lipsit de lumina Celui ce m-a făcut.
Cine deci nu mă va plânge şi nu mă va jeli
şi cine nu va suspina şi lăcrima pentru mine,
că Dumnezeu fiind în toate şi pretutindeni
şi întreg lumină, în care nu este deloc
vreo umbră de schimbare (Iac. I, 17)
nici vreo prezenţă a nopţii,
şi nefiind în el deloc vreo piedică a întunericului,
ci fiind întins în toate şi luminând în chip neapropiat,
dar celor vrednici li se arată apropiată şi sesizabilă,
totuşi, puţină, precum am spus, în comparaţie cu toate razele
şi cu soarele însuşi, când se arată întreg,
dar multă pentru cei ce şedeau în întuneric,
pentru că s-au învrednicit să vadă o mică strălucire a ei.

Dar eu, nenorocitul, prefer întunericul

şi de aceea el se face mai gros smeritului meu suflet,
şi din el se hrănesc şi se înviorează patimile în mine
şi se ivesc balauri şi reptile şi şerpi,
ce tulbură mereu mădularele sufletului meu.
Căci slava goală şi deşartă mă muşcă
şi-şi înfundă dinţii în inima mea.
Din el, slăbind eu şi moleşindu-mă,
au ieşit câinii sălbatici şi mulţime de fiare
şi aflându-mă zăcând la pământ,
m-au rupt cu dinţii lor.
Căci plăcerea şi lauda au sfâşiat măduva şi nervii mei,
tăria şi curajul sufletului meu,
depărtându-le de la mine.

Dar cum le voi descrie pe toate ?
Ei au aruncat asupra mea închipuirea şi nepăsarea, ca pe nişte tâlhari,
plăcerea şi grija de-a plăcea oamenilor,
m-au împărţit trăgându-mă spre cele contrare.
Una trăgând de la mine cumpătarea şi trezvia,
alta faptele cele bune, îndumnezeitoare,
au făcut din mine un mort,
lăsând în mine cel întinat
închipuirea că sunt ceva minunat şi mare.

Căci, spune-mi, cum nu e minunat lucru
cum nu e o plinătate a milei,
ca atâtea patimi căzând deodată asupra mea,
şi arătându-mă gol de toată virtutea şi mort,
m-au făcut să uit de mine,
nerecunoscând nimic din cele săvârşite de mine,
ci mă socotesc mai mare ca toţi
şi nepătimitor şi sfânt şi înţelept teolog,
preţuit cu dreptate de toţi oamenii,
ba şi lăudat ca unul vrednic de laude ?
Cum îi chem pe toţi, vrând să adun multă preţuire.
Căci adunându-se ei, mă umflu şi mai mult
şi mă uit des împrejur, nu cumva lipseşte cineva,
care să nu fie aci şi să mă vadă ?
Şi dacă se află vreunul care a ocolit să mă vadă,

mă răzbun şi-l clevetesc şi-l bârfesc,
ca auzind acesta şi nesuportând defăimările mele,
să vină, să-mi grăiască, să mi se arate supus
ca unul ce are nevoie de mine
şi de rugăciunea şi iubirea mea
şi ca să pot spune tuturor celorlalţi:
Vine şi cutare şi cere rugăciunile mele
şi-mi ascultă cuvintele şi învăţătura mea.

Ce nebunie din partea mea!
Cum nu văd deci goliciunea ticăloşiei mele
şi nu simt rănile mele şi nu mă întristez
şi nu plâng şi nu caut vindecarea,
cu care zac într-un spital ?
Cum nu chem doctorii arătându-le rănile mele,
dezgolindu-mi patimile mele cele ascunse,
ca să-mi aplice cuţitul, plasturi şi arsuri
şi să le suport cu răbdare pentru vindecarea mea ?
Ci adaug în fiecare zi şi mai multe răni ?

Dar, Dumnezeul meu, îndură-te de mine, rătăcitul
şi sădeşte frica Ta în inima mea,
ca să fug de patimi, după poruncile Tale
şi să câştig ură faţă de ele şi să mă înfrânez cu înţelepciune.
Nu mă lăsa, Hristoase, să rătăcesc în mijlocul ei.
Căci numai pe Tine Te iubesc, eu care nu Te-am iubit încă
şi numai de la Tine aştept să păzesc poruncile Tale,
aflându-mă întreg în patimi şi necunoscându-Te pe Tine.
Căci cine din cei ce Te cunosc pe Tine
va mai avea nevoie de slava lumii ?
Sau cine din cei ce Te iubesc pe Tine, o va mai căuta pe aceasta?
Fie ca să cheme pe toţi la sine,
fie ca să-i linguşească ?
Sau cine va mai năzui să se facă prieten al tuturor oamenilor ?
Nici unul dintre robii Tăi adevăraţi n-a făcut acestea.

Dar nici de persoană (faţă), spune-mi, cum
De aceea mă chinuiesc şi sunt întristat, Dumnezeul meu,
că mă văd pe mine slujind acestora,
şi nu pot să mă supun, nici să mă smeresc.

Nici nu voiesc să caut numai slava Ta,
prin care se arată că sunt credincios Ţie şi robul Tău;
şi prin care pot să fiu mai presus de toţi,
mai ales prin puţinătate şi sărăcie şi osteneli,
mai presus nu numai de oamenii cu putere, ci şi de împăraţi.

Apleacă-Te, deci, spre milă faţă de umilitul meu suflet.
Dumnezeule, Făcătorule al tuturor, Cel ce mi-ai dat existenţa cea bună
şi dă-mi cunoştinţa adevărată, ca să caut
bunătăţile Tale veşnice şi numai pe ele,
Şi voi iubi şi voi căuta slava Ta din suflet,
neîngrijindu-mă nicidecum
de cea omenească, pământească,
ca să mă unesc acum şi după moarte cu Tine, Hristoase,
şi să mă învrednicesc de Tine şi să mă împărtăşesc cu Tine,
Cel ce ai primit pentru mine
moartea necinstită şi ai împlinit toată iconomia.
Şi atunci voi fi mai slăvit ca toţi muritorii.
Amin, Doamne, acum şi în veci.

XIII - Îndemn la pocăinţă; şi cum voinţa trupului unită cu voinţa duhului face pe om în chipul lui Dumnezeu

Plâng şi mă doare inima când îmi străluceşte lumina
şi văd sărăcia mea şi cunosc unde sunt
şi în ce lume muritoare locuiesc, fiind muritor;
şi mă desfătez şi mă bucur, când înţeleg
starea şi slava dată mie de Dumnezeu
şi mă văd pe mine ca un înger al Domnului,
împodobit întreg în haină nematerială.

Bucuria aprinde dorul meu de Dumnezeu,
Cel ce-mi dă toate şi mă preschimbă.
Iar din dor izvorăsc râuri de lacrimi şi mă face şi mai strălucitor.

Ascultaţi voi, care aţi păcătuit ca mine lui Dumnezeu,
siliţi-vă şi alergaţi cu putere în fapte,
ca să luaţi şi să apucaţi materia nematerială a focului
- iar zicând materie, am arătat fiinţa dumnezeiască -
şi să aprindeţi sfeşnicul spiritual al sufletului,
ca să vă faceţi sori luminători în lume,
chiar dacă nu sunteţi văzuţi de cei din lume;
ca să vă faceţi ca nişte dumnezei,
având înlăuntrul vostru toată slava lui Dumnezeu în două firi,
cu adevărat în două naturi şi în două lucrări
şi în două voinţe cum zice Pavel (Efeseni II, 3).

De fapt, alta este voia trupului curgător
şi alta a Duhului şi alta a sufletului.
Dar ca om nu sunt întreit, ci îndoit.
Însă sufletul meu s-a legat în chip negrăit cu trupul meu.
Deci nu caută fiecare ale sale în chip separat,
ca de pildă a mânca şi a bea, sau a dormi,
care spun că sunt voia pământească a trupului.
Astfel fiindcă nimic nu caută trupul în chip separat de suflet,
căci în acest caz ar fi mort, fără simţire, ca un lut,
socotesc că totul este a sufletului,
că e o singură voinţă a omului.

Deci cel ce şi-a unit ceea ce e al lui cu Duhul dumnezeiesc,

s-a făcut în chipul dumnezeiesc, luând pe Hristos în piept;
S-a făcut creştin din Hristos,
având înăuntru ca pe Cel ce a luat chip în sine (Gal. IV, 19)
pe Hristos cel necuprins şi singur
cu adevărat neapropiat tuturor făpturilor,
Dar, o, fire neprihănită, fiinţă ascunsă,
iubire de oameni necunoscută celor mai mulţi oameni,
milă nevăzută de cei ce vieţuiesc fără minte
fiinţă neschimbătoare, netăiată, întreit sfântă,
lumină simplă şi fără chip, întru totul necompusă,
necorporală, nedespărţită, necuprinsă de nici o fire,
cum te-ai făcut văzută ca mine, cum Te-ai făcut cunoscută celor din întuneric ?
Cum Te-ai făcut ţinută în mâinile Sfintei Tale Maice ?
Cum te-ai făcut legat ca un ucigaş,
ai pătimit trupeşte ca un răufăcător,
o, împărate, voind cu orice preţ să mă mântuieşti
şi să mă introduci iarăşi în raiul slavei ?

Aceasta e iconomia Ta, aceasta venirea,
aceasta, mila şi iubirea Ta de oameni,
care s-a arătat pentru noi, toţi oamenii, Cuvinte,
pentru credincioşi, necredincioşi,
păgâni, păcătoşi, sfinţi.
Căci tuturor s-a făcut comună arătarea Ta,
mântuirea şi răscumpărarea, celor vii şi morţi.

Dar ceea ce s-a făcut în chip ascuns în mine risipitorul,
şi s-a săvârşit parţial într-o neştiinţă cunoscută
- căci e cunoscută mie şi necunoscută altora -
ce limbă va spune, ce minte va tâlcui,
ce cuvânt va exprima, ca să spună şi limba ta ?
Căci e un lucru înfricoşător Stăpâne,
înfricoşător şi mai presus de cuvânt,
că mi se arată lumina, pe care nu o are lumea.
şi că mă iubeşte Cel ce nu e înăuntru lumii acesteia
şi că iubesc pe Cel ce nu e nicăieri în cele văzute.
Sunt aşezat pe pat, fiind în afara lumii
şi fiind în mijlocul chiliei mele,
văd pe Cel ce e în afara lumii, căruia Îi şi vorbesc,

ba îndrăznesc să spun, Îl şi iubesc şi Acela mă iubeşte.
Mănânc, dar mă hrănesc bine numai cu această contemplare.
Şi unit cu El, depăşesc cerurile.
Şi aceasta o ştiu ca un fapt adevărat şi sigur.
Dar unde e trupul atunci, nu ştiu.
ştiu că pogoară Cel ce e nevăzut.
Ştiu că Cel ce e despărţit de toată zidirea
mă ia înăuntrul Lui şi mă ascunde în braţele Lui,
şi mă aflu atunci în afara întregii lumi.
Iar eu iarăşi, cel muritor şi mic în lume,
privesc în mine întreg pe Făcătorul lumii,
şi ştiu că nu voi muri, aflându-mă înăuntrul Vieţii.
Şi am toată viaţa răsărind înăuntrul meu.
El este în inima mea, dar se află în cer,
mi se arată aci şi acolo, strălucind la fel.
Dar cum se săvârşesc acestea, cum aş putea să înţeleg,
cum aş putea exprima, cele ce le înţeleg şi văd ?
Căci sunt cu adevărat, dar cu totul de negrăit şi de nespus,
cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit
şi la inima trupească de carne a omului nu s-au suit (I Cor, II, 9).

Îţi mulţumesc, Stăpâne, că m-ai miluit pe mine
şi mi-ai dat să le văd pe acestea şi să le scriu aşa
şi să vestesc celor împreună cu mine iubirea Ta de oameni,
ca să cunoască şi acum în chip tainic popoare, seminţii şi limbi
că îi miluieşti pe toţi cei ce se pocăiesc cu căldură,
la fel ca pe Apostolii Tăi şi pe toţi sfinţii .
şi le faci parte de binefaceri, de cinste şi-i slăveşti, Dumnezeul meu,
ca pe unii ce Te caută cu dorinţă şi în frică multă
şi numai spre Tine privesc, Făcătorul lumii,
căruia se cuvine cinstea, stăpânirea şi mărirea,
ca împăratului şi Dumnezeului şi Stăpânului tuturor,
acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

XIV - Mulţumire către Dumnezeu pentru darurile de care s-a învrednicit; şi că treapta preoţiei şi a egumeniei sale este înfricoşătoare şi pentru îngeri

Eu, chiar dacă voiesc, Stăpâne, nu pot să grăiesc.
Căci ce voi spune, fiind necurat,
În gânduri şi în fapte şi în toate cugetările mele ?
Dar sunt rănit în suflet şi ard înăuntrul meu
dorind să-Ţi grăiesc, fie cât de puţin, Dumnezeul meu.
Însă văd şi cunosc ale mele, Dumnezeul meu,
văd mădularele trupului şi ale sufletului meu,
că le-am spurcat din naştere, fiind întreg păcat.
Mărturisesc mila şi iubirea Ta de oameni
şi multele Tale bunătăţi, care le-ai făcut mie.
Şi stau fără de glas, aproape deznădăjduit
şi mă chinuiesc neîncetat întristându-mă, nenorocitul,
că sunt nevrednic de toate bunătăţile Tale.

Când îmi vin în simţire şi privesc Hristoase, mulţimea răutăţilor mele,
şi că n-am făcut un singur bine în viaţă,
dar în locul pedepselor mâniei Tale celei drepte,
pe care trebuia să le sufăr, ca cel ce Te-am supărat,
Tu m-ai învrednicit mai degrabă de atâtea bunătăţi,
cad în deznădejde şi mă tem de judecata Ta,
fiindcă adaug în fiecare zi alte greşeli,
Şi tremur să nu întorci mare mila Ta şi iubirea Ta de oameni
spre mânia unei şi mai mari pedepse.
pentru că îţi sunt şi mai nemulţumitor
Ţie, binefăcătorului meu,
arătându-mă slugă vicleană
Ţie, Stăpânului cel bun.

Astfel toate mi-au fost, Doamne,
prilej de răbdare şi pricină de nădejde a vieţii veşnice.
Pentru aceasta m-am bucurat mult, cum singur ştii,
încrezându-mă în bunătatea şi mila Ta.
Căci pentru aceasta m-ai scos pe mine
din toate, din lume,
şi m-ai despărţit de rude şi de prieteni,
ca să mă miluieşti şi să mă mântuieşti, Hristoase al meu.

De aceasta fiind încredinţat prin harul Tău,
am avut o bucurie fără margini şi o nădejde sigură.
Dar cele două lucruri din urmă,
ce-ai binevoit să mi le dai, nu ştiu cum să le spun, împăratul meu,
Ele lipsesc şi sufletul şi mintea mea de cuvânt
şi opresc toate lucrările şi gândurile mele.
Dar şi mărimea slavei Tale mă îngreunează
şi aproape că mă conving, Mintuitorul meu,
să nu grăiesc nimic, să nu fac nimic,
nici să mă ating de ceva.
şi nu mai ştiu ce să fac.
Vai, aceasta mă întristează.

Cum m-am predat pe mine, nevrednicul,
slujirii şi liturghisirii unor astfel de lucruri negrăite,
la care îngerii se tem să privească prea liber,
de care proorocii s-au înfricoşat, auzindu-le,
dându-şi seamă de necuprinsul slavei şi iconomiei Tale,
pe care Apostolii şi mucenicii şi mulţimea învăţătorilor
le propovăduiesc pe faţă tuturor din lume,
strigându-şi şi dându-şi pe faţă nevrednicia lor.

Deci cum eu, risipitorul, cum eu, desfrânatul.
cum, eu, smeritul, am fost învrednicit
să fiu făcut egumen fraţilor,
slujitor al tainelor dumnezeieşti
şi liturghisitor al neprihănitei Treimi?
Căci unde se aşează pâinea şi se toarnă vinul
în numele trupului şi al sângelui Tău, Cuvinte,
acolo eşti Tu însuţi, Dumnezeul meu şi Cuvântul.
Şi acestea se fac cu adevărat trupul şi sângele Tău
prin venirea Duhului şi prin puterea Celui Prea Înalt.

Şi îndrăznind ne atingem
de Dumnezeu cel neapropiat,
mai bine zis de Cel ce locuieşte în lumina neapropiată
nu numai acestei firi stricăcioase şi omeneşti,
ci şi tuturor oştilor îngereşti.
Dar această faptă şi acest lucru negrăit,
mai presus de fire, pe care mi s-a poruncit să-l fac,

mă convinge să văd şi moartea înaintea ochilor.
De aceea, uitând de plăcere, am fost cuprins de cutremur
ştiind că-mi este cu neputinţă - cum cred eu şi toţi -
să liturghisesc prin mine şi să am astfel
viaţă îngerească, mai bine zis, cea mai presus de îngeri, în trup,
că - precum a arătat cuvântul şi cum e adevărul -
să fiu cinstit să mă fac mai aproape, ca ei,
o dată ce îl ating şi cu mâinile şi-L mănânc cu gura
pe Cel înaintea căruia îngerii stau cu cutremur.

În ce priveşte judecata fraţilor, pe care am fost rânduit să-i păstoresc,
care suflet ar suporta-o, care minte ar fi în stare
să rabde fără osândă părerea fiecăruia
şi să împlinească fără lipsă toate datoriile sale
şi să se scape pe sine de judecata lui ?
Nu mi se pare că e cu putinţă aceasta oamenilor.
Mă silesc, de aceea, şi voiesc să fiu mai bine ucenicul Unuia,
slujind voii Lui, ascultând voia Lui
şi dând socoteală numai Lui,
decât să slujesc părerilor şi voilor celor mulţi
şi să ţin seamă mai mult de îndemnurile şi gândurile lor.
Fiindcă mă aşteaptă judecata Lui şi voi avea să dau socoteală
pentru cei ce au păcătuit, pe care am fost singur ales,
să-i păstoresc prin hotărârea negrăită a lui Dumnezeu.

Căci fiecare se va judeca şi va da socoteală
de cele ce a făcut el însuşi, fie bine, fie rău.
Singur eu voi da socoteală pentru fiecare.
Dar cum mă voi milui sau mântui, eu care nu pot să arăt
nici pentru singurul meu suflet ticălos,
vreo faptă pentru mântuire ?

De fapt află că nu am ceea ce spun (miluirea şi mântuirea),
căci n-am împlinit niciodată vreo faptă mică sau mare
prin care mă voi mântui de focul veşnic.
Dar, o, Mântuitorule, de oameni iubitor,
îndură-te, milostive, dă-mi putere, mie, smeritului, ca prin cuvânt
să păstoresc cu înţelepciune pe fraţii pe care mi i-ai dat
şi să-i conduc la păşunile legilor dumnezeieşti

şi să-i călăuzesc, readuşi la viaţă,
spre locaşurile Împărăţiei de sus,
mireni, sănătoşi, strălucind de frumuseţea virtuţilor,
vrednici închinători ai tronului înfricoşător.
Iar pe mine, nevrednicul, primeşte-mă din lume,
chiar de sunt acoperit de multe ale păcatelor,
ca pe un slujitor familiar şi netrebnic al Tău.
Şi numără-mă, cu judecata care-Ţi e proprie,
în cetele aleşilor, împreună cu ucenicii mei,
ca să privim toţi împreună slava Ta dumnezeiască
şi să ne bucurăm, Hristoase, de bunătăţile Tale negrăite.
Căci Tu eşti bucuria, desfătarea şi slava
celor ce Te iubesc pe Tine în vecii vecilor. Amin.

XV - Descoperindu-Te, Tu, Stăpâne al tuturor

Descoperindu-Te, Tu, Stăpâne al tuturor,
şi arătându-ţi mai clar slava feţei Tale,
sunt cuprins de o frică de sus, văzându-Te pe Tine
pe cât îmi e cu putinţă mie celui umilit prin fire.

Şi stăpânit de teamă, mă minunez şi zic:
Toate ale Tale, întrec înţelegerea mea, Dumnezeul meu,
căci sunt necurat şi cu totul nevrednic
să Te văd pe Tine, Stăpânul curat şi sfânt,
căruia se închină îngerii şi îi liturghisesc cu cutremur
şi de a cărui faţă se clatină toată zidirea.

Dar când eu spun acestea şi închid ochii,
sau când îmi întorc mintea în jos
ca să nu văd sau să privesc arătarea Ta copleşitoare,
atunci mă tânguiesc lipsit de frumuseţea Ta, Dumnezeul meu,
nesuportând despărţirea de Tine,
singurul iubitor de oameni.
Dar tânguindu-mă eu şi plângând,
mă luminează întreg,
dar vai, uimit de aceasta plâng şi mai mult,
minunându-mă de mila Ta faţă de mine, risipitorul.
Atunci văd marea urâţenie a trupului meu
şi nevrednicia ticălosului meu suflet.
Şi când recunoscându-le acestea, strig:
Cine sunt eu, Dumnezeule şi Făcătorule al tuturor,
şi ce bine am făcut peste tot în viaţă?
Sau ce poruncă a Ta am împlinit vreodată,
că mă învredniceşti de o astfel de slavă, pe mine, umilitul ?
Şi de unde şi pentru ce mă luminezi astfel
şi m-ai învrednicit de aceasta pe mine, ticălosul, noaptea şi ziua ?
Căci n-am însetat vreodată căutându-Te pe Tine, împăratul meu,
n-am pătimit de ostenelile pentru poruncile Tale
n-am răbdat încercări şi bătăi,
ca toţi sfinţii care au răbdat acestea din veac,
ca numărându-mă printre ei, Hristoase, să mă mântuieşti.

Şi tremur că nu mă mântuieşti pe mine, leneşul, fără fapte,

chiar dacă eşti foarte iubitor de oameni ca, Creator al lor.
Fiindcă aud pe Pavel zicând:
credinţa fără fapte este moartă. Şi tremur de frica pedepsei,
care mă-aşteaptă sigur acolo, pe mine nepăsătorul.
Cum aş îndrăzni, deci, să fiu numărat ca credincios,
Stăpâne, cu cei ce au lucrat înainte de mine,
Eu care n-am păzit vreodată nici o poruncă?

Deşi ştiu că toate le poţi, toate le faci, cum voieşti,
şi dai şi celor din urmă, ca şi celor dintâi,
ba celor din urmă, o, minune, înaintea celor dintâi (Matei XX, 9-10)
Acestea spunându-le Ţie, Făcătorule al lumii,
Ţie care străluceai mai înainte de sus,
Apoi, iarăşi, Te-ai ascuns de mine,
şi pe urmă iarăşi m-ai înconjurat cu raze,
Te văd deodată venind în mine întreg,
Cel ce Te-ai arătat înainte, dar Te-ai ascuns iarăşi în nor,
ca un soare cu totul fără raze.

Deci, precum soarele este apropiat celor ce-l văd
şi aşa se arată oarecum întreg tuturor,
aşa şi Tu îmi eşti apropiat, ascuns înăuntrul meu,
Tu, cel neapropiat, făcându-te văzut ochilor mei
şi creşti, precum singur. ştii, câte puţin,
arătându-Te tot mai strălucitor, fulgerând tot mai luminos.

Iar altădată mi Te arăţi iarăşi cu totul neapropiat.
Pentru aceea măresc şi necuprinderea Ta
şi vestind bunătatea Ta, strig către Tine:
Slavă Celui ce a slăvit astfel fiinţa noastră,
slavă nemăsuratei Tale pogorâri la noi, Mântuitorule,
slavă milei, slavă puterii Tale, Mântuitorule.
Slavă Ţie, că rămânând neschimbat, nemodificat,
şi fiind întreg nemişcat, eşti pururea în mişcare,
întreg în afara zidirii, dar întreg şi în toată zidirea,
umpli întreg toate, fiind întreg în afara tuturor,
Eşti deasupra tuturor, Stăpâne, dincolo de tot începutul
mai presus de toată substanţa, mai presus de firea firii,
Fiindcă Tu însuţi. Făcătorul tuturor,
Te-ai făcut Fiul aceluia

şi noi ne-am făcut fiii Tăi după har.
Tu Te-ai făcut rudă cu noi prin trup, noi am fost făcuţi ruda Ta prin dumnezeire.
Căci luând trup ne-ai dat nouă Duh dumnezeiesc.
Şi ne-am făcut toţi o Casă unică a lui David
prin ceea ce e propriu Ţie, prin înrudirea cu Tine.

Tu eşti Domn al lui David în Duh.
iar noi fii ai lui David, toţi seminţia Ta dumnezeiască.
Şi adunându-ne noi, devenim o casă unică,
adică toţii înrudiţi, toţi fraţi ai Tăi!
Şi cum nu e aceasta o minune înfricoşătoare ?
Sau cum nu se va cutremura
oricine înţelege aceasta şi află aceasta,
că eşti cu noi acum şi în veci
şi ne faci pe fiecare casă şi locuieşti în noi toţi
şi Tu Te faci casă tuturor, şi locuim în tine,
fiecare dintre noi, Mântuitorule, întreg cu Tine întreg
şi Tu eşti cu fiecare dintre noi, singur cu el singur
şi în acelaşi timp eşti întreg singur deasupra noastră.

Eşti deci acum în noi făcând toate minunile.
Care minuni ? Ascultaţi puţine dintre cele multe.
Căci, deşi şi toate cele ce le-am spus, întrec uimirea,
ascultă acum unele mai înfricoşătoare ca acelea:
Ne facem mădulare ale lui Hristos,
iar Hristos mădularele noastre.
Şi mâna lui Hristos şi picioarele Lui Hristos sunt ale mele, prea-ticălosul,
Şi au văzut şi văd slava Ta, a dumnezeirii dumnezeieşti, singuri credincioşii,
iar toţi necredincioşii văzându-Te,
au rămas orbi, lumină a lumii.

Deşi credincioşii Te-au văzut şi atunci
şi te văd şi acum pururea
şi Te au ca pe Cel ce eşti şi locuieşti împreună cu ei,
în întunericul vieţii, Ziditorul tuturor,
ca pe un soare neapus, ca pe un sfeşnic nestins,
necuprins deloc de întuneric (Ioan I, 5).

dar luminând pururea pe cei ce Te văd pe Tine.
Deci fiindcă Tu, cum s-a spus, eşti în afara tuturor,
şi pe cei ce-i luminezi, îi faci să iasă din cele văzute.
precum Tu eşti acolo sus împreună cu Tatăl Tău
şi eşti Acelaşi întreg nedespărţit de noi
şi iarăşi fiind în lume, eşti neîncăput în lume
- fiindcă fiind în toate, eşti Acelaşi mai presus de toate
aşa şi pe noi, robii Tăi, ce ne aflăm în mijlocul celor
sensibile şi în faţa celor nevăzute,
ne scoţi şi ne urci în întregime cu Tine în lumina Ta
şi ne faci din muritori, nemuritori.

Şi rămânând ceea ce suntem, ne facem prin harul Tău,
fii asemenea Ţie, dumnezei ce văd pe Dumnezeu.
Cine, deci, nu va alerga spre Tine, singurul iubitor de oameni,
cine nu va urma Ţie, cine nu va spune din iubire:
"Iată, aruncându-le toate, vom urma Ţie" (Matei XIX, 47), Stăpânului
plin de compătimire, blând, iubitor.
Care aşteaptă pururea întoarcerea noastră,
Care nu voieşte moartea celor ce L-au supărat,
Care săvârşeşte în noi minunile înfricoşătoare,
de care auzind că s-au săvârşit odinioară
în casa lui David, ne uimim.

Iar ele sunt acestea:
casa lui David suntem noi, ca cei înrudiţi cu acela.
dincolo de toţi vecii, dincolo de toată lumina,
Mântuitorule,
mai presus de fiinţele spirituale.
căci şi acelea sunt opera Ta,
mai bine zis sunt opera cugetării Tale.
Căci Tu nu eşti nimic din toate, ci mai presus de toate cele ce sunt
şi din aceea despărţit de toate,
fiind cugetat mai presus de toate cele ce sunt,
nevăzut, neapropiat, de neapucat, de nepipăit;
şi fiind neînţeles, rămâi neschimbat.
Fiind întreg simplu, eşti întreg variat
şi mintea nu poate să înţeleagă deloc
varietatea şi armonia slavei frumuseţii Tale.
Deci Cel ce nu eşti nimic din toate, ca mai presus de toate,

Cel ce eşti înainte de toate ca Dumnezeul tuturor,
Nevăzut, neapropiat, neapucat, nepipăit,
Te-ai făcut şi muritor, ai intrat în lume
şi Te-a arătat tuturor apropiat prin asumarea trupului.
Dar Te-ai făcut cunoscut credincioşilor
şi prin slava dumnezeirii.
Şi Te-ai făcut de apucat, cel cu totul de neapucat.
Şi întreg văzut Acelaşi, Cel tuturor nevăzut.
iar eu nevrednicul sunt mâna şi piciorul lui Hristos.
Mişc mâna şi Hristos întreg e mâna mea,
- înţelege şi dumnezeirea nedespărţită ! -
Mişc piciorul şi iată, străluceşte ca Acela.
Să nu spui că hulesc, ci primeşte acestea
şi închină-te lui Hristos care face aceasta.
Şi aşa toate mădularele fiecăruia dintre noi
Căci dacă vrei, şi tu te vei face mădularul Lui.
vor deveni mădulare ale lui Hristos
şi Hristos mădularele noastre.
Şi pe toate cele urâte le va face frumoase,
împodobindu-le cu frumuseţea şi slava dumnezeirii.
Şi vom deveni toţi împreună dumnezei prin Dumnezeu,
nemaivăzându-ne urâţenia trupului nostru,
ci făcându-ne întregi asemenea trupului lui Hristos.
ŞI fiecare mădular al nostru va fi Hristos întreg.

Căci făcându-Se El multe, rămâne unul neîmpărţit.
Şi fiecare parte e acelaşi Hristos întreg.
Deci ai cunoscut, fără îndoială, pe Hristos,
şi în degetul meu şi în fiecare glandă.
Şi nu tremuri sau nu te ruşinezi de aceasta ?
Dumnezeu nu s-a ruşinat să se facă asemenea ţie,
iar tu te ruşinezi că te-ai făcut asemenea Lui ?
Eu nu mă ruşinez că m-am făcut asemenea Lui.
Dar când tu ai spus că Acela s-a făcut
asemenea unui mădular ruşinos,
m-am temut că tu ai spus o blasfemie.
Dar nu trebuie să te temi,
fiindcă nu e nici o blasfemie în aceasta.
Pentru că sunt mădulare ascunse ale lui Hristos, fiindcă sunt
acoperite

şi prin aceasta se fac mai cuviincioase decât celelalte,
ca mădulare ascunse, de toţi nevăzute ale Celui ascuns,
din care se dă sămânţa unei uniri dumnezeieşti între fiinţe.

E o sămânţă dumnezeiască ce ia chip după forma dumnezeiască,
ce ia chip din dumnezeirea întreagă însăşi,
căci e Dumnezeu întreg. Cel ce se uneşte cu noi,
O, înfricoşătoare taină !
Şi Se săvârşeşte cu adevărat o nuntă negrăită şi dumnezeiască,
căci Dumnezeu se uneşte (se amestecă) cu fiecare,
Şi voi spune iarăşi aceasta cu plăcere:
Şi fiecare se uneşte cu Stăpânul.

Deci dacă ai îmbrăcat pe Hristos întreg cu tot trupul tău,
vei înţelege fără să te ruşinezi cele ce-ţi spun.
Dar dacă tu n-ai făcut nimic,
sau dacă ai pus pe sufletul tău
numai o mică parte din veşmântul neprihănit al lui Hristos,
ea se va afla pe vechea ta cămaşă numai într-un loc
şi te vei ruşina de toate celelalte mădulare ale tale,
având mai degrabă tot trupul tău murdar.

Căci fiind îmbrăcat cu veşminte murdare,
cum nu te vei ruşina ?
Când eu spun aceste lucruri, adică infricoşătoarea taină despre mădularele sfinte
şi văd această mare slavă a lor şi mintea luminată
şi mă bucur negândindu-mă la nimic trupesc,
tu vezi carnea ta murdărită
şi parcurgi cu mintea faptele tale necuvenite;
şi mintea ta se înnoroiază ca un vierme, de acestea.
Pentru aceea lipseşti de Hristos şi de mine ruşinea ta
şi spui : "Nu te ruşinezi de cele urâte,
mai bine zis să cobori pe Hristos la mădularele urâte ?"
Iar eu îţi zic iarăşi: Priveşte pe Hristos în pântece
şi cugetă la cele dinăuntrul pântecului
şi la Cel ce a fost în el,
din care a ieşit Dumnezeu trecând prin el.
Vei afla în aceasta mai mult decât cele ce ţi-am spus,
vei afla toate cele ce le-a primit spre slava noastră,

ca nimeni să nu se ruşineze imitându-L pe El,
nici să spună şi să suporte cele ce le-a suportat El.
Acela S-a făcut întreg om şi a rămas Dumnezeu întreg.
Şi fiind Unul, nu s-a împărţit, dar s-a făcut bărbat desăvârşit
şi Acelaşi este şi Dumnezeu întreg în toate mădularele.

Aşa s-a întâmplat şi acum, în timpurile din urmă,
cu Sfântul Simeon Evlaviosul, Studitul,
Acesta nu s-a ruşinat de mădularele nici unui om.
Nu s-a ruşinat nici să le vadă pe ale cuiva goale,
nici să fie văzut gol.
Căci avea pe Hristos întreg şi era El însuşi Hristos întreg
şi toate mădularele sale şi mădularele oricărui altul,
pe toate la un loc şi pe fiecare în parte, el le privea
pururea ca pe Hristos.
El rămânea neclintit, netulburat şi nepătimitor
ca fiind întreg Hristos însuşi şi văzând ca Hristos
în toţi cei ce s-au botezat
şi au îmbrăcat pe Hristos întreg.

Dar dacă tu când eşti gol şi trupul tău atinge alt trup,
aceasta îţi răscoleşte pofta de femeie, ca unui asin sau cal, pentru
că îndrăzneşti să bănuieşti pe sfânt
şi huleşti pe Hristos, care s-a unit cu noi
şi a dăruit nepătimirea slujitorilor săi sfinţi ?
De fapt el se face mire - auzi ? - în fiecare zi
şi sufletele tuturor sunt mirese
şi se săvârşeşte nuntă în chip duhovnicesc,
unindu-se în chip vrednic de Dumnezeu cu ele.
Şi nu le produce nici o stricăciune.
Ci deşi le ia stricate şi se uneşte cu ele,
îndată le face nestricate.
Şi cele întinate mai înainte de stricăciune,
le văd toate sfinte, nestricate, cu totul vindecate.
Şi slăvesc pe Milostivul, doresc pe Cel Frumos
şi se alipesc întregi de iubirea întreagă.
Mai mult, primind, cum am spus, sămânţa sfântă,
dau chip înăuntrul lor lui Dumnezeu întreg.

Ce este deci neadevărat în aceasta, Părinţilor ?

N-am vorbit corect despre lucruri dumnezeieşti,
n-am spus ceva care nu se abate de la Scriptură ?
Dacă deci tu ai îmbrăcat ruşinea trupului tău
şi n-ai golit mintea, n-ai dezbrăcat sufletul,
desigur n-ai putut vedea lumina, fiind acoperit de întuneric.
Deci ce să-ţi fac, cum să-ţi arăt tainele înfricoşătoare?
Cum te voi introduce în casa lui David ?
Ea este de neapropiat celor neglijenţi ca mine,
este cu totul nevăzută celor orbi, asemenea mie,
e cu totul departe de cei necredincioşi şi leneşi,
străină de toţi cei vicleni, de toţi cei iubitori de lume,
precum le lipseşte cu totul celor iubitori de slavă deşartă,
ca una ce e mai presus de cer şi de adâncul fără fund.
Şi cine sau cum va urca cineva la cer,
sau va pogorî sub pământ, cercetând adâncurile fără fund ?
Şi căutând mărgăritarul foarte mic,
asemenea grăuntelui de muştar,
cum îl vei putea afla ?

Dar adunaţi-vă, o, copii, dar veniţi, o, femei !
Alergaţi, o, părinţi, înainte de-a veni sfârşitul
şi jeliţi cu mine, plângeţi toţi,
căci după ce, mici fiind, am primit în Botez, copiii fiind, pe Dumnezeu,
mai bine zis ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu,
păcătuind am fost aruncaţi îndată afară
din casa lui David şi am pătimit-o aceasta cu nesimţire
să alergăm iarăşi spre ea prin pocăinţă.
Căci nu vă înşelaţi :
cei scoşi de acolo nu pot intra înăuntru altfel,
nici nu pot vedea tainele ce s-au săvârşit în ea
şi se săvârşesc şi acum şi în veacuri nesfârşite
în Hristosul şi Dumnezeul meu,
căruia se cuvinte toată slava,
cinstea şi închinăciunea, acum şi în veci. Amin.

XVI - Că nu e de dorit şi de poftit decât dumnezeirea, de care cel ce s-a împărtăşit, s-a făcut părtaş de toate bunătăţile

O, care este existenţa ascunsă întregii zidiri
şi care e lumina spirituală care nu e văzută de nimeni
şi care e bogăţia cea mare, pe care n-a putut s-o afle
sau s-o posede cu totul cineva în lume ?
Ea este de fapt tuturor de nesesizat şi neîncăpută în lume,
dar mai dorită şi mai poftită decât toată lumea,
întrucât Dumnezeu depăşeşte cele văzute pe care le-a creat El însuşi.

Prin aceasta sunt rănit de iubirea lui
şi întrucât nu mi se face văzut,
cugetarea mea se usucă,
îmi arde mintea şi inima şi suspin.
Umblu şi caut cu aprindere ici şi colo
şi nicăieri pe Cel iubit de sufletul meu.
Privesc adesea împrejur ca să văd pe Doritul meu
şi Acela ca nevăzut, nu se arată nicidecum.
Dar când încep să plâng ca un lipsit de nădejde,
atunci se face văzut şi mă vede. Cel ce vede toate.
Atunci sunt uimit, minunându-mă de bunul chip al frumuseţii Lui
şi că, deschizând cerurile, Ziditorul s-a aplecat
şi mi-a dăruit slava negrăită şi minunată.

Şi cine va ajunge mai aproape de El,
sau cum va fi urcat altul spre nemăsurata înălţime ?
Cugetând eu, El se află înăuntrul meu,
strălucind înăuntrul ticăloasei mele inimi,
învăluindu-mă din toate părţile de o strălucire nemuritoare
şi luminând toate mădularele mele cu razele Lui.
Pătrunzându-mă întreg, mă îmbrăţişează întreg,
se dă pe Sine întreg mie, nevrednicului,
şi sunt umplut de iubirea şi de frumuseţea Lui
şi mă umplu de dulceaţa dumnezeirii.

Mă împărtăşesc de lumină, particip şi la slavă
şi-mi luminează faţa, ca şi a Celui Iubit al meu.
Şi toate mădularele mele se fac purtătoare de lumină.
Devin atunci mai frumos ca cei frumoşi,

mai bogat decât cei bogaţi, mai puternic ca toţi cei puternici;
sunt mai puternic şi mai mare decât împăraţii
şi mai cinstit decât toate cele ce se văd,
nu numai decât pământul şi cele de pe pământ,
ci şi decât cerul şi toate cele din cer,
având pe Ziditorul tuturor,
căruia se cuvine slava şi cinstea în veci. Amin.

XVII - Frica naşte iubirea, iar iubirea dezrădăcinează frica din suflet şi rămâne singură în el; căci ea este duhul dumnezeiesc şi sfânt

Cum voi cânta, cum voi slăvi,
cum voi lăuda cum se cuvine
pe Dumnezeu care trece cu vederea
multele păcate ale mele ?

Cum voi privi peste tot la înălţime,
cum voi ridica ochii,
cum voi mişca buzele mele ?
Cum voi întinde inimile mele
spre înălţimea cerului,
ce cuvinte voi afla, ce vorbe voi folosi ?
Şi cum să îndrăznesc să grăiesc,
cum voi cere iertarea păcatelor mele fără măsură,
pentru multele greşeli ?

Căci am săvârşit fapte mai presus de orice iertare.
Le cunoşti cele ce le spun, Mântuitorule.
Am nesocotit toată firea,
am săvârşit fapte contrare firii.
M-am arătat mai prejos de vietăţile neraţionale,
decât toate vietăţile din mare
şi decât animalele de pe uscat,
călcând poruncile Tale
mai mult decât firea necuvântătoare.
Iar spurcând trupul meu
şi murdărind sufletul meu,
cum mă voi arată Ţie, cum Te voi privi,
cum voi îndrăzni să stau
înaintea feţei Tale, eu ticălosul ?
Cum nu voi fugi de slava Ta
şi de lumina strălucitoare a Sfântului Tău Duh ?
Cum nu voi înainta singur în întuneric,
eu care am săvârşit faptele întunericului ?
Cum nu mă voi despărţi de mulţimea sfinţilor ?
Cum voi suporta glasul Tău
care mă trimite în întuneric,
eu care încă de aici

îmi port osânda mea ?
înspăimântat întreg, tremurând întreg,
stăpânit întreg de frică şi de teamă,
strig către Tine :
Ştiu, Mântuitorule, că altul
n-a greşit Ţie ca mine,
nici n-a săvârşit faptele săvârşite de mine ticălosul.
Şi că m-am făcut şi altora pricină de pieire.
Dar ştiu şi aceasta
şi sunt convins, Dumnezeul meu,
că nici mărimea greşelilor,
nici mulţimea păcatelor, nici răutatea faptelor
nu va covârşi vreodată
iubirea Ta de oameni,
şi marea milă a Ta,
mai bine zis mai mult decât mare,
mai presus de cuvânt, mai presus de minte,
pe care o ai faţă de cei ce au greşit
şi se pocăiesc cu căldură.
Căci pe aceştia îi cureţi şi-i luminezi
şi-i faci părtaşi luminii,
comunicându-le dumnezeirea Ta.
Şi în această stare a lor vorbeşti şi grăieşti cu ei
ca şi cu nişte prieteni adevăraţi ai Tăi.

O, bunătate nesfârşită !
O, iubire negrăită !
Pentru aceasta şi cad înaintea Ta
şi strig fierbinte către Tine :
Primeşte-mă ca pe fiul risipitor
şi ca pe desfrânata, care au venit la Tine.
Aşa mă primeşte, Milostive,
pe mine care mă pocăiesc din suflet.
Şi luând aminte la picăturile lacrimilor mele
ca şi la nişte izvoare pururea ţâşnitoare,
spală cu ele, Hristoase al meu,
sufletul şi trupul meu de petele patimilor.
Spală şi inima mea de toată viclenia,
căci aceasta e rădăcina şi izvorul păcatului.

De fapt viclenia e sămânţa
a semănătorului viclean.
Unde se află el, ea odrăsleşte
şi se urcă la înălţime
şi produce ramuri multe
ale vicleniei şi răutăţii.

Rădăcinile acestuia smulge-le,
Hristoase al meu, din adâncuri
şi curăţeşte sufletul meu
şi ogoarele inimii mele
şi sădeşte în ele frica Ta, Milostive,
şi învredniceşte aceste ogoare de buna ei înrădăcinare şi odrăslire
ca să crească înaltă
prin păzirea poruncilor Tale,
sporind în fiecare ceas.

Iar prin sporirea lacrimilor
care adaugă noi izvoare ţâşnitoare
şi adăpându-se din ele,
frica să-mi crească şi mai mult
şi, pe măsura în care se întăreşte,
să se urce la înălţime.
Iar pe măsura fricii să crească
împreună cu ea şi smerenia.
Şi datorită smereniei să slăbească toate patimile.
Iar împreună cu ele fuge toată ceata demonilor
şi se văd toate virtuţile
apărând în jurul inimii în cerc
şi urmându-i ca unei împărătese,
asemenea unei gărzi şi cete de prietene
şi slujitoare ale stăpânei.
Iar adunându-se acestea
şi unindu-se întreolaltă,
în mijlocul lor înfloreşte
ca un arbore la întâlnirea apelor,
frica Ta, care arată în scurt timp
floarea ei străină, spun străină,
pentru că se naşte după neamul ei
şi produce sămânţa tuturor pomilor,

în fiecare după neamul lui.
Deci din frica Ta răsare floarea unei firi străine
şi un rod la fel de străin
şi deosebit de ea.

Căci frica e prin fire plină de tristeţe
şi face pe cei stăpâniţi de ea
să fie întristaţi mereu ca nişte robi
pătrunşi de multe răni,
ca pe unii ce s-aşteaptă în tot ceasul
la tăietură morţii
şi văd secera ei,
deşi nu ştiu ceasul.
Şi nu au vreo nădejde
şi mai puţin siguranţa
unei iertări desăvârşite.

Ci tremură de ce va fi atunci
şi sunt înfricoşaţi de sfârşitul vieţii,
purtând cu ei nesiguranţa acelei judecăţi, Dumnezeul meu.

Dar floarea, pe care o produce,
e negrăită în chipul ei,
dar şi mai negrăită în modul arătării.
Căci, înflorind, se vede,
dar se şi ascunde îndată,
ceea ce nu e propriu firii,
nici succesiunii din ea.
Ea e mai presus de fire-a firii,
depăşind toată firea.
Pentru a arăta floarea frumoasă
mai presus de orice cuvânt.
Şi răpeşte spre privirea ei
toată mintea mea,
neîngâduindu-i să-şi amintească nimic
din ce ştie să producă frica.
Ci mă face să uit de toate acestea.
Dar dispare în scurt timp
şi arborele fricii
se află iarăşi fără floare

şi mă întristez, şi suspin
şi strig fierbinte către Tine.
Şi atunci iarăşi văd floarea
în ramurile arborelui.

Şi având privirea, o, Hristoase al meu,
îndreptată numai spre floare,
nu mai văd arborele.
Şi înflorind floarea tot mai des
şi atrăgându-mi dorinţa spre ea,
ajunge la rodul iubirii.
lar rodul acesta la rândul lui, nu primeşte
să fie purtat de arborele fricii,
ci când se coace deplin,
e văzut mai degrabă fără arbore.

Căci în iubire nu se află frică nicidecum (I loan I V, 18).
Dar că nici nu rodeşte în suflet fără frică.
E o minune cu adevărat mai presus de cuvânt,
mai presus de toată înţelegerea,
că arborele înfloreşte
şi rodeşte cu osteneală,
dar rodul lui dezrădăcinează
arborele întreg şi rămâne rodul singur,
Cum poate fi rodul fără arbore,
nu pot spune nicidecum.
Fapt e că iubirea rămâne
şi este fără frică.

Deci iubirea este toată veselie
şi umple pe cel ce a dobândit-o
de bucurie şi plăcere
şi-i scoate pe acesta din lume prin simţire,
ceea ce frica nu poate
să o facă nicidecum.
Căci fiind înlăuntrul celor văzute
şi înlăuntrul celor sensibile,
cum poate să scoată pe cel ce o are
în afara tuturor acestora
şi să-l unească prin simţire

întreg, cu cele nevăzute ?
Cu adevărat, nu o poate aceasta nicidecum.

Dar floarea şi rodul
pe care îl naşte încă,
este în afara lumii.
Iar cele de acolo pot răpi şi mintea
şi pot ridica şi sufletul împreună cu ea
şi le pot scoate în afara lumii.

Dar, spune-mi cum scoate iubirea
acestea, în afara lumii ?
Căci aş vrea să o ştiu limpede.
Acestea sunt, cum am spus, negrăite.
Totuşi ia aminte şi-ţi voi spune :
Iubirea e Duhul dumnezeiesc,
lumina atotfăcătoare şi luminătoare.
Dar nu e din lume,
nici peste tot, ceva din lume
nici creatură. Căci e necreată
şi în afara tuturor celor create.
E necreatul din mijlocul celor create.

Înţelege, fiule, cele ce-ţi spun !
Căci e despărţită,
fiindcă necreatul niciodată
nu primeşte să se facă creat.
Dar dacă voieşte, poate să o facă şi aceasta.
De fapt, Cuvântul s-a făcut,
cu împreună lucrarea Duhului
şi cu bunăvoinţa Tatălui,
om întreg în chip neschimbat.
Fiind prin fire Dumnezeu necreat,
s-a făcut în chip negrăit creat.
Şi îndumnezeind ceea ce a luat
mi-a arătat o minune îndoită
prin amândouă lucrările
şi, la fel, prin amândouă voinţele :
văzută şi nevăzută, sesizată şi resesizată.
Şi arătându-se ca creatură

în mijlocul tuturor creaturilor,
dar nefiind creatură,
precum le părea acestora, nu apărea ;
dar nu era cu totul neapărat,
ci fiind în mijlocul
tuturor creaturilor sensibile,
Cuvântul se face văzut ca creatură
unit cu firea asumată.
Asumând creatura
şi ascunzând-o sau ridicând-o la înălţime,
în slava proprie mai presus de cuvânt,
se ascundea îndată.

Aceasta o spuneau aceia
pentru că Stăpânul dispărea,
dar desigur numai pentru ochii lor.
Căci Creatorul tuturor
fiind nedespărţit de toate,
dar umplându-le ca Dumnezeu pe toate,
cum s-ar ascunde altfel ?
Vei face pe Stăpânul să-şi schimbe locul
şi-L voi socoti că se mută în alt loc
şi că se ascundea de ochii Sfinţilor Apostoli ?
Doamne fereşte ! să nu cazi
din neştiinţă în blasfemie !

Dar ascultă, de voieşti, iubirea
şi vei afla cum iubirea
e mai mare ca toate.
Care toate ? Nu auzi pe Apostol strigând :
"Iubirea e mai mare
decât a vorbi în limbile îngereşti
şi ale tuturor oamenilor,
decât a avea toată credinţa
încât să mute şi munţii,
decât a avea toată cunoştinţa
şi adâncimea tainelor,
decât a risipi toată bogăţia
şi a te face sărac,
decât a-ţi da trupul să fie ars pentru Hristos" (I Cor. XIII).

Şi e cu atât mai mare,
că fără ea acestea
- fie una, fie toate -
nu-i sunt de nici un folos
celui ce le-a dobândit.
Deci cel ce e lipsit de iubire
şi de toate cele spuse, spune-mi,
unde se va arăta, ce va face,
cum va îndrăzni să se declare pe sine
credincios celor ce-l întreabă ?

De aceea trebuie dată atenţie
celui ce vorbeşte despre iubire.
Şed în chilie, noaptea sau ziua,
dar împreună cu mine se află
în mod nearătat şi necunoscut iubirea.
Fiind în afară de toate făpturile,
este totodată împreună cu toate.
Este foc, este şi strălucire,
se face şi nor al luminii,
dar este şi soare.
Ca foc, încălzeşte sufletul
şi aprinde inima mea
şi o stârneşte spre dorinţa
şi iubirea Creatorului.
Când mă aprinde destul
şi îmi înflăcărează sufletul,
mă învăluie întreagă ca o flacără purtătoare de lumină,
care umple cu raze strălucitoare sufletul meu
şi-mi luminează mintea
şi mă ridică la înălţimea contemplaţiei,
şi a răpit cu ea mintea mea
şi simţirea şi toată dorirea lumii.

Şi aleargă mintea mea
şi caută să cuprindă cu dorinţa
raza ce se arată.
Dar nu putea să o cuprindă creatura,
nici nu putea să ajungă cu totul
în afara creaturilor,

pentru a sesiza raza
Celui necreat şi necuprins.
făcându-mă văzător.
Aceasta este ceea ce am spus
că este floarea fricii.

Iar văzând eu raza
şi umplându-mă de bucurie negrăită,
nu m-am bucurat eu că am văzut;
ca ea însăşi, care, după ce m-a săturat
de toată bucuria dumnezeiască, s-a retras
Totuşi, ea le pătrundea pe toate
şi se silea să le vadă :
cerceta aerul, străbătea cerurile,
se scufunda în abisuri,
şi, cum mi se părea, ajungea
la marginile din urmă ale lumii.
Dar nu afla nimic în toate acestea,
căci toate erau create.

Şi eu gemeam şi plângeam
şi-mi ardeau măruntaiele
şi-mi trăiam viaţa
ca un nebun ieşit din mine.
Veni, deci, (iubirea), cum voia,
şi lăsându-se ca un chip de nor luminos,
se văzu şezând întreagă
peste capul meu.
Şi căzut în uimire,
mă făcu să strig.
Dar zburând iarăşi,
mă lăsă din nou singur.
Şi căutând-o cu durere,
se află deodată iarăşi în mine, cunoscută, întreagă.
Şi o văzui în mijlocul inimii mele
ca un luminător, ca un disc al soarelui.
Iar arătându-se iarăşi astfel
şi făcându-se cunoscută,
a pus pe fugă cetele dracilor,
a alungat laşitatea,

a sădit bărbăţia,
mi-a dezgolit mintea
de simţirea lumii
şi m-a îmbrăcat în veşmântul
simţirii spirituale.
Astfel, m-a despărţit de cele văzute
şi m-a unit cu cele nevăzute.
Şi mi-a dăruit să văd
pe Cel necreat şi să mă bucur de El.

Aceasta, pentru că am fost despărţit
de toate cele create şi văzute
şi stricăcioase în scurtă vreme
şi am fost unit cu Cel necreat,
cu Cel nestricăcios şi fără început,
cu Cel de toţi nevăzut.
Căci aceasta o face iubirea.

Să alergăm, cei credincioşi cu vigoare,
să ne grăbim, cei leneşi, cu silinţă !
Să ne trezim cei somnoroşi,
ca să apucăm iubirea,
sau mai bine zis să ne facem părtaşi de ea.
Şi aşa să ne mutăm de la cele de aici,
ca să ne înfăţişăm împreună cu ea
Creatorului şi Stăpânului,
ieşiţi împreună cu ea
în afara celor văzute.

Căci, altfel, vom fi părăsiţi
ca făpturi în cele văzute şi create,
în foc şi în tartar
şi în chinuri înfricoşătoare,
ca unii aflaţi fără ea, înţeleg fără iubire.
Şi dacă e cu putinţă o mântuire fără ea,
cum va fi aceasta, Hristoase al meu ?
Nicidecum. Căci de ne despărţim de lumină,
cum vom scăpa de întuneric ?
De ne lipsim de bucurie,
Cum vom fi izbăviţi de întristare ?

De ne aflăm în afara cămării de nuntă,
cum ne vom putea veseli ?
O dată căzuţi din împărăţia Ta dumnezeiască,
cum vom putea afla, Mântuitorule,
altă mântuire, altă mângâiere,
sau în ce alt loc le vom putea avea ?
Cu adevărat nicăieri şi nicidecum
chiar dacă o cred unii nebuneşte.
Căci e nebun cel ce spune aceasta.
Dar răspunzând poate, va zice cineva :
Cum nu va fi în afara cămării de nuntă
Şi a locului celor drepţi
alt loc de mântuire sau de odihnă ?

Nebune, a spus iubirea,
nu auzi că Adam, protopărintele tău,
călcând o singură poruncă în Rai,
a fost dezbrăcat de slava dumnezeiască
şi Eva împreună cu el
şi au fost scoşi îndată din Rai,
primind în schimbul unei plăceri
moartea nenorocită
şi viaţa plină, vai, de osteneli,
rânduindu-li-se din partea lui Dumnezeu
cu dreptate să trăiască şi să moară.

Aşa cugetă că va fi şi atunci
când va avea loc judecata :
oricine se va afla dezbrăcat
de slava dumnezeiască asemenea aceluia,
va fi gonit îndată
afară din Rai,
adică din împărăţia
şi din cămara cerească de nuntă.
Chiar de nu va avea păcat,
dar va fi fără virtuţi,
se va înfăţişa cu totul gol.

Dar prima împărătească şi doamnă
a tuturor virtuţilor

este cu adevărat iubirea.
Ea e capul tuturor
şi veşmântul şi slava.
Iar trupul fără cap
e mort şi fără suflare.
Şi trupul fără veşmânt
cum nu va fi gol ?
Deci virtuţile fără iubire
sunt veştede şi nefolositoare.
Şi e gol de slava dumnezeiască
cel ce nu are iubirea.
Chiar de are toate virtuţile,
se înfăţişează gol.
Şi nesuportând să se arate gol,
voieşte mai degrabă să se ascundă.
Căci purtând ruşinea,
îşi poartă şi osânda
şi aude de la Judecătorul tuturor :
"nu te ştiu pe tine" (Matei XXV, 12).

A venit pe pământ Creatorul,
a luat suflet şi trup
şi a dat Duhul dumnezeiesc
care este iubirea.
De doreşti, deci, şi de voieşti
să iei Duhul dumnezeiesc,
crede desăvârşit în Dumnezeu
şi renunţă la fel la tine
şi ridică pe umeri, fără şovăială, crucea,
şi-L vei lua, copile,
murind prin intenţie
ca să te faci părtaş
vieţii nemuritoare.
Să nu te amăgească înşelătorii
prin cuvintele lor mincinoase,
că morţii vor primi după moarte viaţă.
Şi să nu te încrezi lor şi să te porţi cu nepăsare,
căci astfel nu te vei împărtăşi de viaţă.
Ascultă cuvintele lui Dumnezeu,
ascultă-le pe ale Apostolilor,

ascultă-le pe ale învăţătorilor
care veghează asupra Bisericii,
ascultă ce spune Hristos în tot ceasul :
,,Râuri de apă ale vieţii veşnice
din izvorul dumnezeiesc
curg din inima celor ce cred în Mine" (Ioan VII, 38).

Iar Apostolii şi învăţătorii toţi strigă
că de ne vom mântui,
vom primi de aici Duhul
şi pe Hristos însuşi.

Ascultă cuvintele Stăpânului,
ascultă cuvintele Cuvântului,
cum arată că oamenii
vor primi de aici Împărăţia Cerurilor :
,,Asemănatu-s-a, zice, aceasta
cu un mărgăritar de mult, preţ" (Matei, XV, 45).
Iar auzind de mărgăritar,
oare ce vei înţelege ?
Spui că este o piatră,
apucată sau văzută în întregime ?
Aceasta e o blasfemie.
Căci este spiritual.
Dar negustorul care l-a aflat,
spune-mi cum l-a aflat,
dacă e de neapucat.
dacă e nevăzut ?

Învaţă-mă, deci, unde l-a aflat
şi cum l-a văzut ?
Şi cum vânzând toate,
L-a cumpărat pe acela,
pe care nu l-a aflat, pe care nu l-a văzut,
pe care nu l-a luat în mâini
şi nici nu l-a pus la sân ?
îmi vei spune, că numai prin credinţă
şi prin nădejde va dispune de el,
ca şi cum l-ar avea ?
Dar Stăpânul n-a spus

cum înţelegi tu,
că numai prin nădejde se află,
nici că numai prin nădejde se primeşte,
vânzându-se pentru aceasta.

Pentru ce vă amăgiţi,
pentru ce vă întemeiaţi numai pe nădejdi deşarte ?
Pentru ce voiţi să vă faceţi
pricini ai pedepsei aspre şi ai voştri şi ai altora,
prin amăgiri deşarte ?
Ce te îndeamnă întâi să afli mărgăritarul
şi apoi ce l-ai văzut că e nepreţuit,
să vinzi toate ale tale şi să-l cumperi.

Dar tu vorbeşti de nădejde
şi te arăţi pe tine ca nevrând să-l cauţi,
ca nevrând să-l afli,
ca nevrând să vinzi avuţiile tale
şi să iei Împărăţia
de care Stăpânul a spus
că e înlăuntrul tău, dacă voieşti (Luca XVII, 21)

Dar poate eşti sărac
şi nu ai aur,
nici averi, nici bogăţie
şi auzind că prin vânzarea tuturor avuţiilor
se cumpără mărgăritarul nepreţuit,
vei spune : ,,Deci cum, neavând avere,
voi putea dobândi acest dumnezeiesc şi frumos mărgăritar ?
Te rog să asculţi despre aceasta
cu înţelegere următoarele :
Dacă ai avea toată lumea
şi cele din lume
şi dacă le-ai risipi, dăruindu-le
orfanilor şi văduvelor şi săracilor fără mijloace
şi te-ai face tu însuţi sărac ;
şi dacă ai socoti ca un preţ de valoare egală
ceea ce ai dat, zicând :
"Daţi-mi mărgăritarul,
căci am dat toate ale mele",

vei auzi îndată pe Stăpânul spunându-ţi :
"Cum zici toate ale tale ?
Tu ai ieşit gol din pântecele maicii tale
şi vei intra iarăşi gol în mormânt.
Deci care zici că sunt ale tale ?
Nu înţelegi că eşti cu totul nebun
şi că nu vei lua mărgăritarul,
nici nu vei dobândi împărăţia ?"
Dar dacă tu ai risipit
toate avuţiile tale
sau dacă eşti foarte sărac
şi vii zicând aşa :
Vezi-mi, Mântuitorule, inima
şi sufletul zdrobite
şi cumplit chinuite
şi puternic consumate !
Vezi-mă, Stăpâne, gol,
vezi-mă lipsit şi străin
de toată virtutea,
şi foarte sărac în toate,
neavând ce să dau,
spre cumpărarea Ta, Cuvinte,
deci miluieşte-mă Tu singur,
Dumnezeul meu nerăzbunător !
Căci ce voi afla în lume
să dau egal în valoare cu preţul Tău,
Cel ce ai făcut toate ?

Ce-a dat desfrânata,
ce-a adus tâlharul,
ce bogăţie a oferit, Hristoase al meu, fiul risipitor ?
Spunându-le acestea, vei auzi :
"Da, ei mi-au adus daruri,
da, ei mi-au adus bogăţie.
Dându-mi tot ceea ce a avut,
au luat mărgăritarul
care e mai bun decât toată lumea.
Acestea adu-mi-le şi tu, de voieşti,
şi-l vei primi şi tu, fără îndoială.
După aceea vino la Mine

şi îndată îţi voi arăta mărgăritarul
pe care l-au primit aceia
şi te vei bucura.

Chiar de vei da însuşi sufletul tău,
să socoteşti că n-are nici o valoare.
Să cugeţi că e nimic.
Căci Eu, dacă vii la Mine,
cum a venit desfrânata,
găseşti toată puterea,
găseşti toate mărgăritarele
pe care de le va primi lumea
şi pe lângă ei din lumea aceasta,
alte zeci de mii, din alte lumi,
nu vor fi lipsiţi niciodată de acest mărgăritar,
sau de comorile mele.
Şi-ţi voi da şi ţie darul
Pe care l-am dat aceluia".

Iată ce-ţi va spune Dumnezeu
şi ce te va învăţa despre felul
cum a venit tâlharul şi desfrânata
cei sărbătoriţi în lume,
cum întorcându-se risipitorul,
a fast primit îndată.
Iar tâlharul care a făcut multe rele
s-a mântuit prin credinţă.
,,Şi, pe drept cuvânt, fiindcă în vreme ce toţi M-au negat
şi toţi s-au smintit când am fost spânzurat pe lemn,
singur el M-a mărturisit,
şi a strigat din inimă
că sunt Dumnezeu şi împărat şi nemuritor.
De aceea a şi luat înaintea tuturor Împărăţia,

Iar iubirea desfrânatei,
ce cuvânt o va exprima ?
E iubirea pe care ea o avea în inimă,
când a venit ca la Dumnezeul celor văzute şi nevăzute
şi Mi-a dăruit-o cu îmbelşugare,
ca nimeni până atunci.

Pe aceasta văzând-o, am primit-o.
Şi nu i-am luat iubirea,
ci dându-i mărgăritarul,
i-am lăsat iubirea,
ba o voi şi înflăcăra
şi o voi înălţa ca un foc mare.
Şi am iertat-o pe aceea,
socotind-o mai cuviincioasă decât fecioarele.

Căci trecând deodată peste toată legea,
ca peste un zid,
sau suindu-se peste scara tuturor virtuţilor,
a ajuns la sfârşitul legii,
care este iubirea (Rom. X, 4 ; XIII, 10).
Şi a mers ţinând-o întreagă
până la moarte.

Iar risipitorul la fel,
întorcăndu-se din inimă (Luca XV, 11).
s-a pocăit cu adevărat.
Şi el, care era mai înainte fiul Meu,
nu s-a apropiat ca fiul Meu,
ci mă ruga să-l primesc
ţie şi tuturor, şi din alte pilde,
că trebuie să iei de aici
întreaga Împărăţie a Cerurilor,
de voieşti să intri în ea şi după moarte.
ca pe unul din simbriaşii mei.
Şi nu grăia numai cu gura,
ci şi cu sufletul,
şi arăta prin fapte
ceea ce spunea prin cuvinte.
Această smerenie a lui
m-a atras spre înduioşare.
Şi l-am îmbogăţit îndată
şi l-am slăvit numaidecât
fiindcă l-am văzut,
venind la Mine din tot sufletul
şi fiindcă nu s-a mai depărtat deloc cu mintea,
cum fac aceasta mulţi.

La fel, deci, de se apropie oricine
şi cade cu sinceritate la picioarele Mele
- să audă toată făptura ! -
ÎI voi primi îndată.

Dar oricine voieşte să ia harul Meu cu viclenie
şi se apropie cu făţărnicie
sau având în sine răutatea,
sau încrezându-se în faptele sale,
stăpânit de mândrie sau de pizmă,
nu va avea parte cu Mine, care sunt Hristos".

Acestea ţi le spune Dumnezeu prin noi,
ţie şi tuturor, în fiecare ceas.
Iar de voieşti, Îţi voi arăta clar,
Ascultă iarăşi pe Dumnezeu
vorbindu-ţi în parabole :
"Cu ce voi asemăna Împărăţia Cerurilor ?
Asemenea este, ia aminte,
cu grăuntele de muştar
pe care luându-l un om,
l-a semănat în grădină.
Şi a odrăslit şi s-a făcut un copac mare" (Luca XIII, 18).

Spune, deci, cel care auzi :
Ce este acest grăunte ?
Ce socoteşti că este el ?
Spune cu curaj !
Iar de nu, îţi voi spune eu
şi-ţi voi descoperi adevărul.
Fără îndoială, a spus că acest grăunte
este Împărăţia Cerurilor.
Sau acest grăunte
este harul Duhului dumnezeiesc.
Iar grădina este inima fiecărui om,
în care cel ce a primit Duhul,
îl seamănă înlăuntru şi-l ascunde
în cutele măruntaielor
ca să nu-l vadă nimeni;
şi-l păzeşte cu toată grija,

ca să odrăslească şi să se facă copac
şi să urce până la cer.

Deci de spui : nu aici,
şi după moarte vor lua împărăţia,
toţi cei ce o doresc cu căldură,
răstorni cuvintele Mântuitorului
şi Dumnezeului nostru.
Căci de nu iei grăuntele de muştar,
de care am grăit,
şi de nu-l semeni în grădina ta,
rămâi cu totul fără sămânţă.
Iar dacă iei sămânţa
şi o înăbuşeşti între spini (Luca VIII, 7),
sau o predai păsărilor (care răpesc grăuntele),
sau laşi neudată grădina ta din negrijă
şi sămânţa ta nu odrăsleşte şi nu rodeşte,
spune-mi ce folos vei avea din sămânţă ?

Şi când altădată, dacă nu aici
vei lua sămânţa .
îmi spui : după moarte,
dar te abaţi de la ceea ce se cuvine.
Căci te întreb: în ce grădină o vei ascunde atunci
şi prin ce lucrări te vei îngriji ca să odrăslească ?
Cu adevărat, frate, eşti plin de o răutate care te amăgeşte.
Căci timpul acesta este al faptelor,
iar viitorul este al coroanelor.
ia-ţi aici arvuna, a spus Stăpânul (Ef. I, 14).
Primeşte aici pecetea (Apoc. VII, 2 şi IX, 4).
Aprinde de aici sfeşnicul, candela sufletului tău (Matei XXV, 26).
înainte de a se întuneca,
înainte de-a se închide
porţile lucrării !

De eşti înţelept,
Mă voi face ţie aici mărgăritar pe care să mă cumperi.
De aici îţi sunt
şi grăunte de muştar;
de aici mă fac ţie aluat

şi dospesc făina ta.
îţi sunt de aici apă (loan VII, 37)
Mă fac şi foc ce îndulceşte,
Mă fac de aici şi veşmânt,
Mă fac ţie, de voieşti, şi toată hrana şi băutura.

Acestea le spune Stăpânul.
"De Mă cunoşti de aici astfel,
Mă vei avea şi acolo în chip negrăit,
făcut ţie toate.
Dar dacă vei pleca necunoscând
lucrările harului Meu,
Mă vei afla acolo numai ca neîndurat Judecător".

O, Hristoase al meu şi Dumnezeul meu,
să nu mă osândeşti atunci,
nici să nu mă supui judecăţii Tale,
pe mine care mult Ţi-am greşit,
ci să mă primeşti ca pe unul
din slugile cele mai de pe urmă.
Şi mă invrednicesti de aici
să-Ţi slujesc, Mântuitorul meu,
şi să primesc Duhul Tău dumnezeiesc
ca arvună a împărăţiei Tale ;
şi să mă bucur acolo
de cămara de nuntă a Ta
şi de slavă să Te văd pe Tine,
Dumnezeul meu, în veacurile veşnice. Amin.

XVIII - Învăţătura unită cu Teologia, despre lucrările iubirii sau despre lumina Sfântului Duh

Cine va putea, Stăpâne, să vorbească despre Tine ?
Cei ce nu Te cunosc, greşesc, neştiind nimic,
iar cei ce Te cunosc prin credinţă
sunt stăpâniţi de multă frică şi-şi ies din ei de teamă
şi nu ştiu ce să spună, căci eşti mai presus de minte.

Toate ale Tale sunt neînţelese,
necuprinse sunt toate lucrurile Tale şi slava Ta şi cunoştinţa Ta.
Că exişti, cunoaştem şi lumina Ta o vedem,
dar cine eşti şi ce fel, nu ştie nimeni.
Dar avem nădejdea şi posedăm credinţa
şi-Ţi cunoaştem iubirea ce ne-ai dăruit-o,
nemărginita, negrăita, în nimic încăputa,
care e lumină, lumina neapropiată, lumina cea lucrătoare.

Lumina aceasta o numim şi mână şi-i zicem şi ochi.
Şi gură atotsfântă şi putere şi slavă.
Şi cunoaştem în ea faţa Ta mai frumoasă decât toate.
Aceasta e soare nepătruns celor înalţi în cele dumnezeieşti.
Ea e o stea pururea luminătoare pentru cei ce n-o cuprind.
Ea se opune întristării, ea alungă duşmănia
şi face să dispară cu totul pizma Satanei.
Ea topeşte de la început şi slăbeşte curăţînd
şi alungă gândurile şi opreşte mişcările lor.
Ea învaţă pe om să se ascundă şi să se smerească
şi nu-l lasă să se reverse, nici să se piardă în visări.
Ea arătându-se strălucitor, depărtează lumea
şi aduce uitarea tuturor lucrurilor urâte ale vieţii
Ea hrăneşte mult şi vindecă setea
şi dăruieşte putere celor ce se ostenesc pentru bine.
Ea stinge mânia şi fierbinţeala inimii
şi nu lasă pe om să se mânie sau să se tulbure.
Cînd pleacă, e urmărită de cei răniţi de ea
şi e căutată cu multă iubire, din inimă.
Iar revenind, arătându-se şi luminând cu iubire de oameni,
face pe cei ce o urmăresc să se întoarcă şi să se strângă în ei
şi să refuze cu frică ceea ce căutau,

ca nevrednici de binele celui mai presus de toată zidirea.

Ce nu lucrează ea, ce nu este ?
Ea e desfătare şi bucurie, blândeţe şi pace,
milă fără număr, abis de înduioşare,
nevăzutul văzut, neîncăputul încăput,
neatinsul, nepipăitul, prins de mintea mea.
Având-o pe aceasta nu o văd, dar o contemplu, când îmi scapă ;
pornesc repede să o prind şi ea zboară întreagă.
Nu ştiu ce să fac şi ard şi învăţ să o cer
şi să o caut plângând cu multă smerenie,
ca să nu-mi pară că-mi sunt cu putinţă cele mai presus de fire
şi de puterea mea şi a strădaniei omeneşti,
ci ţine de compătimirea lui Dumnezeu şi de mila Lui nemărginită.

Ea se arată scurt timp şi se retrage,
pentru că alungă o patimă, una singură din inimă.
Fiindcă nu poate omul să biruiască patimile,
dacă nu vine ea în ajutorul lui.
Dar nu le scoate printr-o singură arătare.
Căci omul sufletesc nu poate încăpea deodată
întreg Duhul Sfânt şi deveni nepătimitor.
Ci când va fi realizat toate cele ce-i stau în putere :
dezgolirea, neîmpătimirea, despărţirea de ale sale,
tăierea voii şi renunţarea la lume,
răbdarea încercărilor, rugăciunea şi plânsul,
sărăcia, smerenia, pe cât îi stă în putere.
Atunci înconjurând deodată puţin, ca o rază subţire şi foarte mică
mintea, o răpeşte într-un extaz
părăsind-o repede, ca să nu moară.

De aceea prin această mare repeziciune,
cel ce a văzut această frumuseţe îşi aminteşte
şi recunoaşte că n-a înţeles-o.
Ca nu cumva, mâncând, ca prunc, mâncarea bărbaţilor desăvârşiţi,
îndată să se spargă sau să i se facă rău şi să moară.
Dar de atunci ea ne conduce, ne întăreşte, ne învaţă,
arătându-se şi fugind, când avem nevoie de acestea,
nu când voim - căci aceasta e propriu celor desăvârşiţi.

Dar când suntem în greutăţi sau slăbiţi cu totul,
ne vine în ajutor, ne răsare de departe
şi mă face să o simt în inima mea.
Eu strig, mă înăbuş în dorinţa de-a o prinde,
dar toate sunt noapte şi mâinile mele sunt nevrednice.
Uit de toate şi şed şi plâng
ne mai sperând să o văd altădată astfel.
Dar când voi fi plâns mult şi voi voii să mă opresc,
atunci venind în taină ocupă capul meu
şi mă pornesc lacrimile, neştiind cine este
şi-mi luminează mintea cu o lumină foarte dulce.
Dar când cunosc cine este, îndată zboară,
lăsându-mi focul dorului dumnezeiesc,
care nu mă lasă să râd sau să privesc la oameni,
nici să primesc dorul a ceva din cele văzute.

Se aprinde pe încetul, creşte prin suflarea răbdării
şi se face o flacără mare, care atinge cerurile.
Iar pe aceasta o stinge delăsarea, risipirea în cele proprii
şi în grijile vieţii (căci se află la început).
Ea îndeamnă la tăcere şi la ură a toată slava
şi la tăvălirea pe pământ şi la voinţa de a fi călcat ca praful
de acestea se desfată şi cu ele vrea să fie,
învăţând smerenia care poate toate.

Când deci o câştig pe aceasta şi mă fac smerit,
se află şi ea nedespărţită de mine,
îmi vorbeşte, mă priveşte şi o privesc.
Este în inima mea, dar e şi în cer,
îmi tâlcuieşte Scripturile şi-mi sporeşte cunoştinţa,
mă învaţă taine, pe care nu sunt în stare să le spun,
îmi arată cum m-a răpit din lume
şi-mi porunceşte să am milă de toţi cei din lume.
Deci mă înconjoară ziduri şi sunt ţinut în trup,
dar crede că sunt cu adevărat în afara lor ;
nu simt zgomotele, nu aud glasurile,
nici de moarte nu mă tem, căci am trecut şi peste ea.
Nu mai ştiu de necaz, ce este, deşi toţi mă supără,
plăcerile sunt amărăciuni, fug de toate patimile,
Şi văd necontenit lumina, ziua şi noaptea.

Ziua îmi apare ca noapte şi noaptea ca ziua
şi nu voiesc să dorm, căci aceasta îmi este spre pagubă.
iar când mă înconjoară toate cele rele
şi la aparenţă mă atrag şi mă întăresc,
mă aflu deodată împreună cu ea în afara tuturor
bucuriilor, supărărilor şi plăcerilor lumii
şi mă umplu de bucuria negrăită şi dumnezeiască,
mă desfătez de frumuseţea ei, o îmbrăţişez mereu,
o sărut şi mă închin.
Şi am o mare recunoştinţă
pentru cel ce mi-a prilejuit vederea ei pe care o doream,
ca să mă împărtăşesc de lumina negrăită
şi să mă fac lumină
şi să particip, de acum la darul lui
şi să câştig pe Cel ce procură toate bunătăţile
şi să mă fac nelipsit de harismele sufleteşti.

Cine m-a atras şi m-a condus spre toate aceste bunuri,
cine m-a scos din adâncul lumii înşelătoare ?
Cine m-a despărţit de tată, de fraţi şi de prieteni,
de rudenii, de plăcerile şi de bucuria din lume ?
Cine mi-a arătat calea pocăinţei şi a plânsului,
de unde am aflat ziua ce nu are sfârşit ?
A fost un înger, nu un om şi totuşi om
care-şi râde de lume şi calcă balaurul în picioare
şi de a cărui prezenţă tremură dracii.
Cum îţi voi spune, frate, minunile şi semnele
pe care le-am văzut făcute de El în Egipt ?

îţi voi spune numai unul, căci nu pot toate :
A coborât şi m-a aflat rob şi străin
şi a zis : Vino, copilul meu, te voi duce la Dumnezeu.
lar eu am zis către el cu multă necredinţă :
Şi ce semn îmi arăţi, ca să mă asiguri că Tu mă poţi izbăvi din Egipt
şi că mă poţi răpi din mâinile vicleanului Faraon?
Nu cumva urmând Ţie, voi ajunge într-o şi mai mare primejdie ?
- Aprinde, mi-a spus, un foc mare ca să întru în el
şi de nu voi rămâne nears să nu mă urmezi !
Cuvântul m-a izbit, am făcut ce mi-a poruncit.
Şi flacără s-a aprins şi el a stat în ea

neatins şi nevătămat. Şi m-a chemat la el.
Mă tem, i-am spus, Stăpâne, sunt păcătos !
A ieşit, a venit la mine şi m-a îmbrăţişat.
Spune-mi, pentru ce te-ai temut, pentru ce ţi-e frică şi tremuri ?
Minunea e mare şi înfricoşătoare, dar vei vedea şi mai mari.
M-am uimit, zicând : Doamne, nu îndrăznesc să mă apropii de Tine,
nici nu vreau să par mai îndrăzneţ ca focul,
căci văd că eşti om mai presus de om
şi nici nu îndrăznesc să Te privesc pe Tine, pe care Te-a respectat
şi focul.

El m-a atras mai aproape, m-a îmbrăţişat
şi iarăşi m-a sărutat cu sărutare sfântă
şi întreg a răspândit mireasma nemuririi.
Am crezut, am dorit să-i urmez
şi am voit să mă fac slujitor numai Lui.
Dar Faraon mă ţinea, supraveghetorii cumpliţi ai muncii
mă sileau să mă ocup de lut şi de paie.
Moise cerea lui Dumnezeu să facă ceea ce era de folos.
Singur nu puteam scăpa şi n-aveam nici arme.
Dumnezeu bătu Egiptul cu plăgi înzecite.
Dar Faraon nu s-a încovoiat şi nu m-a eliberat.
Atunci intervine părintele cu rugăciunea şi Dumnezeu ascultă.
Şi-i spune slujitorului său să mă ia din mîna (lui Faraon)
şi făgăduieşte să pornească împreună cu noi,
ca să ne elibereze de Faraon şi de relele din Egipt.
Şi aşa a sădit curaj în inima mea
şi mi-a dăruit îndrăzneală să nu mă tem de Faraon.
Aşa a şi făcut lucrătorul lui Dumnezeu :
m-a prins de mână mergând înaintea mea
şi aşa am început să străbatem calea.

Doamne, dă-mi înţelegere prin rugăciunile părintelui meu
şi cuvânt ca să povestesc minunile mâinii Tale,
pe care le-ai făcut pentru mine, risipitorul şi desfrânatul,
prin mâna robului Tău, scoţându-mă din Egipt !
împăratul Egiptului a cunoscut plecarea mea
şi a dispreţuit-o ca a unuia singur, şi n-a ieşit el însuşi,
ci a trimis robii ce-i avea slujitori.
Aceştia au alergat, ne-au ajuns la hotarele Egiptului,

dar s-au întors deşerţi, zdrobiţi toţi.
Săbiile lor s-au frânt, săgeţile s-au încovoiat,
mâinile lor ce lucrau împotriva noastră se paralizară
şi noi am rămas întru nimic vătămaţi.

Stâlpul de foc ardea, era cu noi şi norul
şi singuri treceam în altă ţară.
prin mijlocul tâlharilor, al multor neamuri şi împăraţi.
Află şi împăratul înfrângerea oştirii sale
şi s-a înfuriat, socotind o mare necinste
să fie batjocorit şi biruit de un singur om.
Şi-a pregătit carele de luptă şi şi-a luat poporul
şi a pornit să ne urmărească, lăudându-se foarte.

A venit şi m-a aflat stând culcat de oboseală
(căci Moise veghea şi grăia lui Dumnezeu).
A poruncit să mi se lege mâinile şi picioarele
şi părându-li-se că m-au luat în stăpânire, încercau să mă lege.
Dar eu, culcat, râdeam şi mă înarmam cu rugăciunea
şi-i respingeam pe toţi cu semnul crucii.
Iar ei neîndrăznind să mă atingă, sau să se apropie de mine,
stăteau departe şi păreau că se teamă de mine.
Şi că ţinând foc în mâini, mă ameninţau să mă ardă
şi strigau cu putere şi făceau zgomot.
Dar ca să nu se laude că ar fi făcut vreun lucru mare,
m-au văzut, prin rugăciunile tatălui meu
şi îndată s-au retras ruşinaţi.

A ieşit Moise de la Dumnezeu şi m-a aflat plin de încredere,
plin de bucurie şi cutremurat de minune.
M-a întrebat ce s-a întâmplat ? I-am vestit lui :
"Faraon, împăratul Egiptului,
sosit cu popor nenumărat,
nu m-a putut înlănţui, apoi a voit să mă ardă
şi s-au făcut flăcări toţi cei veniţi cu el,
şi au vărsat foc din gura lor ;
şi că văzându-mă făcut lumină prin rugăciunile tale.
toţi s-au făcut întuneric şi acum iată-mă singur".

"Vezi, mi-a răspuns Moise, nu te semeţi,

nici nu privi la cele arătate, ci teme-te mai degrabă de cele ascunse.
Vino, trebuie să fugim. Aşa porunceşte Dumnezeu
şi Hristos îi va război pe egipteni în locul nostru".

,,Să mergem, Părinte, nu mă voi despărţi de Tine,
nu-ţi voi călca porunca, ci le voi păzi pe toate. Amin."

XIX - Învăţătură Teologică ce se ocupă şi cu preoţia şi cu contemplarea nepătimitoare

Cum voi descrie, Stăpâne, minunile Tale uimitoare,
cum voi povesti adâncurile judecăţilor Tale,
pe care le împlineşti în fiecare zi cu noi, robii Tăi ?
Cum treci cu vederea nesfârşitele mulţimi ale greşelilor mele,
şi nu socoteşti, Stăpâne, faptele rele ale mele,
ci mă miluieşti şi mă acoperi şi mă luminezi şi mă hrăneşti,
ca şi când aş împlini toate poruncile Tale, Mântuitorul meu ?
Dar nu mă miluieşti numai, ci mai mult decât atâta,
mă învredniceşti să mă înfăţişez
înaintea slavei Tale şi puterii şi măririi Tale.
îmi vorbeşte şi-mi spui cuvinte ale nemuririi,
mie, celui slab şi smerit şi nevrednic să vieţuiesc.

Cum îmi umpli de strălucire sufletul murdărit
şi-l faci lumină neprihănită şi dumnezeiască ?
Cum faci strălucitoare mâinile mele nevrednice,
pe care le-am pătat cu petele păcatului ?
Cum preschimbi buzele mele cu raza dumnezeirii Tale,
făcându-le din necurate, sfinte ?
Iar limba mea spurcată, cum o cureţi, Hristoase,
şi o faci părtaşă de mâncarea trupului Tău ?

Cum binevoieşti să mă vezi şi să fii văzut de mine,
şi să fii ţinut în mâinile mele, Tu, Cel ce ţii toate,
Cel nevăzut tuturor cetelor cereşti
şi neapropiat lui Moise, cel dintâi dintre prooroci (Ies. XXIII, 20,
23).
Căci n-a fost învrednicit să vadă faţa ta.
Dar nici altul dintre oameni, ca să nu moară.

Deci cum sunt învrednicit, Hristoase,
să Te ţin şi să Te sărut şi să Te văd şi să Te mănânc
şi să Te am în inima mea
pe Tine Cel neînţeles, pe Tine singurul negrăit,
pe Tine neîncăput de nimeni şi tuturor neapropiat.
Şi cum rămân nears, bucurându-mă şi totodată tremurând
şi lăudând, Hristoase, marea Ta iubire de oameni ?

Deci cum cei orbi şi cei trupeşti, care nu Te cunosc,
cei plini de nesimţire, mai bine zis arătându-şi
propria slăbiciune şi întunecime
şi lipsirea de toate bunătăţile
îndrăznesc să zică, Mântuitorul meu :
Ce nevoie are omul de preoţie
dacă nu câştigă una din aceste trei :
fie hrana trupului, fie avuţia aurului,
fie tronul unei episcopii bogate, de la cei mai înalţi ?

O, întunecime, o, învârtoşare, o sărăcie ultimă,
o, mare ticăloşie, mare neştiinţă,
o, vorbe nefolositoare şi deşarte,
o, îndrăzneală, o, cugetare vrednică de Iuda vânzătorul!
Căci precum acela a socotit ca nimic
taina înfricoşătoare a Cinei Domnului
şi a trupului Său neprihănit,
şi a socotit mai de preţ puţinii arginţi,
aşa şi aceştia, preţuind cele stricăcioase mai mult decât
cele nestricăcioase şi dumnezeieşti,
aleg spânzurarea sufletului lor.

Spuneţi-mi, o, voi cei deşerţi, de ştiţi aceasta :
Cine, odată ce-a dobândit pe Hristos,
are nevoie de vreun alt bine al veacului acesta ?
Cine, având harul Duhului în inimă,
nu are locuind în el venerata Treime, luminându-l
şi făcându-l dumnezeu ?
Deci cine odată devenit Dumnezeu prin harul Treimii
şi odată învrednicit de slava de sus şi prima,
ar cugeta ceva mai slăvit
decât a liturghisi şi a vedea firea cea mai de sus,
care toate le face şi e nevăzută şi tuturor neapropiată ?

Sau gândeşte ce-ar putea pofti cineva mai strălucitor în viaţă,
în viaţa aceasta de scurtă durată,
sau în alta, care nu are sfârşit ?
Dacă ai şti de adâncimea ascunsă a Tainelor,
nu m-ai sili să grăiesc sau să scriu acestea.
Căci mă tem, din mare evlavie, să pun în scris cele dumnezeieşti,

şi să schiţez în litere pe Cel de toţi negrăit.

Dacă ai fi văzut pe Hristos, dacă ai fi primit Duhul,
şi dacă ai fi fost dus prin Aceşti Doi la Tatăl,
ai fi cunoscut cele ce-ţi spun şi cele ce-ţi tâlcuiesc.
Ai fi cunoscut că e un lucru mare şi înfricoşător
şi dincolo de toată slava şi strălucirea, stăpânirea şi puterea,
bogăţia şi puterea şi de toată împărăţia
a liturghisi cu conştiinţa curată a inimii
Treimii curate şi Sfinte şi neprihănite.

Să nu-mi vorbeşti de nepăcătoşenia trupului
şi să-mi aduci mărturii a căror adâncime n-o cunoşti,
ci ascultă mărturiile simple, spuse de Dumnezeu prin Apostoli,
prin înţeleptul Vasilie, cel cu gură de foc,
şi prin părintele Gură de Aur
şi prin Grigorie, care a teologhisit bine acestea.
Şi crede lor cum trebuie să fie
cel ce liturghiseşte lui Dumnezeu, Făcătorul tuturor.

Şi după vrednicia şi virtutea ta
te poţi minuna de mărimea demnităţii lui.
Nu vă amăgiţi, fraţilor, nu îndrăzniţi
să vă atingeţi sau să vă apropiaţi de Cel neapropiat prin fire.
Căci nu poate jertfi în chip curat
Jertfa de taină şi nesângeroasă
lui Dumnezeu cel curat prin fire,
acela care nu se va lepăda de lume şi de cele din lume,
şi nu va renunţa la sufletul şi la trupul său
şi nu se va face întreg mort prin toate simţurile,
nemaiprivind cu împătimire la nimic din cele dulci ale vieţii,
nemai poftind nici unul din lucrurile lumii,
acela care nu se va face surd şi orb
lucrurilor şi obiceiurilor, faptelor şi cuvintelor ei,
vădind fără îndoială câte le poate vedea ochiul prin fire,
dar nelăsând să intre nimic înlăuntrul inimii,
sau reţinând întipăririle şi formele lor,
auzind desigur câte le poate primi auzul omenesc,
dar rămânând neînsufleţit şi nesimţitor ca o piatră,
neamintindu-şi nici înţelesul cuvintelor.

Căci când va simţi că aduce cu adevărat jertfă,
s-a despărţit de toată lumea şi de cele ale lumii
şi va cunoaşte şi va crede în cele ce le scriu.

Acela a trecut peste văzduhul întunecat, pe care David îl numeşte zid
(Ps. XVII, 13 şi 30).
şi părinţii l-au numit mare,
L-a trecut ajungând la liman,
în care tot cel ce a ajuns află tot binele.
Căci acolo e Raiul, acolo pomul vieţii (Apoc. II, 7 ; Iac. II, 8),
acolo e pâinea cea dulce, acolo băutura dumnezeiască (Ies. XVI, 15 şi
Înţelepciune XVI, 20).
acolo bogăţia nesecată a darurilor.
Acolo arde rugul fără să se consume
şi se dezleagă îndată încălţămintea picioarelor mele,
Acolo se desface marea şi trec singur
şi văd pe vrăjmaşi înecaţi în ape.
Acolo văd pomul sădit în inima mea
şi toate se preschimbă în mine.
Acolo am produs mierea ce curge din piatră
şi de atunci sufletul meu nu s-a mai împărtăşit de grijă şi teamă.
Acolo am aflat pe Hristos, dăruitorul acestora,
acolo I-am urmat Lui din tot sufletul meu.
Acolo am mâncat mana şi pâinea îngerilor
şi n-am mai poftit nimic din cele omeneşti.
Acolo am văzut înflorind toiagul uscat al lui Aaron
şi m-am uimit de faptele minunate ale lui Dumnezeu.
Acolo am văzut rodind sufletul meu sterp
şi cum lemnul uscat face rod frumos.
Acolo am văzut inima mea mocirloasă şi risipitoare,
curată, nevinovată şi fecioară
şi auzind : "Bucură-te cea plină de dar,
că Domnul este cu tine şi în tine în veci".
Acolo am auzit : "Scufundă-te şi spalăte în cristelniţa
lacrimilor".
Şi făcând acestea, am crezut îndată şi am câştigat vederea.
Acolo m-am înmormântat în mormântul smereniei desăvârşite
şi a venit la mine Hristos cu o milă nemăsurată
şi a ridicat piatra grea a răutăţilor mele.
Şi a zis : "Vino, ieşi din lume ca dintr-un mormânt".

Acolo, am văzut, cum a pătimit în chip nepătimitor, Dumnezeul meu,
şi cum s-a făcut mort, fiind nemuritor
şi a înviat din mormânt fără să rupă peceţile.
Acolo am văzut viaţa şi nestricăciunea viitoare
pe care o dăruieşte Hristos celor ce-L caută pe El.
Şi am aflat Împărăţia Cerurilor ce este înlăuntrul meu,
şi care este Tatăl, Fiul şi Duhul,
dumnezeire nedespărţită în trei Persoane,
pe care cei ce n-o aleg în locul întregii lumi
şi nu o socotesc ca o slavă, ca o cinste şi ca o bogăţie,
ca să I se închine, să-I liturghisească şi să stea numai în faţa Ei,
sunt nevrednici să o şi vadă în chip neprihănit
şi să se desfăteze şi să se bucure de toate bunătăţile Ei.
Şi de Ea nu se vor împărtăşi dacă nu se pocăiesc
şi dacă nu învaţă toate şi nu fac toate
şi nu împlinesc, cum am spus, toate
câte le-a spus Dumnezeul meu.

Dar şi atunci se vor împărtăşi numai cu multă frică şi evlavie
şi dacă porunceşte Dumnezeu, ca să se atingă de cele de neatins.
Căci nu le e îngăduit tuturor să liturghisească acestora.
Chiar dacă ar fi primit cineva harul Duhului
şi ar fi curat de păcat din pântecele maicii.
Dacă nu trăieşte în sufletul său,
încredinţarea de la Dumnezeu, prin porunca şi alegerea Lui,
nu se cuvine să săvârşească slujirea sfântă a celor dumnezeieşti
şi să se atingă de Tainele de neatins şi dumnezeieşti,
cărora se cuvine slavă, cinste şi toată închinarea,
acum şi pururea şi în toţi vecii. Amin.

XX - Mulţumire şi mărturisire însoţită de teologie (de reflexii asupra lui Dumnezeu); şi despre darul şi împărtăşirea Duhului Sfânt

Te-ai făcut văzut pentru mine pe pământ din Fecioară.
Cel ce exişti nevăzut dinainte de veci.
Te-ai făcut trup şi Te-ai arătat ca om.
Cel ce eşti învăluit în lumina neapropiată.
Te-ai făcut, socotit, scris de toţi,
Cel ce eşti cu totul neîncăput,
ci m-ai învrednicit şi să ţin şi să mănânc
Trupul pe care Ţi l-ai luat de-a fiinţa cu al meu
şi să beau preasfântul Tău sânge,
care s-a vărsat pentru mine când ai fost jertfit.

M-ai făcut slujitor şi liturghisitor şi tainic cunoscător al
acestora,
pe mine, pe care mă cunoşti,
Tu, Cel ce ştii toate, înainte de-a fi făcut veacurile,
şi înainte de-a fi făcut ceva din cele văzute,
- căci cele văzute le-ai creat pe urmă -
pe mine, care m-am făcut păcătos, risipitor, vameş,
tâlhar, ucigaş al meu propriu,
mincinos susţinător al celor bune, lucrător al fărădelegii
şi călcător al tuturor poruncilor Tale.

Tu ştii că toate acestea sunt adevărate.
Cum mă voi arăta deci înaintea Ta, Hristoase al meu,
cum mă voi apropia de masa Ta ?
Cum voi ţine trupul Tău neprihănit,
eu, care am mâinile cu totul spurcate ?
Cum Te voi cânta pe Tine, lăudându-Te,
cum voi mijloci la Tine pentru alţii,
neavând iubirea şi îndrăznirea către Tine
din credinţa şi faptele cele bune,
ci fiindu-Ţi dator eu însumi cu mulţi talanţi, cu multe nelegiuiri ?
Mintea nu ştie ce să facă, limba e slabă
şi nu aflu nici un cuvânt, Mântuitorule,
care să exprime faptele bunătăţii Tale,
pe care le-ai făcut mie, robului Tău.
Dar îmi ard ca de foc cele dinlăuntru,

şi nu pot suporta nici să trec sub tăcere
povara multelor Tale daruri.

Tu, care ai făcut păsările să grăiască cu glasurile lor,
dă-mi şi mie, atotnevrednicului, cuvânt,
ca să povestesc tuturor, în scris şi nescris
cele ce le-ai făcut mie,
Dumnezeul meu, pentru mila Ta nemărginită
şi numai pentru iubirea Ta de oameni.

De fapt, sunt mai presus de minte,
de înfricoşătoare şi de mari
cele ce mi le-ai dat
mie, străinului, neînvăţatului,
săracului, lipsitului de îndrăzneală,
celui lepădat de tot omul.

Părinţii nu m-au înconjurat cu iubirea naturală,
fraţii şi prietenii au râs toţi de mine,
căci spunând că mă iubesc, mă minţeau cu totul.
Rudeniile, străinii, căpeteniile lumii,
nu se întorceau spre mine şi nu răbdau să mă privească
decât ca să mă piardă prin cele necuvenite ale lor.
De multe ori am dorit o cinstire fără să păcătuiesc,
dar n-am aflat-o încă pe aceasta în viaţa de acum.
Căci slava cea lumească, precum m-am convins,
chiar fără vreo altă faptă (rea), e un păcat.

De câte ori am dorit să mă iubească oamenii
şi să am îndrăzneală familiară faţă de ei
şi nimeni nu m-a răbdat dintre cei ce cugetau cele bune.
Alţii voiau mai mult ca ei să vadă şi să cunoască,
dar eu fugeam de ei ca de lucrătorii celor rele.
Toate acestea, Stăpâne, şi alte mai multe ca acestea,
pe care nu le pot spune, nici să mi le amintesc,
le-ai făcut Tu cu mine, risipitorul, purtându-mi de grijă,
ca să mă atragi din adâncul întunericului lumesc
şi al cumplitei amăgiri, al dulceţilor vieţii.
Cei buni mă ocoleau pentru înfăţişarea din afară,
pe cei răi îi ocoleam din propria hotărâre,

căci iubeam, cum s-a spus, slava şi bogăţia lumii
şi născociri de veşminte şi purtări moleşitoare.

Dar nu ştiu ce să zic, nu ştiu ce să-Ţi spun,
fiindcă mă tem şi să grăiesc şi să scriu acestea,
ca să nu cad prin cuvintele mele şi să păcătuiesc
şi să-mi rămână neşterse cele scrise în chip mincinos.
Când cineva mă chema la fapte cu adevărat nebune şi păcătoase
ale lumii acesteia amăgitoare,
inima mea se aduna întreagă înăuntru
şi oarecum se ascundea pe sine de ruşine,
susţinută în chip nevăzut, fără îndoială, de mâna Ta dumnezeiască.
Şi iubeam toate celelalte ale vieţii,
câte desfătează ochii şi îndulcesc gâtlejul
şi înfrumuseţează trupul acesta care se strică.

Tu însă ai şters din inimă, Dumnezeul meu,
faptele murdare şi poftele neruşinate
şi ai sădit în sufletul meu ură faţă de acestea,
deşi prin alegere eram alipit de ele.
Şi m-ai făcut să am mai degrabă nefăptuitoare de fapte nedorite.
Minune foarte mare.

Şi de toţi m-am despărţit prin iconomia dumnezeiască,
de împăraţi, de arhierei şi de bogaţii lumii.
Adeseori voind mulţi şi voind şi eu acestea,
Tu nu m-ai lăsat să rămân cu voia cu vreunul din ei.
Iar pe alţii, care îmi făgăduiau slava şi cinstea în viaţă,
i-am urât, Stăpâne, cu o ură din inimă,
încât niciodată nu m-am hotărât pentru vreo întâlnire cu ei.
Iar ei, furioşi, mi-au dat lovituri de toiag.
Alţii mă bârfeau faţă de toţi,
spunând că sunt lucrător a toată fărădelegea,
voind să mă abată de la calea dreaptă.
Căci ocoleam faptele (rele) ca să nu fiu bârfit,
iar ei mă bârfeau ca să vin la astfel de fapte.
Şi dacă aş fi dorit lauda oamenilor,
ei ar fi continuat să mă bârfească,
cât timp aş fi împlinit gândul lor.

Iar celor ce spun că-mi vor da slava lumii,
mi-ai dat, Mântuitorul meu, să le răspund aşa :
chiar dacă ai avea toată slava lumii, ziceam eu,
şi dacă ţi-ar sta pe cap coroana împăratului,
şi picioarele tale ar fi încălţate în purpură
şi m-ai face deodată stăpân pe toate acestea,
iar tu te-ai face un lucrător, vrând să-mi fii slujitor,
nu m-aş face părtaş de răutăţile
şi de cugetările tale şi n-aş merge cu tine în viaţă.

Ce carte ar putea cuprinde binefacerile tale
şi multele bunătăţi ce mi le-ai făcut ?
De mi s-ar da zeci de mii de limbi şi mâini,
n-aş putea să le spun sau să scriu despre toate.
Căci sunt un abis prin mulţimea lor nesfârşită,
sunt de necuprins prin mărimea slavei,
îmi e neputincios gândul, mă doare inima
căci nu pot grăi despre Tine, Dumnezeul meu.

Căci, când mă gândesc, nevrednicul de mine,
La câte am făcut şi cât m-ai ajutat,
din câte m-ai scos, Mântuitorul meu,
şi din cât de mari răutăţi m-ai izbăvit cu iubire de oameni
şi nu Ţi-ai amintit relele ce le-am făcut,
ci ca şi când aş fi făcut multe şi mari fapte bune,
ca şi când aş fi rămas curat de la Sfântul Botez,
aşa m-ai primit, aşa m-ai cinstit,
şi aşa m-ai împodobit cu haina împărătească.
Sunt stăpânit întreg de cutremur
şi-mi ies din mine de bucurie
şi rămân fără de glas şi fără înţelegere
că mi Te-ai arătat, Dumnezeul meu, Făcătorule al lumii.
mie, omului care m-am făcut murdar
şi dispreţuit de toţi, oameni şi demoni
şi am întrecut prin faptele mele atotnebuneşti şi pe aceia.

Vai mie, urâtului şi spurcatului - căci ce pot spune altceva de mine ?
Că Te-ai unit cu mine, iubitorule de oameni, printr-o milă nemăsurată,

Tu Cel mare în curăţie, şi mai mare în sfinţenie,
neasemănat în putere, fără pereche în slavă,
şi ai pogorât de sus, din înălţimea nemăsurată,
până la ultima din porţile iadului păcatele mele
şi a întunericului sărăciei mele şi a casei mele dărâmate
de multele fărădelegi, de cea mai mare negrijă a mea
cel cu totul fără grijă şi murdărit.

Ai pogorât acolo Tu, care m-ai înviat mai înainte,
pe mine, care zăceam jos
şi m-ai aşezat pe piatra poruncilor Tale
şi m-ai curăţit, îmbăindu-mă, de murdăria răutăţilor mele
şi m-ai îmbrăcat în cămaşă mai albă ca zăpada.
Şi măturând casa mea murdărită,
ai intrat, sălăşluindu-Te în ea, o, Treime, o, Dumnezeul meu !
Apoi m-ai făcut tronul dumnezeieştii Tale dumnezeiri
şi casă neapropiatei Tale slave şi împărăţii,
purtătoare a spicului manei nemuririi
şi sfeşnic purtător al luminii nestinse şi dumnezeieşti,
scrinul adevărat al bunului mărgăritar.

M-ai făcut ţarina în care s-a ascuns vistieria lumii
şi izvor din care cei ce beau nu vor înseta nicicând,
izvor din care ţâşneşte din belşug apa înzecită,
care îi face nemuritori pe cei ce o beau cu credinţă.
M-ai făcut rai ce are în mijlocul său pomul vieţii
şi pământ ce ascunde în sine pe Cel de toţi neîncăput,
pe Tine, pe care Te-am căutat odinioară din toată inima mea
şi am dorit să aud pururea cuvânt
şi am voit să am pomenirea Ta în sufletul meu
şi să aud să se vorbească cât mai des despre Tine.
Şi de fapt mai înainte mintea mea nu putea gândi
în chip curat despre Tine,
nici ochii mei nu Te puteau vedea şi urechea auzi,
nici inima mea nu putea primi suişuri dumnezeieşti,
ci se înspăimânta întreagă numai la auzul despre Tine
şi sufletul meu se strângea în sine de frică şi cutremur.
Dar acum uimit, sufletul meu Te priveşte înăuntrul lui
şi Te oglindeşte atât cât îngădui,
şi iarăşi întreg înăuntrul lui,

necuprins în dumnezeirea dumnezeiască,
pe Tine, Cel nevăzut şi ascuns,
pe Tine, Cel neapropiat şi apropiat numai celor ce ai voit,
cum ai consimţit să Te arăţi cu iubire de oameni,
Pe Tine, Cel neapropiat,
pe Tine, Cel neapropiat şi înfricoşător prin strălucirea dumnezeiască,
Serafimilor şi Heruvimilor şi tuturor îngerilor,
dar devenit şi lor apropiat prin oameni .

Sufletul îşi iese din sine şi se împreună atunci cu totul întreg şi mai mult
de bunătatea Ta şi de iubirea Ta de oameni,
pentru că curăţeşti sufletele întinse şi luminezi mintea
şi Te lipeşti de o fiinţă pământească şi materială.
Şi aprinzi marea flacără a iubirii dumnezeieşti
şi aduci în mine focul dorului de Dumnezeu
şi mă pregăteşti să mă înalţ la al treilea cer
şi faci, Mântuitorul meu, să fiu răpit în Rai,
în care aud cuvinte negrăite şi străine (II Cor. X, 9),
pe care nu le pot grăi şi spune prin cuvânt muritorii.
De aceea, Ţie se cuvine cinstea, slava şi mărirea,
stăpânirea veşnică, Hristoase, Stăpânul tuturor,
împreună cu Tatăl şi cu Duhul cel Prea Sfânt prin fire,
acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

XXI - Scrisoare către un monah care îl întrebase: cum deosebeşti pe Fiul de Tată ? prin raţionament sau în mod real? în ea afli o bogăţie teologică ce respinge blasfemia aceluia

Ai strălucit, Te-ai arătat ca lumină a slavei,
lumina neapropiată a fiinţei Tale Mântuitorule,
şi ai luminat sufletul întunecat,
mai bine zis care s-a făcut întuneric, din pricina păcatului,
ca unul ce-a pierdut frumuseţea naturală.

Căci l-ai ridicat din iadul în care zăcea
şi i-ai dat să vadă lumina zilei dumnezeieşti,
şi să fie luminat de razele soarelui
şi să se facă el însuşi lumină, o, mare minune !

Dar nu cred aceasta cei ce nu dispreţuiesc
slava oamenilor, cum ai poruncit,
nici n-au gustat slava dumnezeiască
pe care ai dat-o Tu şi o dai, Dumnezeul meu,
celor ce Te caută cu toată pornirea sufletului
pe Tine, slavă veşnică,
pe Tine, Dumnezeu cu adevărat slăvit,
a cărui vedere luminează vârful slavei.

Iar cel ce s-a învrednicit să Te vadă pe Tine pururea,
fără îndoială s-a împărtăşit de slava îngerească,
deşi a fost legat cu trupul prin fire.
Iar primind să rămâi la el
şi pe lângă aceea binevoind ca el să rămână în Tine,
ai împlinit deplin iconomia Ta
şi ai făcut asemenea Ţie pe cel stricăcios.
L-ai făcut dumnezeu, Dumnezeule, Cel ce subzişti prin fire
dinainte de veci, cu Dumnezeu cel părtaş de eternitatea Ta,
cu Fiul şi Cuvântul Cel născut din Tine,
deosebit (despărţit) de Tine nu prin raţionament,
dar care e în realitate nedespărţit de Tine.
Căci deşi e deosebit (despărţit), nu e prin fire.
ci mai degrabă prin ipostas sau prin persoană.
Fiindcă a spune că e despărţit în mod real,
e propriu necredincioşilor şi ereticilor,

iar că e deosebit (despărţit) prin închipuire,
e propriu celor total întunecaţi.
Căci Mintea are Cuvântul
neîncetat născându-Se şi deci deosebit (despărţit).
Iar dacă se naşte, El şi iese cu adevărat
şi e deosebit (despărţit) ca Cuvânt ipostatic,
dar şi rămâne înăuntrul Celui ce L-a născut,
(Care trebuie înţeles şi ca sân părintesc)
şi străbate în toată lumea
şi totul le umple cu totul, deosebit (despărţit) de Tatăl,
dar există Acelaşi întreg şi cu Tatăl.

El se comunică prin lucrări
şi înţelegem că vine la noi prin iluminare.
Tu ai auzit că El umblă, rămâne,
îşi întoarce faţa şi vede (Ps. IX, 39),
pogoară şi urcă iarăşi,
vine de faţă şi iarăşi zboară
şi săvârşeşte alte multe lucrări.

Toate dumnezeieştile Scripturi folosesc aceste cuvinte,
pe care le-a grăit Prea Sfântul Duh,
Cel purces din Tatăl în chip negrăit.
Acesta a fost trimis de Fiul oamenilor,
nu celor necredincioşi, nici celor iubitori de slavă,
nu retorilor, nici filosofilor,
nu celor ce-au studiat scrierile elinilor,
nu celor ce nu cunosc Scripturile noastre,
nu celor ce vorbesc pompos şi prea mult,
nu celor ce se bucură de nume mari,
nu celor ce-au reuşit să fie cinstiţi de cei slăviţi,
nu celor ce-au conlucrat cu cei ce-au lucrat fărădelegea,
nu celor ce dau titluri, nici celor ce le primesc,
nu celor ce râd de alţii, nici celor de care se râde cu dreptate.

Ci celor săraci cu duhul şi cu viaţa,
celor curaţi cu inima şi cu trupul,
celor simpli la cuvânt, dar simpli şi cu viaţa
şi cu o părere despre ei şi mai simplă încă,
celor ce fug de slavă ca de focul gheenei

şi urăsc pe linguşitori din tot sufletul.
Căci Duhul nu primeşte linguşirile,
nu rabdă să audă ceea ce nu este ;
a fost trimis celor ce nu caută decât numai slava sufletului
şi mântuirea tuturor fraţilor
şi nu primesc plăcerea a ceva din lume
nici prin cea mai mică mişcare a inimii,
de pildă a laudei sau a slavei omeneşti
sau a oricărei alte plăceri sau patimi.

Cei ce sunt aşa, sunt morţi,
chiar dacă sunt vii cu adevărat,
căci sunt adevăraţi în toate,
chiar dacă sunt socotiţi amăgitori.

Aceştia sunt smeriţi cu duhul şi cu inima
şi sunt blânzi şi râvnitori pentru Domnul.
Ei sunt neevlavioşi pentru cei neevlavioşi.
Dar sunt mireasmă de viaţă pentru cei aleşi de Domnul.
Aceştia par şi desfrânaţi celor desfrânaţi cu inima;
dar sunt deopotrivă cu îngerii celor feciorelnici cu sufletul.
Aceştia când sunt înconjuraţi de slavă se smeresc,
dar şi în sărăcie sunt slăviţi.
Aceştia socotesc sărăcia ca împărăţie
şi împărăţia ca sărăcie.
Aceştia mâncând, rămân înfrânaţi
şi postind se satură în tot felul.
Aceştia nu consimt cu nedreptatea
şi nu pot trece cu vederea pe cel necăjit
şi asuprit de cei avuţi.
Aceştia nu se tem de faţa oamenilor,
căci văd faţa Domnului.
Aceştia nu-şi lasă inima încovoiată de daruri
şi nu trec cu vederea legea dreptăţii.
Căci ei au bogăţia ce nu li se poate răpi,
şi toate ale lumii le socotesc ca gunoaie.
Aceştia având ca învăţător pe Duhul,
nu au nevoie de învăţătura de la oameni,
ci luminaţi de lumina Acestuia
văd pe Fiul, văd pe Tatăl

şi se închină Treimii Persoanelor,
Dumnezeului Cel Unul, unit în chip negrăit prin fire.
Aceştia învaţă iarăşi de la Tatăl în chip tainic,
că se naşte Fiul în chip neîmpărţit,
cum singur ştie, căci eu nu pot spune,
căci dacă aş putea, cuvântul ar avea putere
să exprime cele mai presus de cuvânt şi de înţelegere
şi de-a face ca toate cele de jos să fie ca cele de sus.

Căci dacă creatura ar cuprinde pe Creatorul
şi L-ar înţelege întreg, precum este,
şi ar putea să-L spună prin cuvânt şi să-L scrie,
creatura ar fi mai înaltă ca Ziditorul.
încetează omule, tremură cel ce eşti muritor prin fire
şi înţelege că ai fost adus la existenţă nefiind;
şi ieşind din pântecele maicii,
ai văzut lumea adusă la existenţă înainte de tine.
Şi dacă ai putea cunoaşte înălţimea cerului
şi ai putea arăta care e fiinţa soarelui
şi a lunii şi a stelelor,
cum sunt legate şi cum se mişcă,
fiind neînsufleţite şi mişcându-se fără simţire,
sau dacă ai cunoaşte tainele şi măsurile pământului însuşi,
din care tu însuţi ai fost luat,
şi întinderile şi mărimile lui;
şi pe ce se reazemă ;
şi ce este aceea care îi este temelia,
de ai cunoaşte acestea
şi ai afla ţinta fiecărui lucru ;
şi dacă ai putea număra nisipul mării ;
sau dacă ai cunoaşte firea ta însăşi
şi ai tălmăci opera înţelepciunii,
atunci ai înţelege şi pe Făcătorul însuşi.

Ai cunoaşte cum în Treime e o unitate fără amestecare
şi în unitate o Treime fără împărţire.
Caută Duhul, ieşi din lume.
Să nu dai somn deloc ochilor tăi,
nici să nu te îngrijeşti de viaţa trupească,
Şi făcând aşa, poate Dumnezeu te va mângâia şi îţi va da

să vezi lumea, cum ţi-a dat mai înainte
să o vezi pe ea şi soarele şi lumina zilei,
Şi va binevoi să te luminezi şi acum aşa
să o vezi pe ea şi soarele şi lumina zilei.
şi să-ţi arate lumea inteligibilă (spirituală)
şi să te luminezi cu lumina intreitului soare,
pe care de o vei vedea, vei înţelege cele ce-ţi spun.

Atunci vei afla harul Duhului
prin care chiar absent, Duhul se vede în potenţă,
iar prezent, nu se vede, datorită firii Lui dumnezeieşti,
dar e prezent pretutindeni şi nicăieri.
Căci de vei căuta să-L vezi sensibil,
unde îl vei afla ? Nicăieri, vei spune, desigur.
Iar de vei putea să-L vezi spiritual,
mai degrabă va lumina El mintea Ta
şi va deschide pupilele inimii Tale.
Şi atunci nu vei nega că este pretutindeni
şi prin El vei fi învăţat toate,
chiar de eşti neînvăţat şi simplu.
Iar de n-ai cunoscut ochiul
înţelegerii tale deschis şi văzător al luminii.
de n-ai simţit dulceaţa dumnezeiască,
de n-ai fost luminat de Duhul dumnezeiesc,
de n-ai vărsat lacrimi fără durere,
de n-ai văzut mintea ta spălată,
de nu ţi-ai cunoscut inima curăţită,
şi răspândind raze strălucitoare
şi n-ai aflat, contrar nădejdii, pe Hristos înăuntrul tău,
şi nu te-ai uimit văzând frumuseţea dumnezeiască
şi n-ai uitat de firea omenească,
văzându-te pe tine întreg preschimbat,
spune-mi, cum nu tremuri să vorbeşti de Dumnezeu ?

Cum îndrăzneşti, fiind tu întreg trup
şi neajuns încă duh ca Pavel (Rom. VII, 3).
să filosofezi sau să vorbeşti despre Duhul,
tu, care auzi că Acela nu locuieşte în altfel de persoane,
fiindcă sunt, cum se spune, trupuri (Rom. VIII, 9)).
Dar le-am scris acestea ca să cunoşti cum cred eu

şi dacă voieşti, să mă crezi şi să te întristezi.
Căci dacă nu ai cu adevărat comoara
pe care lumea nu poate să o încapă,
dacă n-ai primit încă slava pescarilor,
pe care cei ce au primit-o, L-au primit cu adevărat pe Dumnezeu,
să părăseşti păcatul şi cele din lume
şi să alergi repede înainte de-a ţi se închide
porţile vieţii şi a teatrului de aici,
şi de-a se sfârşi, vai, târgul
şi de-a se întuneca soarele şi stelele
şi de-a trece pământul şi de-a se deschide iadul
şi totul să devină întuneric şi haos.
Căci atunci vei cunoaşte, prietene suflet, şi vei afla,
că cei ce nu au duhul dumnezeiesc,
luminând în cuget ca un sfeşnic
şi locuind în inimă în chip negrăit,
vor fi trimişi în întunericul veşnic.

Căci "Domnul este Duhul (loan IV, 24),
dar Duh e şi Dumnezeu, Tatăl Domnului,
Duhul fiind unul, căci nu se poate împărţi.
Deci cei ce-l au pe Acesta, au pe Cei Trei,
în chip neconfundat, deşi neîmpărţit.
Căci există Tatăl, şi cum ar fi El Fiu ?
Fiindcă e nenăscut prin fiinţă.
Şi există Fiul, şi cum s-ar naşte Duhul ?
Duhul este Duh*; şi cum s-ar arăta ca Tată ?*
Tatăl este Tată, pentru că e pururea Născător.
Dar cum are loc naşterea veşnică ?
Pentru că Fiul nu se desparte deloc de Tatăl
şi provine întreg din El în chip netâlcuit
şi rămâne totdeauna în sânul părintesc.
Fiul se vede neîncetat în Tatăl,
născut din El, dar unit cu El.
Dar şi Tatăl se vede în Fiul,
nedistanţat, nedespărţit.
Fiul e Fiu, pentru că se naşte pururea
şi este născut dinainte de veci,
ieşind nu se taie de rădăcină,
dar e totodată aparte, însă nedespărţit

şi unit întreg cu Tatăl cel viu
şi dăruieşte El însuşi, care e Viaţa, viaţă tuturor.
Câte le are Tatăl, tot atâtea le are şi Fiul;
câte le are Fiul, le are şi Tatăl la fel.
Văd pe Fiul, îl văd şi pe Tatăl.
Se vede Tatăl în toate asemenea Fiului,
afară de faptul că Unul naşte, iar celălalt se naşte pururea.

Ce este afară de Tatăl, care să existe ?
Ce este ? Spune, arată tuturor oamenilor.
Este Dumnezeu fără de început şi Făcătorul tuturor,
celor ce au fost făcute şi vor avea să fie,
Dumnezeu egal cu Tatăl după fiinţă,
după fire, după putere,
după formă şi după înţeles
şi niciodată despărţit de Tatăl după durată.

Cum provine din El ? Ca glasul din cuvânt.
Cum ia trup ? Ca şi cuvântul scris.
Din cele înalte m-am pogorât la cele smerite
şi m-am întristat în Mine însumi,
şi am plâns pentru neamul oamenilor,
întrucât caută pilde străine
aduc înţelesuri, lucruri şi cuvinte dintre cele omeneşti,
socotind să înfăţişeze prin ele firea dumnezeiască,
fire pe care nimeni dintre îngeri sau oameni
n-a putut să o vadă sau să o numească.

Căci cum ar putea numi cineva pe Creatorul tuturor ?
Fiindcă toate lucrurile şi cuvintele
s-au ivit la porunca lui Dumnezeu.
Căci El a pus nume lucrurilor Lui
şi fiecăruia un nume propriu.
Dar nu le-a pus El însuşi tuturor,
şi a dat înseşi făpturilor Sale puterea
de-a da lucrurilor numele.
Şi fiecare numeşte şi e numit altfel.
Dar numele Lui nu ni s-a făcut niciodată cunoscut,
decât numai că e "Cel ce este, Dumnezeu negrăit", cum a spus
(Ieşirea III, 14).

Dar dacă e negrăit, dacă nu are nume,
dacă e nevăzut, dacă e ascuns,
dacă e neapropiat, dacă e singur mai presus de cuvânt,
dacă e mai presus de cugetarea nu numai omenească,
ci şi a minţilor nemateriale
(căci a pus întunericul ca un ascunziş" (Ps. XVII, 12)
şi dacă toate celelalte de aici sunt ale întunericului
şi numai Acela ca lumina e în afara întunericului,
cum introduci vreun înţeles privitor la El ?
Sau L-ai văzut în realitate separat ?
Pe unde şi cum ai străbătut întunericul
şi te-ai despărţit singur de toate făpturile ?

Iar dacă acestea nu sunt ale tale, ci ale Altuia,
mă întreb, minunându-mă, ale cui sunt ?
Şi te întreb să aflu :
Sunt ale vreunui înger din cei nemateriali ?
Dar nu ştii că ei au şi feţele
şi picioarele, acoperite
de aripile lor dumnezeieşti, în chip sfielnic şi smerit ?
Şi ce vei înţelege prin aceste aripi,
dacă nu nesuportarea de către ei
a slavei neapropiate ?
Căci nu privesc firea, ci slava slavei.
Sau te întreb să-mi spui : cărui om i-a fost dat aceasta ?
Lui Ioan sau marelui Pavel.
Dar unul strigă şi vesteşte tuturor
că nu poate să-i dezlege nici măcar
cureaua sau nasturii încălţămintelor,
iar celălalt că s-a suit la al treilea cer (II Cor. XII, 2),
şi după aceea a fost răpit în Rai.

Oare ţi-a spus numai ţie, ceva deosebit,
ceea ce ai ascuns şi acum voieşte să vesteşti ?
Noi nu l-am auzit pe Pavel
spunând în scris nimic despre aceasta.
Ci şi el zice cu voce tare :
"Am auzit cuvinte, pe care nu pot să le spun" (II Cor. XII, 4).
Şi că "Dumnezeu locuieşte în lumina neapropiată" (I Tim. VI, 16).
Deci Ioan nu dezleagă nasturele

şi nu e vrednic să dezlege nici măcar cureaua,
iar Pavel n-a putut spune cuvintele ,
pe care le-a auzit, spunând că sunt negrăite.
Cine e deci nenorocitul acela care a pătruns în Dumnezeu
şi rămânând nears de lumina neapropiată
şi ajungând în mijlocul casei,
a privit firea dumnezeiască,
ca să indrăznească să ne spună
ceva mai mult ca Ioan şi Pavel ?

Cine nu se va cutremura şi nu va jeli
orbirea şi întunecarea celor ce grăiesc şi născocesc acum
erezia cu adevărat străină,
care rostogoleşte în prăpastie
pe toţi cei ce întreabă şi sunt întrebaţi de acestea.
Căci fie că despart Cuvântul prin raţionament,
fie în realitate,
săvârşesc o greşeală rea
căzând în erezie, în amândouă felurile.
Căci separarea în realitate produce o tăiere a Cuvântului,
iar separarea numai prin raţionament produce o amestecare
fără o distincţie a Lui.

Tremură deci, omule, învaţă să te cunoşti pe tine,
vorbeşte despre tine, spunând tot ce vrei !
Poate vei striga şi tu ca David, care zice :
"Minunată este înţelepciunea
şi cunoştinţa despre mine, Dumnezeul meu" (Ps. CXXXVIII 7).
Dar părăseşte curiozitatea
şi leapădă blasfemia cuvintelor tale.
Spune întâi, cum ne mântuim noi,
apoi spune şi cum te-ai mântuit tu,
ca să nu te arăţi învăţându-ne numai prin cuvânt,
ci să ne faci mai râvnitori prin fapte.

De nu voieşti să te osândeşti pe tine însuţi
şi să te judeci, ca nefăcând ceea ce spui
- şi aceasta pentru că pui preţ prea mare pe cuvinte
fără să le dai un fundament -
pune mai întâi piatra temeliilor.

Căci nu se clădeşte o zidire în aer.
împlineşte poruncile lui Hristos, ale Pietrei,
ale Ziditorului dumnezeieştii Biserici,
ale dreptcredincioşilor, al oilor cuvântătoare.
Lucrează şi vorbeşte zidind pe Piatră,
mai bine zis zideşte-te şi pe tine pe Piatră.
Acesta e şi Păstorul, Acesta e şi Ziditorul,
Acesta să-ţi fie şi temelia vieţii.

Ce trebuinţă e de acoperiş înainte de temelie ?
Întâi trebuie clădirea, apoi acoperişul,
fapta întâi, apoi contemplarea.
De ce vrei să bei vinul înaintea zdrobirii strugurilor ?
Acesta nu e vărsat într-o bute veche.
De ce vrei să culegi spicele înainte de-a semăna,
şi să le predai altora în zadar ?
De voieşti, vino, nu te abate din cale,
ci învăţa-ne adâncimea judecăţilor
privitoare la noi : cum reuşesc unii
care poate sunt răi şi nu ştiu de Dumnezeu,
şi cum alţii nu reuşesc, dar ştiind de Dumnezeu
şi fiind cunoscuţi numai de Dumnezeu,
îşi poartă sărăcia cu mulţumire,
iar alţii bogaţi se poartă în chip rău, cu nerecunoştinţă ;
alţii răpind şi nedreptăţind
socotesc că slujesc prin aceasta pe Dumnezeu.

Învaţă-ne şi alte multe pe care le vezi în fiecare zi,
căci oamenii lucrează şi pătimesc,
iar Dumnezeu, Ziditorul tuturor, îi rabdă.
Nu cumva pare El nedrept privirii celor nedrepţi,
sau celor mici la suflet ca mine ?

Spune, învaţă-ne despre judecata dumnezeiască,
despre ceasul şi ziua aceea,
în care toţi ne vom înfăţişa goi
Scaunului de judecată al lui Dumnezeu şi al Mântuitorului
şi vom lua plata meritată
pentru faptele, cuvintele, convorbirile
şi gândurile noastre de aici.

Spune cine va fi cu îndrăzneală acolo,
şi cine se va ruşina pentru faptele sale ?
Ai de grăit lucruri nesfârşit despre acestea.

Apoi priveşte şi creaţiunea,
căci vei afla şi în ea alt abis.
Priveşte cerul, soarele şi stelele,
priveşte la pământul devenit la porunca lui Dumnezeu
maica şi mormântul nostru.
Ajuns aci, vorbeşte şi despre moarte,
filosofează despre aceasta multe şi trebuincioase,
folositoare şi prietenilor şi rudeniilor,
bogaţilor şi celor slăviţi.
Şi-ţi va ajunge să vorbeşti despre acestea
cu toţi, ţie, care le explici.
Şi aceasta îţi va folosi după moarte.

Apoi priveşte lumea celor legaţi de pământ,
soiurile tuturor animalelor ce se află în ea,
formele diferite de păsări
şi glasurile lor, până şi al micilor vrăbiuţe,
întinderile mării, mărimea şi marginile ei,
minunează-te, înspăimântă-te şi le exprimă cu uimire :
"O, adâncul bogăţiei şi al cunoştinţei dumnezeieşti,
o, înţelepciune a Ta, Dumnezeule atotmilostiv !"

Vino apoi şi te strânge de la cele din afară,
adună-ţi mintea, cugetă-te pe tine,
mai bine zis, gândeşte la ale tale şi la tine.
Căci văzându-le, vei afla în cele văzute,
în fiecare, un învăţător al virtuţii tale,
sau o patimă ce oglindeşte răutatea ta.
Din mărimea şi frumuseţea creaturilor
poţi cunoaşte necuprinsa înţelepciune a lui Dumnezeu
şi războiul spiritual
pe care l-a ştiut de mai înainte Făcătorul tuturor
şi pe care ca un şarpe îl vei pricinui cu dibăcie,
aruncându-l ca un venin al răutăţii.
Să alergi ca un cal pe calea cea dreaptă,
dar nu necheza de pofta păcatului.

Să te faci o pisică ce pândeşte şoarecele,
dar nu răpeşte nicidecum cele ale aproapelui,
nici nu fură partea proprie fraţilor.
Dar şi prin şoarece alungă toţi şoarecii potrivnici,
departe de casa ta !
Să nu te faci lup, dar alungă lupii.
Mai bine zis să te faci câine al Stăpânului
şi să sufli toată mânia ta împotriva acelora
şi să mergi pe urmele Stăpânului tău.
Şi până vei afla, până vei atinge uşa Stăpânului,
să nu te întorci înapoi
şi să te faci pradă fiarelor sălbatice.
Imită iepurele, dacă nu poţi imita câinele
şi dobândeşte drept adăpost pe Hristos ca piatră.
Şi te ascunde acolo unde nu este frică.
Sau urcă-te ca elefantul pe munţi,
scăpând din mâinile vânătorilor,
sau zboară ca frumoasa vrabie
şi sări peste toate cursele !
Socoteşte ca aripi sfânta iubire,
fără de care nu vei putea trece nicăieri.
Imită asinul purtând pe Creator,
Fă-te şi bou care trage plugul dumnezeiesc
şi sapă brazda dulce a Cuvântului.
Imită toate, afară de cele contrare !
E rea vulpea care trăieşte cu făţărnicie.
Altceva fiind şi altceva arătându-se,
căci ea se preface moartă ca să răpească ceva.
E cumplit ursul, căci de-a primi vreo lovitură de suliţă,
nu încetează să-şi răzuie rana lăsată de ea
până nu moare din pricina ei.
E rău porcul care mănâncă fără să se sature ;
e rea gângania care sfredeleşte chiar şi urechile.
Au toate în ele unele rele, dar de vrei să le studiezi
şi să te sileşti să te fereşti de ele,
vei afla adevărata înţelepciune.

Căci umblând pe calea dreaptă, vei merge spre cele bune,
şi împreună cu toate, te vei cunoaşte pe tine însuţi.
Şi întrebându-te eu, îmi vei spune :

Cuvântul ce mi-l grăieşti îl înţeleg şi eu.
Este el şi în tine, şi trece şi la mine,
sau te lasă pe tine gol de cuvânt ?
Tu vei zice: Ştiu că a venit şi la mine
şi este întreg cu tine, ca şi înainte.
Cum deci despărţindu-se de tine, a venit la mine,
şi rămâne întreg în tine, nedespărţindu-se de tine ?
Spune-mi aceasta şi lasă acum pe Dumnezeu,
ca să nu tremure toată zidirea şi să se prăbuşească
şi să nu zdrobească trupul tău îngroşat
şi să frângă sufletul tău devenit trupesc
şi să facă arsă pe foc mintea ta
care umblă în gol după nimic.

De fapt, nici în realitate, nici prin cugetare (prin raţionament)
nu se împarte Cuvântul neîmpărţit.
Căci cel închis înăuntrul casei,
având mintea umblând afară,
nu a fost părăsit fără minte în casă,
ci este numaidecât cu ea şi afară.
Deci cum vei numi astfel de despărţire ?
O vei numi reală sau prin cugetare (prin raţionament) ?
Dacă prin cugetare (prin închipuire), cum e întreagă afară,
iar de e reală, cum este înăuntrul casei ?

Dar ce valoare are această pildă
pentru cuvântul cel mai presus de minte şi de cugetare ?
Căci trimis din Tatăl, Cuvântul s-a pogorât
şi s-a sălăşluit întreg în pântecele Fecioarei
şi a fost întreg în Tatăl şi întreg în pântecele ei,
întreg în totul. El Cel neîncăput,
care necomprimat, nemicşorat, a intrat în întregime
şi rămânând neschimbat, a luat chip de rob
şi născându-Se, S-a făcut om în toate,
trecând prin pântece şi ajungând în lume,
apoi iarăşi înălţându-se întreg acolo de unde nu s-a despărţit.

Ai putea îndrăzni să spui că acestea s-au săvârşit
fie prin cugetare, fie în mod real,
acestea care sunt de negrăit

tuturor îngerilor, arhanghelilor şi întregii firi create ?
Ele pot fi înţelese în mod adevărat, dar nu se pot spune nicidecum,
nici nu se înţeleg desăvârşit cu mintea.
Cum e Dumnezeu şi om şi omul e iarăşi Dumnezeu,
şi fiind Fiul Tatălui, întreg nedespărţit de El,
s-a făcut şi Fiu al Fecioarei şi a ieşit în lume
şi a rămas, cum s-a spus, neîncăput de toţi

Prin cugetare sau în realitate ? Spune !
Fără îndoială, vei tăcea acum.
Căci chiar dacă ai voi să spui, mintea nu-ţi va da cuvânt
şi limba ta vorbăreaţă va rămâne tăcută.
Iar dacă vei voi să spui că firea dumnezeiască este o realitate,
spune şi cum e, căci eu nu ştiu.

Slavă Ţie, Tată şi Fiule şi Duhule Sfinte,
dumnezeire neîmpărţită prin fire.
Ţie ne închinăm în Duhul Sfânt
toţi care avem Duhul ca unii ce L-am primit de la Tine
şi văzând slava Ta, nu o cercetăm cu curiozitate,
ci vedem în El (în Duhul)
pe Tatăl cel nenăscut şi pe Cuvântul născut, ieşit din Tine.
Deci ne închinăm Treimii neîmpărţite şi neconfundate
într-o unică dumnezeire şi stăpânire şi putere. Amin.

XXII - Mulţumire unită cu reflexiunea teologică şi despre numirile date harului dumnezeiesc, deduse din lucrări

Care este, Stăpâne al tuturor, taina cea nouă,
pe care ai arătat-o mie, risipitorul şi desfrânatul ?
Care este taina mare pe care o văd înlăuntrul meu,
dar n-o înţeleg, şi-mi este acoperită ?
Căci se vede ca o stea ce-mi răsare de departe
şi se face ca un soare mare
ce nu are măsură sau greutate sau margine în mărime.
Raza lui apare întâi mică, apoi se arată ca o flacără mare
în mijlocul inimii mele şi în măruntaiele mele,
învârtindu-se des şi aprinzând toate
cele dinlăuntru ale mele şi aprinzându-le pe toate.

Şi iată ce-mi spunea şi mă învăţa
pe mine care nu ştiam nimic şi căutam să aflu :
,,Eu sunt steaua cea dulce, de care ai auzit
că răsare din Iacob, nu te îndoi,
şi mă arăt ţie, ca soare răsărind de departe,
care este lumina neapropiată tuturor drepţilor
în existenţa viitoare şi în viaţa veşnică.
Eu mă arăt ţie şi ca rază şi mă fac văzut şi ca lumină
arzând, fără să te mistui, patimile inimii tale
şi spălând cu roua dulceţii şi a harului meu dumnezeiesc murdăria ta
şi stingând cu totul jarul trupului, al plăcerilor păcatului.
Şi lucrez prin iubirea mea de oameni
toate câte le-am făcut în toţii sfinţii.

"Miluieşte-mă pe mine intristatul, îndură-te de mine, necăjitul
nu te mânia pe mine, care voiesc iarăşi să-ţi grăiesc
Cum eşti stea din Iacob, Tu Cel cu totul neîncăput ?
Şi cum te faci aceasta tuturor până acum ?
Şi cum te arăţi răsărind şi ca soarele,
Tu, Cel ce nu eşti nicăieri şi pretutindeni, mai presus de toată
zidirea
şi propovăduit ca nevăzut tuturor ?
Şi cum Te faci şi rază şi nu te faci văzut ca flacără
şi arzi materia, fiind nematerial prin fiinţă!
Cum răcoreşti şi speli murdăria trupului meu,

fiind întreg foc neapropiat şi nesuportat de îngeri ?
Cum Te împleteşti cu materia stricăcioasă a trupului meu
şi Te amesteci în chip neamestecat cu sufletul omenesc,
făcându-Te prezent în chip neamestecat în tot trupul,
Tu, Cel neprihănit, şi mă indumnezeieşti întreg
Spune-mi. Şi nu mă alunga întristat şi necăjit".

"O, ce îndrăzneală, ce nebunie, ce cuvinte nebuneşti !
Cum nu tremuri să pui atât de îndrăzneţ aceste întrebări ?
Cum nu simţi cele ce le cunoşti,
ci îndrăzneşti să vorbeşti cu Dumnezeu ca unul ce-L ispiteşti ?
Şi te faci că Mă întrebi cele ce le ştii
şi voieşti să le scrii, arătând tuturor cunoştinţa ta ?

Totuşi de rabd fiindcă sunt de oameni iubitor
şi te învăţ iarăşi, spunându-ţi acestea astfel:
Eu sunt de neexprimat prin fire, neîncăput,
fără lipsuri, neapropiat, tuturor nevăzut,
de neatins, de nepipăit, neschimbat prin fiinţă,
singur, în Totul unic şi singur cu toţi
cei ce Mă cunosc pe Mine în întunericul vieţii.
Dar sunt în afară de lumea întreagă, în afară de cele văzute,
în afară de lumina simţită, de soare şi întuneric,
de locul chinurilor şi al înfricoşatei osânde
în care au căzut robii îngâmfaţi,
care şi-au înţepenit grumazul împotriva Mea, a Stăpânului.

Eu sunt Nemişcatul, căci unde nu sunt de faţă,
ca să ocup un loc prin mutare ?
Dar sunt şi pururea Mişcător în mod necircumscris.
Căci unde vei veni căutându-mă ca să mă afli ?
Cerul a fost adus la existenţă ca nimic prin cuvântul Meu,
soarele, luna şi pământul le-am făcut ca un mic lucru trecător,
la fel, celelalte câte le vezi.
îngerii aduşi la existenţă de Mine înainte de acestea,
Căci numai gândind să aduc Puterile la existenţă,
îndată s-au ivit cântându-Mi stăpânirea.
Dar tu, cel ce te afli jos, în exil,
unde au căzut toţi neascultătorii dintâi,
Adam şi, împreună cu el, Eva, întâia ta maică

şi diavolul cel rău, care i-a amăgit pe aceia,
unde e întunericul adânc, unde e prăpastia cea mare,
unde sunt şerpii care vă muşcă mereu călcâiele,
unde e plânsul, tânguirea, neîncetata jale,
unde e toată suspinarea, grija şi întristarea,
şi vă stăpâneşte pe toţi moartea şi stricăciunea,
spune-mi cum şezi, cum stai fără grijă, nepăsător ?
Cum nu te îngrijeşti de relele ce le-ai făcut în lume
şi nu dai toată atenţia numai pocăinţei
şi nu te sileşti să o arăţi ca sinceră
şi să întrebi despre ea cu multă rugăminte
şi nu cauţi cu grijă cum să reuşeşti în ea,
ca să poţi lua prin ea, din iubirea Mea de oameni,
marea iertare a păcatelor tale ?
Ci neînteresându-te de aceasta, cercetezi cele mai presus de fire,
cauţi să afli cele ale cerului, mai bine zis nici acestea,
ci-Mi cercetezi firea Mea, a Celui ce-am adus la existenţă,
precum s-a spus, cerul şi toate ca pe nimic
şi voieşti să afli cele despre Mine,
cum nici un altul nu le ştie.

O, minune, o adâncă năzuinţă a omului !
Chiar de te-am dispreţuit, te voi lăuda iarăşi,
pentru că şi tu eşti opera şi făptura Mea.
Cum după ce ai fost făcut din pământ, din lut, din ţărână,
şi eşti ţinut în el şi vieţuieşti cu el,
pe toate le socoteşti nimic, le vezi ca o umbră
şi treci peste toate şi Mă cauţi pe Mine ?
Cum voieşti să vorbeşti despre Mine, să povesteşti despre Mine,
să Mă vezi pe Mine, de e cu putinţă, toată viaţa.
Nu voieşti să guşti nici somn, nici mâncare; nici băutură
nu voieşti să te îngrijeşti nici de îmbrăcămintea trupului
Ci socoteşti ca nişte arbori şi ca nişte lemne
ce se ridică la marginea drumului
toate cele slăvite în lume.
Voieşti să treci peste ele ca peste nimic pe calea vieţii
fără să întorci spre ele nici ochiul cugetării
şi, nelăsând nici ochii sufletului să privească spre ei,
Mă închipui numai pe Mine şi nu te gândeşti decât la Mine
şi Mă iubeşti pe Mine ca nimeni dintre cei ce sunt ca tine.

Căci acum inima ta se bucură atât de mult de numele Meu.
Cine auzind vorbindu-se de multe ori de Mine
a lăcrimat ca tine din suflet, gândindu-se numai la Mine?
Cine a căutat cu sârguinţă să afle cuvintele Mele
şi poruncile Mele dumnezeieşti; şi să le păzească ?
Cine M-a socotit ca tine Dumnezeu mai presus de toate
şi a dorit îndată să-Mi slujească numai Mie
şi, de aceea, a nesocotit atât pe părinţii, fraţii şi casă
pământ, rudenii, vecini şi prieteni
şi a venit atât de mult la Mine
ca şi când n-ar fi cunoscut niciodată pe vreunul din aceştia,
nici n-ar fi cunoscut pe pământ pe vreun om în lume,
ci ar fi fost ca unul ce-a intrat într-o ţară şi într-o cetate străină,
privind pe toţi ca vorbitori ai unei limbi străine şi barbare
şi ar fi trăit şi s-ar fi simţit astfel între cunoscuţii obişnuiţi
şi între prietenii proprii, între stăpânitorii şi bogaţii lumii ?

Acestea sunt pentru cei nesimţiţi simple vorbe fără importanţă,
dar pentru Mine, care le înţeleg, sunt mari şi înalte.
Deci cine dintre cei mari ai pământului,
sau dintre cei ce spun că domnesc şi împărăţesc
sau dintre cei ce sunt urmaşii dumnezeieştilor Mei Apostoli,
a înţeles acestea, sau a putut să le păzească,
ca păzind poruncile Mele şi legea Mea,
să vadă pe toţi ca unul, rudenii şi străini,
la fel pe bogaţi şi săraci, slăviţi şi lipsiţi de slavă,
pe cei puternici ca pe cei umiliţi,

Cine e cel ce a judecat fără patimă, privindu-i cu blândeţe ?
De voi afla în lume vreun suflet păzind acestea,
mai ales în neamul şi în ziua de acum,
îl voi slăvi deopotrivă cu Apostolii şi cu proorocii
şi va şedea împreună cu Mine la venirea Mea,
Căci va judeca şi atunci cu dreptate ca şi pe pământ
şi va dobândi slava de judecător al morţilor şi viilor.

Acestea şi celelalte împreună cu ele
e bine să fie căutate, ţinute şi păzite întocmai cu toată puterea ;
nu cerceta firea Mea, fiu al omului,

nici energiile (lucrările) Mele, ale Duhului Sfânt;
nu cum se arată soarele, cum se vede steaua
arătându-se de departe şi trecând peste munţi,
iar când se ascunde de ochii tăi,
pricinuindu-ţi supărare şi tristeţe nemângâiată
să nu te miri cu curiozitate, nici să nu cercetezi,
Căci când socoteşti că nu ţi se mai arată,
se iveşte înăuntru, în inima ta
şi-ţi prilejuieşte pe neaşteptate, uimire şi bucurie.

De aceea când ţi se arată ca flacără şi ţi se face văzut ca rază şi foc,
căci nici aceasta nu e bine.
Crede că sunt lumină cu totul fără formă,
întreagă, simplă, necompusă, neîmpărţită prin fire,
cu neputinţă de cercetat, apropiată în chip neapropiat.
Căci sunt văzut cu adevărat după capacitatea fiecărui om,
îmi schimb forma, dar nu suport Eu însumi aceasta,
ci cei ce mă privesc, se învrednicesc să mă vadă aşa.
Altfel nu pot (să Mă vadă), nici nu Mă încap în ei
şi, de aceea, unii şi aceeaşi uneori văd soarele,
când au mintea curăţită,
alteori steaua, când se află în întunericul şi în noaptea acestui
trup
şi foc şi rază Mă face căldura iubirii lor.

Căci, când se aprinde în tine jarul iubirii,
atunci şi Eu văzând râvna inimii tale,
mă aflu unit cu el şi aduc lumina
şi mă arăt ca foc, Eu care am produs focul prin cuvânt,
Iar virtuţile sufletului sunt ca o materie,
pe care învăluind-o lumina dumnezeiască a Duhului,
aceasta primeşte numele materiei,
pentru că Duhul nu are un nume propriu în oameni.

Când, deci, omul se pocăieşte şi plânge,
atunci şi Duhul se numeşte apă şi de fapt El curăţeşte.
Căci unit cu lacrimile spală toată murdăria.
Iar când plânsul stinge mânia inimii
prin conlucrarea Lui, se numeşte blândeţe.
Dar iarăşi când mânia aceasta se aprinde prin Duhul

împotriva necredinţei, El se numeşte râvnă.
Şi iarăşi El se numeşte pace şi bucurie
când le dăruieşte pe acestea celui ce plânge.
El face atunci să se ivească în inimă un izvor de bucurie,
din care curge afară din suflet
toată compătimirea şi mila de toţi
dar mai ales de cei ce vor să se pocăiască şi să se mântuiască.
Căci pe toţi îi miluieşte şi cu toţi aleargă,
cu toţi conlucrează, pe toţi îi susţine şi cu toţi compătimeşte,
unindu-se în sufletul lor cu voinţa lor.
Şi încredinţând mintea lor despre frumuseţea pocăinţei,
îşi îndoieşte iubirea faţă de ei.
I se zice şi smerenie, făcând pe omul care a gustat dulceaţa Lui
şi a văzut frumuseţea luminii Lui să vadă toate ale lumii,
dar sufletul său şi trupul propriu
şi toată fapta sa, ca nimic.

Cunoscând acestea, nu Mă mai ruga
să-ţi vorbesc despre acestea şi să ţi le explic în amănunte.
Căci sunt de nespus prin fire şi cu totul de netâlcuit,
de negrăit oamenilor, necunoscute şi îngerilor
şi cu totul de neînţeles prin fiinţă oricărei alte făpturi.
Caută să cunoşti numai cele ale tale,
sau mai bine zis pe tine însuţi.
Şi atunci vei cunoaşte, că Eu sunt
cu totul de neînţeles,
fiind împreună şi iubind numai pe cei ce Mă iubesc
şi-şi amintesc cu căldură de poruncile Mele
şi nedând vreun preţ mai mare la ceva din cele curgătoare.
Cu ei voi fi şi voi vorbi
acum şi în vecii vecilor. Amin.

XXIII - Precizări teologice despre dumnezeirea necuprinsă şi că firea dumnezeiască fiind necircumscrisă, nu e nici înăuntru, nici în afara totului, ci înăuntru şi în afară, ca una ce e cauza tuturor; şi că numai prin minte dumnezeirea poate fi sesizată în mod insesizabil, ca razele soarelui de către ochi

O, Treime, creatoare tuturor,
o, Dumnezeule, unic pentru unic,
necircumscris prin fire,
necuprins în slavă,
de netâlcuit prin opere,
neschimbat în fiinţă !

O, Dumnezeule, viaţă a tuturor,
Cel mai presus de toate.

O, începutul Cuvântului fără de început,
Dumnezeul meu, Cel mai presus de început,
care n-ai fost făcut niciodată,
ci eşti fără să ai început.
Cum Te voi afla întreg pe Tine,
care mă porţi înăuntrul Tău ?
Cine îmi va da să Te am pe Tine,
pe care Te port înăuntrul meu ?
Cum eşti şi în afara făpturilor,
cum eşti iarăşi şi înăuntrul lor
şi nu eşti nici înăuntru, nici în afara lor ?

- "Ca necuprins nu sunt înăuntru,
dar ca cuprins nu sunt nici afară,
iar fiind nescris împrejur,
nu sunt nici înăuntru, nici afară.
Căci înăuntru cui ar fi Creatorul ?
Dar spune-mi, iarăşi, cui ar fi exterior?
Toate le port înăuntru (Meu),
ca Cel ce susţin toată zidirea.
Dar sunt exterior tuturor, fiind despărţit de toate,
Căci cum n-ar fi Creatorul exterior tuturor creaturilor?
Dar eu care exist înainte de toate
şi le umplu toate ca Cel ce sunt plinătatea,

cum n-aş fi, dacă le-am creat,
în toate creaturile Mele ?
De fapt sunt pretutindeni,
în totul, ca Cel supraplin
şi umplu toate, ca Cel ce le-am creat pe toate.
înţelege cele ce-ţi spun !
Nu Mi-am schimbat locul, creându-le,
nu M-am unit cu cele create,
căci fiind necircumscris, unde vei spune că sunt ?
(Nu ţi le spun acestea trupeşte,
ci înţelegându-le cu mintea).
Dar căutându-Mă duhovniceşte,
Mă vei afla necircumscris,
iar prin aceasta ca nefiind nicăieri,
nici înăuntru, nici în afară,
deşi sunt pretutindeni şi în toate
în mod nepasiv şi neamestecat.
În sensul acesta sunt în afară de toate,
pentru că am fost şi înainte de toate.

Dar să lăsăm creaţiunea
aceasta pe care o vezi,
pentru că nu participă la Cuvântul
şi cu dreptate nu are nici o rudenie cu Cuvântul,
fiind lipsită de toată mintea.
Să privim deci vieţuitoarea înrudită
cu Cuvântul înţelepciunii.
Această vieţuitoare fiind înrudită
ca minte cu înţelepciunea
şi ca un cuvânt cu Cuvântul, deşi e creată,
are o părtăşie cu Creatorul,
ca una ce este după chipul
şi asemănarea Creatorului.
Cine este această vieţuitoare de care vorbesc ?
E vieţuitoarea raţională între cele neraţionale.
Ea e îndoită, unind cele sensibile şi cele cugetătoare.
Ea fiind în centrul creaturilor
e singura care cunoaşte pe Dumnezeu
şi numai ei îi este Dumnezeu sesizabil în mod insesizabil prin minte
şi i se face văzut în mod nevăzut

şi avut în mod neavut".

- "Cum e Dumnezeu prins şi de neprins ?
Cum e amestecat şi neamestecat ?
Cum ? Spune-mi, explică-mi acestea !"
- "Cum îţi voi explica, cele de neexplicat ?
Cum îţi voi spune, cele de nespus ?
Totuşi, ia aminte şi-ţi voi spune :
Soarele îşi face razele să lucească
(îţi vorbesc de cel sensibil,
căci pe celălalt încă nu l-ai văzut).
Deci vezi razele acestuia
şi ele sunt sesizabile de ochii tăi,
Dar lumina ochilor tăi
e unită cu ochii tăi.
Dar spune-Mi Mie care te întreb :
Cum este lumina
unită cu razele ?
E o unire (amestecare) neamestecată,
sau se confundă între ele ?
Ştiu, îmi vei spune că sunt neamestecate
şi le mărturisim totodată neamestecate.
Şi-mi vei spune că lumina e sesizabilă
de ochii deschişi şi bine curăţiţi.
Dar aceeaşi lumina, de-ţi închizi ochii,
îţi este îndată insesizabilă,
iar pentru orbi ea nu există
însă există pentru cei ce văd.
Şi când apune, îi părăseşte
şi pe aceştia ca pe orbi.
Căci noaptea ochii oamenilor nu o văd.
Deci sufletul privind prin ochi vede lumina,
dar când lumina nu e de faţă,
sufletul se află în întuneric.
Însă când ea răsare,
atunci vede întâi lumina,
iar în lumină pe toate.
Dar având lumina, nu o ai,
O ai pentru că o vezi,
dar nu o poţi apuca

sau prinde în mâinile tale.
Ţi se pare peste tot că nu ai nimic.
Dar întinzi palmele tale,
luceşte soarele în ele
şi socoteşti că-l prinzi.
Aceasta o spun când zic că-l ai.

Dar le strângi deodată iarăşi pe acestea
şi vezi că nu-l ţii.
De aceea spun iarăşi că nu ai nimic.
Cele simple se prind în mod simplu,
dar strângându-le, nu se reţin
Chiar dacă această lumină
e înţeleasă corporală prin fire
când se vede soarele,
totuşi ea este de netăiat.
Deci spune-mi cum o vei introduce în casa ta ?
Şi cum o vei putea ţinea ?
Cum vei apuca ceea ce nu se poate prinde
şi cum o vei dobândi întreagă :
prin împărţire sau ca tot ?
Cum vei lua o frântură
şi o vei ascunde în sânul tău ?
Fără îndoială, îmi vei spune,
aceasta nu se poate întâmpla nicidecum.

Deci chiar firea acestui soare pe care Creatorul L-a creat
ca luminător cu cuvântul şi prin poruncă,
ca să lumineze tuturor celor din lume,
nu o poţi exprima şi cerceta în întregime,
deşi e corp, căci, desigur că nu e necorporal.

Deci te întreb: cum e cuprins în mod necuprins,
şi se amestecă în mod neamestecat
şi văzându-se prin raze
şi luminându-te prin acestea.
deşi îl vezi limpede,
te orbeşte mai degrabă ca întreg ?
Dar nici lumina ochilor tăi
nu-mi poate spune ce este

cum nu poate vedea fără lumina a altceva
şi se uneşte cu toată lumina,
dar vede ca lumina toate.
Ea rămâne cu totul nepasivă,
fiind distinctă de alte lumini,
dar e şi unită
ca lumină întreagă cu lumina.
E o unire produsă în mod negrăit,
dar o lasă neamestecată cu ele,
Iar distincţia (între ele)
e de asemenea neînţeleasă.

Dar atunci cum poate fi cercetată firea tuturor ?
Cum îmi spui că vei explica lucrările Lui ?
Cum mi le poţi spune, cum le poţi tâlcui ?
Cum le poţi înfăţişa prin cuvânt ?
Primeşte-le toate prin credinţă !
Căci credinţa nu se îndoieşte.
Credinţa nu e nehotărâtă.
Toate sunt cum ţi le spun
şi toate îţi apar clare.
Creatorul tuturor,
firea şi înţelepciunea dumnezeiască
nu e nicidecum ceva din toate,
nici în toate; căci cum ar fi
Cel ce nu e nimic din toate,
ci e cauza tuturor.

Dar e pretutindeni şi în toate
şi le umple toate în întregime,
prin fiinţă, prin fire,
şi la fel prin ipostas.
Dumnezeu e pretutindeni, dăruind viaţă.
Căci ce a fost adus peste tot la existenţă
care să nu fi fost adus de El,
de la musculiţa şi de la pânza de păianjen ?
Spune-mi, de unde a primit acesta firul lui ?
El care nu toarce, dar ţese mereu fără oboseală,
adunând mai înţelept ca toţi pescarii şi păstorii
firele şi legându-le de departe !

El care la urmă ţese în aer ca o cursă mreaja ei
şi şezând, aşteaptă prada,
ca să vadă de se va prinde în ea
venind de departe vreo musculiţă ?
Cel ce prin providenţă
se întinde până la acestea toate,
cum nu este în toate,
cum nu este cu toate ?
Da, El este în mijlocul tuturor,
dar este şi în afara tuturor.
El însuşi este lumina spirituală,
ce luminează sufletele,
este Cel ce nu apune,
căci unde s-ar ascunde Cel ce umple toate ?
Iar dacă tu nu-l vezi pe Acesta,
cunoaşte-te pe tine că eşti orb
şi în mijlocul luminii,
umplut întreg de întuneric.

Căci se arată celor vrednici,
dar nu se face văzut în plinătatea Lui
ci se face văzut în chip nevăzut
ca raza soarelui singură (fără soare).
Şi e sesizabil lor,
dar nesesizabil ca fiinţă.
Raza se face văzută,
dar soarele mai degrabă orbeşte.
Raza lui îţi este sesizabilă,
dar, cum am spus, în mod insesizabil.
Datorită acestui fapt, zic deci :
cine-mi va da ceea ce am ?
Cine îmi va arăta
întregul a ceea ce văd ?
Căci văd raza,
dar nu văd soarele.
Iar raza nu ţi se pare
şi nu ţi se arată drept soarele ?
Văzând-o pe ea, totuşi doresc să văd pe Născătorul ei.
Şi văzând aşa, zic iarăşi :
Cine-mi va arăta pe Cel ce-L văd ?

Sau iarăşi, având toate razele înăuntrul casei,
spun iarăşi : unde voi afla izvorul razelor ?
Dar raza este iarăşi în mod clar
ca alt izvor în mine.

O, minune străină !
Străluceşte soarele sus,
dar raza soarelui se arată şi ea
ca alt soare în pământul meu,
şi al doilea este cu adevărat şi el
asemenea celui dintâi.
Avându-l pe acesta, spun că am (soarele),
dar văzându-l pe celălalt de departe
strig iarăşi : Cine-mi dă pe Cel ce-L am ?
Căci nu s-au tăiat unul de la altul
şi nu sunt despărţiţi de tot,
dar sunt distanţaţi în mod negrăit.

Faţă de întreg, cât am ?
Un grăunte sau o scânteie !
Şi caut să dobândesc totul,
deşi am, fără îndoială, totul.
- Cum totul, ce spui ?
Tu râzi de mine, ca de cei fără minte,
încetează să râzi de mine, nu spune :
am totul, când n-am nicidecum nimic.

Cum, ce vrei să spui ? Mă uimeşti !
- Ascultă şi-ţi voi spune iarăşi :
Cugetă la un ocean mare
şi la mările mărilor
şi închipuie-te cu mintea
în abisul abisurilor !
Deci dacă stai în faţa lor,
pe marginea acestor mări.
mi-ai putea spune cu dreptate
că vezi apa lor,
chiar dacă nu o vezi întreagă.
Căci cum ai putea-o vedea întreagă,
o dată ce e pentru ochii tăi nemărginită

şi pentru mâinile tale de necuprins ?
Desigur, tu vezi atât cât vezi,
dar dacă te-ar întreba cineva :
vezi toate mările ?
vei răspunde : nicidecum.
Şi le ţii tu toate în palmă ?
Nu, vei zice, căci cum aş putea ?
Dar dacă te-ar întreba iarăşi :
nu le vezi pe acestea deloc ?
Ba da, vezi spune, văd şi pot ţinea puţin
din apa mării.
Deci, care e apa pe care o ţii tu în mână ?
Tu ai toate abisurile adunate în mâna ta
(fiindcă nu sunt despărţite între ele)
Chiar dacă nu le am toate, ci puţin din ele,
Faţă de toate, câtă ai ?
O picătură, vei spune.
Deci nu le ai toate, deşi le ai unite.

Aşa îţi spun şi eu ţie,
că având nu am nimic
şi că sunt sărac, deşi văd
o bogăţie adunată în mine.
Când sunt sătul, atunci flămânzesc
şi când sunt sărac, atunci sunt bogat
şi când beau, atunci însetez.
Băutura e foarte dulce ;
şi o gustare potoleşte toată setea
milioanelor de oameni,
totuşi însetez pururea să beau,
trecând mereu peste orice sete.
Poftesc să am totul
şi să beau, de e cu putinţă,
toate abisurile deodată.
Dar cum aceasta e cu neputinţă
îţi spun că totdeauna însetez,
deşi este în gura mea apă,
curgând, ţâşnind, revărsându-se totdeauna peste margini.
Dar văzând adâncurile (abisurile),
socotesc că nu beau nimic,

dorind să am totul;
şi având cu îmbelşugare totul
în mâinile mele,
sunt mereu sărac,
deşi am unit
cu puţinul, în mod neîndoielnic, totul.
Căci marea e unită cu picătura
şi adâncurile adâncurilor
sunt unite şi ele cu aceasta.
Deci având o picătură,
le am toate unite cu ea.
Căci picătura aceasta
care-ţi spun că o am,
e întreagă netăiată,
cu totul de neatins, de necuprins,
la fel de necircumscrisă,
cu totul greu de văzut,
fiindcă e Dumnezeu întreg.

Deci, dacă e aşa,
pentru mine raza dumnezeiască,
ce voi socoti că am (având-o) ?
Având-o cu adevărat, nu am nimic.
Pe de altă parte iarăşi îţi voi spune :
Soarele ne străluceşte de sus, din înălţime,
coborând prin raze.
Mai bine zis, atingându-mă o rază
urc alergând în sus
ca să mă apropii de soare
Dar când mă apropii bine
şi par să-L ating,
raza scapă din inimile mele
şi îndată orbesc
şi le pierd pe amândouă :
soarele şi raza.
Deci cad din înălţime
şi şezând plâng iarăşi
şi caut raza de mai înainte.
Dar aflându-mă eu în această stare,
spintecând tot întunericul nopţii,

soarele, trimite din înălţimea cerului ca o frânghie.
Apucând-o eu repede,
o strâng, voind să o ţin ca şi când ar putea fi prinsă.
Dar ea nu poate fi prinsă.
Totuşi o ţin fără să o prind şi urc,
Iar urcând astfel,
urcă cu mine şi raza
şi trec dincolo de ceruri
şi de cerurile cerurilor
şi iarăşi văd soarele mai presus de acestea.

Fuge El ? Nu-mi dau seama.
Stă ? Nu ştiu.
Deocamdată înaintez, deocamdată alerg,
deocamdată nu-L pot ajunge.
Trec peste înălţimea, înălţimilor,
dar când trec, pe cât mi se pare, peste toată înălţimea,
îmi dispare din mâini raza
împreună cu soarele.
Şi iarăşi, sufăr, nenorocitul de mine,
căderea în iad.
Acest lucru, această faptă
se întâmplă celor duhovniceşti.
Trăiesc o cursă neîncetată de sus în jos şi de jos în sus.
După ce cad, aleargă în sus,
când aleargă, se opresc.
Când cineva e culcat întreg jos,
atunci e întreg sus.
Şi când străbate cerurile,
E legat iarăşi de cele de jos.
Începutul cursei e sfârşitul ei
şi sfârşitul, începutul.
Desăvârşirea e fără sfârşit,
iar începutul e iarăşi sfârşit.

Cum e sfârşit ? Cum a spus Grigorie în chip teologic :
"Iluminarea este sfârşitul (împlinirea)
tuturor celor dorite ;
lumina dumnezeiască este
odihna a toată contemplarea (vederea)".

Cel ce a ajuns să o vadă aceasta,
se odihneşte de toate
şi se desparte de creaturi,
căci îl vede pe Creatorul acestora.
Iar văzându-L pe Acesta,
este în afara tuturor,
singur cu Cel Singur
şi nu mai vede nimic
din toate cele văzute şi cugetate,
Vede Treimea singură.

Iar despre cele ale Acestora şir să se facă,
pentru că nu se văd decât neclar
şi se înţeleg numai în parte.
Căci te-ai tulburat auzind de cele
dinăuntrul celor văzute ?
Iar de te-ai tulburat de acestea,
cum nu voi părea că născocesc,
lămurindu-ţi cele din afara lor ?
Căci cele dumnezeieşti sunt cu totul de negrăit şi de netâlcuit.
Şi la fel cele din ele,
chiar dacă cuvântul grăieşte,
silit de dorinţa de-a vorbi
despre lucrurile dumnezeieşti şi omeneşti.

Dar lăsând cele dumnezeieşti
şi spunând ceva despre cele ale noastre,
îţi voi arăta prin cuvânt
calea, apoi mă voi opri.
Cunoaşte-te că eşti îndoit
şi ai urechi îndoite,
sensibile şi înţelegătoare,
pentru că şi sorii sunt îndoiţi
şi la fel lumina e îndoită,
sensibilă şi spirituală.
De-i vezi pe aceştia, vei fi om,
cum a fost creat omul la început.
Dar dacă vezi soarele sensibil,
însă nu şi pe cel spiritual,
eşti, neîndoielnic, pe jumătate mort.

Iar cel pe jumătate mort,
este şi un cadavru nelucrător în toate.
Căci dacă cel ce nu vede sensibil, e nelucrător,
cu atât mai mult cel ce nu vede
lumina spirituală a lumii
este mort şi mai rău ca un mort.
Căci mortul este fără simţire.
Dar cel ce-a murit într-o trăire simţitoare,
câtă durere nu va avea.
Mai bine zis el va fi ca unul ce moare
plin de durere pentru veci.

Dar cei ce văd pe Creatorul,
cum vieţuiesc în afară de toate ?
Ei vieţuiesc în afară de toate,
dar sunt în mijlocul tuturor ;
şi sunt văzuţi de toţi
şi toţi văd că n-au simţirea celor prezente.
Căci sunt în mijlocul tuturor,
dar dincolo de simţirea tuturor.
Ei nu ajuns în afară de toate,
căci fiind alipiţi de cele nemateriale,
sunt nesimţitori faţă de cele sensibile.
Ochii văd printr-o simţire nesimţitoare.

Cum ? Spune-mi ! Voi spune îndată.
Precum văzând focul, nu arzi,
aşa văd ochii în mod nesimţitor.
Tu vezi focul şi natura lui
şi vezi de asemenea flacăra lui,
dar nu simţi durerea (arderii lui),
ci eşti în afara lui
şi văzându-l, nu arzi,
rămânând în simţirea lui nesimţitor.
Sau cum vei spune acestei simţiri altfel ?
Căci nu arzi fără să simţi.
Şi totuşi vezi prin simţire.
Acelaşi lucru cugetă că se întâmplă
şi celui ce priveşte duhovniceşte.
Privind mintea toate fără patimă,

le distinge nepătimaş,
observând o frumuseţe armonioasă,
dar fără vreo poftă.
Deci focul este frumuseţea,
iar atingerea e pofta.
De nu te atingi de foc,
oare vei simţi durerea ? Nicidecum.
La fel mintea, văzând aurul,
fără a-l pofti, îl va privi ca pământ;
iar slava, nu ca slavă,
ci ca pe o formă a nălucirii
ce apare în văzduh ;
şi bogăţia o va socoti
ca pe nişte lemne în pustie,
ca pe nişte frunze culcate.

Dar pentru ce să încerc să explic acestea
şi să le tâlcuiesc ?
Dacă nu l-ai cunoscut prin cercare,
nu vei putea să le înţelegi.
Iar neputând să le înţelegi, vei spune ;
Vai, cum nu le ştiu pe acestea, vai, cât de departe sunt
de cunoştinţa acestor bunuri !
Şi te vei sili să le cunoşti
ca să câştigi un nume de cunoscător.
Iar dacă nu te cunoşti pe tine însuţi,
cum eşti, cine eşti,
cum vei cunoaşte pe Creator,
cum te vei numi credincios
şi cum te vei chema om,
câtă vreme eşti fiară sălbatică ?
Vei fi ca o oarecare fiinţă neraţională
sau şi mai rău decât aceasta,
dacă nu cunoşti pe Cel ce te-a creat.
Mai mult : cine, necunoscându-L pe Acela,
va îndrăzni să spună că este ?
Căci nu este.
Cum ar fi o dată ce e lipsit de raţiune ?
Iar cel lipsit de raţiune
se află în treapta animalului lipsit de raţiune.

Dar dacă se va lăsa păstorit de alţi oameni,
Va fi, desigur, mântuit.
însă dacă nu voieşte, ci umblă, prin munţi şi prăpăstii,
va fi pradă fiarelor sălbatice
şi ca un miel pierdut.
Fă acestea şi cugetă,
şi nu te pierde, omule !

XXIV - Prin cele ce le mărturiseşte prin scris în acest cuvânt, arată adâncimea smereniei sale; şi înaintând, o prezenţă spre învăţătura celui ce a atins un anumit grad de desăvârşire şi s-a învrednicit de astfel de revelaţii, imitând şi în aceasta pe dumnezeiescul Pavel, care s-a declarat pe sine păcătos şi nevrednic să se numească Apostol

Îngăduie-mi, Hristoase, să-Ţi sărut picioarele !
Îngăduie-mi să-Ţi îmbrăţişez mâinile,
mâinile care au zidit prin cuvânt
mâinile care au zidit toate fără să obosească !
Îngăduie-mi să mă satur fără săturare de acestea.
Îngăduie-mi să văd faţa Ta, Cuvinte
şi să mă bucur de frumuseţea Ta negrăită
şi să contemplu înfăţişarea Ta şi să mă desfătez de ea;
înfăţişare negrăită, înfăţişare nevăzută.
Îngăduie-mi totuşi să spun
lucrările ei, dar nu fiinţa !

Căci Tu eşti întreg mai presus de fire,
mai presus de toată fiinţa (creată),
Dumnezeul şi Ziditorul meu.
Iar strălucirea slavei Tale dumnezeieşti
se face văzută nouă ca lumină simplă, ca lumină dulce,
se descoperă ca lumină, se uneşte întreagă,
cum socotesc, cu noi toţi, robii tăi,
E lumina văzută duhovniceşte de departe,
dar lumina aflată, totodată, înăuntrul nostru.
E lumina care susură ca apa şi arde ca focul,
în inima în care pătrunde neîndoielnic.
E lumina de care am cunoscut,
Mântuitorule, sufletul meu ticălos şi smerit,
cuprins, aprins şi mistuit !
Căci focul pătrunzând în firea aşchiilor uscate,
cum nu le va arde, cum nu le va mistui,
cum nu le va pricinui suferinţe de neocolit ?
Totuşi, o dată ce l-ai aprins,
dă-mi mie, Mântuitorule, puterea să-l exprim.
Căci el îmi arată chipul negrăit al frumuseţii negrăite
şi mă desfată cu ea şi produce în mine
flacăra de nesuportat a dorului.

Căci cum voi suporta, cum voi răbda, cum voi purta
şi cum voi exprima această mare minune,
săvârşită în mine, risipitorul ?
Dar nu pot nici să o tac, Dumnezeul meu
şi să acopăr cu adâncurile uitării
faptele ce le-ai săvârşit şi le săvârşeşti în fiecare zi
cu cei ce te caută mereu cu căldură
şi aleargă la Tine prin pocăinţă.

Căci nu voiesc, ca ascunzând talantul,
ca o slugă vicleană, să fiu osândit cu dreptate,
ci descoperind această minune
şi faptele milei Tale, le spun tuturor
şi le istorisesc prin scris generaţiilor de după mine, Dumnezeul meu.
Ca aflând marea milă a Ta,
pe care ai arătat-o şi o arăţi faţă de mine,
risipitorul de mai înainte, singurul cu totul, necurat,
cel ce a păcătuit mai mult ca toţi,
să nu şovăie nimeni, ci mai degrabă să dorească,
şi să nu se teamă, să vină cu bucurie ;
să nu-i fie frică, ci mai degrabă să indrăznească
văzând oceanul, iubirii Tale de oameni,
să alerge şi să cadă la Tine şi să plângă ;
şi aşa luând omul dezlegare de greşelile lui,
să zică întru sine, cu adevărat, Dumnezeul meu :
"Dacă Ziditorul a avut milă
de acest atotrău şi atotviclean şi atotrisipitor,
care a păcătuit mai mult ca toţi oamenii,
cum nu mă va milui şi mai mult pe mine,
care am păcătuit cu oarecare reţinere
şi n-am călcat toate poruncile ?

Deci ca să ştie mulţimea păcatelor mele,
le spun aici, fără îndoială, nu toate, Cuvinte,
- căci sunt nenumărate, mai multe ca stelele,
mai multe ca picăturile ploii
şi ca nisipul mării, ca mulţimea valurilor mişcate de vânt -
ci pe cele ce le poartă cartea conştiinţei
şi le cuprind în memoria amintirii.
Pe celelalte numai Tu le ştii număra.

M-am făcut ucigaş, auziţi toţi,
ca să plângeţi cu compătimire,
iar modul cum, l-am lăsat de a-l spune,
ca să nu lungesc cuvântul.
M-am făcut, vai, adulter (desfrânat) cu inima
şi sodomit cu fapta şi cu dorinţa.
M-am făcut şi curvar, vrăjitor şi stricător de copii.
Am jurat şi am jurat strâmb,
am fost lacom, fur, mincinos,
neruşinat, răpitor, vai mie,
bârfitor, urător de fraţi, foarte invidios,
iubitor de arginţi, obraznic
şi am săvârşit orice alt fel de răutate.
deci, credeţi-mă, vi le spun acestea ca adevărate
şi nu din născocire, nici din viclenie.

Deci cine, auzindu-le acestea, nu se va îngrozi
şi nu se va minuna de îndelunga Ta răbdare, Iubitorul de oameni ?
Cine nu se va înspăimânta şi nu va zice :
Cum nu s-a crăpat pământul, refuzând să poarte
pe spatele lui pe acest ticălos
şi nu l-a aruncat de viu în iad ?
Cum de n-a căzut trăznet de sus
şi nu a nimicit pe acest călcător de porunci ?
Cum nu s-a scufundat cerul
şi nu s-au stins soarele şi stelele
peste cel ce le-a dispreţuit astfel ?

O, ce mare e răbdarea Ta, Mântuitorule, se va spune,
şi bunătatea şi mila Ta !
Aceste fapte ale mele, prea ticălosul,
sunt cu adevărat mai presus de toată iertarea.
Tot cel ce le va auzi, va striga :
Cum l-a lăsat pe acesta judecata viu ?
Cum fiind ea dreaptă, l-a lăsat să fie
măcar o clipă în pământul celor drepţi ?
Şi dacă ar socoti poate că eu am scris minciuni,
dă-i lui iertare, ca un îndurător,
că nu cunoaşte îndelunga Ta răbdare, Mântuitorule
şi adâncul fără fund al iubirii Tale de oameni ;

şi, de aceea, auzind de nebunia faptelor mele,
a rostit cu dreptate această judecată.
El spune : "Dacă judecata l-a lăsat pe acesta neosândit,
atunci nu va mai fi judecată".
Dar de fapt, tocmai pentru că vei judeca,
arăţi acum o îndelungă răbdare, Dumnezeul meu.
Căci voieşti mântuirea tuturor
şi de aceea aştepţi pocăinţa lor,
pe cea prin fapte, din dreapta Ta răbdare.

Căci e propriu Celui drept să nu lovească pe cei ce cad,
ci mai degrabă să le întindă mâna.
Aceasta făcând-o Tu, Bunul Meu Stăpân,
nu ne-ai părăsit şi nici nu ne vei părăsi vreodată.
Viaţă e o luptă pentru toţi oamenii,
dar toţi oamenii sunt robii Tăi, ai Creatorului.

Avem aici, mari şi mici,
ca vrăjmaşi neînduraţi, pe căpeteniile întunericului.
Deci dacă nu ne vei întinde Tu mâna,
ci îi vei lăsa pe aceia să ne stăpânească,
unde va fi dreptatea, unde iubirea Ta de oameni ?
Căci ne-am făcut robii aceluia,
prin hotărârea noastră, prin voinţa noastră.

Dar Tu ai venit ca să ne răscumperi
cu sângele Tău neprihănit şi cinstit.
Şi ne-ai adus Tatălui, Dumnezeul meu, ca dar.
Văzându-ne însă astfel, vrăjmaşul nu ne poate suporta.
El nu-şi poate stăpâni pizma ce-o are,
ci răcneşte împotriva noastră ca un leu (I Petru V, 8),
şi umblând în jurul nostru şi scrâşnind din dinţi,
caută cu cruzime pe cine să înghită.
Dar pe cei ce-au fost atacaţi de fiara aceasta neîmblânzită
şi, primind loviturile ei, zac rănite de ea,
nu-i vei milui, Hristoase al meu,
nu-i vei compătimi mai degrabă ?
Nu vei aştepta însănătoşirea lor,
ci îi vei lovi şi-i vei zdrobi cu totul ?
Şi vei omori pe unii ca aceştia cu desăvârşire ?

Dar ţi-o spun şi eu că e drept să facă aceasta,
căci deşi aceştia nu au fost luaţi în stăpânire fără voie,
ci s-au predat pe ei de bună voie,
totuşi, această fiară vicleană, apărătoare dibace a răului,
neîmblânzită şi dispunând de mijloace diferite,
făţăreşte chipuri prietenoase, ca un prieten,
căutând să mă prindă şi să mă vâneze întreg,
arătându-mi ca plăcută viaţa văzută
şi aşa mă lipseşte de cea spirituală.

Mă fură prin simţuri de bunătăţile adevărate de acum.
şi mă jefuieşte de bogăţia celor viitoare,
Altceva se arată prin înfăţişarea din afară
şi altceva este ceea ce ascunde în el, Mântuitorule,
Dacă oamenii, învăţând acest meşteşug,
pregătesc vicleşuguri prin făţărnicie,
ce nu face născocitorul răutăţii ?
Cum nu amăgeşte mai ales pe cei tineri,
cum nu înşeală pe cei fără răutate,
lipsiţi cu totul de experienţă, cu totul nevicleni,
cel ce prin alegere s-a făcut Satană şi vicleanul
şi născoceşte cu meşteşug toată viclenia ?
Pe toţi îi amăgeşte şi-i răneşte,
nimenea n-a scăpat din mâinile lui,
nici de săgeţile lui, nici fără să fi gustat
şi să nu fi fost rănit de veninul din ele.

Toţi am păcătuit (Rom. III, 23) şi ne-am lipsit, Hristoase,
de slava Ta, negrăită şi dumnezeiască.
De aceea, Te rugăm să ne mântuieşti în dar
şi să ne indreptezi prin harul şi mila Ta,
pe care ai vărsat-o acum cu îmbelşugare peste mine
şi despre care nu preget a vorbi şi a scrie.
Căci cum aş putea să primesc în tăcere
cele ce-mi vin în fiecare ceas, Dumnezeul meu,
şi se săvârşesc în mine, netrebnicul ?
De fapt, ele sunt cu adevărat de negrăit,
necuprinse, mai presus de minte, mai presus de cuvânt.
De aceea, cum le-aş spune şi cum le-aş exprima ?
Dar neputând suporta tăcerea, voi grăi acum :

Tu eşti Dumnezeu cel fără de început, necreat, unic,
în Fiul şi Duhul, Treime Sfântă.
Tu eşti necuprins, neapropiat.
Ziditorul zidirii văzute şi spirituale
şi Domnul şi Stăpânul ei,
mai presus de ceruri
şi de toate cele din cer.
Tu singur eşti Făcătorul cerului, singur Stăpânitorul,
singur purtând toate cu porunca Ta
şi susţinând toate numai cu voia Ta.
Ai în jurul Tău zeci de mii de îngeri,
şi mii de mii de arhangheli,
nenumărate tronuri şi domnii.
Ai Puteri, Heruvimi şi Serafimi cu ochi mulţi,
Căpetenii şi Stăpânii şi mulţi alţi slujitori şi prieteni.
Ai slava mai presus de slavă,
încât nu îndrăzneşte vreunul din aceştia
să privească fără frică spre ea, Dumnezeul meu,
nici nu pot să suporte când se arată
strălucirea fulgerătoare a feţei Tale.

Căci cum va putea făptura privi
pe Făcătorul întreg, să-L înţeleagă întreg ?
Socotesc că aceasta nu e nicidecum cu putinţă.
Dar Făcătorul se arată şi se face văzut
şi se face cunoscut şi făptura îl cunoaşte atât cât El voieşte.
El se face văzut de ea şi ea îl vede atâta
cît îi dă Făcătorul să-L vadă
Căci dacă a fost adusă la existenţă de Tine, Dumnezeul meu,
de la Tine are şi existenţa şi putinţa de-a Te vedea
şi de a-Ţi sluji Ţie fără pată.

Tu eşti mai presus de toate căpeteniile,
dar ele sunt împrejurul Tău, Dumnezeul meu.
Iar noi jos, în groapa cea mai de jos
- şi înţeleg prin groapă nu lumea văzută,
ci întunericul păcatului -,
în groapa vicleniei, în groapa întunecată,
groapă şi mormânt în cel mai de jos loc,
pe care Soarele nu-l poate lumina.

Căci El este în afară de lumea văzută
şi de noaptea lumii viitoare a păcatului,
care stăpâneşte acum pe cei ce cad nebuneşte în păcat,
iar în viitor îi va ţine pe cei morţi legaţi în vecii vecilor.

Dintre aceştia, cel dintâi sunt eu, Hristoase al meu,
care am fost ţinut şi scufundat în ea,
dar care aflat în sânul cel mai de jos al ei,
am strigat : Miluieşte-mă pe mine !
Căci ajuns la cunoştinţa răutăţilor mele,
fiindcă am cunoscut unde am căzut prin ele,
pentru care am şi plâns, vărsând cu durere,
ploi de lacrimi din ochii mei,
m-am pocăit din toată inima
şi am strigat cu strigăte negrăite,
Şi auzind din negrăita înălţime
pe cel ce zăcea în adâncul cel mai de jos,
în întunericul nemărginit, nesfârşit în nemărginirea lui,
părăsind Puterile dimprejurul Tău,
şi trecând peste toate cele văzute,
şi coborât acolo unde zăceam eu,
Şi luminând îndată, ai alungat întunericul,
m-ai ridicat prin suflarea Ta dumnezeiască,
m-ai pus pe picioare pentru a urma poruncile Tale,
m-ai cucerit cu frumuseţea Ta şi m-ai rănit cu iubirea,
m-ai preschimbat întreg.
Şi am văzut faţa Ta şi m-am înfricoşat,
deşi mi s-a arătat binevoitoare şi apropiată.
Frumuseţea Ta m-a scos din mine
şi m-a umplut de uimire, o, Treime, o, Dumnezeul meu
Căci trăsăturile cele Trei sunt în fiecare
şi cele Trei sunt o faţă, Dumnezeul meu,
Care se numeşte Duh (Ioan IV, 24), Dumnezeul tuturor.

Tu deci, Te-ai arătat mie, netrebnicului.
Cum nu m-aş fi cutremurat şi nu m-aş fi simţit
că mă scufund şi mai jos decât unde eram
şi că sunt acoperit iarăşi de întuneric,
că vreau să mă ascund de Tine, Cel ce este tuturor de nesuportat ?
Dar aceasta am făcut-o eu din frică,

Tu însă, Dumnezeul meu, şi mai mult m-ai învăluit,
şi mai mult m-ai îmbrăţişat, şi mai mult m-ai strâns
la sânul slavei Tale, Dumnezeul meu,
înăuntrul ciucurilor veşmântului Tău,
adunându-mă întreg şi acoperindu-mă cu lumina Ta
şi făcându-mă să uit de cele văzute
şi de plăcerile păgubitoare ce mă stăpâneau înainte.

O, adâncul tainelor, o înălţime a slavei,
o, urcuş, o, îndumnezeire, o bogăţie,
o, strălucire negrăită a celor spuse !
Cine o va putea cuprinde în cuvinte,
sau va înţelege mărimea slavei ?
Şi cel ce n-a văzut cele ce ochiul nu le-a văzut
şi n-a auzit cele ce urechea nu le-a auzit
şi la inima omului s-au suit (l Cor, II, 9),
cum va crede celui ce scrie despre ele ?
Şi chiar dacă ar crede, cum ar putea
vedea prin cuvânt cele ce ochiul nu le-a văzut ?
Cum ar primi, cum se cuvine, prin auz
cele ce nu le-a auzit niciodată urechea oamenilor,
ca să cugete bine despre ele
şi să poată ajunge la înţelegerea lor,
o dată ce e cu neputinţă
să fie înţelese chiar de cei ce văd frumuseţea şi chipul lor,
care le sunt fără chip şi neînţelese
tuturor celor ce se arată, ca să ţi-o spus iarăşi ?

Cine ar încerca să le dea chip prin raţiune,
ar cădea departe de adevăr
şi ar fi amărât de născociri şi năluciri,
văzând şi povestind chipuri mincinoase
ale raţionamentelor sale şi ale minţii proprii.
Căci precum fiecare îşi închipuie
iadul şi pedepsele de acolo, aşa cum voieşte,
dar nimeni nu ştie cum sunt,
aşa cugetă şi despre bunătăţile acelea din ceruri
de toţi necuprinse şi nevăzute.

Ele sunt cunoscute şi văzute

numai de cei cărora li le descoperă Dumnezeu,
după măsura vredniciei fiecăruia,
măsură a credinţei, a nădejdii şi a dragostei,
măsură a păzirii poruncilor Domnului.
Iar măsura sărăciei duhovniceşti este alta,
e măsura desăvârşită, care nu e nici mică, nici mare.

Căci Dumnezeu urăşte extremele, nu pe nedrept,
ci cu dreptate, ca pe unele ce nu sunt drepte,
Fiindcă cea mai mică e despărţită de dreptate
prin negrijă sau chiar prin dispreţuire,
şi rămâne în mod cuvenit şi drept fără folos :
iar cea care nu e mică, ci mare,
duce la trufie pe cel ce o are
şi vatămă pe toţi cei ce au de-a face cu el.

Măsura dreaptă este smerenia,
care-l face pe om nici să nu deznădăjduiască de sine,
nici să nu-şi închipuie că e cineva pe Lume
mai rău ca sine în fapte nebuneşti,
şi de aceea îl face să plângă mereu şi să se tânguiască
şi să dispreţuiască toate cele văzute.
Căci aceasta este dovada plânsului pentru Dumnezeu.
ce vine din adâncul sufletului.
Iar dacă se alipeşte cineva de ceva din cele văzute,
el arată că nu s-a cunoscut pe sine întru simţire,
nici n-a luat frică de judecata dumnezeiască
şi de focul veşnic, în inimă,
nici n-a dobândit smerenia desăvârşită.
Şi de aceea cade şi de la vederea
şi de la darul bunătăţilor acelora,
pe care nici un ochi al oamenilor nu le-a văzut.

Să ne grăbim deci toţi să aflăm smerenia,
harul fără nume al sufletelor noastre,
care nu are nici un nume, dar când e trăită
dă un nume vestit celor ce o au.

Hristos e blând, smerit cu inima,
iar cel ce a dobândit-o, L-a cunoscut pe El.

Care prin El are smerenia,
mai bine zis el este smerenia.

Sufletul care caută slavă de la oameni,
nu are această smerenie.
Iar cel ce are cât de puţin o părere despre sine,
cum va avea înăuntrul său smerenia ?
Cu adevărat nicidecum ! Vai mie, preaticălosului,
iubitorului de slavă deşartă şi de mândrie,
celui ce n-am dobândit nici măcar o virtute
şi am străbătut cu nesimţire
toate zilele mele în viaţa aceasta.
Cine nu mă va plânge, cine nu mă va jeli cu putere,
că am fugit de lume şi de cele din lume,
dar cu simţirea nu m-am despărţit de lume ?
Am îmbrăcat schima călugărească
şi iubesc cele din lume,
slava, bogăţia, plăcerea şi desfătările.
Port pe umeri crucea lui Hristos,
dar refuz cu totul şi nu voiesc
să suport umilirile ei,
ci mă strecor printre oameni slăviţi
şi voiesc să fiu slăvit împreună cu ei.

O, ce prostie ; o, ce nesimţire !
Sunt vrednic de o îndoită osândă,
Căci după ce am păcătuit mult în viaţa dinainte,
am făgăduit să mă pocăiesc.
Dar acum arăt ca un păcătos nerecunoscător
pentru toate bunătăţile,
ce mi le-a dăruit Dumnezeu
şi m-am dovedit ca neîmplinind făgăduinţele
şi ca un nevrednic de orice iubire de oameni.

Dar, o, Dumnezeul meu, o, Singurule îndurător de mine,
grăbeşte, vino, întoarce-mă iarăşi
la pocăinţă, la lacrimi, la plâns,
ca să mă spăl şi să mă curăţesc
şi să văd strălucind în mine limpede slava Ta,
pe care dăruieşte-mi-o acum şi în toţi vecii,

mie, care Te voi slăvi cu glas neîncetat,
pe Tine, Făcătorul şi Stăpânul veacurilor.

XXV - Despre vederea luminii dumnezeieşti de care s-a împărtăşit autorul; şi cum lumina dumnezeiască e necuprinsă de întuneric; şi cum înspăimântat de mărimea covârşitoare a descoperirilor, şi-a adus aminte de slăbiciunea omenească şi se osândeşte pe sine

Cum voi descrie, Stăpâne, faţa Ta dumnezeiască,
cum voi exprima vederea negrăită a frumuseţii Tale ?
Cum pe Cel pe care lumea nu-L încape, îl va cuprinde sunetul limbii ?
Cum va putea exprima cineva iubirea Ta de oameni ?

Şezând în lumina sfeşnicului ce strălucea
şi-mi lumina întunericul şi negura nopţii,
mi se părea că sunt ocupat în lumină cu o citire,
urmărind cuvinte şi cercetând legăturile lor.
Şi în vreme ce mă aflam, Stăpâne, ocupat cu acestea,
deodată mi Te-ai arătat de sus cu mult mai mare ca soarele
şi-ai strălucit din ceruri până în inima mea.
Toate celelalte le vedeam ca un întuneric adânc.
Iar prin mijlocul lui trecea din ceruri până la mine, nevrednicul,
un stâlp luminos, tăind tot văzduhul.
Şi îndată am uitat de lumina lămpii,
am uitat de casa unde mă aflam,
părându-mi-se că şed într-un văzduh întunecat.
Am uitat cu totul şi de trupul meu însuşi.
Şi îţi spuneam Ţie şi-Ţi spun şi acum din adâncul inimii:
"Miluieşte-mă, Stăpâne, Tu singur, miluieşte-mă,
pe mine care nu Ţi-am slujit niciodată în nici un fel, Mântuitorule,
ci Te-am mâniat din vârsta tinereţii.
Am săvârşit toată răutatea trupească şi sufletească,
mai mult decât toţi oamenii, decât toate dobitoacele,
întrecând toate târâtoarele şi fiarele sălbatice !

Deci era nevoie să-Ţi arăţi faţă de mine mila Ta,
faţă de cel ce am păcătuit nebuneşte mai mult ca toţi.
Căci ai spus, Hristoase, că nu au nevoie de doctorie
cei sănătoşi, ci cei bolnavi (Matei IX, 12).
Astfel, fiind eu tare bolnav şi fără grijă,
varsă-Ţi marea Ta milă peste mine, Cuvinte !

O, beţie a luminii ! O, mişcări ale focului !

O, pătrunderi ale flăcării în mine, nevrednicul,
produse de Tine şi de slava Ta.
Iar slava aceasta ştiu şi spun că e Duhul Tău Cel Sfânt,
de-o fire şi de-o cinste cu Tine, Cuvinte,
singur de-o fiinţă, de-o slavă, de-o fire
cu Tatăl şi cu Tine, Hristoase, Dumnezeul tuturor.

Ţie închinându-mă, Îţi mulţumesc că m-ai învrednicit,
să cunosc măcar cât de puţin stăpânirea dumnezeirii Tale.
îţi mulţumesc, că şezând eu în întuneric,
mi Te-ai descoperit Tu însuţi, m-ai luminat,
m-ai învrednicit să văd,
lumina feţei Tale, de toţi anevoie de suportat.

Ştiu că stăruiam să rămân şezând în mijlocul întunericului.
Dar fiind eu în mijlocul acestuia şi acoperit de întuneric,
Te-ai arătat ca lumină, m-ai luminat întreg cu lumina Ta întreagă
şi m-am făcut lumină în noapte, eu care eram în mijlocul întunericului.
Că nici întunericul n-a cuprins deloc lumina (Ioan l, 5),
nici lumina n-a alungat întunericul văzut.
Ci sunt împreună, dar despărţite cu totul, neamestecate,
străine una de alta, cum se cuvine, neamestecate deloc,
dar umplu, cum socotesc, în acelaşi loc toate.
Astfel sunt în lumină, aflându-mă în mijlocul întunericului
şi iarăşi în întuneric, petrecând în mijlocul luminii.
iată-mă astfel în mijlocul luminii,
cât şi în mijlocul întunericului.
Şi zic : Cine-mi va da mie să aflu
în mijlocul întunericului lumina pe care acesta nu o poate primi ?
Căci cum ar putea primi (încăpea) întunericul
lumina înăuntru, fără să dispară,
ci rămânând întuneric în mijlocul luminii ?

O, minune înfricoşătoare, văzută îndoit,
prin ochi îndoiţi, ai sufletului şi ai trupului !
Ascultă acum: îţi spun tainele înfricoşătoare
ale unui Dumnezeu îndoit.

A luat asupra Sa trupul meu şi mi-a dat Duhul

şi m-am făcut şi eu dumnezeu prin harul dumnezeiesc,
fiu al lui Dumnezeu, dar prin adopţiune.
O, ce mare vrednicie, ce mare slavă !

Ca om întristat, mă socotesc un nevrednic
şi-mi văd slăbiciunea şi suspin
şi sunt cu totul nevrednic să trăiesc, cum o ştiu prea bine,
dar încrezându-mă în harul Lui şi văzând frumuseţea
ce mi-a dat-o, mă desfătez privind-o.
Deci ca om ştiu că nu văd nimic din cele dumnezeieşti
şi sunt despărţit cu totul de cele nevăzute,
dar prin înfiere am fost făcut dumnezeu
şi văd cele neatinse şi mă fac părtaş de ele.
Ca om nu am nimic din cele înalte şi dumnezeieşti,
dar ca miluit acum de bunătatea lui Dumnezeu,
am pe Hristos, pe Domnul, pe Binefăcătorul tuturor.
De aceea, iarăşi, Stăpâne, căzând înaintea Ta,
mă rog să nu fiu lipsit de cele nădăjduite în Tine,
de vieţuirea, de cinstea, de slava şi împărăţia Ta.
Ci precum m-ai învrednicit să Te văd acum, Mântuitorule,
aşa dăruieşte-mi şi după moarte să Te văd.

Nu spun cât, Milostive, ci plin de aceeaşi bunăvoinţă şi iubire,
de mila privirii Tale, cu care mă priveşti şi acum,
să mă umpli de bucuria şi dulceaţa dumnezeiască,
Da, Făcătorule şi Formatorul meu,
acoperă-mă cu mâna Ta,
şi nu mă părăsi, nu ţinea minte răul făcut de mine.
Nu măsura, Stăpâne, marea mea nerecunoştinţă,
ci invredniceşte-mă şi pe mine
să umblu neobosit în lumina Ta,
pe calea poruncilor Tale ;
şi să predau luminii mâinilor Tale, Cuvinte,
duhul meu, eliberat de vrăjmaşii mei,
de întuneric, de foc, de pedepsele veşnice.

Da, Tu cel mare în îndurări, negrăit în milă,
învredniceşte-mă să predau mâinilor Tale, sufletul meu,
precum mă aflu şi acum în mâna Ta, Mântuitorule,
Deci să nu-mi împiedice păcatul calea mea,

să nu o întrerupă, să nu-mi smulgă sufletul din mâna Ta,
ci să se ruşineze căpetenia cumplită
şi stricătoare de suflete,
văzându-mă, Stăpâne, în mâna Ta,
precum nu îndrăzneşte nici acum să se apropie de mine,
văzându-mă acoperit de harul Tău.

Nu mă osândi, Hristoase, nu mă arunca în iad,
nu arunca sufletul meu în adâncul morţii,
fiindcă îndrăznesc să rostesc numele Tău,
ca întinatul, spurcatul, murdarul,
ca să nu se crape pământul
şi să mă înghită, Cuvinte, pe mine păcătosul,
chiar dacă nu sunt vrednic nici să trăiesc, nici să vorbesc.
Să nu coboare foc peste mine şi să mă mistuie deodată,
încât să nu-mi îngăduie să spun nici ,,Doamne miluieşte."
Sau să nu vrei să intri la judecată cu mine,
Tu, Cel bogat în îndurări, Cel prin fire de oameni iubitor.
Căci ce voi putea să şi spun eu, care nu sunt decât păcat ?
Ce-aş putea spune cât de cât, eu cel osândit,
care am greşit fără măsură din pântecele maicii mele.
şi am rămas până acum nesimţitor la îndelunga Ta răbdare,
care am coborât de zeci de mii de ori în adâncul iadului,
de unde m-ai tras prin *bunătatea Ta dumnezeiască,*
care mi-am *murdărit mădularele sufletului şi trupului,*
ca nici un altul dintre vieţuitori ?

Ce-aş putea spune, eu iubitorul nebun şi neruşinat de plăceri
vicleanul şi perversul prin răutatea sufletului,
care n-*a păzit o singură poruncă a Ta, Hristoase ?*
Cum mă voi apăra, ce-Ţi voi spune,
cu ce suflet voi purta mustrarea Ta, Dumnezeul meu ?
De vei dezgoli nelegiuirile şi faptele mele,
O, împărate nemuritor, să nu le arăţi pe ele tuturor,
căci mă cutremur cugetând la faptele tinereţilor mele,
iar a le spune e un lucru plin de ruşine.
Deci de vei voi să le descoperi tuturor,
ruşinea mea va fi mai grea decât orice pedeapsă.
Căci cine, luând cunoştinţă de neruşinările mele,
de nebuniile, de îmbrăţişările spurcate,

de faptele mele urâte, în care mă murdăresc şi acum,
cine, văzându-le, nu se va îngrozi ?
Cine nu se va cutremura, nu va striga
şi nu-şi va întoarce îndată ochii
şi nu va spune : "Ia-l, Stăpâne, pe spurcatul acesta,
porunceşte să i se lege mâinile şi picioarele netrebnicului
şi să fie aruncat repede în focul întunecat,
să nu mai fie văzut de noi, adevăraţii Tăi slujitori ! ?"
Cu dreptate, Stăpâne, cu dreptate
vor spune toţi aceia aceasta
şi Tu însuţi vei face aceasta
şi voi fi aruncat acolo, eu risipitorul şi desfrânatul.
Totuşi Tu, care Te-ai pogorât să mântuieşti şi pe desfrânaţi,
să nu mă ruşinezi, Hristoase, în ziua judecăţii,
când vei aşeza oile Tale la dreapta Ta
şi pe mine şi celelalte capre la stânga Ta,
ci Lumina nepătată, lumina feţei Tale
să ascundă faptele mele şi goliciunea sufletului meu
şi să mă îmbrace în strălucire,
ca să mă văd aşezat cu îndrăzneală
şi nesupus ruşinii între cei de-a dreapta
şi să Te slăvesc pe Tine în vecii vecilor. Amin.

XXVI - Cel ce trăieşte încă în necunoştinţa lui Dumnezeu, e mort în mijlocul celor ce trăiesc în cunoştinţa Lui Dumnezeu; şi că pentru cei ce se împărtăşesc cu nevrednicie de taine, trupul şi sângele lui Dumnezeu se fac nesesizate

Acum, Stăpâne, sunt printre cei vii ca un mort
şi printre morţi, ca unul viu, sau mai netrebnic
decât toţi oamenii de pe pământ, pe care i-ai creat, Dumnezeul meu.

Iar a fi mort între toţi cei ce vieţuiesc potrivit Ţie,
mă arată mai rău decât cei ce n-au fost creaţi.
Pentru că cel ce trăieşte între morţi viaţă neraţională ca animalele,
e asemenea cu cei ce nu ştiu de Dumnezeu.

Iar acesta cum n-ar fi asemenea cu a nu fi ?
Căci chiar dacă mi se pare că te cunosc,
chiar dacă mi se pare că în Tine cred,
chiar dacă mi se pare că Te laud şi Te chem
- căci de fapt gura mea grăieşte cuvinte ce le-am învăţat
şi cântă cântări şi rugăciuni, pe care le-au alcătuit
cei de odinioară care au primit Duhul Tău -
Spunând acestea şi părându-mi-se că fac mare lucru,
sunt nesimţit şi în neştiinţă,
pentru că asemenea copiilor ce nu cunosc înţelesul
cuvintelor ce le-au învăţat,
aşa şi eu, stăruind în rugăciuni, în psalmi şi cântări
şi lăudându-Te pe Tine, singurul Milostiv,
nu primesc simţirea slavei şi luminii Tale.

Şi precum ereticii care au învăţat multe,
socoteau că Te ştiu, socoteau că Te cunosc,
ba socoteau, nenorociţii, că Te şi văd, Dumnezeul meu,
aşa şi eu, rostind multe rugăciuni, multe psalmodii
numai cu limba mea, ba poate şi cu inima,
socotesc că am ajuns prin ele la culmea credinţei,
că am dobândit toată cunoştinţa adevărului
şi nu mai am nevoie de nimic,
ba chiar că Te şi văd pe Tine, Mântuitorule, lumina lumii,
şi zic că Te şi am prin acestea pe Tine şi eşti unit cu mine
şi socotesc că mă împărtăşesc de firea Ta dumnezeiască (l Petru I, 4).
Şi descoperă pentru această părere, parabole şi cuvinte în Scriptură,

pe care tâlcuindu-le, le folosesc zicând :
Domnul a spus că cei ce mănâncă trupul Lui
şi cei ce beau sângele Lui rămân întru El,
ba şi El, Stăpânul, locuieşte în ei (Ioan VI, 36).
Spunând-o aceasta, îl vestesc pe Cel necuprins ca şi cuprins,
vestesc că în trupul cuprins se află necuprinsul,
că Cel ce nu poate fi apucat, e apucat şi văzut.
Şi ignorez, nenorocitul de mine,
că în cei ce voieşti, Te faci de fapt simţit şi văzut şi ţinut,
Creatorule,
în ceea ce e sensibil şi poate fi ţinut şi văzut;
dar în cei necuraţi ca mine sau mai degrabă nevrednici,
îndumnezeieşti trupul şi sângele Tău sensibil
şi le faci cu totul de neţinut, de nesesizat,
le preschimbă fără schimbare, mai bine zis
le prefaci cu adevărat în duhovniceşti, în nevăzute.
Şi precum intrai şi ieşeai odinioară prin uşile încuiate,
şi când frângeai pâinea dispăreai din ochii ucenicilor (Luca XXIV, 30),
aşa faci şi acum trupul Tău duhovnicesc.

Şi mie mi se pare că Te am, fie că vrei, fie că nu vrei,
şi socotesc că mă cumineci cu trupul Tău
şi că mă împărtăşesc de Tine
şi că sunt ca un sfânt, Hristoase al meu,
şi moştenitor al lui Dumnezeu şi împreună moştenitor cu Tine
şi frate al Tău şi părtaş al slavei veşnice.
Prin aceasta mă arăt cu totul nesimţit,
prin aceasta se arată că eu nu cunosc cele ce le psalmodiez
şi cele ce le grăiesc, şi le meditez şi le cânt.
Căci dacă le-aş cunoaşte cu adevărat,
aş şti că Te-ai făcut om fără schimbare, Dumnezeul meu,
ca să mă îndumnezeieşti întreg pe mine, pe care m-ai luat,
nu ca să rămâi om în grosimea noastră
şi să fii ţinut în stricăciune, Tu Cel cu totul neapropiat,
Cel ce eşti Dumnezeu nestricat şi de neprins prin fire.

Dacă aş şti aceasta şi aş crede că trupul Tău dumnezeiesc
şi sângele Tău cel Sfânt s-au făcut mie, nevrednicul, nesesizat
şi foc cu adevărat neapropiat,
m-aş împărtăşi cu frică, cu teamă şi cu cutremur de acestea,

curăţindu-mă mai înainte prin lacrimi şi suspine.
Dar, de fapt eu zac în întuneric şi rătăcesc în neştiinţă,
stăpânit, nevrednicul de mine, de o nesimţire totală.
Totuşi Te rog, îţi cer cu stăruinţă,
căzând înaintea Ta şi chemând şi cerând mila Ta :
Caută la mine şi acum ca totdeauna, împăratul meu,
arată-mi duioşia Ta, arată-mi compătimirea Ta,
arată-mi că nu iei seamă la păcătoşenia mea, a vameşului,
mai bine zis a risipitorului, a celui ce a păcătuit
faţă de Tine mai mult decât toată firea
celor necuvântătoare şi cuvântătoare.
Căci deşi am săvârşit toate fărădelegile în viaţă,
dar Te mărturisesc pe Tine Dumnezeu şi Făcător al tuturor,
şi Te măresc ca pe Fiul lui Dumnezeu, de o fiinţă cu Dumnezeu,
născut din El înainte de toţi vecii,
iar în timpurile din urmă din Sfânta Fecioara Maria,
Născătoarea de Dumnezeu ;
din care Te-ai născut ca un prunc şi Te-ai făcut om
şi ai pătimit pentru mine şi ai fost răstignit, Mântuitorule,
şi ai fost predat mormântului
şi ai înviat din morţi după trei zile
şi Te-ai înălţat în trup acolo de unde nu Te-ai despărţit.
Crezând eu astfel, închinându-mă Ţie astfel
şi nădăjduind că vei veni iarăşi să judeci pe toţi,
şi să dai fiecăruia, Hristoase, cele de care e vrednic,
să-mi fie socotită credinţa în locul faptelor, Dumnezeul meu,
şi să nu-mi ceri fapte care să mă îndreptăţească deplin,
ci credinţa însăşi să-mi ajungă în locul tuturor faptelor.
Ea să mă apere, ea să mă îndreptăţească,
ea să mă arate părtaş al slavei Tale veşnice.
Căci cel ce crede în Mine, ai spus Hristoase al meu,
viu va fi şi nu va vedea moartea în veci (loan XI, 25).

Dacă deci credinţa în Tine mântuieşte pe cei deznădăjduiţi,
iată eu cred, mântuieşte-mă, făcând să-mi strălucească
lumina dumnezeiască.
Şi arătându-Te, Stăpâne, luminează
sufletul meu ţinut în întuneric şi în umbra morţii.
Dă-mi şi pocăinţă, această băutură a Ta dătătoare de viaţă,
băutură care înviorează simţurile trupului şi sufletului meu,

băutură care mă veseleşte pururea şi-mi dăruieşte viaţă.
Nu mă lipsi de ea, Hristoase, pe mine smeritul şi străinul,
care îmi pun toate nădejdile în Tine.

XXVII - Cum trebuie să fie monahul; şi care e lucrarea şi înaintarea şi urcuşul lui

Preferă casa sufletului tău în palat
ca să locuiască în el Hristos şi împăratul tuturor.
Fă-o aceasta prin şiroaiele lacrimilor tale, prin strigăte şi tânguiri
prin încovoieri ale genunchilor şi prin mulţimea suspinelor,
de vrei monahule, să fii cu adevărat monah.
Şi atunci nu eşti singur, ci eşti împreună cu împăratul,
dar eşti totodată singur cum suntem noi,
ca unul ce eşti dintre noi
şi depărtat de toată lumea; aceasta înseamnă a fi singur cu adevărat.
Dar fiind unit cu Dumnezeu şi împăratul, nu eşti singur,
ci te-ai făcut împreună numărat cu toţi sfinţii,
împreună vieţuitor cu îngerii şi împreună locuitor cu drepţii
şi împreună moştenitor cu toţi cei din cer.

Deci cum va fi singur cel ce are vieţuirea acolo,
unde este ceata mucenicilor şi cuvioşilor,
unde e ceata proorocilor şi dumnezeieştilor Apostoli,
unde e mulţimea nenumărată a drepţilor,
a ierarhilor, a patriarhilor şi a celorlalţi sfinţi ?

Şi cel ce are pe Hristos locuind în sine,
spuneţi-mi cum poate să se spună că e singur ?
Căci cu Hristos al meu e unit Tatăl şi Duhul
şi atunci cum se poate spune că e singur cel unit cu Cei Trei ?
Nu e singur cel unit cu Dumnezeu, chiar de se află în singurătate,
chiar de şade în pustie, chiar de e într-o peşteră.

Iar de nu L-a aflat pe Acesta, de nu L-a cunoscut pe Acesta,
de nu L-a primit întreg pe Acesta,
pe Dumnezeu Cuvântul întrupat,
socotesc că nu s-a făcut nicidecum monah.
De aceea, este singur, fiind despărţit de Dumnezeu.

Dar şi fiecare dintre noi suntem despărţiţi de ceilalţi oameni,
suntem toţi orfani şi singuratici,

chiar de părem că suntem uniţi prin împreuna locuire
şi ne amestecăm întreolaltă prin adunarea multora.

Căci suntem despărţiţi cu sufletul şi cu trupul.
Adevărul acesta îl arată şi moartea.
Căci ea desparte pe fiecare de rudenii şi prieteni
şi-l face să uite de toţi cei iubiţi.
Şi noaptea şi somnul şi faptele, din viaţă
desfac, precum ne dăm seama, unirea celor mulţi.

Dar Cel ce a făcut prin virtute
cerul chilia lui şi are în ea şezând
pe Creatorul cerului şi-L cunoaşte şi-L vede în ea
şi I se închină şi e unit pururea cu lumina neapusă,
cu lumina neînserată, cu lumina neapropiată,
de care nu se desparte niciodată,
nu se depărtează deloc, nici ziua, nici noaptea,
nici când mănâncă, nici când bea,
nici în somn, nici pornind la drum, nici schimbând locul,
ci e cu El atât când e viu, cât şi când a murit,
mai bine zis e mai limpede împreună cu El
cu sufletul în veşnicie.

Căci cum s-ar despărţi mireasa de mire,
sau bărbatul de femeie, cu care s-a unit o dată ?
Spune-mi, nu va păzi dătătorul legii, legea ?
Cel ce a spus : "Şi vor fi cei doi un trup" (Gen. II, 24),
cum nu va fi cu femeia un duh ?
Căci femeia este în bărbat şi bărbatul în femeie
şi sufletul în Dumnezeu şi Dumnezeu în suflet.
E o unitate ce se cunoaşte în toţi sfinţii.
Aşa se unesc în Dumnezeu cei ce şi-au curăţit
prin pocăinţă sufletele în lumea aceasta
şi trăiesc ca monahi (în singurătate) fără alţii,
cei ce primesc mintea lui Hristos (l Cor. II, 16), care e şi gura
şi limba cu adevărat nemincinoasă, cu care vorbesc
Tatălui Atotţiitorul, cu care strigă:
O, Părinte, o, împărate al tuturor, o, Ziditorule al tuturor !
Chilia lor e cerul şi ei sunt soare.
Şi în ei este lumina neapusă şi dumnezeiască,

care venind în lume, luminează pe tot omul (Ioan I, 9).
Şi ea vine din Duhul Sfânt.

Deci în ei nu este noapte. Cum ? Nu-ţi pot spune.
Căci mă înfricoşez, scriindu-ţi acestea
şi mă cutremur, cugetându-le.
Dar te învăţ cum vieţuiesc şi în ce chip
cei ce slujesc lui Dumnezeu şi nu L-au căutat decât pe El,
în locul tuturor, şi numai pe El L-au aflat
şi numai pe El îl iubesc
şi numai cu El s-au unit
şi de aceea s-au făcut monahi (singuri),
ca unii ce sunt singuri cu Singurul,
chiar dacă sunt reţinuţi într-o mulţime foarte numeroasă.

Căci aceştia sunt cu adevărat monahi (singuri),
ca unii ce vieţuiesc singuri, ca monahi (singuratici),
fiind singuri cu Dumnezeu şi în Dumnezeu cel singur,
goi de toate gândurile şi cugetările,
văzând numai pe Dumnezeu într-o minte fără cugetări,
într-o lumină fixată în ei ca o săgeată într-un zid,
sau ca o stea în cer sau într-un mod cum nu ştiu.
Totuşi, locuind chiliilor lor
ca într-o altă cămară de nuntă luminoasă,
socotesc că petrec în cer,
sau locuiesc cu adevărat, să nu te îndoieşti de aceasta.
Căci nu sunt pe pământ, deşi sunt ţinuţi pe pământ,
ci petrec în lumina veacului viitor,
în care locuiesc, în care umblă îngerii,
de care sunt răpite începătoriile şi Stăpâniile,
şi-şi primesc puterea Scaunele şi Domniile.
Căci Dumnezeu se odihneşte în sfinţi,
dar şi sfinţii vieţuiesc şi se mişcă în Dumnezeu
umblând în lumină ca pe pământ.

O, minune, ei vor fi după moarte
ca îngerii şi ca fiii Celui Prea înalt,
dumnezei uniţi cu Dumnezeu,
deveniţi asemenea prin har cu Dumnezeu cel prin fire.
Numai de aceasta sunt lipsiţi ei acum,

că sunt ţinuţi în trup şi acoperiţi şi ascunşi, vai, de el,
privind ca nişte înlănţuiţi în închisoare
Soarele şi razele Lui ce intră la ei printr-o deschizătură,
neputându-l cunoaşte întreg
sau neputându-l vedea, ieşiţi afară,
sau privind limpede spre cer,
Şi aceasta este, ceea ce-i întristează,
că nu cunosc pe Hristos întreg, deşi Îl văd întreg.
Nici nu pot scăpa de lanţurile trupului.
Căci deşi s-au eliberat de patimi şi de toată împătimirea,
sunt reţinuţi de singura legătură a trupului.

Cel ce e legat de multe lanţuri
nu poate spera să afle dezlegarea de cele multe.
Dar cel ce a putut să taie cele mai multe din lanţuri,
însă e ţinut de unul singur, suferă mai mult ca ceilalţi
şi se grăbeşte şi caută să se dezlege şi de el,
ca să fie liber, ca să umble cu bucurie,
ca să plece în grabă către ţinta pe care o doreşte,
pentru care se şi sileşte să se dezlege de acest lanţ,

Deci să-L căutăm pe Acela,
care singur poate să ne elibereze de lanţuri.
Pe Acela să-L dorim, pe Acela
a cărui frumuseţe uimeşte toată înţelegerea, toată mintea,
răneşte sufletul şi înaripează iubirea
şi le alipeşte şi le uneşte veşnic cu Dumnezeu.
Da, fraţii mei, alergaţi prin fapte spre El.
Da, prieteni, sculaţi-vă şi nu rămâneţi în urmă,
da, nu vorbiţi împotriva noastră, amăgindu-vă pe voi înşivă !
Nu spuneţi : este cu neputinţă să dobândim Duhul dumnezeiesc.
Nu spuneţi, putem să ne mântuim şi fără El.
Nu spuneţi că se poate împărtăşi cineva de El în chip neştiut.
Nu spuneţi că Dumnezeu nu e văzut de oameni;
nu spuneţi că oamenii nu văd lumina dumnezeiască,
sau chiar că e cu neputinţă aceasta în timpurile de faţă.
Nu e niciodată cu neputinţă aceasta, prieteni,
ci e foarte cu putinţă celor ce voiesc ;
dar numai celor ce viaţa le-a produs o curăţire de patimi
şi le-a făcut curat ochiul înţelegerii.

Dimpotrivă, celor ce murdăria păcatelor le este o orbire,
aceasta îi va lipsi şi aici şi acolo de lumina dumnezeiască
şi nu vă înşelaţi, îi va trimite în foc şi întuneric.

Priviţi, prieteni, cât de frumos e Stăpânul !
Nu vă închideţi mintea privind spre pământ,
nu vă lăsaţi stăpâniţi de grija lucrurilor şi avuţiilor pământeşti
şi de pofta slavei de aici,
părăsind lumina vieţii veşnice.
Veniţi, prieteni, cu mine, ridicaţi-vă cu mine,
nu cu trupul, ci cu sufletul şi cu inima,
strigând cu smerenie către Bunul Stăpân,
către Milostivul Dumnezeu, singurul de oameni Iubitor,
Şi fără îndoială ne va auzi şi ne va milui
şi fără îndoială se va descoperi şi se va arăta
şi ne va arăta lumina Lui strălucitoare.

Pentru ce şovăiţi din smerenie, de ce vă leneviţi,
pentru ce preţuiţi mai mult comoditatea trupului şi slava
lipsită de cinste şi de slavă, goală şi deşartă ?
Pentru ce socotiţi viaţa virtuoasă lipsită de strădanii ?
Nu este aşa, fraţilor, nu este, nu vă amăgiţi.
Ci precum cei ce trăiesc în lume şi au soţie şi copii
şi doresc şi bogăţia şi slava trecătoare
se străduiesc şi aleargă să dobândească obiectul nălucirilor lor,
aşa şi tot cel ce se pocăieşte şi tot cel ce slujeşte lui Dumnezeu
trebuie să se silească şi să se îngrijească mereu,
ca să-i fie pocăinţa bineprimită
şi slujirea bineplăcută, desăvârşită.
Şi atunci, ajuns într-o intimitate cu Dumnezeu prin acestea,
se uneşte întreg cu El şi-L vede faţă către faţă
şi capătă îndrăznire către El
pe măsură ce se sileşte să-I împlinească voia.
Fie să ne învrednicim şi noi să facem aceasta,
ca să ne împărtăşim de mila Lui împreună cu toţi sfinţii,
aici, pe cât e cu putinţă în veacul acesta,
iar acolo să primim pe Hristos întreg
şi pe Duhul Dumnezeiesc întru Tatăl,
în vecii vecilor. Amin.

XXVIII - Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini şi despre lucrarea spirituală şi dumnezeiască a vieţii virtuoase

Lăsaţi-mă închis singur în chilie,
lăsaţi-mă cu Dumnezeu, singurul iubitor de oameni,
retrăgeţi-vă, depărtaţi-vă, lăsaţi-mă singur
să mor înaintea lui Dumnezeu, Cel ce m-a zidit.
Nimeni să nu bată la uşă, nimeni să nu-mi adreseze vreun cuvânt,
nimeni să nu-mi atragă mintea
de la vederea bunului şi frumosului Stăpân,
nimeni să nu-mi dea vreo mâncare, să nu-mi aducă vreo băutură !
Căci îmi ajunge să mor înaintea Dumnezeului meu,
a Duhului milostiv, a Dumnezeului de oameni iubitor,
care s-a pogorât pe pământ ca să recheme pe păcătoşi
şi să-i introducă cu Sine în viaţa dumnezeiască.

Nu mai voiesc să văd lumina lumii acesteia,
nici soarele însuşi, nici cele din lume,
căci văd pe Stăpânul meu, văd pe împăratul,
văd pe Cel ce este cu adevărat lumină şi Creatorul a toată lumina,
văd izvorul a tot binele, văd cauza tuturor,
văd începutul fără de început, prin care au venit toate la existenţă
prin care toate primesc viaţă şi se umplu toate de hrană
Căci prin voia Lui se fac şi se văd toate
şi prin voinţa Lui dispar toate.

Cum voi ieşi deci din chilie, părăsindu-L pe El ?
Lăsaţi-mă să plâng şi să jelesc pentru zilele şi nopţile
pe care le-am pierdut privind lumea aceasta,
privind soarele acesta, privind lumina
sensibilă şi întunecată a lumii, care nu luminează sufletul,
privind o lumină fără de care trăiesc
şi cei orbi cu ochii în lumea aceasta, o lumină de care m-am veselit
şi eu amăgindu-mă, necugetând că mai este peste tot vreo altă lumină,
care, cum s-a spus, este şi viaţa şi cauza existenţei a tot ce este
sau va fi vreodată peste tot;
şi aşa am fost ca un lipsit de Dumnezeu, necunoscând pe Dumnezeul meu.

Dar acum a binevoit, dintr-o milă negrăită, să mi se arate şi să mi

se descoperă mie, nevrednicului
şi aşa am văzut şi am cunoscut cu adevărat
că El e Dumnezeul tuturor,
Dumnezeu pe care nimenea dintre oamenii din lume nu L-a văzut (Ioan I, 4).
Căci este în afara lumii, în afara luminii şi întunericului,
în afara văzduhului, a morţii, a toată simţirea.

De aceea, văzându-L, am fost ridicat mai presus de simţuri.
Deci cei ce sunteţi sub simţuri,
lăsaţi-mă nu numai să mă închid în chilie şi să şed înăuntru,
ci şi să sap o groapă sub pământ şi să mă ascund în ea,
şi să petrec acolo în afară de lumea întreagă
şi văzând pe Stăpânul şi Creatorul cel fără de moarte,
să aleg moartea din iubire, ştiind că nu voi muri.
Căci ce folos mi-a venit de la lume ?
Ce câştigă şi acum cei ce sunt în lume ?
Cu adevărat nimic, ci vor locui goi în morminte,
şi se vor scula goi şi vor fi judecaţi toţi
ca lăsând viaţa adevărată,
sau lumina lumii, adică pe Hristos (Ioan VIII, 12),
au iubit întunericul şi au ales să umble în el,
neprimind lumina care luminează în lume,
pe care lumea nu o poate cuprinde, nici n-o poate vedea.

De aceea, va rog, părăsiţi-mă şi lăsaţi-mă singur,
ca să plâng şi să-L caut pe Acesta,
ca să mi se dea cu îmbelşugare şi să mi se arate în bogăţie.
Căci nu se face numai văzut, nu se lasă numai contemplat,
ci se şi comunică, locuieşte şi rămâne şi este
ca o comoară ascunsă în sân,
pe care cel ce o poartă se îndulceşte
şi văzând-o se bucură
şi crede că toţi o văd ascunsă în el.
Dar nu e văzută de toţi, nu e atinsă,
nu o poate fura vreun fur,
nu o poate răpi vreun tâlhar, chiar dacă l-ar omorî
pe purtătorul ei.
De vrea să o fure, în zadar se oboseşte
să răscolească în pungă, să cotrobăiască prin haine,
să o caute dezlegând brâul celui ce o are;

chiar de i-ar tăia pântecele, chiar de i-ar pipăi prin măruntaie,
nu va putea să o ia.
Căci este nevăzută, de neprins în mână,
de neatins, cu totul de nepipăit.
Totuşi se lasă atinsă de mâini, dar de ale celor vrednici,
nu de-ale celor nevrednici.
Stă şi în palmă.

Dar, o, minune; Ce este ceea ce nu este ? căci nu are nume.
Deci uimit şi dorind să o ţin,
strângând mâna am socotit că o ţin şi că o am,
dar mi-a scăpat, neputând să o ţin nicidecum în mâna mea.
Şi întristat am deschis pumnul mâinii mele
şi am văzut iarăşi în ea, ceea ce vedeam mai înainte.
O, minune negrăită, o, taină străină !
De ce ne tulburăm în zadar, de ce ne amăgim toţi,
de ce rămânem neajutoraţi în faţa acestei lumini,
nesesizate prin simţuri,
noi care, deşi dispunem de simţuri, am fost cinstiţi cu
raţiunea înţelegătoare ?
De ce privim la toate, la cele stricăcioase,
când avem un suflet nematerial, întreg nemuritor ?
de ce ne mirăm de acestea, într-o nesimţire totală
şi preţuim, ca nişte orbi, mai mult greutatea fierului ?
şi masa mare a acestuia în loc de aurul mic,
sau decât preţiosul mărgăritar, socotind lucru fără valoare
şi nu căutăm micul grăunte de muştar,
care e mai de preţ decât toate cele văzute
şi mai mare decât existenţele şi creaturile nevăzute ?
De ce nu dăm toate şi nu-L dobândim pe Acesta,
de ce voim să avem viaţa, nedobândindu-L pe Acesta ?
Credeţi că e mai bine să murim de mai multe ori, de se poate
şi să-L câştigăm numai pe Acesta, micul grăunte !

Vai celor ce nu-L au sădit pe El
în sânul sufletului lor; ei vor flămânzi mult.
Vai celor ce nu-L vor vedea pe El odrăslind,
că vor sta goi ca un copac fără frunze.
Vai celor ce nu cred cuvântului Domnului,
că acesta va creşte ca un copac şi va întinde ramuri.

Vai celor ce nu ajută cu sârguinţă şi cu paza minţii
creşterea de fiecare zi a acestui mic grăunte;
ei se vor păgubi de lucrarea lui,
ca sluga care a îngropat prosteşte talantul,
cum sunt şi eu, lenevindu-mă în fiecare zi.

Dar, o, Treime neîmpărţită, o, unitate neamestecată,
o, lumină în trei ipostasuri. Părinte, Fiule şi Duhule Sfinte,
o, Stăpânire şi începutul fără de început al începutului.
O, lumină ce nu poate fi numită, ca una ce e cu totul fără nume,
care e iarăşi cu multe nume,
ca una ce lucrează toate.
O, slavă cea una şi începutul tuturor, stăpânirea şi împărăţia,
o, lumină care eşti şi o voinţă şi o gândire şi un sfat şi o putere,
miluieşte-mă, îndură-te de mine, necăjitul !
Căci cum n-aş fi necăjit, cum nu m-aş întrista,
că dispreţuiesc şi privesc cu nepăsare
atâta bunătate, atâta milă a Ta,
cu nerecunoscătorul şi netrebnicul,
umblând atât de fără grijă pe calea poruncilor Tale ?
Dar înduioşează-Te cu milă şi aşa de mine
şi aprinde, Hristoase al meu, căldura inimii mele,
pe care a stins-o moleşeala ticălosului meu trup,
somnul, stomacul sătul şi băutura de vin mult.
Acestea au stins cu totul şi flacăra sufletului meu
şi au uscat izvorul, ţâşnirea lacrimilor mele.
Căci căldura naşte foc, iar focul iarăşi căldură
şi din amândouă se aprinde flacăra, izvorul lacrimilor.
De fapt, flacăra odrăsleşte şiroaie, iar şiroaiele nasc flacăra.
cugetarea la poruncile şi la dispoziţiile Tale,
atenţia la mine însumi, care a luat pocăinţa ca împreună lucrătoare.
Acestea m-au aşezat în mijlocul celor ce sunt şi a celor viitoare.
La ele m-a adus stăruirea în cele dumnezeieşti,
Şi, ca urmare, ieşind deodată din cele văzute,
am fost cuprins de frică, văzând de unde am fost izbăvit.

Vedeam de fapt şi înainte cele viitoare, dar de departe,
iar dorind să le văd de aproape, s-a aprins în mine focul dorinţei
şi pe încetul s-a arătat în chip negrăit o flacără,
mai întâi în mintea mea, apoi în inimă.

Şi din flacără au ţâşnit lacrimile dorului de Dumnezeu
şi împreună cu cele din ea s-a ivit o dulceaţă negrăită.
Dar atunci m-am încrezut în mine,
căci această încredere nu se stinge cu totul.
Şi mi-am zis: flacăra arde bine în mine.
Şi lenevindu-mă, iar m-am lăsat stăpânit de somn şi
de dorinţa de sărutare a stomacului în chip prostesc.
Şi moleşindu-mă, m-am folosit cu îmbelşugare de vin.
Nu m-am îmbătat, dar m-am săturat de el.
Şi îndată s-a stins această minune înfricoşătoare; dorul din inimă,
această flacără ce ajunsese până la cer
şi ardea în mine cu tărie, dar nu mistuia
firea ierboasă din măruntaiele mele,
ci o prefăcea, o, minune, în flacără.
Căci iarba atinsă de foc nu era arsă de acesta,
ci focul învăluind iarba
se unea mai degrabă cu ea
şi o păstra întreagă nemistuită.

O, putere a focului dumnezeiesc, o, lucrare minunată !
Tu care spargi stâncile şi munţii numai prin frica de Tine şi prin
faţa Ta, Hristoase, Dumnezeul meu,
cum îţi amesteci cu iarba, fiinţa dumnezeiască întreagă,
Tu care locuieşti, Dumnezeul meu, în lumina cu totul de nesuportat ?
Cum rămânând neschimbat şi cu totul neapropiat,
păzeşti nemistuită firea ierbii,
dar păstrând-o neschimbată, o prefaci întreagă
şi rămânând iarbă, se face lumină, dar nu lumina iarbă.
Tu, lumină, Tu uneşti neamestecat (neconfundat) cu iarba
şi iarba se face ca lumina, prefăcută în chip neschimbat.
Nu pot să acopăr cu tăcerea minunile Tale,
nu pot să nu spun iconomia Ta,
pe care ai înfăptuit-o cu mine, risipitorul şi curvarul,
Nu suport să nu povestesc tuturor
bogăţia de nedeşertat a iubirii Tale de oameni, Mântuitorul meu,
Căci voiesc să primească din ea lumea întreagă
şi să nu rămână cineva cu totul gol de ea.

Dar mai întâi străluceşte, împărate al tuturor, iarăşi în mine,
sălăşluieşte-Te în mine şi luminează smeritul meu suflet,

arată-mi limpede faţa dumnezeirii Tale
şi arată-Te mie în chip nevăzut, Dumnezeul meu.
Căci nu Te faci întreg văzut, dar îmi apari întreg.
Fiind cu neputinţă de prins, voieşti să mi Te faci şi
Te faci întreg sesizabil.
Fiind neîncăput în toate, Te faci cu adevărat mic
şi Te faci văzut în inimile mele şi pe buzele mele
ca un sân luminos şi ca o dulceaţa,
strălucind şi întorcându-Te către mine, o, Taină minunată.
Dă-mi-Te pe Tine astfel şi acum, ca să mă satur de Tine,
ca să Te sărut şi să îmbrăţişez
slava Ta negrăită, lumina feţei Tale
şi să mă satur şi s-o pot transmite şi tuturor celorlalţi
şi mutându-mă să vin la Tine slăvit întreg.
înfăţişându-mă Ţie, devenit şi eu lumină din lumina Ta.
Şi prin aceasta nu mă voi îngriji de aceste multe rele
şi voi fi eliberat de teama de-a mă schimba iarăşi.
Da, dă-mi aceasta, Stăpâne, dăruieşte-mi aceasta,
Tu Cel ce mi-ai dat mie, nevrednicului, toate celelalte în dar.

Fiindcă mai ales de aceasta am nevoie, aceasta e totul.
Căci deşi mi Te arăţi şi acum, deşi ai milă de mine şi acum,
deşi mă luminezi şi acum şi mă înveţi în chip tainic
şi mă acoperi şi mă păzeşti cu mâna Ta cea tare
şi eşti cu mine şi pui pe fugă pe draci şi-i faci să dispară
şi toate mi le spui şi toate mi le dăruieşti
şi mă umpli de toate bunătăţile, o, Dumnezeul meu,
n-am nici un folos din acestea de nu-mi vei da
să trec fără să fiu ruşinat prin porţile morţii.
De nu va veni căpetenia întunericului şi nu va vedea slava Ta
unită cu mine şi nu se va ruşina întunecatul,
ars de lumina Ta neapropiată
şi nu vor fi puse pe fugă împreună cu el
toate puterile potrivnice
văzând semnul peceţii Tale;
şi de nu voi trece eu cu încredere în harul Tău,
fără să tremur deloc; şi nu mă voi apropia
şi nu voi cădea înaintea Ta,
ce folos voi avea de cele ce se întâmplă acum în mine ?

Cu adevărat, nici unul, ci focul lor mă va arde şi mai mult.
Deşi nădăjduiesc în împărtăşirea de bunătăţile şi de slava veşnică
şi doresc să fiu robul şi prietenul Tău,
de voi fi lipsit deodată de toate
şi de Tine însuşi, Hristoase al meu,
cum nu-mi va fi tristeţea mai grea ca a necredincioşilor,
care nu Te-au cunoscut pe Tine şi n-au văzut
lumina Ta strălucind şi n-au cunoscut dulceaţa Ta ?
Dar dacă voi dobândi, Mântuitorule,
sfârşiturile şi cununile acestor arvuni,
sfârşituri şi cununi ce le-ai făgăduit, Hristoase,
celor ce-au crezut în Tine,
atunci voi fi fericit şi Te voi lăuda pe Tine,
Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh,
Dumnezeul cel Unul, în vecii vecilor. Amin.

XXIX - Despre descoperirea spirituală a lucrărilor sfintei lumini. Bunătăţile dumnezeieşti li se fac vădite numai acelora cu care s-a unit Dumnezeu prin împărtăşirea Sfântului Duh

De unde vii ? Cum intri
înăuntrul chiliei mele
închisă din toate părţile ?
Acesta este un lucru minunat,
mai presus de cuvânt şi mai presus de minte.
Faptul că vii înăuntrul meu
întreg, deodată, şi că străluceşti
şi Te arăţi luminos
ca luna în plină lumină,
îmi este neînţeles şi mă lasă
fără grăi, Dumnezeul meu.

Ştiu că Tu eşti Cel ce vii
ca să luminezi pe cei ce şed în întuneric
Şi sunt uimit şi-mi ies
din cugetare şi cuvânt,
văzând o minune străină,
care întrece toată zidirea,
toată firea, orice cuvânt.

Totuşi voi spune acum tuturor
cele ce binevoieşti să mi le spui.
O, neam întreg al oamenilor,
împăraţi şi căpetenii,
bogaţi şi săraci,
monahi şi mireni,
toată limba pământenilor,
ascultaţi-mă acum
când vă grăiesc, povestindu-vă
mărimea iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

I-am păcătuit ca nici un alt om din lume.
Şi să nu înţeleagă cineva
că spun aceasta din smerenie
Căci am păcătuit cu adevărat
mai mult decât toţi oamenii.

Am săvârşit toată fapta păcătoasă
şi toată răutatea
ca să ţi-o spun pe scurt.
Dar mai ştiu că m-a chemat
şi îndată am ascultat.

Dar unde ai înţeles că spun
că m-a chemat El ?
Oare la slava lumii,
sau la desfătări şi odihnă,
la bogăţia sau la prietenia cu cei avuţi,
sau la altceva din cele văzute în viaţa de atei ?
Aceasta e blasfemie.
Am spus că m-a chemat
mai degrabă la pocăinţă.
Şi îndată am urmat
Stăpânului care m-a chemat.

Deci alergând El, eu alergam după El,
fugind El, îi urmam
ca un câine după stăpânul său.
Iar când Mântuitorul se depărta
şi se ascundea de mine,
nu deznădăjduiam, nici nu mă întorceam înapoi
ca şi când l-aş fi pierdut,
ci şezând în locul în care mă aflam, plângeam,
mă tânguiam şi chemam pe Stăpânul ascuns.
Dar lunecând eu astfel şi strigând,
mi se arată apropiindu-Se.
Iar văzându-L, săream iarăşi
pornind să-L prind.
Şi fugind Acela repede,
alergam cu putere
şi de multe ori îl prindeam
apucându-L de ciucurele veşmântului.
Iar Acela oprindu-Se puţin,
mă bucuram mult.
Şi iarăşi zburam, şi iarăşi îl urmăream.
Şi aşa plecând El şi venind,
ascunzându-Se şi arătându-Se,

nu mă întorceam înapoi,
nu mă descurajam deloc,
nu încetam să alerg,
nu-L socoteam un amăgitor
sau ca pe Unul care mă ispitea,
ci nevăzându-L, îl căutam
cu toată tăria mea,
Cercetam căile şi răspântiile,
unde putea să apară,
mă umpleam de lacrimi
şi întrebam pe toţi
care L-au văzut vreodată.

Pe cine crezi că spun că întrebam ?
Socoteşti că pe înţelepţii lumii acesteia,
sau pe învăţaţi ?
Nicidecum, ci pe prooroci,
pe apostoli şi părinţi,
pe înţelepţii adevăraţi,
pe cei ce-au dobândit
înţelepciunea însăşi întreagă,
care este Acela însuşi,
Hristos, înţelepciunea lui Dumnezeu.

Deci i-am întrebat pe aceştia
cu lacrimi şi cu mare osteneală a inimii
să-mi spună unde L-au văzut pe Acesta,
sau în ce loc şi în ce mod.
Şi după ce mi-au spus aceştia,
am alergat cu toată puterea
şi n-am mai dormit deloc,
ci m-am silit pe mine.

Ca urmare, văzând El dorul meu,
mi s-a arătat în oarecare măsură.
Şi văzându-L, L-am urmărit,
cum am spus înainte, cu putere.
Şi când El m-a văzut
că socotesc toate ca nimic,
că socotesc toate cele din lume

împreună cu lumea,
şi pe toţi cei din lume, din suflet,
ca şi când n-ar fi pentru simţurile mele
şi că m-am despărţit de toate
din această dispoziţie,
mi s-a arătat întreg mie întreg
şi s-a unit întreg cu mine întreg
Cel ce este în afară de lume
şi poartă lumea
cu toate cele din lume,
ţinând în mâna Sa
cele văzute împreună cu cele nevăzute.

Deci, auziţi, Acesta a venit
în întâmpinarea mea şi mi s-a descoperit.
De unde, cum a venit, nu ştiu.
Căci cum aş putea şti de unde a venit,
Cel pe care nici un om
nu L-a văzut vreodată,
nici n-a cunoscut unde este,
unde păstoreşte, unde doarme ?
Căci nu se vede câtuşi de puţin,
nu e înţeles deloc,
locuieşte în lumina neapropiată
şi e în mod negrăit
o lumină în trei ipostasuri,
în spaţii nemărginite.
un Tată, de asemenea, un Fiu,
împreună cu Duhul dumnezeiesc.
Cel unul e trei
şi cei trei sunt un Dumnezeu de netâlcuit.
Căci cuvântul nu poate exprima
cele de neexprimat.
nici mintea nu le poate înţelege clar.

El de-abia poate să exprime întrucâtva
cele din noi.
Dar a tâlcui acestea, nu le pot nici eu nici altul.
Nu pot spune cum e Dumnezeu în afara tuturor,
prin fiinţă şi prin fire,

prin putere şi prin slavă ;
şi cum locuieşte pretutindeni şi în toţi,
dar în mod deosebit în sfinţi;
şi cum îşi face din aceştia un cort conştient
şi fiinţial, Cel ce e cu totul suprafiinţial ?
Şi cum străluceşte în inima de carne
şi cum e şi înăuntrul ei
şi cum e şi în afara tuturor
şi cum umple El toate
şi străluceşte noaptea şi ziua şi totuşi nu se vede ?
Spune-mi, oare va înţelege
mintea omenească toate acestea ?
Sau le va putea exprima ?

Nicidecum, nici îngerul,
nici arhanghelul nu le va putea exprima,
nici nu le va putea înfăţişa prin cuvânt.
Pe acestea numai Duhul lui Dumnezeu
le cunoaşte, le ştie, ca Cel de o fiinţă
şi împreună şezător pe Scaun
şi împreună fără de început
cu Fiul şi cu Tatăl.
Deci El le arată în chip negrăit toate
celor în care străluceşte,
celor cu care se uneşte din belşug.

îţi spun toate ca trăire reală.
Căci, precum orbul, de va vedea,
vede întâi lumina,
apoi şi toată creaţia
cea în lumină - o, minune ! -
aşa şi cel luminat în suflet
de Duhul dumnezeiesc,
ajunge întâi părtaş de lumină
şi vede lumina lui Dumnezeu
şi neîndoielnic pe Dumnezeu,
apoi în El le vede pe toate,
mai bine zis pe toate câte le porunceşte El,
câte le voieşte şi hotărăşte.

Sau celor pe care îi luminează prin strălucire,
le dă să vadă
cele aflate în lumina dumnezeiască.
Pe măsura iubirii,
a păzirii poruncilor
cei luminaţi văd
şi sunt introduşi în adâncul
ascunselor taine dumnezeieşti.

Precum dacă intră cineva într-o casă întunecoasă
ţinând în mâna lui un sfeşnic
sau urmând altuia
ce poartă un sfeşnic,
vede cele ce sunt înăuntrul casei,
la fel cel luminat cu putere
de razele Soarelui spiritual
vede cele necunoscute tuturor celorlalţi
şi le spune, dar nu toate,
ci câte le poate exprima prin cuvânt.

Căci cine va putea arăta vreodată acelea,
cum, câte şi cât de mari sunt,
o dată ce sunt tuturor necuprinse şi nevăzute ?
Şi cine va putea înţelege,
sau cum va putea măsura şi exprima
chipul celor fără chip,
mărimea celor fără mărime,
frumuseţea celor nevăzute ?
Cum se va descrie prin cuvânt
formele celor fără formă ?
Desigur, nicidecum, vei spune.

Dar acestea nu le ştiu
decât numai când cei ce le văd.
De aceea, nu prin cuvinte, ci prin fapte
să ne grăbim să le cercetăm,
să vedem şi să învăţăm
bogăţia tainelor dumnezeieşti,
pe care o dăruieşte Stăpânul
celor ce le caută cu osteneală

şi au dobândit în mod vădit uitarea lumii întregi
şi a lucrurilor din ea.
Căci cel ce le cercetează pe acelea
cu hotărârea sufletului întreg,
cum nu va uita cu adevărat
de toate cele de aici
şi nu va avea mintea goală de acestea
şi nu se va afla îndată singur
în afară de toate ?

Pe acesta văzându-l singur Dumnezeu
devenit singur pentru El
şi negând lumea
şi toate ale lumii,
se uneşte singur cu el
aflându-l singur.

O, înfricoşătoare iconomie,
o, bunătate negrăită !
Nu mă întreba de cele experiate astfel,
nu le cerceta, nu le căuta !
Căci dacă nimeni nu poate număra
mulţimea stelelor,
sau picăturile ploii,
sau boabele de nisip,
sau înţelege şi spune mărimile şi frumuseţile
celorlalte creaturi,
sau firile şi formele lor,
sau cauzele lor,
cum va putea exprima bunătatea Creatorului,
pe care El o arată sufletelor sfinţilor
cu care se uneşte ?

Căci îi îndumnezeieşte cu adevărat şi pe aceia
prin unirea cu Sine.
Deci cel ce voieşte să exprime
felurile de-a fi ale sufletului îndumnezeit,
sau firea, sau dispoziţia, sau gândirea lui,
şi să-ţi povestească toate cele din el,
fără să le ştie,

încearcă să-ţi înfăţişeze prin cuvânt
cum este Dumnezeu.
Dar nu este îngăduit
să cerceteze acestea cei ce trăiesc în lume
sau cei ce trăiesc după trup,
ci numai cei ce le primesc acestea
numai prin credinţă
sau imită vieţile tuturor sfinţilor
prin lacrimi şi pocăinţă
şi prin toată vieţuirea aspră
şi să alerge prin răbdarea necazurilor,
să ajungă, cum s-a spus, în afara lumii.

Aceştia le vor afla, cum am zis, toate fără nici o lipsă.
Şi aflându-le, se vor uimi
şi se vor minuna
şi se vor ruga şi pentru mine, nevrednicul,
ca să nu cad din acestea,
ci să dobândesc şi acelea
pe care am dorit şi doresc să le dobândesc,
dar al căror dor
îl şterg şi-l acopăr acum prin dor.

Ai auzit vreodată de aşa ceva ?
Dorul aprinde dorul
şi focul hrăneşte flacăra.
Dar în mine nu este aşa.
ci - fără să ştiu cum s-o spun -
iubirea covârşitoare stinge iubirea mea.
Căci nu iubesc cât voiesc
şi socotesc că n-am dobândit deloc iubirea lui Dumnezeu.
Iar căutând fără săturare
să iubesc atât cât voiesc,
pierd, o, minune ! şi iubirea lui Dumnezeu pe care am avut-o.
Cel ce are o comoară
şi e iubitor de argint,
fiindcă nu are toate,
socoteşte că nu are nimic,
chiar de are mult aur.
Aşa socotesc că se întâmplă şi cu mine,

nenorocitul, în aceasta :
fiindcă nu doresc cât voiesc,
socotesc că nu doresc deloc.
Deci, a dori cât voiesc
este un dor mai presus de dor.
Şi silesc firea mea
să iubească mai presus de fire.
Dar slăbind firea,
se lipseşte chiar de puterea ce-o are ea.
Şi iubirea moare în chip ciudat
când trăieşte mai mult.

Căci trăieşte în mine şi se epuizează,
cum spun că se epuizează.
îţi voi spune numai aceasta,
că nimeni nu poate să le spună acestea prin cuvânt.
Să dea, deci, Dumnezeu, care e singur
şi care e cu adevărat Dăruitorul acestor bunătăţi,
tuturor celor ce caută acestea
prin pocăinţă,
şi care plâng şi se tânguiesc
şi se curăţă cum se cuvine,
şi se bucură de ele,
ajungând de aici la împărtăşirea de ele prin simţire;
şi să le ducă cu ei plecând de aici
şi să se odihnească întru ele
şi să se bucure de viaţa veşnică.
Şi să se afle prin acestea
părtaşi de slava negrăită. Amin.

XXX - Către un ucenic: când focul dumnezeiesc al duhului mişcă sufletele prin lacrimi şi pocăinţă, le lucrează şi le curăţă şi mai mult, luminând părţile lor întunecate de păcat şi vindecându-le rănile, le cicatrizează desăvârşit, încât ele strălucesc de frumuseţea dumnezeiască

Există cu adevărat acel foc dumnezeiesc,
de care Stăpânul a zis
că a venit să-l arunce pe pământ (Luca XII, 49).
Dar spune-mi, pe care pământ ?
Fără îndoială, peste oamenii
care cugetă cele pământeşti.
Pe acest foc a voit şi voieşte
să-L aprindă în toţi.

Ascultă şi cunoaşte, fiule,
adâncul tainelor dumnezeieşti !
Cugetă ce fel este
acest foc dumnezeiesc !
Oare vei socoţi că este văzut şi creat ?
Sau cu putinţă de apucat ?
Desigur nu, că doar cunoşti taina lui.
Şi ştii, fără îndoială
că e neapucat, necreat şi nevăzut,
fără început şi nematerial,
cu totul neschimbător.
Şi e, de asemenea, nestins, nemuritor,
cu totul necuprins,
în afara creaturilor,
materiale şi nemateriale,
văzute şi nevăzute,
netrupeşti şi trupeşti,
pământeşti şi cereşti
E în afara tuturor acestora
după fire, după fiinţă,
prin urmare şi după putere.
Deci acest foc, spune-mi,
în ce substanţă se va arunca ?
În sufletele care au cu îmbelşugare
mila dumnezeiască.
Şi care înainte de aceasta şi împreună cu aceasta

au dobândit credinţa
şi faptele care întăresc credinţa.
în aceste suflete ca într-o candelă plină
de untdelemn şi de bumbac
aruncă Stăpânul focul,
pe care lumea nu l-a văzut,
nici nu poate să-l vadă.
(Iar lume numesc pe cei din lume
şi pe cei ce gândesc ale lumii).
Şi-şi spun că precum aprinde focul candela
sensibilă când o atinge,
aşa cugetă că spun aci duhovniceşte
că aprinde şi focul dumnezeiesc
sufletele, când le atinge.
Căci cum le-ar aprinde înainte de-a le atinge ?
Iar înainte de-a se arunca, cum le-ar atinge ?
Desigur, deloc şi nicidecum.
Iar când candela se aprinde,
îi luminează limpede pe toţi ?
însă dacă se sfârşeşte în ea untdelemnul,
nu se va stinge candela ?

Dar priveşte şi alt fapt mai mare,
care mă înspăimântă mai mult ca toate.
Când candela mea luminează mult,
din belşugul untului de lemn
şi din bogăţia de bumbac a feştilei,
venind un şoarece sau altceva,
fie că a stricat candela,
fie că s-au împuţinat acestea.
Şi sorbind el untul de lemn
sau înlăturându-se bumbacul
s-a stins candela.
Dar, ceea ce-i şi mai de mirat,
e că de cade tot bumbacul
care se numeşte feştilă
şi untul de lemn a dispărut,
se stinge îndată focul
şi candela mi se face întunecată,
nemailuminând deloc.

înţelege prin candelă sufletul meu,
iar prin untdelemn virtuţile
şi prin feştilă mintea mea.
Gândeşte deci că lumina dumnezeiască
ce străluceşte şi luminează în ea,
luminează sufletul
şi casa întregului meu trup
şi toate gândurile şi cugetările din casă.

Astfel, luminând acest foc,
de vine vreo pizmă,
sau vreo patimă răzbunătoare,
sau vreo iubire de slavă deşartă
sau vreo altă poftă
de plăcere sau de vreo altă patimă,
şi strică candela
sau hotărârea sufletului meu,
sau varsă untdelemnul
care susţine virtuţile
sau strică feştila care e, cum am spus,
mintea ce are în ea
lumina mult luminătoare,
mintea e slăbită de cugetări viclene
sau aruncată întreagă în untul de lemn,
adică în a socoti faptele virtuţilor ca ale ei.
Şi prin aceasta căzând în părerea de sine,
îşi va pierde vederea.
iar dacă candela mea
se va stinge din pricina aceasta sau din alta,
spune-mi, unde va mai fi focul dumnezeiesc
sau ce va deveni el?
Va mai rămâne el în candela mea,
sau se va despărţi de ea ?

O, neştiinţă ! O, nebunie !
Cum se mai poate aprinde candela fără foc,
sau mai poate rămânea focul
în candelă fără o materie ?
Focul doreşte şi voieşte totdeauna
să lucreze într-o materie.

Dar ne aparţine nouă
să ne împodobim mai înainte cu aceasta prin fapte,
înfrumuseţându-ne cu toată râvna
cu virtuţi de tot felul ca nişte candele cu untdelemn
şi să ne întindem dreaptă feştila minţii
ca să fie atinsă de foc
şi să se aprindă pe încetul
şi el să rămână împreună
cu cei ce l-au dobândit.
Căci altfel - să nu se amăgească nimeni -
nu se vede, nu se primeşte,
nu se menţine focul deloc.

Căci este, precum am spus,
în afara tuturor creaturilor,
dar se lasă cuprins într-un mod de necuprins
într-o unire negrăită
şi la fel negrăită
şi la fel necircumscrisă
în mod necircumscris.
Nu căuta să exprimi acestea prin cuvinte,
nici să le cuprinzi prin cugetări,
ci caută să primeşti focul
care învaţă şi arată
limpede celor ce l-au dobândit
toate acestea şi cele mai tainice ca acestea
în mod negrăit.

Dar ascultă, fiule, dacă voieşti
şi lucruri mai tainice decât acestea.
Când (focul) luminează, precum am zis,
şi alungă stupul poftelor
şi-ţi curăţă casa sufletului,
se amestecă cu el în mod neamestecat
şi se uneşte în chip negrăit
în mod fiinţial cu fiinţa lui
şi îi luminează casa pe încetul.
O face înfocată şi luminată
şi, fără să pot spune cum,
cele două se fac una:

sufletul cu Ziditorul.
Şi Ziditorul este în suflet
singur întreg cu sufletul singur.
Şi ţine toată zidirea în palma Lui.
Nu te îndoi, Acesta întreg ia loc
într-un suflet, împreună cu Tatăl şi cu Duhul
şi sufletul ia întreg loc înăuntrul Lui.
înţelege, priveşte, cugetă la acestea !
Ţi-am spus că lumina neacoperită
şi neapropiată de îngeri
cuprinde în sine sufletul
şi sufletul locuieşte iarăşi în ea şi ea nu-l aprinde cu totul.

Înţelegi adâncul tainei ?
Omul mic în cele văzute,
spirituale şi sensibile.
umbră şi praf,
are în mijlocul lui pe Dumnezeu întreg,
de al cărui deget atârnă zidirea
şi de la care îşi are oricine existenţa
şi viaţa şi mişcarea,
toată mintea, sufletul şi raţiunea celor raţionale,
dar şi suflarea celor neraţionale
şi a tuturor vieţuitoarelor
Oricine îl va avea, pentru că îl are
şi-l poartă înăuntrul său
şi-i vede frumuseţea,
cum va îndura flacăra dorinţei lui,
cum va suporta focul iubirii,
cum nu va lăsa să-i curgă
lacrima caldă din inimă,
cum nu-i va spune minunile,
dar cum le va număra pe acestea, care se săvârşesc în el ?
Însă cum va tăcea peste tot
cel silit să grăiască ?

Căci se vede pe sine însuşi în iad,
înţeleg datorită strălucirii luminii.
Dar nimeni altul din cei ce şed acolo
nu se vede pe sine astfel

înainte de a-i străluci lumina dumnezeiască.
Ci sunt în neştiinţa întunericului
în care sunt ţinuţi
şi a stricăciunii şi a morţii.
Dar sufletul acela vede,
unde străluceşte (lumina).
Şi înţelege că înainte era întreg
în întunericul cel mai cumplit
şi în închisoarea cea mai întărită
a neştiinţei celei mai adânci.
Acum însă vede unde zace,
unde este închis.
Vede tot locul umplut
ca o mocirlă de şerpi necuraţi,
de şerpi ce varsă venin,
iar pe sine legat şi strâns în lanţuri
de mâini şi de picioare,
acoperit întreg de praf şi de murdărie,
rănit de muşcăturile şerpilor,
cu carnea trupului umflată
şi umplută de mulţime de viermi.
Văzând acestea, cum nu va tremura ?
Cum nu va plânge, cum nu va striga ?
Cum nu se va pocăi în chip fierbinte
şi nu se va ruga să fie eliberat
din lanţurile prea cumplite ?

Cu adevărat, tot cel ce le vede acestea,
va suspina şi se va tângui şi va voi să urmeze
lui Hristos din care străluceşte lumina.
Făcând deci acestea, precum am spus,
şi căzând la picioarele Celui ce luminează
- *ia seamă bine la cele ce le spun !* -
Cel ce m-a luminat se atinge cu mâinile Sale
de lanţurile şi rănile mele.
Şi unde se atinge mâna Lui,
sau pune degetul Lui,
se dezleagă îndată lanţurile,
viermii sunt omorâţi,
se vindecă rănile,

dispare o dată cu ele murdăria.
Şi se fac îndată, o cicatrice mică
a trupului meu, în aşa fel,
că nu se mai vede
nici o cicatrice în acel loc,
ci locul e făcut mai degrabă
strălucitor, asemenea inimii lui dumnezeieşti.

Minune mare ! Carnea mea,
înţeleg fiinţa sufletului meu
şi a trupului meu,
se împărtăşeşte de slava dumnezeiască
şi răspândeşte o strălucire dumnezeiască,
Văzând aceasta săvârşindu-se în parte
în trupul meu,
cum nu voi dori şi nu voi cere
să se elibereze trupul meu întreg de rele
şi să se împărtăşească, cum am spus,
de sănătate şi de slavă ?
Iar lucrând eu aşa,
ba chiar cu mai multă căldură
şi minunându-mă pe măsura minunilor acestora,
Stăpânul cel bun mişcând mâna Lui,
străbate şi celelalte părţi
ale trupului meu şi văd
acestea, în modul în care am spus înainte,
curăţite şi îmbrăcate
în slava dumnezeiască.

O dată ce am fost curăţit
şi eliberat de lanţuri,
El îmi dă mâna dumnezeiască
şi mă ridică din mocirlă
şi mă îmbrăţişează întreg.
Vai, cum voi şti preţui acestea ?
Vai, cum pot să suport aceasta ?
Şi mă sărută neîncetat
pe mine, cel slăbit în întregime şi părăsit de orice putere.
Căci cade pe grumazul meu. Mă ridică pe umerii Săi.
- O, ce iubire ! ce bunătate !

Mă scoate din iad,
din locul şi întunericul lui,
fie într-o altă lume, fie într-un alt văzduh,
cum nu-l pot descrie. Atâta ştiu, că o lumină
mă poartă şi mă susţine
şi mă duce drept spre o lumină mare,
a cărei mare minune dumnezeiască
nici îngerii n-o pot exprima
sau nu pot să şi-o spună unii altora
pe cât mi se pare, deloc.
Iar ajungând eu acolo,
îmi arată iarăşi altele,
spun cele ce sunt în lumină,
îmi dă să înţeleg rezidirea minunată,
prin care m-a rezidit pe mine
şi m-a izbăvit de stricăciune
şi m-a eliberat întreg
de moartea vieţii prin simţiri
şi mi-a dăruit viaţă nemuritoare.
Şi m-a despărţit de lumea stricăcioasă
şi de toate cele din lume.
Şi m-a îmbrăcat într-un veşmânt
nematerial şi luminos,
Mi-a dat de asemenea, încălţăminte
şi inel şi cunună
nestricăcioase şi veşnice,
toate altfel decât cele de aici.
M-a făcut pe mine de neatins,
de nepipăit, o, minune,
şi de asemenea nevăzut,
unit cu cele nevăzute.
Astfel, făcându-mă Ziditorul,
m-a introdus în cortul
sensibil, adică în trup
şi m-a închis în el
şi m-a înconjurat de el.
Şi coborându-mă în lumea
sensibilă şi văzută,
m-a pus să vieţuiesc iarăşi în ea
şi să fiu împreună cu cei din întuneric

pe mine, cel izbăvit de întuneric.
Şi m-a închis cu aceia,
înţeleg cu cei din mocirlă,
ca să-i învăţ
şi să-i duc la cunoştinţa
rănilor de care sunt acoperiţi
şi a lanţurilor în care sunt ţinuţi.

După ce mi-a dat porunci, a plecat,
fiind lăsat iarăşi singur,
adică în întunericul dinainte
nu m-am mulţumit cu bunătăţile negrăite
ce-am spus că mi le-a dăruit,
făcându-mă întreg nemuritor,
îndumnezeindu-mă întreg
şi prefăcându-mă în Hristos.
Ci lipsirea de El
mi-a pricinuit uitarea
bunătăţilor, de care am vorbit
şi de care mi se părea că am fost lipsit.
De aceea, m-am întristat
ca şi când aş fi fost readus
în relele dinainte.

Şi şezând în mijlocul cortului
ca şi când aş fi fost închis
într-un coş sau ca într-o pivniţă,
plângeam, mă tânguiam foarte.
Căci îl căutăm pe Acela, pe care îl doream,
pe care îl îndrăgisem,
de a cărui frumuseţe eram rănit
şi ardeam, mă mistuiam, eram numai foc.
Dar petrecând eu aşa, plângând aşa,
topindu-mă şi chinuindu-mă
şi strigând cu durere,
Acela a auzit strigarea mea
şi se pleacă din înălţimea neînchipuită
şi văzându-mă s-a milostivit
şi m-a învrednicit să-L văd iarăşi,
Pe El Cel nevăzut de toţi,

pe cât e cu putinţă oamenilor.
Şi văzându-L, m-am uimit,
eu cel închis în casă
şi încuiat în pivniţă
şi aflător în mijlocul întunericului,
adică al cerului şi al pământului acesta.

Le înţeleg întuneric când le văd în chip sensibil,
fiindcă pe toţi oamenii şi toate cugetările lor,
amestecate cu cele sensibile,
aflându-se în acestea,
îi acoperă greu acestea.
Totuşi, fiind eu în acestea,
am văzut, precum am spus, spiritual,
pe Cel ce a fost mai înainte
şi pe Cel ce este în afară de toate.
Şi m-am minunat, m-a uimit,
m-am înfricoşat şi m-am bucurat.
Şi mi-am dat seama de minunea :
cum pe El, care e în afara tuturor,
îl văd eu singur, care sunt înăuntrul tuturor,
pe El care mă vede ;
dar nu cunosc unde este
şi cât e de mare şi cum e
sau cine e Cel pe care îl văd,
sau cum îl văd sau ce văd.
Totuşi, văzând ceea ce am văzut,
şi tânguindu-mă că nu pot cunoaşte modul,
nici nu pot înţelege în întregime,
sau măcar în parte,
cum văd eu şi cum mă vede
Cel pe care îl văd,
L-am văzut iarăşi pe El venit deodată
înăuntrul casei şi a pivniţei.
Şi unit în chip negrăit
şi împreunat în chip tainic
şi amestecat cu mine în chip neamestecat,
ca focul cu fierul
şi ca lumina cu sticla,
m-a făcut pe mine ca focul

şi m-a arătat pe mine ca lumina.
m-am înfricoşat şi m-am bucurat.
Şi mi-am dat seama de minunea:
cum pe El, care e în afara tuturor,
îl văd eu singur, care sunt înăuntrul tuturor,
pe El care mă vede ;
dar nu cunosc unde este
şi cât e de mare şi cum e
sau cine e Cel pe care îl văd,
sau cum îl văd sau ce văd.

Totuşi, văzând ceea ce am văzut,
şi tânguindu-mă că nu pot cunoaşte modul,
nici nu pot înţelege în întregime,
sau măcar în parte,
cum văd eu şi cum mă vede
Cel pe care îl văd,
L-am văzut iarăşi pe El venit deodată
înăuntrul casei şi a pivniţei.
Şi unit în chip negrăit
şi împreunat în chip tainic
şi amestecat cu mine în chip neamestecat,
ca focul cu fierul
şi ca lumina cu sticla,
m-a făcut pe mine ca focul
şi m-a arătat pe mine ca lumina.
Şi m-am făcut ceea ce vedeam înainte.

Dar nu ştiu să-ţi explic modul minunat
al unirii şi necontopirii acestora.
Căci n-am putut cunoaşte
şi nu cunosc nici acum,
cum a intrat, cum s-a unit cu mine.
Şi odată unit (cu mine), cum să-ţi spun
Cine este Cel ce S-a unit cu mine
şi cu Cine m-am unit şi eu ?
Căci mă tem, ca nu cumva
de-ţi voi spune, necrezând
să cazi în hulă din necredinţă
şi să-ţi pierzi sufletul tău, fratele meu.

Apoi, eu şi Acela
cu care m-am unit, fiind una,
cum mă voi numi pe mine ?
Dumnezeu cel îndoit după fire
fiind unul după ipostas,
m-a făcut şi pe mine îndoit
Iar făcându-mă îndoit,
mi-a dat, precum vezi, şi mie numiri îndoite.

Dar observă deosebirea !
Sunt om prin fire,
dar Dumnezeu prin har.
Observă, deci, ce har mare e
unirea dobândită de mine cu Acela,
în chip sensibil şi spiritual,
fiinţial şi duhovnicesc.
Unirea spirituală,
ţi-am exprimat-o în chip deosebit şi diferit,
iar cea sensibilă o numesc pe cea venită prin Taine.
Căci curăţit prin pocăinţă
şi prin şiroaie de lacrimi,
împărtăşindu-mă de trupul îndumnezeit
ca de Dumnezeu însuşi,
devin şi eu dumnezeu
prin unirea cea negrăită.

Observă taina !
Sufletul şi trupul,
ca să spun iarăşi aceasta
cu multă bucurie,
sunt una în două substanţe (fiinţe).
Deci acestea care sunt una şi două,
împărtăşindu-se de Hristos
şi bând sângele Lui,
unindu-se cu amândouă fiinţele
sau cu amândouă firile
Dumnezeului meu,
se fac dumnezeu prin împărtăşire
şi primesc acelaşi nume
cu numele Lui,

de care s-au împărtăşit fiinţial.
De cărbune se spune că e foc
şi fierul negru aprins
se vede ca focul.
Iar dacă se vede astfel,
se şi numeşte astfel.
Se vede foc, se numeşte foc.
Dacă nu te-ai cunoscut pe tine astfel,
nu fi necredincios celor ce-ţi vorbesc de acestea.
Ci caută din toată inima ta
şi vei lua mărgăritarul sau picătura,
sau grăuntele de muştar (Matei XIX, 35, 45),
vei lua sămânţa, ca o scânteie dumnezeiască (Luca VIII, 5).
Dar cum vei căuta ceea ce-ţi spun ?
Ascultă şi lucrează cu sârguinţă
şi vei afla în scurt timp.
Ia ca chip clar
pe cel al pietrei şi al fierului.
Căci în ele este de fapt
firea focului,
dar nu se vede deloc.
însă de sunt bătute continuu,
ies din ele scântei de foc pentru toţi.
Ele se văd întâi,
dar nu ard
dacă nu cad peste o materie.

Dar unită cu aceasta,
o scânteie mică
aprinde pe încetul totul
şi ridică flacăra la înălţime
şi luminează toată casa
şi alungă întunericul
şi-i face să vadă
pe toţi cei ce sunt în casă.
Ai văzut minunea? Deci spune-mi
cum vor scoate scântei
înainte de-a fi bătute necontenit ?
Iar fără scânteie
cum se va aprinde

materia de la sine ?
Iar înainte de-a se aprinde,
cum va lumina
Şi cum va alunga întunericul :
Şi cum te va face să vezi l
Nu mă face nicidecum, îmi vei spune,
nu e cu putinţă să mi se întâmple aceasta,
Grăbeşte-te deci şi tu
să faci aceasta şi vei lua.
- Ce-ţi spun că vei lua ? -
Scânteia firii dumnezeieşti,
pe care Ziditorul a asemănat-o
cu mărgăritarul de mult preţ
şi cu grăuntele de muştar.

Deci, ce-ţi spun să faci ?
Ascultă cu grijă, fiule !
Să-ţi fie sufletul şi trupul
în loc de piatră şi fier,
iar mintea ca un stăpân al patimilor
să se ocupe cu faptele virtuţilor
şi cu gânduri plăcute lui Dumnezeu.
Şi ţinând în ele ca în nişte mâini spirituale
sufletul ca pe un fier,
să-l atragă şi să-l ducă
cu sila spre fapte.
Căci Împărăţia Cerurilor se ia cu silă (Matei XI, 12).

Despre ce fapte vorbesc ?
Privegherea şi postul
şi pocăinţa fierbinte,
ploile de lacrimi şi plânsul,
gândul neîncetat la moarte,
rugăciunea neîncetată
şi răbdarea tuturor încercărilor.
Deprinzându-se în acestea şi în cele asemenea
şi ţinut fiind continuu în acestea,
sufletul face mintea să primească
întâi nişte iluminări.
Dar, acestea se sting repede,

fiindcă încă nu s-a subţiat,
ca să se şi aprindă îndată.
Dar când raza dumnezeiască
aprinde şi inima,
atunci o luminează şi pe aceasta
şi curăţeşte şi mintea.
Şi o ridică la înălţime
şi o uneşte cu lumina dumnezeiască.
Dar înainte de-a face tu
cele ce ţi le-am spus,
spune-mi cum te vei curăţi ?
Iar înainte de-a te curăţi,
cum va primi mintea ta iluminările dumnezeieşti ?
Dar mai spune-mi cum şi de unde
din altă parte căzând focul dumnezeiesc
în inima ta, se va aprinde
şi o va aprinde şi pe ea
şi o va face să ardă
şi va uni şi va alipi
şi va face nedespărţit
creatul cu Creatorul ?

Aceasta nu e cu putinţă
şi de nicăieri, îmi vei spune.
Căci nu e cu putinţă nici uneia dintre cele născute
sau dintre cele ce se vor naşte.
Dar nu mă întreba despre cele ce vin de sus !
Căci dacă te-ai unit cu lumina,
Ea-ţi va descoperi toate
şi-ţi va arăta
câte îţi sunt de folos să le afli.
Căci altfel îţi este cu neputinţă
să afli cele de acolo prin raţiune.
Iar Domnului fie slava în veci. Amin.

XXXI - Despre Teologie (învăţătura despre Dumnezeu); firea dumnezeiască este de nepătruns şi cu totul neînţeleasă de oameni

Doamne, Dumnezeul nostru, Părinte, Fiule şi Duhule,
a cărui formă e fără chip, dar atot frumoasă la înfăţişare,
întunecând cu frumuseţea Ta de neînţeles toată vederea,
Tu, Cel frumos, care eşti mai presus de vederea tuturor.
Te faci văzut celor ce voieşti, lipsit de câtime în câtime,
suprafiinţial prin fiinţă, necunoscut nici de îngeri.
Că eşti, Te cunoaştem din lucrările (energiile) Tale,
fiindcă Te-ai numit Tu însuţi, Dumnezeule, Cel ce eşti cu adevărat.
Iar aceasta noi o numim fiinţă, o chemăm ipostas.
Căci ceea ce nu este, e fără fiinţă şi fără ipostas.
De aceea, Te şi numim cu îndrăzneală Cel în fiinţă,
sau în ipostas, pe care nimenea nu L-a văzut,
Dumnezeu în trei ipostasuri, începutul unic fără de început.

Altfel, cum vom îndrăzni să Te numim fiinţă
sau să slăvim în Tine trei ipostasuri ?
Dar cine va înţelege şi unitatea Ta,
dacă Tatăl este în Tine şi Tu în Tatăl Tău
şi din El purcede Duhul Tău cel Sfânt,
şi dacă Tu însuşi, Domnul, eşti Duhul Tău,
iar Duhul s-a numit Domnul şi Dumnezeul meu
şi Tatăl Tău este şi se numeşte şi El Duh ?
Şi nici unul dintre îngeri sau oameni
n-a văzut vreodată acestea, n-a cunoscut modul
cum ar putea spune, cum ar putea exprima,
cum ar îndrăzni să vorbească de despărţire,
sau de unire sau de confundare,
sau de contopire sau de amestecare ;
cum ar putea să spună că Unul e trei şi cum cei trei sunt Unul.

De aceea, Stăpâne, orice credincios crede cum ai spus,
îţi laudă stăpânirea prin cele ce le-ai învăţat,
fiindcă toate cele despre Tine sunt cu totul necuprinse,
necunoscute şi de neexprimat de cei creaţi de Tine.
Neînţeleasă este existenţa Ta,
căci eşti prin fire necreat, dar de asemenea ai născut.
Şi cum va înţelege cel creat

modul existenţei Tale
sau al naşterii Fiului, Dumnezeu şi Cuvântul,
sau al purcederii Duhului Tău dumnezeiesc,
ca să cunoască şi unitatea Ta şi să vadă şi separaţia
şi să afle exact chipul fiinţei Tale ?

Nimeni n-a văzut niciodată vreuna din aceste taine de care am grăit.
Căci nu poate să se facă altul Dumnezeu prin fire,
ca să poată pătrunde fiinţa firii Tale,
chipul, forma şi ipostasurile ei.
Căci dacă eşti în Tine însuţi, dacă eşti singur Dumnezeu Treime,
singur Te cunoşti pe Tine însuţi, pe Fiul şi pe Duhul,
şi eşti cunoscut numai de Ei singuri ca de o fiinţă cu Tine.
Iar ceilalţi aşa cum văd nişte raze ale soarelui simţit,
de văd bine şi au privirea clară ;
nişte raze ce intră în casa unde şed,
dar nu văd soarele în întregime,
aşa se învrednicesc să vadă cu mintea curăţită
lumina slavei Tale, lucirile Tale,
şi pe acestea ca pe o enigmă (ghicitură)
cei ce Te caută din suflet.

Aşa Te văd pe Tine, cum eşti, de ce fel de fiinţă,
sau cum ai născut odată şi naşti continuu
şi nu Te despărţi de Cel născut din Tine,
căci este întreg în Tine, umplând întreg toate cu dumnezeirea
şi Tu, Părinte, rămâi întreg în Fiul;
şi cum ai pe Duhul dumnezeiesc purces din Tine,
care toate le cunoaşte şi le umple,
fiind Dumnezeu prin fiinţă
şi nedespărţit de Tine, căci din Tine izvorăşte.

Tu eşti izvorul celor bune,
iar Fiul Tău e tot binele,
care dăruieşte prin Duhul cele bune
în mod cuvenit, cu afecţiune şi cu iubire de oameni,
tuturor îngerilor şi oamenilor.

Dar nimeni dintre îngeri şi nimeni dintre oameni
n-a cunoscut vreodată existenţa Ta,

căci eşti necreat
şi toate le-ai adus la existenţă numai prin porunca Ta.

Deci cum pot să Te cunoască cele pe care
le-ai adus astfel la existenţă,
cum ai născut pe Fiul Tău, cum eşti izvor neîncetat,
cum provine din Tine Duhul Tău dumnezeiesc
şi nu naşti vreodată, o dată ce L-ai născut pentru totdeauna,
nici n-ai suferit, izvorând pe altul, vreo golire sau micşorare.
Căci rămâi supraplin,
fără vreo lipsă, mai presus de tot ce este,
întreg în întreaga lume
văzută şi gândită şi în afară de ele,
neprimind vreun adaos şi neavând vreo lipsă.
Şi eşti întreg nemişcat, rămânând totdeauna astfel.
Dar în lucrări eşti pururea mişcător.

Lucrează şi Fiul Tău mântuirea tuturor
şi poartă de grijă şi desăvârşeşte şi susţine şi hrăneşte,
dă viaţă şi naşte în Duhul Sfânt.
Căci câte vede Fiul pe Tatăl lucrându-le,
le face şi El, precum a spus, asemenea (loan V, 19).
Astfel, fiind nemişcat şi într-un fel pururea în mişcare,
nici nu Te mişti, nici nu stai, nici nu Te aşezi iarăşi,
ci şezând pururea, stai întreg pururea,
iar stând, Tu te mişti întreg pururea,
nemutându-Te vreodată, căci spre ce Te-ai muta ?

Umplând, cum s-a spus, totul, şi fiind mai presus de totul,
spre ce alt loc sau spaţiu Te-ai putea mişca ?
Dar nici nu stai, căci eşti fără trup,
umplând toate cu simplitatea Ta, cu lipsa totală de formă.
Căci eşti nematerial, nemărginit, întreg, necuprins.
Şi cum am spune că şezi şi cum te ridici iarăşi ?
Cum vom spune că şezi şi pe ce tron,
Tu care ţii în mâna Ta cerul şi pământul
şi care stăpâneşti cu puterea Ta toate cele de sub pământ ?
Cine va înţelege ce tron Te-ar putea încăpea sau ce casă,
şi aceasta cum şi pe ce temelii ar fi aşezată ?
Vai de oamenii şi de orice fire creată

care ar îndrăzni să iscodească acestea despre Dumnezeu,
înainte de-a fi luminat, înainte de-a vedea cele dumnezeieşti
şi de-a deveni văzător al tainelor lui Hristos,
pe care Pavel văzându-le, n-a putut să le exprime (II Cor. XII, 2),
nici Ilie mai înainte (III Imp. XIX, 9), nici marele Moise (Ies. XIX,1)
ci s-a învrednicit numai să înveţe poruncile lui Dumnezeu
şi el şi să le spună şi altora.
dar nu s-a învrednicit să audă,
sau să afle sau să fie învăţat
nimic mai mult despre Dumnezeu însuşi,
decât că Dumnezeu este Cel ce este (Ieş. III, 14) şi Creatorul tuturor
Făcătorul şi Susţinătorul tuturor celor aduse de El la existenţă.

Iar noi, preanevrednicii, cei închişi în întuneric,
prin bucuria de plăceri,
care nu ştim de noi, unde şi cum suntem stăpâniţi, cei orbi şi morţi,
cercetând pe Cel ce este cu adevărat neînceput,
pe Dumnezeu necreat, singurul nemuritor, de toţi nevăzut,
vorbim despre Dumnezeu ca şi cum L-am cunoaşte exact,
noi cei ce suntem despărţiţi de Dumnezeu.
Aceia deşi erau uniţi cu El, văzând că toate ale Aceluia
sunt negrăite, necuprinse.
Dar nu numai ale Aceluia, ci şi ale operelor Aceluia
sunt cele mai multe tuturor necunoscute.

Căci cine ar putea explica, cum m-a plăsmuit la început,
cu ce mâini a făcut aceasta luând Cel cu totul netrupesc lut,
cum neavând gură ca noi, a suflat în mine
şi prin suflarea aceasta a făcut în mine suflet nemuritor ?
Şi spune-mi, cum din lut, se fac
oase, nervi, carne, vine,
piele, păr, ochi, urechi, buze,
limbă, organe grăitoare, tăria dinţilor,
cuvânt articulat în mod clar prin suflare ?
Cum din materie uscată şi umedă, caldă şi rece
m-a făcut o vieţuitoare, prin amestecul celor contrare ?
Cum e legată mintea cu carnea şi cum e amestecată carnea
cu mintea nematerială
în mod neamestecat, fără confundare ?

Şi cum aduc mintea şi sufletul în mod neconfundat cuvântul
- vorbesc de cuvântul lăuntric -
şi rămân totuşi indivizibile,
neschimbate, întru totul neconfundate ?

Ştiindu-le, fraţilor, acestea de neexplicat
şi toate ale noastre tuturor neînţelese,
cum nu ne înfricoşăm să cercetăm
pe Cel ce ne-a făcut pe noi cum suntem din cele ce nu sunt,
sau să explicăm şi să grăim
cele ce sunt mai presus de cuvânt,
mai presus de mintea noastră ?

Fiind deci creaturi, temeţi-vă de Creator
şi cercetaţi numai poruncile Lui
şi grăbiţi-vă să le păziţi pe acestea, cu toată puterea,
dacă voiţi să vă faceţi şi moştenitori ai vieţii.
Iar dacă veţi dispreţui poruncile Lui
şi veţi nesocoti voile Lui, precum a zis,
şi veţi călca fie măcar şi unul din cuvintele Lui (Matei V, 19),
nici slava, nici vreo dregătorie, nici bogăţia din lume,
ba nici cunoştinţa nebună a ştiinţelor din afară,
nici sintaxa, nici îmbinarea frumoasă a cuvintelor,
nici altceva din lucrurile sau avuţiile de pe pământ
nu vă vor fi de vreun folos
când va veni Dumnezeul meu să judece toate şi pe toţi.
Ci cuvântul Stăpânului, nesocotit de noi.
va sta atunci în faţa fiecăruia
şi va osândi pe tot cel ce nu l-a păzit.
Căci nu e cuvânt sterp, ci cuvântul viu al lui Dumnezeu celui viu,
care rămâne în vecii vecilor.

Deci judecata va fi aşa, precum am spus.
dar ei îi va veni, vai ! şi porunca în ajutor,
vădind pe necredincios şi pe cel ce e credincios,
pe cel ce a ascultat şi n-a ascultat cuvintele Stăpânului,
pe cel ce a fost cu luare aminte şi nepăsător.
Şi aşa vor fi despărţiţi cei nedrepţi de cei drepţi,
cei neascultători de cei ce au ascultat de Hristos,
pe cei ce iubesc acum lumea de iubitorii de Dumnezeu,

pe cei necompătimitori de cei compătimitori,
pe cei milostivi de cei nemilostivi.
Şi vor sta toţi goliţi şi de bogăţie,
şi de cinste şi de stăpânirea
de care s-au bucurat în lume
şi se vor osândi, vai, ei înşişi.
Osândiţi, astfel, de către ei înşişi prin faptele lor,
vor auzi: "Duceţi-vă, mici şi mari,
cei ce nu M-aţi ascultat pe Mine, Stăpânul iubitor de oameni".

***Fie, Stăpâne, să ne izbăvim de dreapta Ta osândă
şi să fim aşezaţi între oile Tale, Cuvinte,
din darul Tău, ca unii ce nu avem nădejdea
mântuirii prin fapte, noi ce osândiţi de ele
acum şi în veci. Amin.***

XXXII - Cei slăviţi pe pământ şi încrezători în bogăţia lor, rătăcesc în jurul umbrei celor văzute; iar cei ce au dispreţuit cele de acum, se fac părtaşi în chip neînşelător de Duhul dumnezeiesc

Priveşte la mine, Stăpâne, care sunt bârfit de credincioşi
că sunt un înşelător şi un înşelat
fiindcă spun că am primit Duhul
prin iubirea Ta de oameni şi prin rugăciunile părintelui meu.
Miluieşte-mă, dăruieşte-mi cuvânt, cunoştinţă, înţelepciune,
ca toţi vrăjmaşii mei să cunoască
că înăuntrul meu grăieşte Duhul dumnezeiesc.
Dă-mi să spun cum ai spus, dă-mi şi mie, cum ai făgăduit,
cuvinte cărora nimeni dintre ei
să nu le poată răspunde sau să li se împotrivească, Mântuitorule.
Căci Tu eşti Dătătorul tuturor bunătăţilor.
Iar eu, Hristoase, chiar dacă spun aceia că mă amăgesc, eu, robul Tău,
sunt şi în afara creaţiei, lipsiţi de simţire prin simţire.
niciodată nu voi crede aceasta,
văzându-Te. pe Tine, Dumnezeul meu,
şi privind faţa Ta neprihănită şi dumnezeiască
şi privind din ea iluminările Tale dumnezeieşti
şi având prin aceasta ochii minţii mele luminaţi în Duhul.

Dar să nu laşi, Dumnezeul meu, să fie stăpâniţi toţi
cei ce cred acum în Tine, de amăgirea pierzătoare,
de a nu crede că Tu îi luminezi şi acum pe toţi,
strălucind prin razele dumnezeirii Tale.
Căci Tu eşti bogat în îndurări, iar noi în păcate.
Tu locuieşti, în lumina neapropiată (I Tim. VI, 16),
iar noi toţi în întuneric ;
Tu eşti în afara creaţiei, iar noi în creaţie.
Dar cei mai mulţi dintre noi
Căci fiind contrar firii, suntem în afara tuturor.
Astfel, cei ce văd, nu văd, cei ce privesc, nu privesc (Matei XIII,13),
nici nu pot sesiza minunile lui Dumnezeu prin simţire,
ci sunt în afara lumii,
mai bine zis sunt în lume ca morţi înainte de moarte
şi închişi în iadul cel mai de jos înainte de plecarea de aici.
Aceştia sunt cu adevărat cei de care vorbeşte Scriptura,

cei slăviţi, cei bogaţi, cei îngâmfaţi faţă de toţi,
care socotesc că sunt mare lucru,
neputând cunoaşte ruşinea lor.
Căci chiar dacă au în lume înţelepciunea lumii
şi şi-au ţesut slava ca o haină
şi părerea deşartă despre ei ca pe un cort,
printr-o minte amăgită,
ei au coborât în iadul cel mai de jos, ca într-o groapă,
căci nu cunosc pe Dumnezeu, nu cunosc lumea
şi toate cele din lume ca făpturi ale Ziditorului.

Căci cine va cunoaşte pe Ziditorul, înainte de-a cunoaşte lumea
prin raţiune ca raţional, prin minte în chip înţelegător,
contemplând-o înţelegător prin simţirea minţii
Şi cine este acesta ? Cel ce priveşte duhovniceşte
prin Duhul dumnezeiesc.
Luminat tainic şi totodată condus de El.
Nu urcă el astfel în chip negrăit la cunoştinţa lui Dumnezeu ?
Căci curăţit astfel, el se va învrednici
să primească cunoştinţă mai clară, cum zice toată Scriptura.

Dar cei împătimiţi, cum am spus, purtând deşertăciunea ca pe o haină,
în închipuirea de sine ca într-o slavă
şi râd de ceilalţi şi se joacă în umbrele lor ca nişte mici căţei.
se mişcă îmbrăcaţi şi se joacă în umbrele lor ca nişte mici căţei.
De le arunci o nucă şi ea face zgomot rostogolindu-se,
se reped, o apucă, se bucură de ea
şi se tăvălesc şi sar împreună cu ea.
Şi dacă cineva le aruncă o sfoară înaintea picioarelor,
aleargă după ea şi cad şi întind picioarele
şi stârnesc râsul tuturor oamenilor prin căderea lor
Aşa desfată şi aceştia prin nesimţire pe draci
cu faptele şi cu obiceiurile lor.
Unii ca aceştia, te întreb, spune-mi,
cum ar putea povesti tainele lui Dumnezeu altora ?
Şi cum ar putea fi luminaţi, cât de puţin, de lumina cunoştinţei
ca s-o comunice altora sau să rostească o judecată dreaptă
într-o discuţie adevărată,
o dată ce fiind îmbrăcaţi în întuneric ca într-o haină,
sunt nesimţitori în simţire, morţi în mijlocul vieţii ?

Dar voi, cei de Dumnezeu iubitori, ascultaţi;
cuvintele adevărate şi minunate;
pe care le-a grăit mai înainte gura Domnului
şi le grăieşte şi acum tuturor.
De nu veţi respinge slava; de nu veţi arunca bogăţia,
de nu vă veţi dezbrăca cu totul de închipuirea deşartă,
de nu veţi deveni ultimii dintre toţi în lucrurile voastre
şi nu veţi socoţi că sunteţi cei din urmă în gânduri,
de nu veţi dobândi râuri de lacrimi şi curăţenia trupului,
de nu veţi vedea cum se produc acestea,
plângeţi-vă pe voi, pocăiţi-vă,
vărsaţi lacrimi în fiecare zi,
ca să spălaţi ochii spirituali ai inimii,
spre a vedea strălucind în lume lumina,
care luminând declară şi strigă :
"Eu am fost, sunt şi voi fi lumina lumii" (Ioan VIII, 12)
şi voiesc să fiu văzut.
Căci, pentru aceasta am venit trupeşte în lume ;
făcându-Mă Eu cel Unul îndoit şi rămânând la fel Unul,
ca cei ce Mi se închină cu credinţă Mie ca lui Dumnezeu văzut
şi păzesc în chip nevăzut poruncile Mele,
să se lumineze şi să primească descoperirea spirituală
să Mă cânte, fără şovăire, ca pe Dumnezeu cel Unul.
a slavei dumnezeirii Mele înfricoşătoare şi a trupului asumat;
şi văzând în chip tainic doimea firilor Mele,
Căci, altfel, nu e cu putinţă să cunoască cineva bine
iconomia Mea şi pogorârea Mea şi să se cutremure de ea
şi să se închine Mie ca lui Dumnezeu făcut în chip de om
şi rămas, om în mod negrăit.

Sunt Unul făcut doi, neîmpărţit în ipostas dar nu şi în fire,
deci sunt Dumnezeu şi om deplin,
întreg, desăvârşit, trup, suflet, minte şi raţiune,
om întreg şi Dumnezeu în două fiinţe
şi la fel în două firi, în două lucrări,
în două voinţe într-un ipostas,
Dumnezeu şi om. Unul din Treime.
Cei ce au crezut şi au cunoscut că sunt aşa,
curăţindu-se prin străduinţă şi pocăinţă,
şi au putut să vadă cu inima curată

şi să cunoască spiritual taina iconomiei Mele.
Mă vor iubi din toată inima
şi vor păzi poruncile Mele,
copleşiţi de mila Mea nesfârşită.
Şi vor fi împreună cu Mine
şi vor fi părtaşi la slava Tatălui în vecii vecilor. Amin.

XXXIII - Despre Teologie (învăţătura despre Dumnezeu); şi că cei ce au păzit chipul lui Dumnezeu vor călca în picioare puterile viclene ale stăpânitorului întunericului, iar ceilalţi, trăind o viaţă pătimaşă, sunt stăpâniţi de el şi se află sub împărăţia lui

Lumină e Tatăl, lumină e Fiul, lumină Duhul Sfânt.
Ia seama ce spui, frate, ia seama să nu greşeşti!
Căci cele trei sunt una, una nedespărţită,
dar uniţi în trei Persoane, în chip neconfundat.
Căci e Dumnezeu cu totul neîmpărţit prin fire
şi prin fiinţă cu adevărat mai presus de orice fiinţă.
Nu se taie în putere, nici în formă, nici în slavă,
nici prin înfăţişare, căci se vede întreg o lumină simplă.

Persoanele sunt una în acestea, cele trei ipostasuri una.
Căci cele trei sunt în una, mai bine zis cele trei sunt una.
Cele trei sunt o putere, cele trei sunt o slavă,
cele trei sunt o singură fire, fiinţă şi dumnezeire.
Ele sunt şi lumina cea una care luminează lumea,
nu lumea aceasta văzută, departe de aşa ceva.
Căci lumea văzută nu L-a cunoscut pe Dumnezeu,
nici nu poate să-L cunoască.
Nici prietenii lumii văzute.
Căci cel ce iubeşte pătimaş lumea aceasta, e duşmanul lui Dumnezeu,
Ci noi numim lumea omul pe care l-a făcut Dumnezeu
după chipul şi asemănarea Sa.
Căci el e împodobit cu virtuţi, stăpâneşte peste cele pământeşti,
precum Acela are stăpânirea peste toate ;
şi împărăţeşte peste patimi.

Acest chip supune şi demonii creatori ai răului
şi calcă peste balaurul cel vechi, cel mare, ca peste o simplă
păsărică.
Balaurul acesta care a căzut prin lipsirea lui de lumină,
a ajuns îndată în întuneric
şi este împreună cu toţi cei care au căzut
împreună cu el, în întuneric.
Şi el împărăţeşte în el, zic, desigur, în întuneric,
peste dracii şi oamenii ţinuţi în el.

Şi tot sufletul care nu vede lumina vieţii
luminând ziua şi noaptea,
e pedepsit, rănit, stăpânit, condus şi legat de el
şi e înţepenit zilnic de săgeţile plăcerilor.
Chiar dacă i se pare că i se împotriveşte,
chiar dacă i se pare că nu cade,
o face aceasta cu multă sudoare, osteneală, strădanie şi durere,
căci e supus unui război neîmpăcat din partea aceluia.

Dar tot sufletul care vede lumina dumnezeiască,
din care a căzut acela, îl dispreţuieşte pe acela
şi e luminat de însăşi lumina neapropiată ;
el calcă peste stăpânitorul întunericului ca peste nişte frunze
ce cad pe pământ din vârful copacului.
Căci puterea şi stăpânirea o are acela în întuneric,
iar în lumină nu mai e decât căzătură cu totul moartă.

Iar auzind de lumină, ia seamă de ce lumină îţi vorbesc.
Nu cugeta că-ţi vorbesc de lumina soarelui.
Căci vezi în lumina aceasta mulţi păcătuind ca mine
şi aspru biciuiţi şi rănind şi tulburându-se în plină zi
şi pătimind în chip nevăzut de la duhurile viclene.
Cu toate că soare luminează, din aceasta nu le vine
nici un folos celor ce s-au predat demonilor.
Deci nu-ţi vorbesc de lumina soarelui simţit,
nici de a zilei, departe de aşa ceva, nici de cea a sfeşnicului,
nici de a stelelor celor multe, nici de lumina lunii,
nici de strălucirea vreunei alte lumini văzute.
Nici una din acestea nu are vreo astfel de lucrare.
Luminile sensibile nu luminează
şi nu strălucesc decât ochilor sensibili
şi nu-i fac să vadă decât cele sensibile, nu şi cele spirituale.
Deci toţi câţi văd numai cele sensibile
sunt orbi cu ochii inimii.

Ochii spirituali ai inimii spirituale
au nevoie să fie luminaţi de lumina spirituală.
Căci dacă cel ce are pupilele trupului stinse
e cu totul întunecat, neştiind unde este,
cu cât mai mult cel ce are ochiul sufletului orb

nu va fi întunecat şi aproape mort cu trupul şi cu faptele
şi cu duhul ?

înţelege deci despre ce lumină îţi vorbesc !
Nu-ţi vorbesc despre credinţă, nu-ţi vorbesc despre
împlinirea unor lucruri,
nici despre pocăinţă, nici despre post,
nicidecum despre sărăcie, nu despre înţelepciune,
nu despre cunoştinţă,
dar nici despre învăţarea altora. Căci nu e nimic din acestea.
Nici una din aceste virtuţi,
nu e lucirea luminii despre care îţi vorbesc ;
Nici evlavia din afară, nici o înfăţişare smerită şi modestă.
Căci toate acestea sunt fapte şi împlinire a poruncilor.
Nu sunt acestea chiar de se săvârşesc şi se împlinesc bine,
cum porunceşte însuşi Ziditorul,
Lacrimile se varsă şi ele în multe feluri,
unele sunt folositoare, altele păgubitoare.
Dar în ele înseşi sunt fără valoare.
Iar privegherea nu e proprie numai monahilor,
ci şi credinciosului de rând ocupat cu diferite lucruri ;
priveghează mult şi femeile ce ţes
şi aurarii şi lucrătorii aramei mai mult decât monahii.
De aceea, zicem că nici una
din toate aceste fapte virtuoase nu se numeşte lumină.
Chiar adunate într-una toate aceste fapte
şi virtuţi nu se numesc lumina dumnezeiască fără lipsă.
Căci toate faptele oamenilor sunt deosebite de ea.
Chiar dacă faptele acestea împlinite de noi
pentru cei ce vieţuiesc în răutate
se numesc lumină, conducându-i pe aceia spre cele bune.

Chiar ceea ce este în mine întuneric şi mă orbeşte
şi face lumina aproapelui şi străluceşte celor ce-o văd.
Şi ca să nu fiu bănuit că-ţi spun lucruri ce se contrazic,
ascultă şi-ţi voi arăta dezlegarea enigmei.
Când postesc pentru tine, ca să-ţi apar că postesc,
aceasta este în ochii mei un pai
care se face în ochii lor o bârnă (Matei VII, 3).
Dar tu te luminezi văzându-mă, dacă nu mă osândeşti,

ci, dacă mustrându-te pe tine ca stăpânit de lăcomia pântecului,
eşti călăuzit prin aceasta spre înfrânare
şi înveţi în chip vădit să-ţi biruieşti lăcomia.
Sau iarăşi când îmbrăcându-mă modest şi cârpit
şi umblând într-o singură haină
urmăresc să vânez slavă şi laudă de la cei ce mă văd
şi să mă arăt lor ca un alt nou apostol,
aceasta mi se face pricină a toată vătămarea
şi întuneric şi nor gros în suflet,
dar pe cei ce mă văd îi luminează şi-i învaţă
să dispreţuiască luxul şi bogăţia
şi să ţină la un veşmânt modest şi aspru,
care e cu adevărat o haină de apostol.

Aşa şi toate celelalte fapte ale virtuţilor,
sunt fapte în afara luminii, fapte lipsite de rază.
Căci dacă sunt adunate împreună, precum am spus,
şi faptele virtuoase se fac una,
ceea ce este un lucru cu putinţă în om,
se aseamănă cu un sfeşnic, lipsit de lumină.
Căci, precum nu se pot numi cărbunii singuri foc,
ba nici jar; şi nici lemnele flacără,
aşa nici toată credinţa, nici lucrurile, nici faptele,
nici împlinirea poruncilor, nu sunt vrednice
să se numească foc, flacără sau lumină dumnezeiască.
Fiindcă nu sunt acestea cu adevărat.
Dar pot primi focul, se pot apropia de lumină
şi se pot aprinde printr-o unire negrăită cu focul.
Aceasta este lauda şi slava virtuţilor.

De aceea se împlineşte de către noi toată nevoinţa
şi se pot aprinde printr-o unire negrăită cu focul.
şi se săvârşesc toate faptele,
ca să ne împărtăşim de lumina dumnezeiască
ca printr-un sfeşnic (ca printr-o lumânare).
Căci sufletul întinde toate virtuţile ca pe o ceară luminii
neapropiate.
Mai bine zis cum se afundă o hârtie într-o ceară,
aşa îngrăşându-se sufletul de virtuţi,
se aprinde întreg de lumină, în măsura în care va putea vedea,

în măsura în care o va putea introduce în casa lui.
Şi atunci virtuţile luminate ca unele
ce se vor împărtăşi de lumina dumnezeiască,
se vor numi şi ele lumină,
mai bine zis vor fi şi ele lumină, amestecate cu lumina;
şi vor învălui în lumină sufletul însuşi şi trupul
şi vor lumina întâi pe cel ce le are cu adevărat,
apoi pe ceilalţi, aflaţi în întunericul vieţii.
Pe aceştia luminează-i în Duhul cel Prea Sfânt, Hristoase,
şi fă-i moştenitori ai Împărăţiei Cerurilor
împreună cu toţi sfinţii Tăi, acum şi în toţi vecii. Amin.

XXXIV - Prea Sfântul Duh se uneşte cu sufletele curăţite într-o simţire clară sau conştientă şi face sufletele cu care se uneşte, luminoase, asemenea lui şi pe ele înseşi lumină

Cel nevăzut e cu totul deosebit de cele văzute
şi Cel ce le-a creat, de făpturile Lui
şi Cel nestricăcios, de cele stricăcioase
şi întunericul, de lumină.

Dar când s-a pogorât Dumnezeu,
s-a făcut îmbinarea acestora.
Cele despărţite le-a unit atunci Mântuitorul meu.

Dar orbii n-au văzut unirea
şi morţii spun că nu au deloc simţirea ei
şi socotesc totuşi că trăiesc şi văd,
o, nebunia cea mai de pe urmă.

Şi necrezând spun: "Nimeni n-a cunoscut sau trăit aceasta
prin cercare, nimeni n-a văzut-o întru simţire,
ci se spune doar prin cuvinte ce se aud şi se învaţă".

Dar, o, Hristoase al meu, învaţă-mă să răspund la aceasta
şi să scap pe aceştia de multa neştiinţă şi necredinţă
şi să le dau putinţa să Te vadă pe Tine, lumina lumii.

Ascultaţi şi înţelegeţi, părinţi, cuvintele dumnezeieşti
şi veţi cunoaşte unirea înfăptuită întru conştiinţă
şi întru toată simţirea şi cercarea şi vederea.
Dumnezeu este nevăzut, iar noi suntem cu totul văzuţi.
Dacă deci El se uneşte prin voinţă cu cei văzuţi,
se face o unire a ambilor întru conştiinţă.

Iar dacă ai spune că aceasta se face în chip neştiut şi nesimţit,
unirea ar fi a morţilor şi nu a Vieţii cu cei vii.
Dumnezeu e Creatorul făpturilor, iar noi suntem creaţi.

Dacă deci Dumnezeu, care a creat-o, coboară la creatură
şi se uneşte cu ea şi creatura se face ca şi Creatorul,
ea primeşte simţirea vederii (contemplării) adevărate a faptului,

că ea ca făptură s-a unit în chip negrăit cu Creatorul.
iar dacă nu admitem aceasta, s-a pierdut credinţa
şi a dispărut cu totul nădejdea celor viitoare.
în acest caz nu va fi înviere, nici judecată de obşte.

Dacă noi creaturile, cum spui, ne unim în chip nesimţit
cu Făcătorul, neştiind despre aceasta nimic,
căci şi prin aceasta se primejduieşte, după tine,
Dumnezeu însuşi, ca Unul ce nu este,
atunci nici nu ne dăruieşte viaţă unindu-se cu noi.

Pe de altă parte, Creatorul este nestricăcios,
iar făpturile stricăcioase,
căci cei ce păcătuiesc şi-au dus nu numai trupul
ci şi sufletul însuşi la stricăciune.
Şi în sensul acesta suntem stricăcioşi şi cu trupul şi cu sufletul,
fiind stăpâniţi toţi de stricăciunea morţii spirituale şi a păcatului.

Dacă deci Cel nestricat (necorupt) se uneşte cu mine, stricatul,
se va întâmpla una din acestea de care îţi voi spune:
sau mă va preface şi mă va face nestricat,
sau se va preface nestricatul în stricăciune.
în cazul din urmă eu nu-L voi cunoaşte pe Acela
o dată ce-a fost prefăcut şi făcut ca mine.

Dar dacă mă fac eu întreg nestricat din stricat,
prin alipirea de Cel nestricat,
cum nu voi simţi aceasta,
cum nu mă voi vedea şi nu voi cunoaşte,
prin experienţa (cercarea) însăşi, devenit ceea ce nu eram ?

Căci a spune că Dumnezeu unit cu oamenii
nu le comunică lor nestricăciunea dumnezeiască,
ci e mai degrabă El în stricăciunea lor,
înseamnă a dogmatiza distrugerea Celui ce nu poate fi distrus
şi aceasta e o blasfemie şi o cădere totală din viaţă.

Iar dacă aceasta este cu neputinţă, primeşte mai degrabă contrariul
şi sileşte-te să te împărtăşeşti de nestricăciune înainte de moarte
Dumnezeu este lumină, iar noi suntem în întuneric,

sau vorbind mai adevărat, noi înşine suntem întunericul,
Dar Dumnezeu nu va străluci altundeva, nu vă înşelaţi,
decât în sufletele cu care se uneşte înainte de moartea lor.
Celorlalte, chiar dacă le-ar străluci de la vestitori, cum am spus,
li se va arăta ca un foc cu totul neapropiat,
cercând lucrul fiecăruia cum este
şi iarăşi se va despărţi de ei ca nevrednici,
şi ei vor lua pedeapsa meritată.

Precum aici, aşa şi acolo numai El este lumină,
iar noi suntem întuneric, având sufletele neluminate.
Deci dacă lumina unor suflete se va uni cu sufletul meu,
sau se va stinge şi ea şi va deveni întuneric,
sau sufletul meu se va face luminat ca lumina.

Când se aprinde lumina, întunericul fuge îndată,
chiar când acesta este rezultatul luminii sensibile.
Iar dacă lumina creată are un astfel de efect
şi luminează ochii tăi şi bucură sufletul
şi-ţi dăruieşte să vezi ceea ce nu vedeai înainte,
ce nu va face în suflet luminând în el Creatorul ei.

Care a zis : ***"Să fie lumină şi îndată s-a făcut"*** (Gen. I, 3) ?
Şi ce ţi se pare că va putea face în sufletul luminat
de va străluci spiritual în inimă
sau în minte ca un fulger sau ca soarele cel mare ?
Nu-l va lumina pe acesta, nu-i va dărui
să-L cunoască printr-o cunoştinţă exactă pe El, cine este ?

Da, cu adevărat aceasta se întâmplă, aceasta se săvârşeşte,
aşa se descoperă harul Duhului;
şi în El şi prin El Fiul împreună cu Tatăl.

Şi pe Aceştia îi vede, pe cât e cu putinţă să fie văzuţi.
Şi aşa e învăţat în mod negrăit cele despre Ei.
Iar el le spune şi le scrie şi tuturor celorlalţi.

Şi aşa le expune dogmele vrednice de Dumnezeu
cum le-au învăţat toţi sfinţii părinţi de mai înainte.
Căci aşa au dogmatizat şi Simbolul dumnezeiesc.

Pentru că s-au făcut şi aceia astfel cum au spus,
cum au grăit şi au spus cu Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu.

Căci cine a teologhisit despre unitatea treimică,
sau cine a respins erezia fără să devină astfel,
sau *cine a fost numit sfânt fără să se împărtăşească de Sfântul Duh ?*

La fel lumina spirituală obişnuieşte să vină prin simţire
În cei ce vor fi lumină.
Iar cei ce spun că se împărtăşesc de ea în mod nesimţit,
se numesc pe ei înşişi cu adevărat nesimţitori,
dar noi îi numim morţi lipsiţi de viaţă,
deşi se socotesc că trăiesc încă, o, amăgire, o, nebunie !

Dar, o, lumină, străluceşte-le lor, luminează-le,
ca văzându-Te, să se convingă că eşti de fapt lumina adevărată
şi pe cei cu care te uneşti ca lumină, îi faci asemenea Ţie,

- "O, copile, strălucesc ca totdeauna în faţa orbilor.
Dar ei nu vor să vadă,
ci mai degrabă îşi închid ochii
şi nu vor să privească spre Mine.
Ba îşi întorc privirile în altă parte.

Dar eu mă întorc împreună cu ei şi stau iarăşi înaintea lor.
însă ei iarăşi îşi îndreaptă ochiul în altă parte
şi nu văd lumina feţei Mele.

Unii din aceştia îşi acoperă ochii lor cu un văl,
alţii fug departe, urându-Mă în tot felul.

Ce voi face cu ei ? Nu ştiu deloc.
Să-i mântuiesc oare fără voia lor cu sila ?
Dar li s-ar părea că-i necăjesc vrând
să-i mântuiesc fără voie pe toţi.
Căci numai binele primit cu voia e bine adevărat,
iar binele făcut fără voie, nu va fi bine.
De aceea, pe cei ce voiesc îi văd şi ei mă văd
şi-i fac împreună moştenitori ai împărăţiei,
iar pe cei ce nu voiesc, îi las în lume

şi se fac ei înşişi judecători ai lor înaintea judecăţii;
fiindcă luminându-le eu, lumina neapropiată,
ei şi-au pricinuit singuri loru-şi întunericul,
nevrând să vadă lumina, ci rămânând în întuneric.”

XXXV - Toţi sfinţii luminaţi se umplu de strălucire şi văd slava lui Dumnezeu pe cât e cu putinţă firii omeneşti să-o vadă

Priveşte de sus, Dumnezeul meu, şi binevoieşte a Te arăta
şi a Te întreţine cu mine, sărmanul.
Descoperă-mi lumina Ta,
deschide-mi cerurile,
sau mai bine zis deschide-mi mintea
şi intră şi acum înăuntrul meu.
Răspunde, ca odinioară,
prin gura mea murdară
celor ce spun unii :
că nu e nimeni
care a văzut în mod conştient pe Dumnezeu,
nici nu L-a văzut cineva
înainte, afară de apostoli.

Ba nici aceia, spun ei,
nu L-au văzut limpede pe Dumnezeu şi Tatăl (Ioan XIV, 9).
Ei dogmatizează că este tuturor
necunoscut şi nevăzut,
folosindu-se de cuvântul
ucenicului prea iubit Ioan
care spune : "Pe Dumnezeu nu L-a văzut
nimeni dintre oameni" (loan I, 18).
Da, Hristoase al meu, răspunde-mi repede,
ca să nu par celor fără de minte că aiurez.

- Scrie, a zis, cele ce-ţi spun,
scrie şi nu zăbovi !
Eu eram Dumnezeu dinainte de toate
zilele, orele şi timpurile,
ba şi de toate veacurile
şi de toate făpturile
văzute şi cugetate.
Eram mai presus de minte şi raţiune,
mai presus de toată cugetarea
unic cu unicul, unic.
Şi nimic din cele văzute,
dar nici din cele nevăzute

nu era înainte de-a fi făcute.
Eu sunt singurul necreat
împreună cu Tatăl şi cu Duhul Meu;
singur fără de început,
din Tatăl Meu fără de început.
Nici unul dintre îngeri,
nici dintre arhangheli
şi nici din alte cete (îngereşti)
n-a văzut vreodată firea Mea,
nici pe Mine însumi, Creatorul, întreg,
aşa cum sunt.

Ei nu văd decât o rază a slavei
şi un fir al luminii Mele
şi totuşi se îndumnezeiesc.
Căci toţi primesc razele dumnezeirii
ca o oglindă, care primeşte razele soarelui
sau ca o piatră de cristal
luminată la amiază.
Dar nimeni nu s-a învrednicit
să Mă vadă întreg,
nici dintre îngeri, nici dintre oameni,
nici dintre Sfintele Puteri.

Căci sunt în afara tuturor
şi tuturor nevăzut
fără îndoială, nu pizma faţă de ei
Mă face să nu fiu văzut (întreg) şi prin ei înşişi.
Nici lipsa de frumuseţe
mă face să Mă ascund şi să nu Mă arăt.
Ci fiindcă nu s-a aflat nimeni vrednic
de dumnezeirea Mea,
nici nu s-a făcut creatura
egală în putere cu Creatorul.
Dar nici nu îi este aceasta cuiva de folos.
Însă văzând o rază mică,
aflǎ tainic că Eu exist cu adevărat
şi Mă cunosc că sunt Dumnezeu
care i-am adus la existenţă.
Şi, ca urmare, plini de uimire şi de frică

îmi liturghisesc, cântându-Mi.
Căci nu e cu putinţă ca Dumnezeu
să aducă la existenţă un alt Dumnezeu,
egal în putere cu Creatorul
şi de o fiinţă cu Acela ;
nici nu e cu putinţă
să devină creatul
de o fiinţă cu Creatorul.

Căci cum s-ar putea face egal
creatul cu Necreatul ?
Cele create sunt mai mici
decât Cel ce e pururea la fel
şi fără de început şi necreat.
Prin aceasta vei mărturisi că Acela există.
dar că e atât de deosebit,
pe cât o căruţă sau un ferăstrău,
de Cel ce le-a alcătuit.

Deci cum va cunoaşte căruţa
pe cel ce-a alcătuit-o ?
Sau spune-mi cum va cunoaşte
ferăstrăul (Isaia X, 15) pe cel ce-l mişcă ?
Cum ÎI vor cunoaşte de nu le va da lor
cunoştinţa despre Sine,
de nu va pune în ele vederea
Cele ce le-a alcătuit,
fapt cu neputinţă pentru toate cele create.

Deci nimeni dintre oameni
şi nimeni dintre îngeri
n-a primit puterea
de-a da altora duhul,
sau de-a le procura viaţa.
Dar Domnul tuturor
având singur puterea,
având singur stăpânirea
şi fiind izvorul vieţii,
aduce la existenţă vieţuitoarele însufleţite
şi dăruieşte fiecăreia prin voinţă,

ca un Meşter, ca un Stăpân
câte gândeşte şi voieşte.
Lui fie slava şi puterea
acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

XXXVI - Mulţumirile pentru exil şi pentru necazurile îndurate în prigonirea ce-a suportat-o

Îţi mulţumesc, Doamne, îţi mulţumesc Ţie, singur,
Cunoscătorule al inimii, împărate drepte, Prea Milostive.
îţi mulţumesc, Cuvinte fără de început, Atotputernice,
Dumnezeul meu, Cel ce Te-ai pogorât pe pământ şi Te-ai întrupat
şi Te-ai făcut ceea ce nu erai, om asemenea mie,
fără schimbare şi micşorare şi fără nici un păcat,
ca pătimind pe nedrept, Tu Cel nepărtinitor, de la cei nedrepţi,
să-mi dăruieşti nepătimirea mie, celui osândit,
prin imitarea patimilor Tale, Hristoase al meu !

Deci dreaptă e judecata Ta şi porunca Ta;
pe care ne-ai dat-o ca s-o păzim, Prea îndurate !
Iar aceasta este să imităm smerenia Ta,
ca precum ai pătimit însuţi fiind fără de păcat,
aşa să răbdăm şi noi care am păcătuit în toate,
ispite, prigoniri, lovituri şi necazuri
şi la urmă moartea de la cei fără de lege.

Căci ai auzit că eşti demonizat
şi ai fost socotit amăgitor (Ioan X, 20)
de cei fără Dumnezeu şi potrivnici lui Dumnezeu şi călcătorii ai legii.
Ai fost prins ca un făcător de rele şi ai fost dus legat singur,
părăsit de toţi ucenicii şi prietenii.
Ai fost dus, Cuvinte, în faţa judecătorului, ca un osândit
şi ai primit judecata rostită împotriva Ta.
Iar vorbind, ai fost pălmuit ca un sclav
şi tăcând ai fost osândit îndată la moarte.

Cuvintele Tale au fost sabie pentru cei fărădelege,
tăcerea Ta, împărate, pricină de osândă.
Căci nesuportând să Te vadă pe Tine Cel singur drept,
cei nedrepţi Te-au predat morţii celei mai ruşinoase.
Te-au bătut peste cap şi ai fost încununat cu spini,
Te-au îmbrăcat în tunică roşie,
ai fost scuipat, vai, în obraz, şi şi-au bătut joc de Tine,
ai auzit spunându-Ţi-se: ,,Bucură-Te", în bătaie de joc,

o, împărate, de către evrei.

Ai purtat crucea, Mântuitorule, pe umerii Tăi
şi ai fost înălţat şi fixat pe ea, Dumnezeul meu.
Ai fost pironit prin mâini şi picioare şi ai fost adăpat cu oţet,
ai fost străpuns în coastă cu suliţa. Prea îndurate
Acestea nesuportându-le pământul s-a clătinat de frică
şi a dat din el afară în grabă pe morţi.
Soarele s-a prefăcut în sânge, văzându-Te pe Tine astfel
şi luna s-a îmbrăcat în întuneric.
Catapeteasma templului s-a rupt în două,
crăpându-se în două de sus şi până jos.

Dar cei fărădelege n-au înţeles nimic din acestea,
ci şi când zăceai în mormânt au rânduit paznici
şi au pecetluit piatra, socotind să Te ţină în el.
Dar Tu ai înviat, Stăpâne, prin puterea Ta
şi ai lăsat nelegiuiţilor peceţile neatinse.
Iar venirea îngerilor a răsturnat piatra
şi pe paznicii de acolo i-a înspăimântat de frică.
Dar aceia n-au voit să înţeleagă nimic,
ci au rămas orbi cu mintea
şi cu inima împietrită până la sfârşit.

Dar ce lucru mare se întâmplă şi cu mine, dacă pătimesc şi eu
cele ce le-ai pătimit Tu, Stăpâne, fiind fără de păcat,
pentru lume, ca să mântuieşti lumea,
dacă pătimesc şi eu care am păcătuit păcate nenumărate din
vârsta tinereţii
şi Te-am mâniat pe Tine, Hristoase în fapte şi cuvinte ?

E un lucru mare cu adevărat, mai bine zis mai presus de toată slava,
că mă face părtaş de slava Ta negrăită,
părtăşia cu Tine în pătimiri, imitarea faptelor Tale,
smerenia Ta le aduce îndumnezeirea
celor ce o caută întru cunoştinţă.
De aceea, îţi mulţumesc, Stăpâne, Ţie,
mai ales pentru că pătimesc pe nedrept
Iar de pătimesc cu dreptate,
să-mi fie aceasta spre ispăşirea greşelilor mele,

spre curăţirea de păcatele mele nemăsurate.

Dar să nu mă laşi, Stăpâne, să suport vreodată
dureri, ispite sau necazuri peste puterea mea,
ci dăruieşte-mi totdeauna, Dumnezeul meu, scăparea de ele
şi tăria de-a putea să rabd supărările.
Căci Tu eşti Cel ce dăruieşti de la început
celor ce cred din suflet înaintea Stăpânirii Tale,
toate cele bune, credinţa, faptele, nădejdile cele bune,
procurându-le toate harurile şi darurile
Duhului dumnezeiesc, prea închinat şi îndurător,
acum şi pururea şi totdeauna şi în vecii vecilor. Amin.

XXXVII - Cerere şi rugăciune a aceluiaşi către Dumnezeu pentru ajutorul lui

Stăpâne Hristoase, Stăpâne Mântuitorule al sufletelor,
Stăpâne, Dumnezeul tuturor celor văzute şi al puterilor nevăzute,
ca Cel ce eşti Creatorul tuturor celor din cer,-
al celor mai presus de cer şi al tuturor cerurilor
şi al celor de sub pământ şi la fel al celor de pe pământ.
Tu eşti Domnul acestora, Dumnezeu şi Stăpân,
Tu ţii în mâna Ta zidirea,
pentru că în ea cuprinzi toate.

Mâna Ta, Stăpâne, această mare putere,
care împlineşte voia Tatălui Tău
şi formează, lucrează, creează
şi conduce în chip negrăit toate ale noastre,
m-a adus şi pe mine la fiinţă
şi m-a făcut şi pe mine să fiu din ceea ce nu este.

Iar chiar eu adus în această lume,
nu Te cunoşteam deloc pe Tine, Stăpânul cel bun,
pe Ziditorul meu, pe Tine, Făcătorul meu,
ci eram în lume ca un orb
şi ca un lipsit de Dumnezeu, neştiind pe Dumnezeul meu.
De aceea, Tu însuţi m-ai miluit şi m-ai cercetat
făcând să-mi strălucească lumina în întunericul meu
şi m-ai atras spre Tine, o, Creatorule,
scoţându-mă din groapa cea mai de jos,
din întunericul patimilor, din negura cea mai adâncă
a poftelor şi plăcerilor vieţii.

Astfel, mi-ai arătat calea,
mi-ai dat un povăţuitor care să mă călăuzească spre poruncile Tale.
Urmând acestuia am fost fără grijă
şi m-am bucurat cu o bucurie negrăită, Cuvinte,
văzându-l urmând paşii Tăi
şi vorbind de multe ori cu Tine.

Dar şi când Te vedeam pe Tine, Bunule Stăpân,
aflându-Te împreună cu povăţuitorul şi părintele meu,
simţeam o negrăită iubire şi dorinţă

şi eram mai presus de credinţă şi nădejde
şi ziceam : "Iată, văd cele viitoare
şi e de faţă Împărăţia Cerurilor
pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit (l Cor. II, 9);
şi avându-le pe acestea, ce să nădăjduiesc mai mult
sau în ce alte voi arăta că mai cred ?
Aflându-mă în acestea şi desfătându-mă cu acelea,
ai luat pe povăţuitorul meu din ochii mei,
iubitorule de oameni, şi m-ai lăsat singur,
cu totul orfan, cu totul singuratic,
lipsit cu totul de orice ajutor
şi m-ai aşezat, prin judecata Ta, pe care o ştiai,
conducător şi păstor al turmei,
pe mine un străin, lipsit cu adevărat de povăţuitor.

De aceea Te rog acum,
îţi cer acum, Te implor căzându-Ţi la picioare,
să nu Te întorci de la mine, să nu mă părăseşti,
nici să mă laşi singur, o, Stăpânul meu.
Cunoşti greutatea înaintării pe cale,
cunoşti furia tâlharilor împotriva noastră,
cunoşti mulţimea fiarelor sălbatice,
cunoşti slăbiciunea mea, Hristoase al meu,
şi neştiinţa ce-o am ca om.

Pe lângă aceea, nu socotesc că sunt nici om în întregime,
ci rămas mult în urma oamenilor.
Căci sunt în toate ultimul dintre toţi
şi sunt cu adevărat cel din urmă dintre toţi oamenii.
Te rog, revarsă peste mine, împăratul şi Dumnezeul meu,
mila Ta cea mare,
ca să împlineşti golurile mele
şi lipsurile mele, Mântuitorule,
şi să mă faci întreg un om mântuit,
nelipsit de nimic din cele de trebuinţă.
Şi aşa să mă aşezi înaintea Ta, Cuvinte,
neosândit, nepătat pe mine, robul Tău,
ca să-Ţi cânt şi să Te laud în vecii vecilor. Amin.

XXXVIII - Despre Teologie şi că mintea curăţită de patimi vede în chip nematerial pe cel nematerial şi nevăzut

Pe ce cale voi merge, de la ce cărare mă voi abate ?
Pe ce scară voi urca, prin ce poartă voi intra,
sau cum voi deschide uşa şi de a cărei camere ?
înăuntrul cărei şi a ce fel de casă voi afla
pe Cel ce ţine toate în mână şi în palmă ?
Pe ce munte voi urca şi prin ce parte
şi ce fel de peşteră voi cerceta acolo,
sau ce noroi voi străbate
ca să mă învrednicesc să văd şi să prind eu nevrednicul
pe Cel ce e pretutindenea şi e necuprins şi nevăzut ?
În ce iad voi coborî, în ce cer voi urca
şi la marginea căror mări ajungând
voi afla pe Cel cu totul neapropiat,
pe Cel cu totul nemărginit, întreg neatins ;
spune-mi, cum voi afla pe Cel nematerial în cele materiale,
pe Ziditorul în zidire, pe Cel nestricăcios în cele stricăcioase ?
Cum voi ajunge în afara lumii, eu cel ce sunt în lume,
cum mă voi uni cu Cel nematerial, eu cel unit cu materia ?
Cum mă voi împleti cu Cel nestricăcios.
eu care sunt întreg stricăcios
Cum mă voi apropia de viaţă, eu care sunt în moarte,
cum voi înainta, eu cel mort, spre Cel nemuritor ?
Eu cel întreg iarbă, cum voi îndrăzni să mă ating de foc ?

Ascultă dezlegarea acestor taine !
înainte de-a se face cerul, înainte de-a se crea pământul,
a fost Dumnezeu, Treimea, Singur, Unicul,
lumina fără început, lumina necreată, lumina cu totul negrăită,
Dumnezeu nemuritor, fără sfârşit, singur
etern, veşnic, mai mult decât atotbun.
Cugetă, bine: la început era singur Dumnezeu, Treimea:
Ea era în mod mai mult decât fără de început,
mai presus de tot începutul,
fără de asemănare, nemăsurată în înălţime, adâncime şi lăţime,
neavând vreo margine în mărime şi lumină.
Nu exista aer ca acum, nu era nicidecum întuneric,
nu lumină, nu apă, nu văzduh, nu altceva din cele ce sunt.

Nu exista decât Dumnezeu sau Duhul, cu totul luminos
şi totodată atotputernic şi nematerial.
Apoi a creat îngerii, începătoriile şi Stăpâniile,
Heruvimii şi Serafimii, Domniile, Scaunele
şi cele fără nume care-I slujesc (liturghisesc) Lui
şi care stau de faţă cu frică şi cutremur.
Pe urmă a creat cerul ca o boltă,
materială şi văzută, simţită şi groasă
şi într-o clipă l-a întins, cum singur ştie.
Şi totodată a făcut pământul şi apele şi toate adâncurile,
în mijlocul cerului, cu acelaşi singur gând,
aşa cum le vedem şi acum toate.
Şi acest cer neavând înăuntrul lui lumina nematerială,
a rămas întins, sensibil, precum am spus,
fără să răsfrângă în el raza luminii nemateriale.
Căci fiind, precum s-a spus, material,
s-a aflat în afară de cele nemateriale,
nu prin loc, ci prin fire şi fiinţă.

Căci Cel nematerial este despărţit de cele materiale,
neavând un loc propriu, căci e necircumscris.
El le aduce prin cuvânt toate la existenţă în sine însuşi,
dar prin fire este despărţit cu totul de cele create
şi purtând toate în Sine, este în afară de toate.
Căci, precum mintea şi îngerul nu sunt ţinute de ziduri
şi uşi în afara casei, dar nici nu sunt ţinute înăuntrul ei,
aşa Făcătorul acestora nu e în afară,
dar nici înăuntrul cerului şi nici în alt loc,
ci este ca Dumnezeu cu totul pretutindeni,
dar şi despărţit de toate cele materiale şi create,
aduse de El la existenţă.

Deci a fost făcut cerul material şi a fost despărţit,
precum s-a spus, prin fire de lumina nematerială
şi a rămas ca o casă mare fără lumină.
Dar Stăpânul tuturor a aprins soarele şi luna
ca să lumineze în mod sensibil celor sensibile.
Ne-a dat şi în mână lumina să lumineze în noapte
lumina născută dintr-o bucată de fier şi de piatră (cremene).
Dar El e despărţit de toată lumina,

E supraluminos, suprastrălucitor, nesuportat de toată zidirea.
Aşa cum străluceşte soarele, nu se văd stelele,
la fel când Stăpânul soarelui vrea să strălucească,
nu va putea suporta nici o vietate răsăritul Lui.
De aceea, a împerecheat mintea cu ţarina materială
şi ne-a pus pe toţi oamenii în cele materiale,
ca prin credinţa tare şi prin păşirea poruncilor
curăţând iarăşi mintea nematerială
pe care am coborât-o prin întunericul neascultării,
în pofta patimilor materiale şi în gustarea plăcerilor,
să vedem în mod nematerial, în cele materiale, lumina,
de care am spus, că e Dumnezeu în mod supraneînceput,
lumina nevăzută de ochii sensibili şi materiali,
neapropiată ochilor spirituali ai inimii.

Mă minunez cum sufletul, fiind întreg nematerial
şi dobândind ochiul spiritual al minţii,
folosindu-se în mod sensibil de ochii trupului,
ca de două ferestruici,
uitându-se, vede prin ei toate cele văzute
şi întorcându-se iarăşi vede în chip nematerial
cele spirituale şi nemateriale.

Fiind ţinută la mijloc între cele nestricăcioase şi stricăcioase,
De cele din urmă e atrasă de plăceri, spre patimi,
iar cele dintâi o înaripează spre cer unde se sileşte să rămână.
Dar, de acolo e smulsă iarăşi.
Şi pururea se străduieşte cu căldură să urce,
voind să zboare din cele văzute.
Văzând ca nişte curse toate cele din lume,
se teme să umble sau să rămână cu totul pe pământ,
ca să nu fie prinsă şi stăpânită cu totul de aceste curse
şi să se facă hrană fiarelor neîmblânzite.

Aşa este viaţa tuturor celor evlavioşi, credincioşi şi sfinţi,
pe care trebuie să o imităm toţi,
ca să ne înfăţişăm fără prihană cu ei
înaintea lui Hristos, Dumnezeu, Judecătorul tuturor
şi să fim părtaşi ai slavei şi împărăţiei Lui în veci. Amin.

XXXIX - Dorul şi iubirea de Dumnezeu întrec toată iubirea şi tot dorul omenesc. Mintea celor ce se curăţesc, scăldată în lumina lui Dumnezeu, se îndumnezeieşte întreagă şi prin aceasta se face minte a lui Hristos

Negrăită este frumuseţea Ta, neasemănat chipul,
nespusă strălucirea, mai presus de cuvânt slava.
Purtarea Ta bună şi blândă, Stăpâne Hristoase,
întrece înţelegerea tuturor pământenilor.
De aceea, dorul şi iubirea faţă de Tine,
biruiesc toată iubirea şi dorul muritorilor.
Pe cât întreci, Mântuitorule, cele văzute,
pe atâta ne e mai mare dorul de Tine
şi pune în umbră toată iubirea omenească
şi ne întoarce de la plăcerile trupeşti
şi respinge repede toate poftele.
Iar dragostea sau iubirea faţă de Tine, Mântuitorule, e lumină.
De aceea răsărind în sufletele iubitoare de Dumnezeu,
îndată aduce în ele ziua nepătimirii, Dumnezeul meu,
Căci pofta patimilor e cu adevărat întuneric
şi făptuirea păcatelor, o noapte adâncă.
alungând întunericul patimilor şi plăcerilor.

O, minune, o, lucrare minunată a lui Dumnezeu cel Prea Înalt
şi putere a tainelor ce se săvârşesc în ascuns !
Tu ne dăruieşti bunurile nestricăcioase şi cele ce se strică,
cele pământeşti, Dumnezeule, împreună cu cele cereşti,
pe cele de faţă şi pe cele viitoare, Cuvinte,
ca Cel ce eşti Făcătorul tuturor, ca Cel ce ai stăpânirea
peste cele cereşti, Stăpâne, şi peste cele de pe pământ.
Şi atunci cum iubim noi, nenorociţii, pe oameni,
mai mult ca pe Tine şi le slujim lor mai mult în chip păcătos,
ca să primim de la ei daruri mici şi stricăcioase,
predându-le sufletele noastre, sufletele noastre nenorocite
şi trupurile noastre ca să se folosească de ele
ca de nişte vase necinstite ?
Şi fiind, Stăpâne, mădulare ale Tale, ale Stăpânului sfânt,
mădulare sfinte ale Stăpânului atoateţiitor,
cum nu ne temem să ne dăruim în chip arbitrar demonilor vicleni
spre a fi folosiţi pentru faptele păcatului ?

Cine dintre slujitorii Tăi credincioşi şi sinceri
nu-i va plânge pe aceştia ?
Cine nu le va jeli îndrăzneala marii lor obrăznicii ?
Cine nu se va înfricoşa de marea Ta răbdare, Dumnezeul meu ?
Cine nu se va cutremura de pedeapsa judecăţii Tale dumnezeieşti,
de focul de nesuportat şi nestins al gheenei Tale,
unde e plânsul şi scrâşnirea dinţilor
şi suferinţa nemângâiată şi durerea negrăită ?

Dar, o, Soare al soarelui şi al lumii,
Creatorule al tuturor stelelor şi a toată cealaltă lumină,
ascunde-mă în afara acestora, în lumina Ta.
Aceasta, pentru ca văzându-Te numai pe Tine în lumina Ta,
să nu văd lumea, nici cele din lume,
sau chiar văzând-o, să fiu ca şi când n-aş vedea-o
şi auzind ale ei, să fiu ca şi când nu le-aş auzi, Cuvinte.

Precum cei ce se află în negura plăcerilor vieţii,
acoperiţi de întunericul iubirii de slavă,
văzând, nu văd slava Ta dumnezeiască
şi auzind nu înţeleg deloc
poruncile Tale şi voile Tale,
aşa voi fi şi eu în lumina Ta,
nevăzând lumea şi cele din lume.
Căci cine, văzându-Te pe Tine, fulgerat în simţiri
de slava Ta, de lumina Ta dumnezeiască,
nu s-a schimbat cu mintea, cu sufletul, cu raţiunea,
şi nu s-a învrednicit în chip minunat
să Te vadă, altfel, să Te audă altfel, Mântuitorule
Căci, în acest caz mintea se scufundă (se botează) în lumina Ta
şi devine strălucitoare şi se face lumină asemenea slavei Tale.
Şi cel ce s-a învrednicit să se facă astfel, se numeşte mintea Ta
şi se învredniceşte să aibă mintea Ta (Rom. XI, 34) ;
şi se face una cu Tine în mod nedespărţit.
Şi atunci cum nu vede ca Tine şi nu aude toate
în mod nepătimitor (fără patimă) ?
Cum va pofti, cel ce-a devenit dumnezeu,
vreun lucru sensibil, trecător şi stricăcios,
sau vreo slavă, cel ce s-a ridicat
mai presus de toate acestea

şi mai presus de toată slava văzută ?
Căci cel ce a ajuns deasupra tuturor celor văzute
şi s-a apropiat de Dumnezeu,
mai bine zis este el însuşi dumnezeu,
cum va mai voi să aştepte vreo slavă sau vreo desfătare
de la cele ce se află mai jos de el ?
Aceasta ar fi o ruşine,
o injurie şi o necinste pentru el.
Pentru el slava, desfătarea şi bogăţia
este Dumnezeu, Treimea şi cele ale lui Dumnezeu şi dumnezeieşti,
căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi stăpânirea
pururea şi acum şi în toţi vecii. Amin.

XL - Mărturisirea mulţumirii pentru darurile lui Dumnezeu; şi cum părintele care le-a scris acestea se află sub lucrarea Sfântului Duh; şi o învăţătură grăită de Dumnezeu despre ce trebuie să facă cineva ca să dobândească mântuirea celor ce se mântuiesc

Iarăşi îmi luminează lumina, iarăşi se arată limpede, iarăşi deschide cerurile, iarăşi sfâşie noaptea, iarăşi creează toate, iarăşi se arată singură.
iarăşi mă scoate afară din toate cele văzute
şi mă desparte de toate cele sensibile.
Iarăşi Cel ce e mai presus de toate cerurile
şi pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată,
fără să deschidă cerurile, fără să sfâşie noaptea,
fără să despartă văzduhul, nici să înlăture acoperământul casei,
se află deodată întreg cu mine, nevrednicul,
înăuntrul chiliei mele, înăuntrul minţii mele
şi în mijlocul inimii mele, o taină înfricoşătoare !
Rămânând toate cum sunt, lumina vine la mine
şi mă ridică pe mine dincolo de toate
şi fiind eu în mijlocul tuturor celor ce sunt,
mă scoate în afara tuturor.
Nu ştiu dacă şi cu trupul, dar sunt cu adevărat întreg
acolo sus (Efeseni IV, 10), unde nu e decât lumină simplă,
pe care văzând-o, mă fac simplu prin nerăutate.

Acestea sunt însuşirile uimitoare (paradoxurile)
ale minunilor Tale, Hristoase al meu,
acestea sunt faptele puterii Tale şi ale iubirii Tale de oameni,
pe care le faci cu noi cei nevrednici.
Pentru aceea mă stăpâneşte frica Ta şi mă cutremur
şi mă îngrijesc neîncetat şi sunt copleşit foarte,
întrebându-mă cu ce-Ţi voi răsplăti, ce-Ţi voi aduce
în locul atâtor daruri, a unei atât de mari milostiviri,
al darurilor nenumărate ce mi le-ai făcut.

Neaflând nimic în mine, nimic al meu în viaţă,
ci toate văzându-le roabe ale Tale, fapte ale mâinilor Tale,
sunt cu atât mai ruşinat, cu atât mai îndurerat si
cu atât Te rog mai mult să mă înveţi ce trebuie să fac,
ca să-ţi slujesc Ţie, ca să-ţi mulţumesc,

ca să mă aflu, Mântuitorule, neosândit
înaintea înfricoşatului Tău scaun în ziua judecăţii.

- Ascultă ce trebuie să facă tot omul care vrea să se mântuiască,
dar mai întâi de toţi tu, care Mă rogi !
Socoteşte că azi ai murit, că te-ai lepădat de toate.
Socoteşte că azi ai părăsit lumea întreagă.
Lăsând azi prieteni, rudenii, toată slava deşartă,
renunţă totodată la grija celor de jos
şi ia crucea pe umeri şi strânge-o cu putere
şi poartă până la moarte durerile ispitelor,
suferinţele necazurilor şi piroanele chinurilor.
Primeşte-o cu bucurie, ca pe o cunună a slavei.
Căci străpuns în fiecare oră de suliţele înjurăturilor
şi lovit cu duşmănie de pietrele necinstirii
şi vărsând lacrimi în loc de sânge, îmi vei fi martor,
şi purtând cu toată mulţumirea batjocurile şi pălmuirile,
te vei face părtaş dumnezeirii şi slavei Mele.
De te vei arăta pe tine ultimul dintre toţi
şi rob şi slujitor al lor, te voi arăta la urmă
întâiul dintre toţi aceia, precum ţi-am făgăduit.
De vei iubi pe vrăjmaşii tăi şi pe toţi cei ce te urăsc
şi te vei ruga din suflet pentru cei ce te defăimează
şi vei face bine acelora după puterea ta,
te-ai făcut cu adevărat asemenea Părintelui tău celui prea înalt
(Matei V,10),
si ţi-ai făcut prin aceasta inima curată,
şi prin ea vei vedea pe Dumnezeu,
pe care nimeni nu L-a văzut vreodată.
Iar dacă ţi se va întâmpla să fii şi prigonit pentru dreptate,
saltă de bucurie, că ai dobândit Împărăţia Cerurilor.
Şi ce e mai mare ca aceasta ?
Acestea şi altele mai multe ca acestea pe care le-am poruncit,
fă-le şi învaţă şi pe alţii să le facă,
fă-le şi tu şi faceţi-le şi toţi ceilalţi care credeţi în Mine,
de voiţi să vă mântuiţi.
Şi vă veţi sălăşlui cu Mine în vecii vecilor.
Iar de le refuzaţi şi vă e greu să le primiţi
şi de socotiţi ca o ruşine şi o necinste
să pătimiţi şi să vă puneţi sufletele pentru poruncile Mele,

pentru ce mai cereţi să aflaţi cum puteţi să vă mântuiţi
şi prin ce fapte vă faceţi proprii ai Mei ?
Pentru ce Mă mai şi numiţi Dumnezeul vostru
şi pentru ce mai socotiţi prosteşte că voi credeţi în Mine ?
Căci Eu le-am pătimit acestea de bună voie pentru voi,
M-am lăsat răstignit, am murit de moartea răufăcătorilor,
dar osândirile Mele s-au făcut slava, viaţa şi strălucirea lumii
şi înviere a morţilor şi laudă a tuturor celor ce-au crezut în Mine.
Şi moartea urâtă s-a făcut veşmânt al nestricăciunii şi al
îndumnezeirii adevărate a tuturor credincioşilor.
De aceea, cei ce imită patimile Mele preacinstite,
vor fi şi moştenitori ai împărăţiei Mele,
şi se vor face şi împreună părtaşi cu Mine ai bunătăţilor
Mele negrăite, tainice, în vecii vecilor.
Iar pe ceilalţi cine nu-i va plânge, cine nu-i va jeli,
cine nu-i va uda cu lacrimi din inimă compătimitoare,
cine nu va tângui marea lor nesimţire,
pentru că predând viaţa lor morţii,
s-au rupt în mod chinuitor de Dumnezeu.

Scoate-mă din ceata lor, Stăpâne al tuturor
şi mă învredniceşte să mă fac părtaş al patimilor Tale neprihănite,
pe mine nevrednicul şi ultimul Tău rob,
ca - precum ai spus - să fiu şi părtaş
al slavei Tale şi al desfătării de bunătăţile Tale, Cuvinte,
acum prin ghicituri în chip şi în oglindă,
iar atunci cunoscând, precum am fost cunoscut (l Cor. XIII, 12).

Amin.

XLI - Mulţumire către Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El şi cerere de-a afla pentru ce cei ce-au ajuns desăvârşiţi sunt lăsaţi să fie ispitiţi de demoni; şi învăţătura şi rânduiala dată prin gura lui Dumnezeu despre cei ce s-au lepădat de lume

Cunoşti sărăcia mea, ştii starea mea de orfan,
cunoşti singurătatea mea, vezi slăbiciunea mea
şi neputinţa mea, Dumnezeul meu care m-ai făcut,
nu eşti în neştiinţă despre mine, ci priveşti la mine şi
le cunoşti toate.
Vezi-mi inima smerită, vezi-o zdrobită,
vezi-mă apropiindu-mă de Tine în deznădejde, Dumnezeul meu
şi dă-mi harul Tău din înălţime, dă-mi Duhul Tău dumnezeiesc !
Dă-mi pe Mângâietorul, Mântuitorule, trimite-mi-L,
precum ai făgăduit (Ioan XV 26).
Trimite-L si acum, Stăpâne, mie,
celui ce şed în foişor,
deasupra a tot lucrul pământesc, în afara întregii lumi,
mie celui ce Te caut pe Tine şi aştept Duhul Tău.

Nu întârzia, Milostive, nu mă trece cu vederea, Îndurate !
Nu mă uita pe mine, care Te caut cu sufletul însetat !
Nu mă lipsi de viaţă pe mine cel nevrednic de viaţă,
nu Te scârbi de mine. Dumnezeule, nu mă părăsi,
îţi pun în faţă compătimirea Ta. Îţi amintesc din mila Ta,
Îţi aduc ca mijlocitoare iubirea Ta de oameni.
N-am făcut, n-am împlinit faptele dreptăţii,
niciodată n-am păzit nici una din poruncile Tale,
ci am cheltuit toată viaţa mea în chip risipitor,
dar Tu nu m-ai trecut cu vederea, ci căutând, m-ai aflat rătăcind
şi m-ai întors din calea rătăcirii mele
şi m-ai ridicat pe umerii Tăi neprihăniţi, la lumina harului Tău
şi m-ai purtat, Hristoase, îndurate,
şi nu m-ai lăsat să simt deloc osteneală,
ci odihnindu-mă ca într-o căruţă,
mi-ai dat să umblu cu uşurinţă pe căile Tale aspre,
până ce m-ai readus în turma oilor Tale,
până ce m-ai introdus între robii Tăi şi m-ai numărat între ei.
Vestesc mila Ta, cânt compătimirea Ta,

mă minunez, mulţumindu-Ţi, de bogăţia bunătăţii Tale.

Şi chemat de Tine, cum s-a spus, Dumnezeul meu,
şi slujindu-Ţi acum, cum socotesc, în întregime,
pironit de lumina Ta şi lipit de ea,
stăpânit de dorul Tău, legat de Sine prin iubire,
nu înţeleg, şi sunt uimit şi nu cunosc
cum se mai atinge necazul de sufletul meu nenorocit,
cum mai intră în el întristarea, cum mă mai tulbură în întregime,
cum mă mai lipseşte de dulceaţa Ta, Dumnezeul meu,
şi cum necazul celor pământeşti mă mai desparte de bucurie ?
Pentru ce, după ce îmi dau seama că am greşit şi păcătuit atâta,
sau după ce Te-am mâniat atât de mult,
mă părăseşti, Hristoase al meu, Bunule,
ca să mă întristez mai mult ca înainte,
când sufletul meu era împătimit ?

Spune-mi şi învaţă-mă adâncul judecăţilor Tale,
spune-mi-le şi nu Te scârbi de mine, care vorbesc cu nevrednicie,
Tu, care odinioară stăteai la masă cu păcătoşii şi cu desfrânatele
şi cinai, Stăpâne, cu risipitorii şi vameşii.

La acestea, Stăpânul meu mi-a răspuns:
"Eu sunt Cel ce te-am scos din lume,
purtându-te în braţele mele ca pe un prunc.
Tu ştii singur ceea ce-ţi spun.
Eu sunt Cel ce Te-am înfăşat, îmbrăţişându-te întreg cu
toate mădularele Mele
şi te-am hrănit cu lapte mai presus de orice mâncare şi băutură.
Căci negrăite sunt toate ale Mele, cu totul de netâlcuit.
Eu sunt Cel ce te-am încredinţat unui pedagog
-şi ştii de cine vorbesc -
şi el te-a îngrijit bine,
ca pe un copil mic ce creşte în fiecare ceas,
hrănindu-te cum se cuvine.
Iar acum, o dată ce-ai ajuns bărbat mare şi un tânăr,
ştii şi tu că Eu am fost pururea cu Tine,
crescând în tine, împreună cu tine şi acoperindu-te
până ce ai trecut cu bine peste toate vârstele.
Deci, acum când nu mai eşti numai un tânăr crescut,

ci mai degrabă ai ajuns cu adevărat un bărbat deplin,
care înclini spre bătrâneţe,
cum mai voieşti să fii purtat în braţe ca un prunc,
cum voieşti să te înfăşez şi să te port iarăşi ?
Cum voieşti să te hrăneşti cu lapte şi să fii sub pedagog ?
Spune-mi, nu te ruşinezi să vorbeşti de acestea ?
Fiind bărbat, slujeşte şi tu altora şi-i hrăneşte
şi-i ajută în toate cele trebuincioase spre creştere.
împotriveşte-te vrăjmaşilor şi loveşte când eşti lovit
- şi ştii că vrăjmaşii de care îţi vorbesc,
sunt oştile dracilor -
primind lovituri, loveşte fără cruţare,
căzând, ridică-te iarăşi.
şi să fie scoşi afară de casa ta, departe.
Căci, cum am spus, nu mai eşti un prunc sau un copil,
nu mai e în tine o neputinţă a sufletului,
Nu te feri să arunci săgeţi
în cei ce-ţi trimit săgeţi şi uneltesc să le trimită,
ca cei ce te rănesc pe tine cu deznădejde
să fie răniţi cu nădejdea trimisă de tine.
Iar cei ce te lovesc cu pumnul mâniei
şi te împing cu furie,
să fie pălmuiţi cu privirile blândeţii tale
nu mai e mintea ta slabă spre a te împotrivi.
Ştii şi să fugi de vrăjmaşi şi iarăşi să-i biruieşti.
Şi războindu-i, Mă ai pe Mine împreună lucrător şi apărător,
iar fugind, Mă ai acoperământ tare, adăpost de neînvins.

Şi spune-mi, ce te supără din cele de pe pământ, care din ele ?
Oare lipsa aurului, sau a argintului, sau a pietrelor scumpe?
Dar ce e mai strălucitor ca Mine sau ce străluceşte mai mult,
sau ce piatră e cu totul mai presus de orice preţ, ca Mine ?
Oare lipsirea de locuri sau lipsa de mâncare,
sau lipsa vinului te tulbură pe tine ?
Şi care alt rai e asemenea Mie ?
Sau care pământ de jos şi al celor curgătoare,
e ca pământul celor blânzi (Matei V, 5) ?
Şi care pâine sau vin în lume
e ca harul Meu, ca Duhul dumnezeiesc,
ca pâinea vieţii, pe care o dăruiesc Eu,

sau ca trupul şi sângele Meu, pentru cei ce Mă mănâncă şi Mă beau
cu inimă curată şi cu credinţă neîndoielnică
şi cu frică şi cutremur, în mod spiritual şi sensibil ?

Spune-mi, ce desfătare, ce bucurie, ce slavă
e mai mare pe pământ, ca aceea de-a Mă vedea pe Mine,
fie şi numai în ghicitură şi în oglindă,
de-a privi fie şi numai strălucirea razei Mele,
şi prin aceasta de-a cunoaşte acestea şi mai multe decât acestea
şi în mod sigur că Eu sunt Făcătorul tuturor;
şi de-a şti şi înţelege că s-a împăcat cu Mine
omul aşezat în groapa cea mai de jos
şi vorbeşte cu Mine ca un prieten cu un prieten,
ridicat din starea de simbriaş, de robie sau de frică;
şi că îmi slujeşte nesilit, din iubire,
făcându-Mi-se familiar prin împlinirea poruncilor ?
Prin aceasta, faptele lor nu mai sunt ca ale celor ce-mi
slujesc pentru simbrie,
nici ca ale celor ce se apropie de Mine ca nişte robi,
ci ca ale prietenilor şi cunoscuţilor şi fiilor Mei.

Şi care sunt acestea, scrie-le pe scurt :
A te socoti mai prejos şi mai rău decât toţi oamenii,
nu numai decât cei împreună nevoitori şi mireni,
ci şi decât păgânii ;
a socoti o mică călcare a celei mai mici porunci
ca o cădere din viaţa veşnică ;
a privi copiii mici ca pe nişte bărbaţi deplini
şi a-i respecta ca pe cei slăviţi ;
a da orbilor aceeaşi cinstire
cum fac Eu, care văd de sus faptele tuturor oamenilor!

Apoi scrie iarăşi acestea, pe care să le faci pentru Mine :
a nu avea împotriva cuiva nimic în inima ta,
nici cea mai mică mişcare sau bănuială;
a te ruga din suflet cu durerea inimii,
din compătimire, pentru cei ce au păcătuit împotriva ta;
ca şi pentru cei ce au îndrăznit aceasta împotriva Mea,
cerând cu lacrimi întoarcerea lor;
a binecuvânta, totodată, pe cei ce te blestemă (Luca VI, 28)

***şi a lăuda pe cei ce te bârfesc pururea din invidie
a socoti pe cei ce-ţi vor răul ca binefăcători,
iar pe cei ce nu recunosc ale tale şi nu te ascultă,
a-i plânge şi a-i tângui continuu.
Iar pe cei ce Mă tăgăduiesc pe Mine, Stăpânul lor,
neîncetat să-i sfătuieşti.
Căci am spus că cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine Mă primeşte
(Matei X, 40),
şi cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă.***

***Iar cel ce nu primeşte cu cutremur cuvintele şi îndemnurile voastre
şi nu le împlineşte până la moarte,
nu se va face părtaş de slava Mea cea veşnică,
nu va fi pus în rând cu Mine, Cel răstignit,
cu Mine Cel ce am ascultat de Tatăl până la moarte ;
nu-Mi va sta la dreapta, nu va fi împreună moştenitor
cu cei ce s-au răstignit pe ei
Deci nu înceta de-a sfătui, nu înceta de-a plânge,
nu înceta de-a urmări mântuirea lor,
că de vor asculta şi se vor întoarce,
să-i ai ca fraţi, să-i dobândeşti ca mădulare ale tale
şi să Mi-i aduci ca supuşi adevăraţi,
ca şi Eu să-i primesc prin tine şi să-i slăvesc
şi să-i ofer împreună cu Tine Tatălui ca daruri.***

***Iar de nu-şi vor tăgădui voile lor,
de nu-şi vor dispreţui, cum am spus, sufletele
(viaţa lor) (Matei XVI, 25),
de nu se vor face morţi voilor lor,
pentru a trăi în viaţa de aici în voia ta,
şi a împlini prin voia ta, voia Mea,
nu vei pierde plata ta, nu te vei lipsi de ea,
ci Eu ţi-o voi da pe aceasta, în loc de simplă, îndoită,
pentru că deşi neascultat, n-ai încetat de-a vorbi,
chiar dacă mai degrabă te-au urât şi s-au întors de la tine
şi te-au privit cu scârbă,
cum M-au urât pe Mine odinioară
şi sunt urât şi acum de ei şi de cei asemenea lor.***

Prin astfel de fapte voiesc să slujeşti,

prin astfel de fapte şi cele asemenea sileşte-te să-Mi mulţumeşti.
Căci ele Mă bucură foarte mult.
Să nu ţii mai mult la lenevire
nici să socoteşti altceva din cele din lume mai de folos
pentru suflet.
Căci ce folos va avea cel ce câştigă lumea (Matei VIII, 36),
sau cel ce povăţuieşte şi învaţă,
sau chiar mântuieşte pe toţi, dacă nu se mântuieşte şi el ?
Dar cine e cel ce mântuind pe alţii,
nu mântuieşte, nenorocitul, sufletul său, ci-l pierde ?

Cel ce nesocoteşte porunca Mea, a Stăpânului tuturor
şi o calcă şi prin aceasta iese
din legile Mele şi le dispreţuieşte,
sărind din rânduielile Mele
şi din curtea poruncilor şi ajungând în afara zidului lor.
Acela chiar dacă ar mântui lumea întreagă şi pe cei din lume,
va fi străin de Mine şi departe de oile Mele.
Iar cel ce a dărâmat zidul curţii
şi nu numai a îngăduit ieşirea oilor prin uşă,
ci a şi deschis intrarea neîngăduită fiarelor,
va suporta o pedeapsă negrăită pentru toate oile
şi va fi tăiat şi aruncat în foc şi în tartar
şi va fi, nenorocitul, mâncare viermilor.

Aceasta a spus-o Tatăl prin Fiul
şi a grăit-o Duhul, care este gura Stăpânului
şi au repetat-o îngerii cu glasuri neîncetate,
iar drepţii s-au închinat auzind-o şi au zis :
"Nepătată este judecata Ta, hotărârea Ta de necriticat,
căci fără patimă ai judecat, Dumnezeule Prea Îndurat.
Căci cel ce n-a părăsit voia sa
şi n-a cinstit în primul rând
pe cea a Povăţuitorului, pe care a socotit-o ca a sa,
ţinând-o şi păzind-o fără abatere,
cum ai păzit-o Tu însuţi pe a Părintelui Tău, Îndurate,
cum s-ar fi putut arăta ca împreună moştenitor şi părtaş cu Tine
mai ales când s-a obligat
să nu facă ceva în voia sa până la moarte,
să nu asculte glasul sângelui,

să nu pună mai presus trupul,
sau rudenia şi legătura naturală,
care leagă prin simţire pe cei de pe pământ cu cele
la care au renunţat
Şi-i întoarce pe ei mereu întregi spre cele dinapoi ?

Mucenicii au răspuns la aceasta :
"Dreaptă este cu adevărat judecata Ta".
De fapt, precum cel ce s-a dat pe sine cu hotărâre muceniciei
apoi venind rudeniile, femeile şi copiii,
care îl, întrebau plângând : "Nu ai milă de copiii tăi
şi nu te înduri, nemilostive, de văduvia femeii tale,
nu te apleci cu compătimire spre sărăcia lor,
nici nu înţelegi şi nu te înduri de pieirea lor,
ci-i laşi orfani, străini, săraci şi pe soţie văduvă
şi alegi mai mult mântuirea ta de unul singur ?
Cum nu te temi că vei fi osândit mai degrabă ca un ucigaş,
fiindcă ne-ai părăsit pe noi toţi spre pieire
şi cauţi să mântuieşti doar singur sufletul tău ?"

Acela nu trebuie să asculte nici o clipă cuvântul lor,
nici să-şi aplece auzul spre plânsul lor,
nici să voiască să scape din lanţuri şi închisoare prin daruri,
sau să se elibereze tăgăduindu-Te, Hristoase, pe Tine,
ci să rabde chinurile ca şi când ar fi deja mort
şi să stăruie în închisoare, foame şi sete,
negândindu-se la bunurile şi la banii lui,
nici lăsându-şi, de e cu putinţă, cugetarea
să umble pe afară, fie cât de puţin,
ci să privească prin ea numai la Tine, Stăpâne al tuturor
şi să-şi ocupe mintea gândind la Tine,
stăruind până la moarte numai în dorirea Ta ;
el nu trebuie nici măcar să privească la cei ce se abat,
nici la cei ce Te tăgăduiesc şi se întorc iarăşi
la vărsătura lor (II Petru II, 22),
spre faptele dinainte, spre grija celor de pe pământ
spre soţie şi copii,
nici să se lase legat de aceia prin vreun motiv oarecare;
căci nu mai e stăpân pe viaţa (sufletul) lui,
- de aceea deschizându-se uneori de către Tine

porţile închisorii şi slăbindu-li-se cu totul lanţurile
ce le legau trupul,
mulţi slujitori ai Tăi n-au voit să iasă,
nici să fugă, ci au rămas legaţi cum erau.

La fel, Mântuitorule, şi cei ce sunt acum în lume
şi se leapădă de lume şi de toate rudeniile,
de prietenii, cunoscuţii şi de tot lucrul din lume
şi înainte de toate acestea de voia lor,
nu mai au nici o stăpânire asupra lor,
ci chiar de nu sunt împiedicaţi de stareţi,
sunt datori să-şi ţină obligaţia faţă de Tine, Stăpâne.
Căci n-au făgăduit oamenilor ascultare şi slujire,
ci lui Dumnezeu, ca să se nevoiască cu stareţii
şi cu toţi fraţii ce se află cu ei în mânăstire.
Ei trebuie să locuiască deci în mânăstire
ca într-o insulă din mijlocul mării
şi să socotească toată lumea
devenită pentru ei cu totul de neajuns,
ca şi când o mare prăpastie ar înconjura
de jur împrejur mănăstirea lor,
ca să nu treacă nici cei din lume spre mânăstire,
nici cei din insulă
să nu treacă spre cei din lume
şi să privească împătimiţi spre ei;
ba nici amintirea lor să nu se întoarcă în inima şi mintea lor;
ci trebuie să se simtă ca nişte morţi faţă de nişte morţi,
fiind faţă de ei nesimţiţi în simţire ;
şi să se facă pentru aceia
ca nişte mici jertfiţi cu adevărat de bună voie.

Aceste prea sfinte cuvinte ale mucenicilor
pline de dor şi încărcate de iubire faţă de Stăpânul,
auzindu-le Heruvimii, au cântat cu frică :
"Slavă Ţie împărate, slavă Ţie, Prea Îndurate,
care ne-ai arătat mucenici pe pământ neavând nevoie de tirani,
dând mărturie pentru Tine în fiecare ceas numai prin dor".
"Da", a spus iarăşi Tatăl prin Fiul şi a rostit Duhul :
"Cu adevărat cei ce iubesc din inimă pe Dumnezeu,
stăruind numai în iubirea Lui

şi murind în fiecare ceas voii lor,
sunt şi prieteni adevăraţi şi împreună moştenitori
şi mucenici (martiri) numai prin hotărârea lor,
fără lanţuri, spânzurări, jungheri, pironiri,
fără focul arzător şi săbiile ce taie".
Către aceştia au grăit toate cetele supralumeşti:
"Dreaptă e judecata Ta, Prea Îndurate !
Să se scrie, să se pecetluiască acum şi în veci. Amin"

XLII - Cei ce s-au unit prin împărtăşirea de Sfântul Duh, cu Dumnezeu încă de aici, plecând din viaţă vor fi acolo cu el în veci, dar va fi invers cu cei ce trăiesc aici altfel

Începutul vieţii îmi este sfârşitul ei, şi sfârşitul, începutul.
De unde vin, nu ştiu, unde sunt, nu cunosc.
Şi unde voi ajunge, iarăşi nu ştiu, nenorocitul de mine.

Mă nasc pământ din pământ, trup din trup, stricăcios din stricăcios.
Şi trăind puţin timp muritor pe pământ, vieţuiesc în trup,
şi apoi mor şi încep altă viaţă, mutându-mă din aceasta.

Las în pământ trupul ce va învia
şi voi trăi viaţa fără sfârşit în veci.

Deci, priveşte-mă acum, Dumnezeule,
înduioşează-te acum de mine,
Singurul milostiv.
Miluieşte-mă acum.
Iată a slăbit tăria mea.
M-am apropiat de bătrâneţe,
Mîntuitorule, de porţile morţii.

Vine stăpânitorul lumii voind să cerceteze
lucrurile şi faptele mele, urâte şi spurcate.
Călăii stau de faţă privind fără îndurare
şi aşteptând porunca să ia şi să ducă,
Mântuitorule, în prăpastia iadului,
nenorocitul meu suflet.
Deci Tu, Cel prin fire milostiv,
singurul Iubitor de oameni,
Domnul Cel Prea îndurat,
să mă miluieşti atunci
şi să nu-Ţi aduci aminte de răutatea Mea,
să nu mă părăseşti, să nu mă laşi pe seama vrăjmaşului
şi vicleanului care în fiecare ceas mă ameninţă,
răcnind împotriva mea, scrâşnind din dinţi
şi zicându-mi: "Cum îndrăzneşti,
cum speri să scapi din mâinile mele,
fiindcă, părăsindu-mă, te-ai refugiat la Hristos

şi ai început să dispreţuieşti poruncile mele?
Să ştii că n-ai scăpat nicidecum, căci unde voi pleca?
Nu vei putea scăpa vreodată de mine,
care i-am scos pe Adam şi pe Eva din Rai,
care l-am făcut şi pe Cain omorâtor al fratelui,
care în potop am făcut să cadă toţi oamenii
în rătăcire şi în moartea înfricoşătoare,
atrăgându-i cu totul în vicleşugurile mele,
care am amăgit pe David spre preacurvie şi ucidere,
care am pornit război împotriva tuturor sfinţilor
şi am omorât pe mulţi.
Cum îndrăzneşti şi aştepţi să-mi scapi tu cel atât de slab?"

Auzind eu acestea, Stăpâne şi Dumnezeul şi Creatorul,
Ziditorul şi Judecătorul meu, Cel ce ai stăpânire
peste sufletul şi trupul meu, ca Făcător al amândurora,
mă tem şi sunt cuprins de frică întreg şi
tremur, nenorocitul de mine .

Căci vicleanul îmi pune în faţă şi-mi zice:
"Iată, nu priveghezi, iată, nu te înfrânezi,
iată, n-ai dobândit rugăciunea, nu faci închinăciuni,
nu faci osteneli cum ai început odinioară.
Şi pentru aceasta, singur te voi despărţi de Hristos
şi te voi lua cu mine în focul nestins".

Dar Tu ştii Stăpâne, că eu niciodată
n-am aşteptat de la lucrurile sau faptele mele mântuirea,
ci am alergat la mila Ta, Iubitorule de oameni,
cu încrederea că mă vei mântui în dar, Prea Îndurate ;
şi că mă vei milui ca Dumnezeu, ca odinioară pe desfrânata
şi ca pe fiul risipitor care a spus: "Greşit-am".
Astfel, crezând am alergat, astfel, îndrăznind, am venit,
Căci chiar de m-ar amăgi şi m-ar lua prizonier,
nu o va pune aceasta pe seama voii şi a nepăsării mele,
ci va pune totul pe seama părăsirii Tale
şi-mi va spune unele ca acestea :

,,Iată, Cel în care te-ai încrezut, iată Cel la care ai alergat,
iată, Cel în a cărui prietenie şi în a cărui iubire credeai,

Cel cu care te lăudai că te-a făcut frate şi prieten,
fiu şi moştenitor, cum te-a părăsit
şi te-a predat în mâinile mele, ale vrăjmaşului tău.
Să nu mă părăseşti, deci, Mântuitorule, să le aud acestea,
să nu mă laşi să mă fac osândă pentru Tine, Dumnezeul meu.
Să nu mă laşi în aceasta, Împărate, Doamne,
Cel ce m-ai scos odinioară din întunericul
şi din mumie şi din gâtlejul aceluia
şi m-ai înfăţişat liber Ţie în lumina Ta.

Dar văzându-te pe Tine sunt rănit în cele dinăuntru ale lumii.
căci nu pot să Te privesc, dar a nu Te privi nu suport.
Neapropiată e frumuseţea Ta, de neimitat chipul Tău,
fără asemănare slava Ta.

Şi cine Te-a văzut vreodată,
sau cine ar putea să Te vadă întreg, Dumnezeul meu ?
Ce ochi ar putea să vadă totul ?
Căci pe Cel ce e mai presus de totul,
ce minte L-ar putea cuprinde ?
şi L-ar putea îmbrăţişa,
ce minte s-ar putea întinde întreagă
împreună cu întregul ca să privească pe Cel ce susţine toate,
pe Cel ce e în afară de toate şi umple totul şi toate
şi este iarăşi Acelaşi în afară de toate în chip negrăit ?

Totuşi Te văd ca soare şi ca stea
şi Te port în sân, ca pe un mărgăritar
şi Te văd ca pe un sfeşnic, aprins înăuntru ca vas.

Dar fiindcă nu Te lăteşti,
fiindcă nu mă faci pe mine întreg lumină
şi nu Te arăţi mie întreg, cum şi cât eşti,
mi se pare că nu Te am deloc pe Tine viaţa mea
şi plâng ca un sărac căzut din bogăţie :
şi ca un om lipsit de cinstire, căzut din slavă
şi ca unul ce n-am nici o nădejde.

Iar aceasta văzând-o duşmanul meu, îmi zice :
"Tu nu te vei mântui.

Căci iată ai căzut, ai pierdut toate speranţele,
fiindcă nu mai ai încredere şi
îndrăzneală la Dumnezeu ca-odinioară"

Dar eu nu-i spun nici un cuvânt, nu-l învrednicesc
de aceasta, Dumnezeul meu,
şi suflu împotriva lui şi îndată dispare.

De aceea, Te rog, Stăpâne, de aceea Te implor,
să-mi dăruieşti, Mântuitorule, mila Ta şi atunci
când sufletul meu va ieşi din trup,
ca să pot să biruiesc numai cu suflarea mea
pe toţi potrivnicii mei, ai robului Tău,
care se vor aduna în jurul meu,
ca să pot trece nevătămat, apărat de lumina Duhului Tău !
şi să stau înaintea scaunului Tău de judecată,
având, Hristoase, harul Tău dumnezeiesc însoţindu-mă
şi acoperindu-mă şi avându-mă întreg scăpat de ruşine.

Căci cine ar îndrăzni să se arate înaintea Ta,
dacă n-a îmbrăcat harul Tău,
dacă nu-l are pe el înăuntrul său
şi nu e luminat de el ?

Cum ar putea cineva, oricine ar fi,
să vadă cât de puţin slava cea de nesuportat ?

Căci cum ar putea omul să vadă slava lui Dumnezeu
şi firea smerită a omului firea dumnezeirii .

Pentru că Dumnezeu este necreat, iar noi toţi creaţi;
Acela e nestricăcios, iar noi stricăcioşi şi pulbere ;
Acela e duh mai presus de orice duh,
ca Cel ce e Făcător al duhurilor şi Stăpân al lor,
iar noi trupuri din lut şi substanţă pământească ;
Acela, Făcător al tuturor,
El însuşi fără de început şi necuprins,
iar noi viermi şi noroi şi cenuşă.

Şi cine dintre noi va putea vedea pe Acela

cu propria putere sau lucrare,
dacă n-ar trimite El însuşi Duhul Său
şi n-ar dărui prin el slăbiciunii firii noastre
forţă, tărie şi putere şi nu l-ar face pe om
în stare să vadă slava Lui dumnezeiască :

Căci, altfel nu va vedea, nici nu va putea vedea
vreunul dintre oameni pe Domnul venind întru slavă.
Şi aşa se vor despărţi cei nedrepţi de cei drepţi
şi se vor acoperi de întuneric păcătoşii
şi toţi cei ce nu vor avea încă de aici lumina în ei.

Iar cei uniţi cu El de aici, vor fi uniţi cu Dumnezeu
şi atunci în chip tainic şi adevărat
şi vor rămâne nedespărţiţi de împărtăşirea de El.

Dar cei ce vor pleca de aici despărţiţi de lumina Lui,
cum se vor uni atunci cu El sau în ce mod .

Iată ce voiesc să învăţ de la voi sau să vă învăţ pe voi :
Dumnezeu s-a făcut om şi s-a unit cu oamenii,
s-a împărtăşit de umanitate şi a comunicat tuturor
Acelor ce cred în El şi-şi arată credinţa prin fapte,
dumnezeirea Sa prin împărtăşire.

Căci El însuşi a spus că se mântuiesc
numai cei ce se împărtăşesc de dumnezeirea Lui,
cum s-a împărtăşit de firea noastră El, Făcătorul tuturor.

E ceea ce mărturiseşte Pavel, spunând că ***Biserica lui Hristos***
se va face un trup dumnezeiesc al Stăpânului,
trup nepătat, neprihănit, fără nici o zbârcitură (Efeseni V, 26).

Acest trup sunt credincioşii, iar capul lui este Hristos.
Dacă deci el va fi aşa, precum şi este,
cine va îndrăzni să-l atingă, dacă este murdar ?
Sau cine se va alipi Lui de e nevrednic ?

Dacă şi acum păcătoşii sunt scoşi din Biserică
şi sunt împiedicaţi de la împărtăşire,

ba mai mult, cei ce nu sunt sfinţi sunt lipsiţi şi de
vederea celor dumnezeieşti,
cum se vor uni, vai, atunci
cu trupul atotneprihănit al lui Dumnezeu
şi se vor face mădulare ale lui Hristos, aflându-se întinaţi ?

Nu e cu putinţă aceasta, fraţilor, nu se va întâmpla nicidecum.
Dar cei despărţiţi de trupul dumnezeiesc sau de Biserică,
şi de ceata celor aleşi, spune-mi,
unde vor pleca, în ce împărăţie,
explică-mi în ce loc nădăjduiesc să se sălăşluiască ?

Căci e sigur că Raiul, sânul lui Avraam,
sau orice loc de odihnă este al celor mântuiţi.
Iar cei mântuiţi sunt numaidecât toţi sfinţii,
cum mărturiseşte şi învaţă toată dumnezeiasca Scriptură.

Căci sunt multe camere (Ioan XV, 4-5),
dar înăuntrul aceluiaşi palat de nuntă.
Fiindcă, precum unul e cerul şi în el multe stele,
deosebite între ele în cinste şi slavă,
aşa este şi un singur palat de nuntă şi o singură împărăţie,
precum şi Raiul şi sfânta cetate
şi tot locul de odihnă este singur Dumnezeu.

Căci precum nu are odihnă în viaţă
omul care nu rămâne în Dumnezeu şi nu are pe Dumnezeu în sine,
aşa şi după moarte nu va găsi odihnă în afara Lui,
nici loc fără supărare, eliberat de suspinare şi de necaz.

Să ne străduim, deci, fraţilor, să ne străduim înainte de sfârşit,
să ne alipim de Dumnezeu, de Făcătorul tuturor,
de Cel ce s-a pogorât pe pământ pentru noi, nevrednicii,
de ***Cel ce a aplecat cerurile*** (Ps. XVII, 10) şi s-a ascuns de îngeri
şi s-a sălăşluit în pântecele Sfintei Fecioare
şi s-a întrupat (din ea) spre mântuirea tuturor.

Iar mântuirea noastră este aceasta,
precum am spus de multe ori şi o vom spune iarăşi,
nu vorbind noi de la noi, ci gura lui Dumnezeu,

care a arătat marea lumină a veacului viitor :
Împărăţia lui Dumnezeu a coborât pe pământ,
mai bine zis împăratul tuturor, al celor de sus şi de jos
a venit, voind să se asemene cu noi,
ca împărtăşindu-ne toţi de El ca din lumină,
să ne arătăm luminile de al doilea asemenea celei dintâi
şi să fim părtaşi de Împărăţia Cerurilor
şi împreună părtaşi ai slavei Lui
şi moştenitori ai veşnicelor bunătăţi, pe care nimeni nu le-a văzut.

Iar acestea sunt, cum sunt convins şi cred şi spun:
Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, Treimea Sfântă .

Iată izvorul bunătăţilor, iată viaţa celor ce sunt,
iată desfătarea şi odihna, iată veşmântul şi slava,
iată bucuria de netâlcuit şi mântuirea tuturor
celor ce se împărtăşesc de lumina Lui negrăită
şi se află în comuniune simţită cu El.

Auziţi: ***motivul pentru care se numeşte Mântuitor***
este că el aduce mântuirea tuturor cu care se uneşte.

Iar mântuirea este eliberarea de toate relele
şi aflarea veşnică în El a tuturor bunătăţilor:
a vieţii, în locul morţii, a luminii în locul întunericului;
şi în locul robiei patimilor şi faptelor celor mai urâte
libertatea desăvârşită dăruită tuturor
celor ce s-au unit cu Hristos, Mântuitorul tuturor.

Aceştia vor dobândi atunci în El
toată bucuria ce nu se poate pierde,
toată mulţumirea şi toată veselia
iar cei ce au trăit despărţiţi de El
şi nu L-au căutat pe El şi nu s-au unit cu El,
nici nu s-au desprins din robia patimilor şi a morţii,
fie că sunt împăraţi sau căpetenii sau prinţi,
fie că socotesc şi li se pare că se desfată
şi se veselesc şi se bucură de cele bune,
niciodată nu vor dobândi bucuria
pe care o au robii lui Hristos,

liberi de toate plăcerile şi poftele prosteşti şi de slava de aici;
bucurie care e cu totul negrăită şi de nedescris,
bucurie pe care nu o va cunoaşte vreodată,
nu o va afla şi nu o va vedea,
nimeni din cei ce nu s-au alipit
cu sinceritate şi cu căldură de Hristos
şi nu s-au împreunat într-o unire negrăită cu El,
căruia I se cuvine slava şi cinstea, lauda şi toată cântarea
de către toată zidirea şi suflarea în veci. Amin.

XLIII - E mai bine a fi păstorit decât a păstori pe cei ce nu voiesc aceasta. Căci nu câştigă nimic cel ce se străduieşte să mântuiască pe alţii, iar pe sine se va pierde prin povăţuirea lor

Vorbeşte, Hristoase, robului Tău, vorbeşte lumina lumii,
vorbeşte cunoştinţa tuturor, vorbeşte Cuvinte, înţelepciune,
Care cunoşti toate de mai înainte, care le vezi de mai înainte toate
şi ne înveţi cu îmbelşugare toate cele ce ne sunt de folos.
Vorbeşte şi mă învaţă şi pe mine, Mântuitorule, căile mântuitoare
ale voilor Tale, ale poruncilor dumnezeieşti !
Vorbeşte şi nu mă trece cu vederea, nu ascunde, Dumnezeul meu,
de robul Tău nevrednic, voia Ta !

Spune-mi, ce e mai mare la Tine, ce-Ţi este mai plăcut Ţie,
din cele două, Mântuitorule de oameni iubitor :
să port grijă de lucrurile mănăstirii
şi să mă îngrijesc cu îmbelşugare de trebuinţele trupeşti din ea,
ocupându-mă de toate cu tulburare şi luptă,
sau să stăruiesc mereu în starea de linişte (în isichie)
şi să-mi păstrez mintea şi inima netulburată
şi să primesc razele harului Tău,
ca să-mi lumineze simţirile sufletului,
ca să-mi răsune fiinţa în chip tainic de cuvintele Tale
şi să învăţ şi pe alţii cu blândeţe
şi să mă învăţ totodată pe mine însumi ;
căci cel ce vorbeşte altora, îşi spune cele vorbite lui însuşi
şi e dator să le împlinească acestea întâi el însuşi.

Spune-mi, deci, Dumnezeul şi Făcătorul meu,
care din acestea e mai bună, care-mi este mai de folos
şi care e mai plăcută Ţie şi desăvârşită ?
Da, nu o ascunde de mine, Cuvinte Prea îndurate !

Ascultă ceea ce întrebi, scrie ceea ce auzi !
Eu sunt Dumnezeu, neînceputul dinainte a tuturor.
Eu sunt Stăpânul prin fire
al cerurilor şi împăratul celor dedesubt;
şi toţi îmi sunt robi fără voia lor.
Căci Eu sunt Creatorul şi Judecătorul şi Stăpânul tuturor
şi sunt aşa şi acum şi voi fi în vecii vecilor.

Totuşi nu silesc niciodată pe cel ce nu voieşte,
ci-l voiesc liber, voiesc ca slujirea să-i fie liber aleasă,
Voiesc din partea supuşilor să lucreze cu frică
şi să-Mi arate în ea iubire.
Aşa doresc să fie robii Mei, simbriaşii Mei,
aşa voiesc şi pe prietenii Mei.
Iar pe ceilalţi încă nu i-am cunoscut, nici n-am fost cunoscut de ei.
De aceea, zic că sunt aspru, Mă declară nemilos,
Mă numesc nedrept, ei care se socotesc copii ai Celui nedrept.
Iar cei ce Mă înjură şi Mă defăimează
şi Mă osândesc pe Mine cum ţi se vor supune ţie ?
Sau spune-mi, cum te vor primi ca învăţător ?
Cum te vor socoti lupii pe tine păstor,
sau cum vor urma glasul Tău, fiind fiare sălbatice ?
Ieşi, fugi, pleacă din mijlocul acestora
şi de vrei să te mântuieşti, să-ţi fie de-ajuns aceasta.
Iar dacă ai vrea să mântuieşti lumea,
iar pe tine te vei pierde,
la ce-ţi va folosi lumea mântuită de tine ?
Nu vreau să păstoreşti pe cineva din cei ce nu voiesc.

Priveşte, că şi Eu am făcut aşa în lume.
Celor ce voiesc, Eu le sunt şi Păstor şi Stăpân.
Dar celorlalţi le sunt numai Creator după fire ;
nu le sunt împărat, nici Povăţuitor
celor ce nu-şi iau crucea să-Mi urmeze Mie.
Căci ei sunt fiii vrăjmaşului, robii şi uneltele lui.
Priveşte aceste taine înfricoşătoare, priveşte nesimţirea acelora ;
priveşte şi plângi pentru ei, de se poate în fiecare ceas.
Căci fiind chemaţi din întuneric la lumina neînserată,
de la moarte la viaţă, din iad la cer,
de la cele vremelnice şi stricăcioase la slava veşnică,
se mânie şi se înfurie împotriva învăţătorilor
şi ţes tot felul de uneltiri împotriva lor
şi aleg mai bine moartea decât să părăsească întunericul
şi faptele întunericului şi să-Mi urmeze Mie.

Spune-Mi, cum îi vei păstori pe aceştia, cum îi vei povăţui ?
Arată-mi, cum îi vei călăuzi, când ei se reped spre foc,
se pun la dispoziţia vrăjmaşului

şi fac împreună ca el cu râvnă cele contrare poruncilor Mele ?
Spune-mi, cum îi vei păstori ca pe nişte oi,
cum îi vei duce la păşunea poruncilor Mele,
la apa voilor Mele, spre munţii spirituali
ai vederilor tainice şi ai slavei Mele negrăite,
prin care cei ce o văd dispreţuiesc slava de jos
şi uită de toate cele ale simţurilor
şi le socotesc pe toate acestea ca umbră şi fum ?

Spune-mi, cum vei câştiga pe duşmanul tău ca apărător,
cum vei convinge pe vrăjmaşul ce te războieşte să-ţi fie prieten ?
Se observă cum prietenii ţi se fac uşor duşmani,
găsind un cât de mic pretext,
dar duşmanii greu se fac prieteni, chiar dacă li se face bine,
chiar dacă sunt făcuţi părtaşi de daruri înalte şi mari.
Căci au în inima lor ascuns veninul,
pe care îl varsă din belşug când prind ocazia
şi nu se tem să omoare fără milă, fără compătimire.
pe binefăcătorii lor, plini de o ultimă nebunie.

Aceştia imită pe Cain, aceştia sunt mai răi ca Lameh.
aceştia se poartă la fel cu Saul, imită pe evrei
şi se iau la întrecere cu Iuda, moştenind ştreangul lui,
Ia seama unde vei ajunge, de voieşti să le fii povăţuitor.
Căci nu se vor întoarce unde voieşti,
ci te vor sili pe tine să umbli pe calea lor
şi să cazi primul, înainte de ei, în pierzanie
şi să coborî mai jos în prăpastia iadului,
avându-i, desigur, şi pe ei ca pe cei ce-ţi urmează.
Iar de nu vei primi nicidecum să te asemeni lor
şi nu vei voii să urmezi sfaturile lor
şi să te însoţeşti cu ei în faptele lor,
nu vei avea de la ei decât răscoală, luptă şi război neîndurat.
Iar din acestea ce vei folosi, ce-ţi va veni, ce vei câştiga ?

Ascultă şi-ţi voi spune pe scurt :
Întâi de toate nu vei putea să-Mi fii slujitorul Meu,
căci Eu voiesc ca slujitorul Meu să nu se lupte nicidecum.
Apoi vor câştiga împotriva ta o ură neînfrânată
şi vor fi porniţi să te omoare pe faţă sau în ascuns

şi tu vei fi pricina osândirii lor.
Iar moartea ta nu va fi de nici un folos altora,
cum a fost moartea Mea viaţă a lumii,
ba te vei face şi pricină a osândirii lor,
fiindcă n-ai ieşit liber din viaţă.
Deci e mai bine să fii păstorit,
decât să păstoreşti pe unii ca aceştia.
Dar cel mai bine e să te îngrijeşti de ale tale
şi să te rogi pentru ei şi pentru toţi oamenii,
ca să se întoarcă şi să vină toţi la cunoştinţă.
Şi să înveţi şi îndrumezi pe cei ce voiesc dintre ei.
Dar să nu-i sileşti să facă cele ce îi înveţi,
ci spune-le cuvintele Mele şi îndeamnă-i
să le păzească, socotindu-le pricinuitoare ale vieţii veşnice.

Căci aceste cuvinte se vor ridica când voi veni să judec,
şi vor judeca pe fiecare dintre aceştia după merit,
iar tu vei rămâne fără vină, cu totul neosândit,
fiindcă n-ai ascuns argintul cuvintelor Mele,
ci cât ai luat tu însuţi, atâta ai dat tuturor.

Aceasta îmi place Mie, aceasta a fost datoria şi lucrarea apostolilor
şi a ucenicilor Mei, potrivit poruncilor Mele :
să Mă vestească pe Mine ca Dumnezeu în toată lumea
şi să înveţe voile Mele şi poruncile Mele
şi să le lase oamenilor în scris.
Luptă-te şi tu să faci şi să înveţi aşa.
Iar celor ce nu voiesc să audă cuvintele Mele,
cum au zis şi zic către Mine :
"Greu este cuvântul acesta şi cine va putea să-l audă ?" (Ioan VI,60),
spune-le, cum am spus şi Eu atunci către aceia :
"De nu voiţi, plecaţi şi faceţi fiecare cum voiţi" (Ioan VI, 67),
lăsând totul la voia şi hotărârea lor,
să aleagă deci fie moartea, fie viaţa.
Căci nimeni nu s-a făcut vreodată bun fără voia lui.
Nici nu se va face necredinciosul credincios fără voie.
Nici nu-şi va schimba cel rău fără voie cugetarea lui,
ca să se facă cu totul bun.
Precum nimeni nu s-a făcut rău prin fire, ci cu intenţie,
aşa iarăşi din rău şi viclean

se va face cineva bun şi cumsecade
prin intenţie şi hotărâre, dacă vrea ;
iar dacă nu vrea, nu va fi nicidecum aceasta.
Nimeni n-a strălucit în lume, prin virtute, dacă n-a voit.
Nimeni nu se va mântui, dacă nu vrea.
Iar mai mult decât aceasta, nu căuta.
Străduieşte-te să te mântuieşti pe tine şi pe cei ce te aud,
în caz că afli pe pământ pe cel care are urechi să audă
şi aude cuvintele tale.

Aşa voi face, Stăpâne, precum mi-ai poruncit.
Dar, dăruieşte-mi ajutorul Tău, harul Tău,
mie, nevrednicul Tău rob, Dumnezeul meu,
ca să Te slăvesc pe Tine şi să cânt stăpânirea Ta
cu cântări neîncetate în vecii vecilor. Amin.

XLIV - Ce este "după chipul" şi cum se înţelege în mod cuvenit om drept chip al modelului (al prototipului); şi că cel ce iubeşte pe vrăjmaşi ca pe binefăcătorii săi, imită pe Dumnezeu şi făcându-se prin aceasta părtaş al Duhului Sfânt, se face Dumnezeu prin adopţiune şi prin har, dar nu e cunoscut ca atare decât de cei ce stau sub lucrarea Sfântului Duh

Slavă, laudă, cântare, mulţumire
Celui ce a adus la existenţă din cele ce nu sunt
toată zidirea numai cu cuvântul
şi cu voia proprie.

Slavă Dumnezeului tuturor, Celui închinat
în Treimea ipostasurilor
şi într-o singură fiinţă.

Căci Unul este Dumnezeu, Treimea Sfântă,
fiinţa mai presus de fiinţă,
una în trei Persoane
şi în trei ipostasuri
nedespărţite şi netăiate între ele.

Căci e o fire, o slavă, o putere
şi la fel, o voinţă.

Ea singură e Creatoarea tuturor.
Ea m-a plăsmuit din lut
pe mine întreg şi dându-mi suflet
m-a aşezat pe pământ
şi mi-a dat lumina să văd
şi să privesc în ea, să privesc toate,
adică lumea aceasta sensibilă,
soarele şi luna,
stelele şi cerul,
pământul, marea şi toate
cele ce sunt în acestea.
Mi-a dat şi minte şi raţiune.

Dar ia seamă la cuvânt !
Ni s-a dat raţiunea
după chipul Raţiunii (Cuvântului).

Căci suntem raţionali din Cuvântul
Cel fără de început, cel necreat,
cel necuprins, Dumnezeul meu.

Cu adevărat, sufletul oricărui om
e raţional, e chipul raţional al Cuvântului
Cum e aceasta, învaţă-mă !

Ascultă-L pe Cuvântul însuşi :
Cuvântul e Dumnezeu din Dumnezeu
şi împreună veşnic cu Tatăl şi cu Duhul.

Astfel şi sufletul meu
este după chipul Lui.
Căci având minte şi raţiune
le are pe acestea după fiinţă
netăiate şi necontopite şi de o fiinţă.

Cele trei sunt una în mod unit,
dar şi în mod distinct.
Totdeauna sunt şi unite şi distincte,
căci sunt unite în mod neconfundat
şi sunt distincte în mod netăiat.

De desfiinţezi una din acestea,
le desfiinţezi în mod sigur pe toate.
Căci sufletul fără minte, fără raţiune,
va fi egal cu al animalelor.
Iar fără suflet
nu poate subsista mintea şi raţiunea.

Aşa înţelege din chip prototipul.
Fără Duhul nu este nici Tatăl, nici Fiul acestuia.
Duh e Tatăl şi Duh Fiul Tatălui,
- chiar dacă s-a îmbrăcat în trup -
şi Duhul, iarăşi e Dumnezeu.

Căci cele Trei sunt Una prin fire şi fiinţă,
cum e mintea, sufletul şi raţiunea.
Dar Tatăl L-a născut pe Fiul

în mod negrăit.

Precum mintea e din sufletul meu,
mai bine zis în sufletul meu,
aşa e din Tatăl Duhul.
Mai bine zis acesta şi este şi rămâne în Tatăl
şi provine în mod negrăit din EL
Şi precum iarăşi mintea mea
naşte totdeauna cuvântul,
şi-l rosteşte, şi-l trimite,
şi-l face cunoscut tuturor,
- şi nu se desparte de acesta,
ci şi naşte cuvântul şi-l are şi înăuntrul Lui -
aşa înţelege şi pe Tatăl
că a născut pe Cuvântul,
că-L naşte neîncetat,
dar Tatăl nu se desparte de Fiul Lui,
ci se vede în Fiul,
şi Fiul rămâne în El.

Acesta este chipul exact
- deşi întunecos -
pe care l-a arătat cuvântul meu,
chip pe care nu-l vei vedea niciodată,
nici nu-l vei înţelege,
de nu te vei curăţi mai întâi,
de nu vei spăla mai întâi chipul tău de pată,
de nu-l vei scoate din patimile
în care este scufundat;
de nu-l vei şterge de acelea în mod deplin
şi nu-l vei dezveli
şi nu-l vei face alb ca zăpada.

Dar şi când vei face acestea
şi te vei curăţi bine
şi te vei face chip desăvârşit,
nu vei vedea modelul (prototipul) tău,
nici nu-l vei înţelege,
de nu ţi se va descoperi El însuşi
prin Duhul Sfânt.

Căci toate le învaţă Duhul,
care străluceşte în lumina negrăită.
Toate cele spirituale le va arăta El minţii tale
atâta cât poţi să le vezi,
atâta cât e cu putinţă omului,
pe măsura curăţiei sale sufleteşti.

Atunci te vei asemăna cu Dumnezeu
imitându-l prin faptele tale,
pe măsura înfrânării şi bărbăţiei,
dar şi a iubirii Tale de oameni,
a răbdării încercărilor
şi a iubirii duşmanilor tăi.

Căci în aceasta stă iubirea de oameni,
în a face bine duşmanilor
şi în a-i iubi pe ei ca pe prieteni.
ca pe nişte adevăraţi binefăcători
şi în a te ruga pentru toţi
cei ce-ţi voiesc răul;
în a avea o iubire lăuntrică egală
faţă de toţi, buni şi răi,
în a-ţi pune sufletul (viaţa) în fiecare zi
pentru toţi, înţeleg pentru mântuirea tuturor,
pentru a se mântui fiecare, sau toţi, de e cu putinţă.

Acestea te vor face, copilul meu,
următor al Stăpânului
şi te vor arăta chip adevărat al Creatorului
şi imitator în toate a desăvârşirii dumnezeieşti.

Iar Creatorul - ia seamă ce voiesc să-ţi spun -
îţi va trimite atunci Duhul dumnezeiesc.
Nu-ţi spun că un alt suflet,
ca acel care-l ai, ci-ţi spun
ca Duhul cel din Dumnezeu.

Acesta va sufla şi va locui
şi se va sălăşlui fiinţial (în tine)
şi te va lumina şi umple de strălucire

şi te va reface întreg
şi din stricăcios te va face nestricăcios
şi va reînnoi casa învechită,
înţeleg casa sufletului tău.

Iar o dată cu aceasta va face nestricăcios şi trupul tău
Şi te va face dumnezeu după har,
asemenea modelului (prototipului).

O, minune, o, taină
tuturor necunoscută,
necunoscută celor împătimiţi,
necunoscută celor lumeşti,
necunoscută iubitorilor de slavă,
necunoscută celor mândri,
necunoscută celor furioşi,
necunoscută celor răzbunători,
necunoscută iubitorilor de trup,
necunoscută iubitorilor de argint,
necunoscută celor pizmaşi,
necunoscută bârfitorilor,
necunoscută făţarnicilor.
necunoscută celor lacomi de mâncare,
necunoscută celor ce mănâncă pe ascuns,
necunoscută beţilor, şi desfrânaţilor,
necunoscută flecarilor,
necunoscută grăitorilor de cuvinte urîte,
necunoscută trândavilor,
necunoscută celor ce nu se îngrijesc de pocăinţă în fiecare ceas,
necunoscută celor ce nu plâng neîncetat în fiecare zi,
necunoscută celor nesupuşi,
necunoscută celor ce se împotrivesc în cuvinte,
necunoscută vieţuitorilor de sine,
necunoscută celor ce se socotesc a fi ceva, nefiind nimic,
necunoscută lăudăroşilor,
dar şi celor ce se bucură de înălţimea trupului lor,
sau de puterea, sau frumuseţea lui,
sau de alt dar, fie el oricare,
necunoscută celor ce n-au dobândit inimă curată,
necunoscută celor ce nu cer cu căldura inimii

să primească Duhul dumnezeiesc,
necunoscută celor ce nu cred
că se dă şi acum Duhul dumnezeiesc
celor ce-L caută.

Căci necredinţa, desparte de Duhul dumnezeiesc şi-L alungă.
şi necerându-L, nici nu-L primeşte,
iar neprimindu-L, este mort.

Iar pe mort cine nu-L va plânge,
că părând a trăi, este mort ?
Iar morţii între ei nu se pot niciodată
nici vedea, nici plânge.
Cei vii însă, văzându-i, îi plâng.
Căci văd o minune ciudată,
văd oameni morţi trăind,
ba şi umblând
şi oameni orbi socotindu-se că văd
şi surzi adevăraţi
socotindu-se că aud.

Căci trăiesc şi privesc
şi aud ca animalele
şi cugetă ca acei fără de minte,
în simţirea lor nesimţită,
în viaţa lor moartă.

Căci încă poate trăi cel ce nu trăieşte,
încă poate vedea cel ce nu vede
şi auzi cel ce nu aude.

Dar spune-mi, cum e aceasta ?
Ţi-o voi spune îndată ;
toţi câţi trăiesc după trup,
câţi văd cele de aici
şi câţi aud numai cu urechi trupeşti
cuvintele dumnezeieşti,
sunt surzi, orbi şi morţi.

Iar aceştia, spune-mi, cum se pot numi creştini ?

Ascultă pe dumnezeiescul Pavel,
care-ţi explică acestea limpede,
mai bine zis pe Hristos care grăieşte în el :
Omul dintâi, pământesc, a fost creat din pământ,
iar omul al doilea a pogorât din cer (7 Cor. XV, 4).

Ia aminte la cele spuse :
"Precum e omul dintâi pământesc,
aşa sunt pământeşti şi toţi cei ce se nasc din el.

Şi cum e Hristos, Stăpânul ceresc,
aşa sunt cereşti şi toţi
cei ce au crezut în El
şi sunt născuţi de sus,
botezaţi la fel în Duhul Sfânt.

Precum este (Duhul) Cel ce i-a născut
Dumnezeu adevărat, aşa sunt
şi cei ce s-au născut din Dumnezeu,
dumnezei prin har
şi toţi fii ai Celui Prea înalt,
cum spune sfânta gură.

Ai auzit cuvintele lui Dumnezeu ?
Ai auzit cum îi desparte
pe cei credincioşi de ceilalţi,
cum le dă robilor Săi un semn de cunoaştere
ca să nu fie înşelaţi
de cuvintele altor învăţători ?

Cel dintâi, zice, e din pământ,
fiindcă a fost creat ca pământesc,
iar al doilea om, Stăpânul tuturor,
a pogorât din ceruri.

Cel dintâi a pricinuit moartea tuturor oamenilor
şi stricăciunea prin neascultare,
iar al doilea a dăruit lumii
şi dăruieşte şi acum tuturor credincioşilor
lumina, viaţa şi nestricăciunea".

Ai auzit cele ce ţi le spune cel introdus în tainele cereşti ?
Ai auzit pe Hristos grăind prin el
şi invăţându-i pe oameni
cum sunt cei ce au crezut în El
şi îşi arată credinţa prin fapte ?
Deci nu te mai îndoi,
dacă eşti creştin ceresc,
că trebuie să fii şi tu astfel.
Iar dacă nu eşti astfel
cum te vei mai numi creştin ?

Căci, dacă precum Stăpânul este ceresc
şi spune că aşa sunt şi cei ce au crezut în El,
adică cereşti,
toţi câţi cugetă cele lumeşti,
câţi vieţuiesc după trup,
nu aparţin Cuvântului
coborât de sus,
ci în mod sigur
omului pământesc
plăsmuit din pământ.

Aşa cugetă, aşa judecă, aşa crede
şi caută să te faci astfel,
adică ceresc, precum a spus
Cel ce a venit din ceruri
şi ***a dat viaţă lumii*** *(Ioan VI, 33).*

Acesta este şi pâinea,
care s-a pogorât de acolo
şi pe care cei ce o mănâncă
nu vor mai vedea vreodată moarte (Ioan VI, 50).

Căci fiind cereşti
vor fi pururea
dezbrăcaţi de stricăciune
şi îmbrăcaţi în nestricăciune,
ca unii ce-au lepădat moartea
şi s-au lipit de viaţă.

Şi făcându-se nemuritori şi nestricăcioşi,
se numesc cereşti.

Dar cine a fost astfel
din veac, adică din fiii lui Adam,
înainte de-a se fi pogorât din cer
Stăpânul tuturor
celor din cer şi de pe pământ ?

Astfel El a luat trupul nostru
şi ne-a dat Duhul dumnezeiesc,
precum am spus de multe ori.
Şi Acesta ne-a dat nouă toate.

Care toate ? Cele ce vi le-am spus de multe ori,
dar şi cele ce le voi spune acum.

El se face ca o cristelniţă
dumnezeiască, atotluminoasă
şi îmbrăţişează pe toţi cei vrednici
pe care îi află înăuntru.

Dar cum voi spune, cum voi exprima
cele ce se petrec, în mod cuvenit ?
Dă-mi cuvânt, Dumnezeul meu,
Cel ce mi-ai dăruit sufletul meu !

Dumnezeiescul Duh fiind Dumnezeu,
preface şi înnoieşte deplin
şi preschimbă în mod minunat
pe cei pe care îi ia înăuntrul Lui.

Dar cum şi în ce fel
nu se molipseşte El
de întinăciunea lor ?

Precum focul nu se împărtăşeşte
de negreala fierului,
ci transmite aceluia,
toate însuşirile lui,

aşa şi dumnezeiescul Duh,
fiind nestricăcios şi nemuritor,
dă nestricăciunea şi nemurirea ;
şi fiind lumina neapusă,
îi face lumină pe toţi
în care se sălăşluieşte ;
şi fiind Viaţă,
dă tuturor acelora viaţă.

Fiind de o fire şi de o fiinţă cu Hristos
şi deopotrivă slăvit cu El
şi fiind una cu El,
îi face şi pe aceştia asemenea lui Hristos.

Căci nu refuză Stăpânul din pizmă
să se arate muritorilor
deopotrivă cu El prin har,
nici nu socoteşte nevrednici
pe robi să se facă asemenea Lui,
ci are plăcere şi bucurie
să ne vadă pe noi făcuţi
după har astfel,
cum este El prin fire.
Căci fiind binefăcător,
voieşte să fim astfel ca şi El.

Căci dacă n-am fi întocmai
asemenea Lui,
cum am fi uniţi cu El,
precum a spus ?
Şi cum am rămâne în El
nefiind ca El ?
Sau cum ar rămâne El în noi,
dacă am fi neasemenea Lui ?

Deci ştiind-o aceasta clar,
grăbiţi-vă să primiţi Duhul,
Cel din Dumnezeu şi dumnezeiesc,
ca să vă faceţi astfel
cum a arătat cuvântul:

cereşti şi dumnezeieşti,
aşa cum v-a spus Stăpânul,
ca să vă faceţi şi moştenitori
ai împărăţiei cereşti, în veci.

Iar dacă voi nu sunteţi aşa
sau nu vă faceţi de aici,
cereşti, precum am spus,
cum socotiţi că veţi locui
în ceruri, împreună cu El ?

Cum veţi şi intra cu cei cereşti
în Împărăţie şi veţi împărăţi
şi veţi fi cu Împăratul
şi cu Stăpânul tuturor ?

Alergaţi deci toţi cu sârguinţă,
ca să ne învrednicim să ajungem
înăuntrul Împărăţiei Cerurilor
şi să împărăţim cu Hristos,
Stăpânul tuturor,
căruia se cuvine toată slava,
împreună cu Tatăl şi cu Duhul
în vecii vecilor. Amin.

XLV - Învăţătura cea mai exactă despre Dumnezeu; şi că cel ce nu vede lumina slavei lui Dumnezeu e mai rău ca orbii

O, Dumnezeul meu, iubitor de îndurare, Făcătorul meu,
fă să-mi strălucească mai mult lumina,
ca să-mi umpli inima de bucurie.
Da, nu Te mânia, da, nu mă părăsi,
ci fă să strălucească sufletul meu în lumina Ta,
căci lumina Ta, Dumnezeul meu, eşti Tu.
Fiindcă deşi Te numeşti prin multe şi diferite nume,
dar, Tu însuţi eşti Unul.

Acest Unul e necunoscut,
nevăzut şi de negrăit întregii firi,
dar arătându-Se, primeşte toate numele.
Acest Unul e firea în trei ipostasuri,
o unică dumnezeire, o unică împărăţie,
o unică putere. Căci Treimea este o singură existenţă.
Fiindcă Dumnezeul meu este Unul în Treime şi nu Trei.
Dar acest Unul este Trei după ipostasuri
însă ele sunt prin fire întreolaltă de o fire,
de o putere, de o fiinţă,
unite în chip neamestecat mai presus de minte,
distincte în mod nedespărţit.

Cele Trei sunt în Unul şi Unul în cele Trei.
Căci Unul este Cel ce a făcut toate,
Iisus Hristos împreună cu Tatăl Cel fără de început
şi cu Duhul Sfânt împreună fără de început.
Deci Treimea este Unul în chip cu totul neîmpărţit,
dar în acest Unul sunt Trei şi în cele Trei este unul,
mai bine zis, Cele Trei sunt Unul şi Unul iarăşi Trei.
Aşa cugetă, aşa te închină şi crede acum şi în veci.
Dar acest Unul cugetat, care străluceşte şi luminează,
de care ne împărtăşim şi se comunică, este tot binele.

De aceea nu-i dăm un singur nume, ci multe:
lumină, pace, bucurie, viaţă, hrană şi băutură,
veşmânt, acoperământ, cort, casă dumnezeiască,
răsărit, înviere, odihnă, baie,

foc, apă, râu, izvor, râu de viaţă,
pâine şi vin, dulceaţa nouă a credincioşilor,
ospăţ, desfătare de care ne bucurăm în chip tainic,
soare cu adevărat neapus, stea pururea luminătoare,
sfeşnic ce luminează înăuntrul casei sufletului.

Acest Unul creează şi curăţeşte multe,
acest Unul a adus toate la existenţă prin cuvânt
şi le susţine pe acestea toate prin Duhul puterii.
Acest Unul a adus la existenţă cerul şi pământul din cele ce nu sunt,
le-a dat fiinţă, le-a dat substanţă în mod negrăit.
Acest Unul a făcut cu voinţa,
cerul, luna şi stelele, minune nouă şi străină.
Acest Unul a adus la existenţă prin poruncă
animalele cu patru picioare, târâtoarele, fiarele
şi păsările de tot felul şi vieţuitoarele din mare,
precum se văd toate.
Iar la urmă m-a făcut pe mine ca împăratul lor
şi toate acestea mi le-a dat mie ca pe nişte roabe
spre slujire şi pentru împlinirea trebuinţelor mele.

Toate deci au păzit şi păzesc încă
porunca acestui Dumnezeu unic al tuturor,
numai eu singur, ticălosul, m-am arătat nemulţumitor,
nerecunoscător şi neascultător de Dumnezeu, care m-a plăsmuit pe mine
şi mi-a dăruit toate aceste bunuri din belşug.
Şi călcând porunca Lui m-am făcut
şi m-am arătat mai rău decât toate dobitoacele,
netrebnic în toate, mai rău decât fiarele,
decât târâtoarele şi păsările, nenorocitul de mine!
M-am abătut de la calea dreaptă şi dumnezeiască
şi am căzut în chip mizerabil de la slava dată mie.
M-am dezbrăcat de veşmântul luminat şi dumnezeiesc
şi ajungând în întuneric, zac acum în negură,
dar nu ştiu că sunt lipsit de lumină.

Îmi zic: "Vezi, soarele luminează ziua
şi-l văd pe acesta, dar vine noaptea şi el apune.
Şi eu aprind lumânări şi o lampă şi văd.
Dar ce are mai mult ca mine un altul dintre oameni ?

Căci toţi oamenii văd aşa în lume
şi nu e vreun om care vede ceva mai mult.
Şi zicând acestea mint şi-mi bat joc de mine însumi
şi mă amăgesc pe mine însumi, Mântuitorule, făcând pe fanfaronul,
nevrând să mă cunosc pe mine însumi că sunt orb,
nevrând să mă ostenesc şi nevrând să deschid ochii,
nevrând, osânditul de mine, să-mi recunsc orbirea.

Eu zic: "Cine a cunoscut pe Dumnezeu, lumina lumii ?"
Dar zicând aceasta, Stăpâne, sunt cu totul nesimţitor,
neînţelegând că eu cuget şi vorbesc în chip mincinos.
Căci cel ce nu vede lumina Ta
şi zice că a o vedea e cu neputinţă,
ba mai mult, zice că e cu neputinţă chiar a fi aceasta
şi deci a vedea, Stăpâne, lumina slavei Tale,
tăgăduieşte toate Scripturile proorocilor, apostolilor
şi cuvintele şi iconomia Ta, Iisuse.

Iar dacă ai strălucit din înălţime
şi Te-ai arătat în întuneric
şi ai venit, Milostive, în lume, voind să convieţuieşti
cu oamenii ca noi, din iubire de oameni
şi ai spus în chip nemincinos
că eşti lumina lumii (Ioan VIII, 12),
iar noi nu Te vedem, nu suntem cu totul, orbi,
ba nu suntem chiar mai răi ca orbii, Hristoase al meu ?

Da, cu adevărat, da, cu adevărat, suntem morţi şi orbi,
nevăzându-Te pe Tine, lumina de viaţă făcătoare.
Orbii nu văd soarele sensibil,
dar trăiesc, Stăpâne, şi se mişcă într-un fel oarecare.
Căci el nu le dă viaţă, ci numai să vadă.
Dar Tu fiind toate bunătăţile,
le dai pururea viaţă robilor Tăi ce văd lumina Ta,
căci fiind viaţa, dăruieşti şi viaţă
împreună cu toate celelalte bunătăţi, care eşti Tu.
Avându-le cu adevărat în Tine pe toate.

Să nu fiu lipsit de Tine, Milostive, eu smeritul şi străinul.
Căci m-am făcut străin şi trecător aici

nu prin hotărârea mea, nu prin voinţa mea,
ci prin bunăvoinţa Ta, prin harul Tău.
M-am cunoscut străin de cele văzute,
fiind luminat spiritual de lumina Ta
şi cunoscând că transporţi seminţia omenească
şi o muţi într-o lume nematerială şi nevăzută;
şi dăruieşti fiecăruia locuinţă vrednică de el
şi îi deosebeşti pe ei, Mântuitorule,
potrivit cu măsura în care a păzit fiecare poruncile Tale.
Pentru aceea, Te rog, deci, să mă aşezi împreună cu Tine.

Deşi am păcătuit mai mult ca toţi oamenii
şi sunt vrednic de chin şi pedeapsă,
primeşte-mă pe mine, care Te rog, Stăpâne,
ca pe vameşul şi ca pe desfrânata, chiar dacă nu plâng la fel ca el,
chiar dacă nu spăl picioarele Tale asemenea ei cu părul meu,
chiar dacă nu suspin şi nu mă tânguiesc, Hristoase, asemenea lor.
Căci eşti izvor de milă, râu de compătimire,
fântână de bunătate, prin care Te rog, miluieşte-mă.
Da, Tu care Ţi-ai lăsat mâinile pironite,
Da, Tu care Ţi-ai lăsat picioarele pironite pe cruce
şi Ţi-ai lăsat coasta străpunsă, Prea Îndurate,
miluieşte-mă şi mă izbăveşte de focul cel veşnic,
invrednicindu-mă să-Ţi slujesc de aci înainte,
iar atunci să stau nedeznădăjduit înaintea Ta
şi să fiu primit, Mântuitorule, în cămara Ta de nuntă,
unde mă voi bucura împreună cu Tine, Bunule Stăpân,
de o bucurie negrăită, în toţi vecii. Amin.

XLVI - Mărturisire împreunată cu rugăciunea; şi despre unirea între Duhul Sfânt şi nepătimire

M-am depărtat, m-am sălăşluit în pustie,
m-am ascuns de Tine, de dulcele Stăpân,
Scufundat în noaptea grijii de viaţă,
am suferit multe muşcături şi răni.

Şi ridicându-mă de acolo,
port în sufletul meu multe plăgi
şi strig în durerea şi suferinţa inimii:

Miluieşte-mă, îndură-Te de mine, neascultătorul !
Tu, care eşti singurul Doctor de suflet iubitor şi mult îndurat,
Care vindeci în dar pe cei bolnavi şi răniţi.
Vindecă bubele, rănile mele !
Picură untdelemnul harului Tău, Dumnezeul meu
şi unge rănile mele, uşurează ulceraţiile mele,
usucă şi strânge mădularele mele moleşite
şi şterge toate bubele mele, Mântuitorule,
şi fă-mă întreg, deplin sănătos ca înainte,
când nu aveam în mine vreo necurăţie,
când nu aveam vreo rană,
nici vreo bubă puroioasă,
nici vreo pată, Dumnezeul meu,
ci era în mine seninătate şi bucurie,
pace şi blândeţe sfântă, smerenie şi îndelungată răbdare,
lumina îndurării şi a faptelor bune,
răbdarea şi puterea nebiruită faţă de toate.
De aci, multa mângâiere a lacrimilor în fiecare zi,
de aci, bucuria în inima mea,
care ţâşnea ca un izvor şi curgea neîncetat,
pârâu de miere şi băutură a veseliei,
ce se întorcea necontenit în gura minţii mele.

De aci, toată sănătatea, de aci, curăţia,
de aci, ştergerea patimilor şi a gândurilor deşarte,
de aci, nepătimirea fulgerătoare ce mă însoţea
şi se împreuna mereu cu mine –
înţelege aceasta în chip omenesc,

tu care auzi aceste cuvinte, ca să nu te întinezi în chip nenorocit.
Era o nepătimire Ce-mi sădea plăcerea negrăită
a întâlnirii şi dorul nesfîrşit al minţii, al unirii dumnezeieşti,
de care împărtăşindu-mă, mă făceam nepătimitor,
înfocat de plăcere, arzând de dorul ei.

Căci, împărtăşindu-mă de lumină, m-am făcut lumină,
mai presus de orice patimă, în afară de orice răutate.

Fiindcă nu se uneşte patima cu lumina nepătimirii,
precum nici umbra sau întunericul nopţii cu soarele.

Dar devenind astfel şi fiind astfel,
m-am moleşit, Stăpâne, ca unul ce m-am bizuit pe mine
şi am fost atras de grija lucrurilor simţite
şi am căzut în preocuparea de cele ale vieţii, nenorocitul de mine.

Şi răcindu-mă, m-am făcut negru ca fierul
şi întârziind în zacerea aceasta, m-am acoperit de rugină.

Pentru aceasta strig către Tine, cerându-Ţi
să mă curăţeşti iarăşi, Iubitorule de oameni,
şi să mă readuci la frumuseţea de mai înainte
şi să mă bucuri de lumina Ta,
acum şi pururea şi în toţi vecii. Amin.

XLVII - Tâlcurile pătrunzătoare a raiului spiritual; şi despre pomul vieţii din el

Binecuvântat eşti, Doamne, binecuvântat eşti Singur,
binecuvântat eşti, Milostive, prea binecuvântat,
Cel ce ai dat în inima mea lumina poruncilor Tale
şi ai sădit în mine pomul vieţii
şi m-ai arătat pe mine ca pe un alt rai în cele văzute,
ca pe un rai spiritual în cele sensibile, spiritual în simţire.

Căci ai unit cu sufletul meu pe Duhul Tău dumnezeiesc,
pe care L-ai şi sălăşluit în cele dinăuntrul meu.
El este cu adevărat unicul pom al vieţii.
Iar pământul în care se sădeşte el, sau sufletul omului,
sau inima în care prinde rădăcină,
e arătat îndată ca un rai atotstrălucitor,
împodobit cu toate plantele
şi cu toţi pomii frumoşi şi cu roduri diferite,
îmbogăţit cu flori de tot felul şi cu crini binemirositori.
Acestea sunt smerenia, bucuria şi pacea,
blândeţea şi compătimirea, plânsul, ploaia de lacrimi
şi o neobişnuită desfătare în ele, o strălucire a harului Tău,
care luminează tuturor celor din rai.

Tu eşti paharul care îmi verşi undele Tale
şi-mi dăruieşti cu îmbelşugare cuvintele cunoaşterii Tale.
Iar când le refuzi pe acestea şi le retragi,
eu sunt fără minte şi nesimţit ca o piatră.
Precum trâmbiţa fără suflare nu va răsuna niciodată,
aşa şi eu fără Tine sunt ca un lipsit de suflet.
Şi cum fără suflet, trupul nu poate lucra,
aşa nu se poate mişca sufletul fără Duhul Tău
şi nu poate păzi, Mântuitorule, poruncile Tale.
Ba nu Te poate nici vedea şi nu se poate nici înfăţişa Ţie,
şi nici cânta slava Ta cu înţelegere, Dumnezeul meu.

Pentru aceea îţi strig şi-Ţi declar Ţie:
Tu Te afli sus cu Tatăl şi eşti cu noi
nu cum socotesc unii, numai prin lucrare,
nici cum cred alţii, numai prin voinţă,

nici numai cu puterea Ta, ci şi prin fiinţă,
dacă putem îndrăzni să vorbim sau să cugetăm despre fiinţa Ta,
Nemuritorule, Singurul mai presus de fiinţă.

*Căci dacă eşti, Mântuitorule, cu adevărat cu totul de netâlcuit,
nevăzut, neapropiat, neînţeles, neatins,
nepipăit, cu totul necuprins,
cum Te putem numi, cum vom îndrăzni
să-Ţi spunem şi fiinţă
şi ce fiinţă anume şi ce fel de fiinţă ?
Fiindcă cu adevărat nu eşti nimic din toate, Dumnezeul meu,
ci toate sunt lucrurile Tale pe care le-ai adus la fiinţă din nimic.
Tu singur eşti, Mântuitorule, necreat, Tu singur fără de început,
Treime Sfântă şi preacinstită, Dumnezeul tuturor.*

***Tu ne-ai arătat lumina slavei Tale neprihănite.
Dă-mi-o pe aceasta şi acum fără întrerupere, Mântuitorule,
dă-mi să Te văd oglindit în ea pururea, Cuvinte,
şi să înţeleg bine frumuseţea Ta necuprinsă,
care e cu totul de neînţeles
şi copleşeşte mintea mea, ridică din mine cugetarea mea
şi aprinde în mine focul iubirii Tale.
Iar acest foc făcându-se flacără a dorului dumnezeiesc,
îmi arată mai clară slava Ta, Dumnezeul meu,
Acesteia închinându-mă, îţi cer, Fiule al lui Dumnezeu,
Să mi-o dăruieşti şi acum şi s-o am şi în viitor neîntrerupt;
şi prin ea să Te privesc veşnic pe Tine, Dumnezeule.***

***Nu-mi da, Stăpâne, slava deşartă din lume
şi bogăţia ce se pierde.
Nu-mi da talanţii de aur, nu înălţimea scaunului,
nu puterea peste cele de aici care se strică,
Însoţeşte-mă cu cei smeriţi, cu cei săraci şi blânzi,
ca şi eu să mă fac smerit şi blând.
Iar serviciul meu dacă nu-l pot împlini spre folos
spre plăcerea şi slujirea Ta,
binevoieşte să fiu scos din el,
ca să-mi plâng singur, Stăpâne, păcatele mele
şi să mă îngrijesc numai de judecata Ta cea dreaptă
şi cum să mă apăr după ce Te-am mâniat atât de mult.***

Da, Păstorul meu cel milostiv, Cel bun şi blând,
care voieşti să se mântuiască toţi cei ce cred în Tine,
miluieşte-mă, ascultă această rugăciune a mea:
nu Te mânia, nu-Ţi întoarce faţa de la Mine,
ci mă învaţă să împlinesc voia Ta.
Căci eu nu cer să se facă voia mea,
ci a Ta, ca să Te slujesc pe Tine, Prea îndurate.

Te implor, Milostive, pe Tine Cel prin fire milostiv,
fă ceea ce e de folos ticălosului meu suflet,
fiindcă eşti singur de oameni iubitor,
necreat fără sfârşit, cu adevărat atotputernic,
viaţa şi lumina celor ce Te iubesc pe Tine
şi sunt foarte iubiţi de Tine, iubitorule de oameni.

Aşează-mă între aceştia, Stăpâne,
şi fă-mă părtaş şi împreună moştenitor al slavei Tale dumnezeieşti.
Că Ţie se cuvine slavă, Tatălui şi Fiului
împreună cu cel fără de început
şi Duhului dumnezeiesc, în vecii vecilor. Amin.

XLVIII - Pentru tot omul care e batjocorit şi pătimeşte rele pentru o poruncă a lui Dumnezeu necinstea suferită pentru această poruncă a lui Dumnezeu i se preface în cinste şi slavă; şi dialogul autorului cu sufletul său, prin care îşi face cunoscută bogăţia nedeşertată a Duhului

Dă-mi, Hristoase, simţirea, pe care mi-ai dăruit-o odată,
acoperă-mă cu ea, Mântuitorule, ascunde-mă întreg înăuntrul ei.
Să nu laşi să se apropie de mine simţirea lumii,
să nu între înăuntrul meu, să nu mă rănească,
pe mine robul Tău cel smerit, pe care l-ai miluit.

Căci apărând deodată în grija cea bună simţirea lumească,
îndată produce în ticălosul meu suflet pofte urâte:
îi arată slava, îi aminteşte de bogăţie,
îl împinge să se apropie de împăraţii pământeşti,
spunându-i că aceasta este o mare fericire.
Şi precum suflarea umflă nişte foale
şi focul se înalţă în flacără,
aşa sufletul se umflă de aceste gânduri
şi e lărgit fără măsură de pofta slavei,
a bogăţiei şi a bunăstării celor atraşi de cele de jos.
Şi doreşte să fie slăvit cu cei slăviţi,
să se facă vestit cu cei vestiţi,
să câştige bogăţie cu cei ce-au câştigat bogăţie.

Doreşte acestea chiar sufletul pe care l-ai slăvit Tu însuţi cu lumina Ta,
pe care Tu însuţi l-ai îmbrăcat în slava Ta de nedescris,
căruia Tu însuţi i-ai dat strălucirea dumnezeiască.
Iar luând simţirea celor lumeşti prizonieră mintea sufletului tău,
îţi arată împăraţi, îţi aduce aminte de slavă,
îţi pune în faţă bogăţia vieţii de aici
şi te face să năzuieşti spre acestea prin simpla închipuire.

O, ce întuneric, o, ce învârtoşare, o, ce gânduri deşarte,
ce planuri murdare şi porniri nesimţite !
Căci lăsând vederea celor negrăite şi nestricăcioase,
mă gândesc la cele de pe pământ şi visez la ele.
Dar nu va muri împăratul, nu va trece slava,
nu va fi risipită bogăţia, ca pulberea de vânt ?

Nu se vor strica trupurile în morminte ?
Şi nu vor stăpâni alţii peste avuţiile pământeşti
şi alţii după aceia şi după ei iarăşi alţii ?
Şi spune-mi, suflete, a cui a devenit bogăţia ?
Şi cine a putut dobândi în lume fie şi cel mai mic lucru,
ca să-l ia murind, ca şi în viaţă, cu el ?

Desigur, nu-mi vei putea arăta nicidecum pe nici unul,
decât pe cei milostivi, care n-au ţinut nimic,
ci le-au dat toate în mâinile săracilor.
Căci ei au sigur cele date,
din ziua când le-au dat în mâinile Stăpânului.
Iar ceilalţi toţi care au o bogăţie înmagazinată sunt săraci
şi mai rău decât toţi săracii.
Căci sunt aruncaţi, ca toate trupurile moarte, în morminte,
lipsiţi de cele de aici şi străini de cele viitoare.

Deci ce bine vezi tu, suflete al meu, la ei, ca să te desfete ?
Ce vezi la ei vrednic de-a fi poftit ?
Desigur, nu ai ce spune, ce-mi răspunde.
Vai, celor cu bogăţie înmagazinată.
Vai, celor ce doresc să primească slavă de la oameni.
Vai, celor ce se vâră printre bogaţi
şi nu doresc slava lui Dumnezeu şi bogăţia Lui
şi să fie numai împreună cu El.
Pentru că lumea e deşartă, iar toate cele din lume
vor fi deşertăciunea deşertăciunilor (Ecl. I, 2).

De aceea vor şi trece. Dumnezeu singur va fi
veşnic şi rămâne nestricăcios pururea.
Iar împreună cu El vor fi şi cei ce-L caută acum pe El
şi L-au iubit numai pe El în locul tuturor.
Dar nenorociţi vor fi cei ce iubesc acum lumea,
căci vor fi osândiţi împreună cu ea în veci.

Vai, suflete al meu, celor ce doresc slavă de la oameni,
că atunci se vor lipsi de slava lui Dumnezeu.
Vai, suflete al meu, celor ce au ţinut bogăţia adunată,
că atunci se vor topi după o picătură de apă.
Vai, suflete al meu, celor ce-şi pun nădejdea în om,

că acela va muri şi împreună cu el nădejdea lor
şi atunci se vor afla neavând nici o nădejde.
Vai, suflete al meu, celor ce-şi află odihna aici,
că acolo vor avea chinul veşnic.

Spune, suflete al meu, pentru ce eşti trist,
pentru ce cauţi cele ale vieţii de aici ?
Spune-mi şi te voi învăţa la ce trebuie fiecare lucru
şi află şi te învaţă la ce e bun fiecare.
Spune, voieşti să fii slăvit, voieşti să fii lăudat ?
Ascultă ce e cinstea şi ce e necinstea !
Cinstea ta stă în a cinsti pe toţi şi înainte de toţi pe Dumnezeu
şi a dobândi împlinirea poruncilor lui ca pe o bogăţie,
a fi batjocorit pentru ele, a fi bârfit pentru ele
şi a purta pentru ele tot felul de osândiri.
Căci, când prin vreun lucru oarecare te sileşti, sufletul meu,
să cinsteşti pe Dumnezeu, ca să-L slăveşti
şi pentru aceasta eşti batjocorit şi dispreţuit,
să ştii că ai dobândit cinstea şi slava care rămân,
fiindcă slava lui Dumnezeu va veni fără îndoială asupra ta.
Atunci şi toţi îngerii te vor lăuda,
pentru că ai cinstit pe Dumnezeu pe care-L cântă ei.

Voieşti, suflete, să câştigi îmbrăcăminte şi bogăţie ?
Ascultă, îţi voi arăta bogăţia veşnică:
plângi, pocăieşte-te, dispreţuieşte toate lucrurile,
fă-te sărac cu duhul, fă-te sărac cu inima,
fă-te sărac de bani, înstrăinează-te şi de lume,
fă-te duşmanul voilor tale celor rele
şi supune-te numai voii Stăpânului Tău.
Calcă cu putere pe urmele ei.
Atunci Stăpânul îşi va încetini mersul,
vrând să fie urmat de tine, sărmanul.
Dar tu văzându-L, cheamă-L şi strigă-L cu putere,
iar El se va întoarce cu privirea Lui miloasă
şi te va vedea şi-ţi va îngădui să-L vezi un pic
şi iarăşi te va părăsi, ascunzându-Se de ochii tăi.
Atunci te vei tângui, nenorocit, atunci vei plânge cu durere,
atunci vei cere moartea, nesuportând durerea,
nesuferind despărţirea de dulcele Stăpân.

Iar El, Cel Prea Bun, văzându-te pe tine nefericit
şi stăruind în suspine şi întristare adâncă,
se va arăta deodată iarăşi, te va lumina iarăşi,
îţi va arăta iarăşi bogăţia nedeşertată,
slava neveştejită a feţei părinteşti
şi te va veseli ca mai înainte şi te va umplea de bucurie
şi aşa te va face iarăşi plin de bucurie.
Dar, treptat bucuria aceasta va dispare
privind tu la raţiunile şi gândurile lumii
şi iarăşi te va cuprinde întristarea.
Şi aşa iarăşi te vei tângui cu amar ca mai înainte
şi-L vei striga cu strigăte pătrunzătoare şi-L vei căuta
pe Dăruitorul veseliei, pe Dătătorul bucuriei,
pe Cel ce e bogăţia care rămâne şi este cu adevărat pururea.

Astfel, probând El voia ta, ia seamă, suflete,
să nu descurajezi, să nu te întorci la cele dinapoi.
Să nu spui : "Până când îmi va fi astfel necuprins ?"
Să nu spui : "Pentru ce arătându-Se, se ascunde îndată iarăşi
şi până când îmi pricinuieşti osteneli, fără milă ?"
Să nu spui : "Cum mă voi putea osteni până la capăt ?"
Să nu te îngreunezi, suflete, în a-L căuta pe Stăpânul,
ci ca unul ce te-ai predat odată morţii,
să nu te atingi de odihnă, să nu cauţi slavă,
nici desfătarea trupului, nici iubirea rudeniilor,
să nu-ţi arunci privirea nici la dreapta, nici la stânga,
ci alergând cum ai început, mai bine zis şi mai fierbinte,
grăbeşte să-L prinzi, să-L apuci pe Stăpânul
Chiar de ţi se va ascunde de zeci de mii de ori,
tot de atâtea ori ţi se va arăta iarăşi.
Şi astfel Cel necuprins ţi se va face cuprins.
Caută-L de zeci de mii de ori, mai bine zis până vei răsufla,
cu tot mai multă râvnă
şi aleargă spre El.
Căci nu te va părăsi, nu te va uita.

Ţi se va arăta puţin câte puţin, sau tot mai mult
şi Stăpânul va fi tot mai des cu tine, suflete.
Şi după ce te vei fi curăţit desăvârşit prin strălucirea luminii,
va veni El însuşi întreg, El însuşi se va sălăşlui în tine,

va fi cu tine El însuşi, care a făcut lumea
şi vei avea bogăţia adevărată pe care lumea nu o are,
ci numai cerul şi cei înscrişi acolo.

Dacă vei ajunge la aceasta, spune-mi, ce voieşti mai mult ?
Spune-mi, suflete nemulţumitor, spune-mi suflete nerecunoscător,
spune-mi, sărmanul meu suflet, ce e mai mare ca aceasta,
în ceruri sau pe pământ, ca să cauţi aceea ?
Făcătorul şi Stăpânul cerului şi al pământului,
Care singur e Creatorul şi Judecătorul şi împăratul
tuturor celor din cer şi al tuturor celor din lume,
El însuşi va locui atunci în tine, arătându-ţi-se întreg,
Luminându-te cu lumina Lui şi arătându-ţi frumuseţea feţei Lui
şi dându-ţi să-L vezi mai clar
şi făcându-te părtaş slavei Lui.

Spune-mi, ce altceva e mai mare ca aceasta ?
"Fără îndoială, nimic", îmi vei spune.
Iar eu iarăşi spun :
O dată ce te-ai învrednicit, suflete al meu, de o astfel de slavă,
pentru ce mai caşti gura la cele de pe pământ,
pentru ce mai eşti atras de cele de aici,
pentru ce te mai topeşti după cele stricăcioase ?
O dată ce ai primit cele nestricăcioase,
pentru ce mai rămâi lipit de cele prezente,
o dată ce-ai aflat cele viitoare ?
Străduieşte-te neîncetat, suflete, să le câştigi pe acelea,
lipeşte-te de ele întreg, suflet al meu,
ca să te afli şi după moarte
în bunătăţile veşnice, pe care le-ai câştigat aici
şi să te înfăţişezi cu ele Făcătorului şi Stăpânului,
veselindu-te cu El în vecii vecilor. Amin.

XLIX - Se întâmplă uneori, ca din grija de-a îndrepta pe aproapele, învăţătorul este atras în slăbiciunea patimii ce-l stăpâneşte pe acela

Miluieşte-mă, Doamne, Tu singur miluieşte-mă,
Cel ce m-ai acoperit, Mântuitorule, din vârsta prunciei mele,
Cel ce, după ce-am greşit de multe ori, în deplină conştiinţă,
mi-ai iertat din bunătate toate;
Cel ce m-ai scos din lumea primejdioasă şi deşartă,
dintre rudenii şi prieteni şi din plăceri prosteşti
şi m-ai învrednicit să mă aşez aici ca într-un munte,
unde mi-ai arătat slava Ta minunată, Dumnezeul meu,
şi m-ai umplut de Duhul Tău dumnezeiesc, Hristoase al meu,
şi m-ai străbătut întreg de lumina duhovnicească.

Dăruieşte-mi Tu însuţi, Dumnezeul meu,
mie, robului Tău, harul deplin, neretras până la sfârşit.
Să nu-l retragi, Stăpâne, să nu Te întorci de la mine, Ziditorule,
nici să nu mă treci cu vederea,
după ce m-ai învrednicit să stau înaintea feţei Tale, între robii Tăi
şi m-ai pecetluit cu pecetea harului Tău, numindu-mă al Tău.
Să nu mă arunci iarăşi, să nu ascunzi iarăşi lumina feţei Tale,
ca să mă acopere întunericul
şi să mă înghită prăpastia fără fund şi să se închidă peste mine
cerul.
deasupra căruia m-ai ridicat, Mântuitorul meu,
şi m-ai învrednicit să fiu împreună cu îngerii,
mai bine zis cu Tine, Ziditorul tuturor
şi să mă veselesc împreună cu Tine,
şi să văd slava neasemănată a feţei Tale
şi să mă bucur până la saturare de lumina neapropiată
şi să, mă împărtăşesc şi să mă veselesc în însoţire cu Tine, Stăpâne
cu o veselie negrăită de strălucirea Ta de nedescris.

Iar desfătându-mă de lumina aceea negrăită,
săltam, mă bucuram împreună cu Tine. Făcătorule şi Ziditorule,
cunoscând frumuşeţea de neînţeles a feţei Tale.
Dar când coboram iarăşi pe pământ
mintea mea,
scăldat în lumina Ta, nu vedeam lumea,
nici lucrurile existente, în lume, Stăpâne,

ci mă aflam deasupra patimilor şi grijilor
şi înconjurat de lucruri, respingeam relele.
Nu mă împărtăşeam de păcatele omeneşti de mai înainte,
dar zăbovind între oameni, defăimând faptele lor,
eram atras, Stăpâne, in certurile oamenilor
şi mă făceam părtaş de răutatea lor
din nădejdea îndreptării lor ;
şi participam, vai, nebuneşte, la întunericul şi patimile lor,
căzând în primejdia să fiu prins de fiarele sălbatice.
Căci voind să scap pe alţii de dinţii acelora,
m-am făcut eu însumi întâia pradă a fiarelor.
Dar, luând-o înainte, îndură-Te, grăbeşte de izbăveşte
pe cel ce pentru Tine, iubitorule de oameni, am căzut într-acestea.
Căci, urmând poruncii Tale, am pus Milostive,
sufletul meu, sărmanul meu suflet pentru fraţii mei.
Dacă deci am fost rănit, poţi să mă vindeci, Mântuitorule,
de am fost prins de fiare, nenorocitul de mine,
Tu ca un Puternic şi Tare în toate.
poţi să mă eliberezi numai cu voia Ta.

Chiar de am căzut în gura si în mâinile fiarelor,
arătându-Te, ele vor pieri îndată, iar eu voi trăi.
Da, Tu Cel bogat în îndurări, negrăit în milă,
miluieşte-mă, Îndură-Te de mine cel căzut!
Am coborât în fântână ca să izbăvesc pe aproapele
şi am căzut şi eu împreună cu el, Dumnezeul meu, dreptule Judecător,
dar să nu mă laşi să zac până la sfârşit în groapă !

Da, ştiu că ai poruncit, Dumnezeul meu Prea Îndurat
să izbăvesc numaidecât pe fratele meu din moarte
şi de muşcătura păcatului,
dar să nu mă pierd din păcat împreună cu el.
Însă aceasta am păţit-o eu, nenorocitul,
şi am căzut din nepăsare, încrezându-mă în mine,
Tu mi-ai cerut să-l izbăvesc şi pe el şi pe mine,
iar dacă nu o pot, să aştept sus şi să plâng pe cel căzut;
şi să mă feresc cu toată puterea de căderea împreună cu acela.
Dar o dată căzut scoală-mă, ridică-mă din prăpastie
şi mă aşează pe piatra poruncilor Tale, Hristoase,
şi-mi arată iarăşi lumina, pe care nu o poate primi lumea.

Scoate, Mântuitorule, din lume şi din lumina văzută
şi din văzduhul sensibil şi din cerul tuturor celor sensibile
pe cel ce le vede pe ele.

Arată-mi lumina pe care văzând-o cel ce o vede nu ştie,
Dumnezeule, în clipa aceea, de e afară de trup,
sau împreună cu trupul (II Cor. XII, 3).
Căci socotesc că el e atunci ca un sfeşnic nematerial,
fiind luminat de frumuseţea Soarelui spiritual.

El nu poate vedea atunci lumina sa prin simţuri,
ci vede numai acel sfeşnic neapus,
dându-şi seama de frumuseţea de necuprins a slavei Aceluia,
pe care, covârşit puternic, nu o poate cuprinde,
nici nu poate înţelege modul vederii ei.
Nu poate înţelege cum sau unde e Cel ce fiind pretutindeni
în mod de netâlcuit,
se vede totuşi, se face circumscris cu voinţa în sfinţi.

Aceasta o ştiu însă toţi cei introduşi tainic în acestea,
că atunci ajungem şi rămânem până o vedem
cu adevărat în afara lumii,
iar după aceea ne aflăm iarăşi în trup şi în lume.
Iar atunci amintindu-ne de bucuria şi de lumina aceea
şi de dulcea ei plăcere, ne tânguim şi plângem,
ca un prunc mic care, după ce şi-a văzut mama
şi aducându-şi aminte de dulceaţa laptelui ei,
plânge până ce aceea luându-l iarăşi în braţe, îl alăptează
până îl satură.

Aceasta o cerem şi noi acum, aceasta o implorăm,
aceasta dorind să o primim fără să ni se mai ia,
cădem la picioarele Tale, Mântuitorule,
ca să fim hrăniţi şi acum, Prea Îndurate,
cu pâinea care s-a pogorât din cer în chip spiritual
şi dă viaţă tuturor celor ce se împărtăşesc de ea,
iar când vom pleca şi ne vom face călătoria spre Tine,
să o avem soaţă de călătorie, ajutătoare şi izbăvitoare
şi ca împreună cu ea, cu pâinea şi prin ea
să-Ţi fim aduşi Ţie, Mântuitorule,

şi ca la judecata cea înfricoşătoare .
ea să acopere păcatele noastre, Stăpâne,
ca să nu se descopere şi să nu se arate tuturor
îngerilor şi oamenilor,
ci să ni se facă veşmânt strălucitor .
şi slavă şi cunună în vecii vecilor. Amin.

L - Despre vederea lui Dumnezeu şi a lucrurilor dumnezeieşti; despre lucrarea minunată a Sfântului Duh; despre proprietăţile persoanelor Treimii celei de o fiinţă; despre faptul că cel ce n-a ajuns să între în Împărăţia Cerurilor nu se va folosi cu nimic, chiar de va fi în afara chinurilor iadului

Ce este ceea ce s-a lucrat în mine de către Tine,
o, Dumnezeule, cauza şi îngrijitorul tuturor ?
Ce voi spune, ce voi înţelege ?
Căci mare este taina văzută în mine.
dar e tuturor necunoscută şi nevăzută.

Spune-mi, care e aceasta ?
îţi voi spune cu adevărat.
Sunt ţinut si amestecat, Mântuitorule,
nenorocitul de mine,
în întuneric şi umbră,
în cele sensibile şi în simţuri,
în creaţia materială, în sânge şi trup.

Iar aflându-mă în acestea, în chip nenorocit şi păcătos,
mă stăpâneşte spaima când vreau să vorbesc despre cauza mea.

O văd cu mintea, dar unde, sau cum e, nu ştiu.
Căci cum este, îmi este cu totul de netâlcuit;
iar unde, mi se pare în acelaşi timp
un lucru cunoscut şi necunoscut.

Mi se pare un lucru cunoscut, pentru că se vede în mine,
şi aceeaşi se arată iarăşi departe.
Dar totodată necunoscut, ca una ce mă duce cu ea
într-un loc care nu e nicăieri şi nicidecum
şi-mi produce uitarea celor sensibile
şi mă scoate gol din toate cele materiale şi văzute,
ba chiar şi din trup.

Deci, ce este ceea ce lucrează în mine aceasta,
pe care am spus că o văd ?
Nu pot spune.
Totuşi, ascultă şi vei înţelege acest lucru.

Tuturor le rămâne cu totul de neapucat,
dar este şi prins de cei vrednici şi li se împărtăşeşte lor ;
li se comunică acestora, se uneşte cu ei în chip necuprins
şi e unit cu cei curaţi în mod neconfundat
şi e amestecat întreit într-o amestecare neconfundată
cu cei ce vieţuiesc întregi în chip nepătat.

Acesta luminează în mine ca un sfeşnic,
mai bine zis întâi se arată în ceruri,
dar se vede nemăsurat mai presus de ceruri,
însă în mod neclar şi în chip nevăzut.

Dar când îl caut cu osteneală
şi cer cu stăruinţă să-mi strălucească,
sau mi se arată mai limpede acolo sus
şi mă desparte de lucrurile de jos
şi mă uneşte în chip negrăit cu strălucirea lui ;
sau se arată deodată întreg înăuntrul meu,
ca o lumină rotundă, senină şi dumnezeiască,
Iară forma, fără chip, într-o formă fără formă,
făcându-se văzută şi grăind către mine acestea:

Pentru ce mă circumscrii în ceruri
şi Mă cauţi acolo, socotind că locuiesc acolo ?
Pentru ce cugeţi că sunt pe pământ,
clar socoţi că sunt cu toţi
şi legiuieşti să fiu pretutindeni ?

Spusa că sunt pretutindeni îmi atribuie mărime (dimensiune),
Căci cunoaşte că firea Mea e mai presus de mărime.

Spusa că sunt pe pământ îmi atribuie o circumscriere,
dar Eu sunt în mod sigur necircumscris.

Şi spunând tu că sunt împreună cu toţi,
îţi faci arătată tuturor neştiinţa ta.

Căci ai auzit că sunt Eu însumi întreg,
prin fiinţă cu sfinţii, în simţire
şi contemplare, dar şi prin împărtăşire,

împreună cu Tatăl Meu şi cu Duhul dumnezeiesc,
şi că Mă odihnesc în chip vădit în Ei.

Dacă deci spui că Noi suntem cu fiecare luat în parte,
îi vei face pe cei mulţi despărţiţi în mulţi ;
de vei spune că suntem ca într-unul,
cum va fi şi fiecare acest unul,
mai bine zis cum acest unul e şi sus şi jos ?
Şi cum va fi Acelaşi cu toţi ?

Cel ce umple totul cum va locui în unul luat aparte,
sau Cel ce e în unul luat aparte, cum va umple totul ?

Auzi tainele de neexprimat, minunate şi cu totul străine
ale lui Dumnezeu Cel de neexprimat :
Dumnezeu este cu adevărat, este sigur
- aceasta o mărturisim toţi binecredincioşii -
dar nu e absolut nimic din cele ce le ştim,
însă nu e nici din cele ce le ştiu îngerii
şi în acest sens spun că Dumnezeu nu e nimic,
nimic din toate, ca Cel ce e Creatorul tuturor,
ci e mai presus de toate.

Căci cine ar putea spune ce este Dumnezeu,
pentru a putea spune şi că este aceasta sau aceea.
Nu ştiu deloc cum, în ce fel, de ce mărime este.

Dar eu care nu cunosc pe Dumnezeu cum este,
după formă, chip, mărime, frumuseţe,
cum voi explica lucrările Lui,
cum, fiind nevăzut de toţi, se vede,
cum este împreună cu toată firea creată,
cum locuieşte în toţi sfinţii,
cum umple totul şi nu e umplut nicăieri ?

Aceasta nu le va putea spune deloc nimeni
Dar, o, Cel pe care nimeni dintre oameni
nu Te-a văzut vreodată,
o, împărate al tuturor, Singurul Atotmilostiv,
îţi mulţumesc din toată inima mea,

că nu m-ai trecut cu vederea zăcând în întunericul de jos,
ci m-ai atins cu mâna Ta dumnezeiască,
pe care văzând-o eu, m-am ridicat îndată bucurându-mă,
căci a strălucit mai luminos ca soarele.

M-am grăbit să o prind pe aceasta, nevrednicul de mine .
şi ea a dispărut îndată din ochii mei
şi iarăşi m-am aflat întreg în întuneric.
Am căzut atunci la pământ jelindu-mă şi plângând,
rostogolindu-mă şi suspinând cu durere,
dorind să-Ţi văd iarăşi dumnezeiasca mână.

Ai întins-o, mi s-a arătat mai clar
şi învăluind-o, am sărutat-o.
O, mare milă a bunătăţii !
Ziditorul mi-a dat să-I sărut mâna,
care susţine cu putere toate.

Dar iarăşi a retras-o Ziditorul,
încercând, desigur, râvna mea,
dacă o doresc pe ea şi pe Dăruitorul ei,
dacă dispreţuiesc toate şi o aleg mai bine pe ea
şi rămân la iubirea ei.

Iar eu am lăsat îndată lumea şi cele ale lumii,
am închis totodată toate simţurile mele :
ochii, urechile, nasul, gura şi buzele,
am murit pentru toate rudeniile şi pentru toţi prietenii,
da, am murit cu adevărat prin voinţă
şi n-am căutat decât mâna lui Dumnezeu,
iar El văzându-mă făcând aşa,
mi-a atins pe ascuns mâna, m-a prins
şi m-a condus prin mijlocul întunericului în care mă aflam.

Simţind eu aceasta, i-am urmat cu bucurie,
alergam cu putere noaptea şi ziua,
păşeam viguros cu mare râvnă.

Dar păşind, iarăşi m-am aflat nemişcat.
însă, totodată, înaintam şi mai mult spre cele dinainte.

O, ce taine, o, ce lupte, o, ce cununi !
Alergând aşa în mijlocul stadionului,
mă atrăgea în chip negrăit
mâna Sfântului meu Părinte ce se ruga pentru mine
şi s-a atins de capul meu nevrednic
şi mi-a dat cununa biruinţei mele,
sau, mai bine zis, ea însăşi mi s-a făcut cunună.

Şi văzând-o pe aceasta, am avut
o negrăită veselie, o negrăită bucurie, o negrăită plăcere.
Căci cum n-ar fi fost aşa ?
Biruind lumea întreagă
şi ruşinând pe stăpânitorul lumii,
am primit din mâna lui Dumnezeu o cunună dumnezeiască,
mai bine zis, o minune, în loc de cunună,
însăşi mâna Stăpânului tuturor,
care se vede strălucindu-mi în chip nematerial,
neîncetat şi fără înserare.

Ea mi se întindea ca un sân
şi mi se îmbia cu îmbelşugare, ca unui fiu al lui Dumnezeu,
spre a mă alăpta cu laptele nestricăciunii,
o, ce dulceaţă, ce plăcere de nedescris !

Ea mi s-a făcut şi paharul băuturii dumnezeieşti
şi al undei nemuritoare.
Împărtăşindu-mă din El,
m-am umplut de desfătarea cerească
cu care singuri îngerii se desfată
şi sunt păstraţi nestricăcioşi,
ca luminile de-al doilea prin împărtăşirea de cea dintâi.
dar nici nu ne-am născut toţi ca să rămânem vii
ci abia unul dintr-o mie, sau din zece mii
a cunoscut această vedere tainică.

Toţi ceilalţi sunt copii născuţi morţi,
necunoscând pe Cel ce i-a născut.
Căci precum morţii scufundaţi în apă,
sau chiar în foc, nu sunt nimic,
aşa nici aceştia, morţi prin necredinţă

şi infirmi din neîmplinirea poruncilor,
nu ştiu că sunt victimele
unei lucrări înfricoşătoare, ai unei credinţe înşelătoare.

Ei se socotesc fii ai lui Dumnezeu,
dar nu cunosc pe Tatăl lor.
Deci, dacă tu spui că cunoşti numai prin credinţă pe Acesta
şi socoteşti că eşti numai prin ea fiu al lui Dumnezeu,
atunci şi întruparea lui Dumnezeu e pentru tine numai prin credinţă
şi nu s-a făcut om prin faptă.

Aşa şi ***noi ne-am făcut părtaşi***
dumnezeieştii şi negrăitei firi (II Petru I, 4),
copii ai Tatălui, fraţi ai lui Hristos,
botezaţi în Duhul Cel Prea Sfânt.

Dar nu toţi au cunoscut harul,
sau iluminarea, sau împărtăşirea,
nici nu s-a născut El în mod simţit.

Iar de s-a făcut fiu al omului cu adevărat,
te face numaidecât pe tine fiu al lui Dumnezeu cu lucrul
Deci dacă nu s-a făcut El trup la părere,
nici noi nu ne facem duh în închipuire,
ci precum s-a făcut Cuvântul trup cu adevărat,
aşa ne transformă pe noi în chip negrăit
şi ne face fii ai lui Dumnezeu într-adevăr.

Cuvântul rămânând neschimbat cu dumnezeirea,
s-a făcut om prin asumarea trupului.
Păstrând pe om neschimbat în trup şi în suflet,
m-a făcut pe mine dumnezeu întreg.

A luat trupul meu osândit
şi m-a îmbrăcat pe mine cu dumnezeirea întreagă.
De fapt, botezându-mă, am îmbrăcat pe Hristos,
nu în mod sensibil, ci, în mod sigur, spiritual.

Şi cum n-ar fi dumnezeu prin har şi prin înfiere,
prin simţire, cunoştinţă şi contemplare (vedere)

cel ce l-a îmbrăcat pe Fiul lui Dumnezeu ?

Dacă Dumnezeu Cuvântul s-a făcut om în mod inconştient,
pot socoti cuvenit să devin şi eu dumnezeu în mod inconştient.
Iar dacă Dumnezeu s-a făcut om întreg,
în mod conştient, prin faptă şi la vedere,
trebuie să cugetăm numaidecât
în mod ortodox că eu m-am făcut
întreg dumnezeu prin comuniunea cu Dumnezeu,
în simţire şi cunoştinţă, nu prin fiinţă, ci prin împărtăşire.

Căci, precum Dumnezeu s-a născut fără să se schimbe
Om în trup şi s-a făcut văzut de toţi,
aşa mă naşte pe mine şi mă face în chip negrăit duhovnicesc,
dumnezeu, dar rămas, om.

Şi precum Acela văzându-se în trup,
nu se cunoştea de mulţime că e Dumnezeu,
aşa şi noi fiind văzuţi de toţi oameni cum eram,
nu puteam fi văzuţi de cei mulţi,
ca ceea ce am devenit, prin harul dumnezeiesc.

Numai celor ce au ochiul sufletului curăţit
ne facem văzuţi în transparenţa noastră,
pe când celor necuraţi nu li se face văzut
nici Dumnezeu, şi nu ne facem văzuţi nici noi
şi nu suntem crezuţi că am devenit aşa (cum am zis).

Căci sunt necredincioşi cei ce se bazează
numai pe credinţa fără fapte.
Iar dacă nu sunt necredincioşi, sunt cel puţin morţi,
precum a declarat şi dumnezeiescul Pavel.

Nu fi necredincios, ci spune-mi şi răspunde-mi cu înţelepciune :
Care din cele două voieşti să o alegi,
o credinţă moartă, lipsită de fapte,
sau o necredinţă cu fapte ale credinţei ?
îmi vei răspunde în mod sigur :
care e răsplata faptelor fără credinţa dreaptă şi desăvârşită ?
Dar eu, la rândul meu, îţi voi răspunde :

Care e folosul credinţei fără fapte ?
Dacă deci voieşti să înţelegi ceea ce am spus înainte
şi să devii dumnezeu după har,
nu în cuvânt, nu în aparenţă, nu cu închipuirea,
nu numai prin credinţa lipsită de fapte,
ci cu experienţa, în realitate şi prin vederea spirituală ;
şi prin cunoştinţa atotputernică,
lucrează cele ce ţi le porunceşte Mântuitorul
şi pe care El însuşi le-a suportat pentru tine.
Şi atunci vei vedea lumina atotstrălucitoare
arătându-se în văzduhul cu totul înălbit al sufletului.

Vei vedea în chip nematerial şi clar Fiinţa nematerială
străbătându-l cu adevărat întreg,
iar prin suflet întreg trupul,
fiind şi sufletul cel nematerial însuşi în trupul întreg:
Şi va străluci şi trupul tău, cu sufletul tău,
iar sufletul, la rândul lui, va străluci fulgerător,
ca harul strălucitor, asemenea lui Dumnezeu.

Iar dacă tu te lenevești în a imita
smerenia Creatorului; pătimirile şi batjocurile suferite de El
şi nu primeşti să le rabzi pe acestea,
eşti lăsat spiritual, dar şi mai mult cu simţirea,
în întunericul şi în iadul tău trupesc:

- O, ce lipsă a binelui ! -
care e stricăciunea, (coruperea).
Şi ce e aceasta altceva decât moartea
într-un vas nemuritor ?

În acesta eşti închis în veci,
lipsit de toate bunătăţile din lumină
şi de lumina însăşi.

Dar încă nu vorbesc despre faptul de-a fi predat
ci de locuirea (sufletului) în trup ca într-un butoi
după înviere şi (aici) înainte de aceasta,
şi de faptul de-a nu privi nicăieri în afară
şi de-a nu primi deloc vreo lumină înăuntru,

ci de-a zăcea lipsit de toate bucuriile de aici
şi de cele viitoare, precum am spus înainte.

Deci tu, care mă asculţi şi spui:
"Nu voiesc să ajung înăuntrul acestei împărăţii nemuritoare,
nici să mă bucur de bunătăţile acelea,
ci să fiu numai în afara pedepsei
şi să nu primesc experienţa focului",

răspunde-mi, prea înţelepte, şi spune-mi: .
Ce folos vei avea, tu care ai ajuns cum ai spus ?
Oare socoteşti că este sau va fi o pedeapsă mai mare ca a ta ?
Nicidecum. Dar prin aceasta nu vei spune că atunci
te vei afla şi vei fi ţinut prin pedeapsă singur în chinuri ?
Iar dacă vei spune că atunci vei primi
un trup spiritual, cum va fi închis sufletul în el ca într-un butoi ?

Ascultă, învaţă, cum va fi acolo.
Precum sămânţa se seamănă după specie
- nu vorbesc de a grâului, de a orzului şi de a altora -
şi după specie va şi odrăsli,
aşa şi trupurile celor ce mor
cad în pământ, în starea în care se găsesc.
Iar sufletele care se despart de ele
la viitoarea înviere a morţilor
vor afla fiecare din ele, după vrednicie,
un acoperământ plin de lumină sau de întuneric.

Cele curate, care s-au împărtăşit de lumină
şi s-au aprins candelele lor,
vor fi toate în lumina neînserată,
iar cele necurate, care au ochii inimii orbi
şi sunt pline de întuneric,
cum vor vedea lumina dumnezeiască ?
Nicidecum, vei spune.

Deci, spune-mi, cine le va auzi pe acestea cerând milă după moarte
şi le va deschide ochii lor, care n-au voit să vadă de bună voie,
nici să-şi aprindă candela sufletească.

Deci, pe aceştia îi va primi întunericul neluminat.
Iar cum am spus, trupurile sfinţilor
se vor strica şi vor putrezi şi ele,
dar se vor scula cum s-au semănat,
grâu curat, grâu sfinţit,
vase sfinte ale Sfântului Duh.

Ca unele ce-au trăit aici foarte curate
se vor scula iarăşi pline de slavă,
luminând, fulgerând ca lumina dumnezeiască.

Sufletele sfinţilor care au locuit în aceste trupuri,
vor străluci atunci mai mult ca soarele
şi se vor face asemenea Stăpânului,
ale Cărui dumnezeieşti legi le-au păzit.

Iar trupurile păcătoşilor vor învia la rândul lor
cum s-au semănat ele în pământ,
înnoroiate, rău mirositoare, putregăioase,
vase murdare, neghine ale răutăţii,
foarte întunecate, ca unele ce-au lucrat
faptele întunericului şi au fost unelte ale tuturor relelor
şi seminţe ale celui viclean.

Vor învia şi ele nemuritoare
şi spirituale, dar asemănătoare întunericului.
Şi sufletele nenorocite unite cu acestea,
fiind şi ele întunecate şi necurate,
vor fi asemenea diavolului,
ca unele ce-au imitat faptele aceluia
şi au păzit poruncile aceluia
cu care vor fi şi aruncate în focul nestins
şi trimise în întuneric şi tartar.

Mai bine zis se vor prăbuşi acolo,
pe măsura poverii lor, a păcatelor,
şi vor rămâne acolo în vecii vecilor.

Iar sfinţii, precum am spus,
ridicaţi fiecare de aripile virtuţilor,

se vor sui şi ei, fiecare după vrednicie,
în întâmpinarea Stăpânului;
şi după cum s-a pregătit fiecare pe sine,
va fi mai aproape sau mai departe de Ziditorul,
unit cu El în vecii vecilor,
săltând şi desfătându-se de o desfătare nesfârşită.

Amin.

LI - Când Duhul străluceşte în noi, toate patimile sunt puse pe fugă, ca întunericul de lumină. Dar când el îşi retrage razele, cădem în patimi şi în gânduri rele

Învăluindu-mă lumina Ta,
îmi dă viaţă, Hristoase al meu,
căci vederea Ta e viaţă şi înviere.

Nu pot descrie lucrările luminii Tale,
dar pe aceasta am cunoscut-o şi o cunosc.

Chiar de mă aflu în boală, în necazuri, în întristări,
chiar de sunt ţinut în lanţuri, în foame şi închisoare,
sau în suferinţe cumplite, Hristoase al meu,
de-mi străluceşte lumina Ta, ea le alungă pe toate
ca pe un întuneric.

Iar în odihnă şi în lumină si în bucuria de lumină,
mă face să fiu deodată Duhul Tău dumnezeiesc.

Am cunoscut necazurile ca un fum,
gândurile ca un întuneric, ispitele ca săgeţi,
grijile ca întuneric,
şi patimile ca fiare în lucrare, Cuvinte.

Din toate acestea Tu m-ai eliberat,
Tu m-ai izbăvit odinioară,
începând să faci să strălucească în mine
lumina Ta dumnezeiască.
Iar acum aflându-mă iarăşi în mijlocul acestora,
Hristoase Dumnezeul meu,
mă păzeşti nerănit, acoperindu-mă cu lumina Ta.

Dar fiindcă greşesc foarte mult, păcătuind în fiecare ceas,
fiindcă mă fălesc, fiindcă mă mânii,
îţi cer pedepsirea Ta miloasă, Hristoase al meu.

Şi pe aceasta o simt de fapt lucrând în mine cu tărie
prin retragerea luminii Tale

atotstrălucitoare şi dumnezeieşti,
care m-acoperă, Stăpâne.

Căci, precum soarele se face noapte şi întuneric
şi ies toate fiarele căutând de mâncare,
aşa, Dumnezeul meu, nemai acoperindu-mă lumina Ta,
îndată mă învăluie întunericul vieţii şi marea tuturor ispitelor
şi mă mănâncă fiarele patimilor
şi sunt rănit de săgeţile tuturor gândurilor.

Dar când iarăşi Te milostiveşti,
când iarăşi Te înduri de Mine,
când îţi apleci urechea la vaietele gemetelor mele,
şi asculţi suspinele mele şi primeşti lacrimile mele
şi voieşti să priveşti la smerenia mea,
a celui ce-am săvârşit păcate de neiertat, Hristoase al meu,
Te faci văzut de departe, răsărind ca o stea
şi Te măreşti pe încetul, nu trăind-o aceasta Tu însuţi,
ci deschizând treptat mintea robului Tău ca să văd.

Şi aşa fugind întunericul şi dispărând,
socotesc că vii Tu, Cel pretutindeni prezent.
Şi când mă înconjori întreg, Mântuitorule,
când mă acoperi întreg, mă învălui întreg,
mă eliberez de patimi, sunt scăpat de întuneric
şi de ispite şi de patimi şi de toate gândurile.

Căci mă umplu de bunătate, mă umplu de veselie,
sunt covârşit de bucurie, de o fericire nespusă,
văzând taine înfricoşătoare, văzând minuni străine,
văzând cele ce ochiul omului nu le-a văzut,
nici n-ar putea să le vadă, nici urechea să le audă,
cele ce nu s-au suit la inima credincioşilor.

Şi sunt copleşit de spaimă,
îmi ies din mine în trăirea acestora,
mă înstrăinez cu totul de toate cele de pe pământ,
lăudându-Te în cântări neîncetate, pe Tine, Dumnezeul meu.

Cunosc în mine o schimbare străină

şi modul ajutorării mele de către mâna Ta atotputernică.
Văd cum numai prin strălucirea luminii Tale
şi prin arătarea ei,
ai alungat toată întristarea, m-ai răpit din lume
şi unindu-Te cu mine în chip tainic,
m-ai reaşezat îndată în mod tainic în cer,
acolo unde nu este întristare, nici suspin,
nici lacrimi, nici şarpe care muşcă călcâiul;
mi-ai arătat cărarea neobositoare şi ferită de păcate,
dar neplăcută, strâmtă şi greu de umblat de către oameni,
sau, mai drept vorbind, de toţi neumblată.

Căci cine dintre oameni a putut vreodată sau va putea
să ajungă în cer până ce e în trup,
sau chiar fără trup ? Zburând prin ce aripi ?

Ilie a fost înălţat în car, în căruţă de foc şi înainte de el Enoch,
dar nu în ceruri, ci în alt loc ;
şi nu prin ei înşişi, chiar dacă au fost mutaţi.

Dar ce-au fost acestea faţă de cele ce se întâmplă cu noi ?
Spune-mi, ce asemănare este între umbră şi adevăr,
sau între duhul slujitor şi supus
şi Duhul Stăpânitor, a toate lucrător şi dumnezeiesc,
care dă tărie şi putere întregii fiinţe create ?

Căci toate celelalte sunt creaturi,
dar Acesta singur e Făcător,
ca nedespărţit de Tatăl şi la fel de Fiul,
cele trei fiind Dumnezeu; căci Treimea este un singur Dumnezeu
şi Ea a dat fiinţă tuturor, Ea a creat toate;
Ea a creat spre mântuirea noastră,
În lume, după trup, pe Cuvântul şi Fiul Tatălui,
Care e nedespărţit de Tatăl şi de Duhul.

Acesta se întrupează cu adevărat
prin venirea Duhului
şi se face ceea ce nu era, om asemenea mie;
dar în afară de păcat şi de toată nelegiuirea.

Astfel, s-a arătat tuturor Acelaşi ca Dumnezeu şi om,
având unit cu El prin fire pe Duhul dumnezeiesc,
cu care a readus la viaţă pe morţi,
a deschis ochii orbilor,
a curăţit leproşi, a alungat demoni.

Acesta răbdând crucea şi, de asemenea, moartea
şi înviind în Duhul, s-a înălţat întru slavă
şi a înnoit calea spre cer
tuturor celor ce cred în El cu o credinţă neşovăitoare.
Căci a vărsat în chip bogat Duhul cel Prea Sfânt
în toţi cei ce şi-au arătat credinţa din fapte.

Şi-l varsă şi acum cu îmbelşugare peste aceştia
şi-i îndumnezeieşte prin El îndată pe cei cu care se uneşte
şi-i preschimbă pe aceştia în chip neschimbat
şi-i arată fii ai lui Dumnezeu, fraţi ai Mântuitorului,
împreună moştenitori cu Hristos şi moştenitori ai lui Dumnezeu,
dumnezei însoţitori ai lui Dumnezeu în Duhul Sfânt,
înlănţuiţi numai cu trupul, dar cu duhul liberi,
urcând cu Hristos în chip uşor la ceruri
şi având vieţuirea întreagă acolo,
în vederea bunătăţilor pe care ochii nu le-au văzut.

Ce-a fost deci căruţa de foc, care l-a răpit pe Ilie ?
Şi ce a fost mutarea lui Enoch în comparaţie cu a celor ce
sunt mutaţi la acestea ?

După părerea mea, aşa cum marea despărţită odinioară cu toiagul
şi mana coborâtă din cer, au fost neîndoielnic
numai chipuri şi simboluri ale adevărului
- marea a Botezului şi mana a Mântuitorului -
la fel acelea au fost simboluri şi chipuri ale
acestora, care sunt înzestrate cu o transcendenţă
şi cu o slavă neasemănată,
cu atât mai înaltă, cu cât Creatorul întrece creatura prin fire.

Căci mana, care e numită "pâine şi hrană a ingerilor"
şi pe care au mâncat-o oamenii atunci în pustie,
a încetat, s-a pierdut şi toţi câţi au mâncat-o au murit,

căci nu s-au împărtăşit de viaţă.

Dar trupul Stăpânului meu fiind îndumnezeit
e plin de viaţă şi face părtaşi de viaţă
şi nemurire pe cei ce îl mănâncă ;
şi-i trece nu prin noianul mării,
nici nu-i mută din Egipt ducându-i la alt pământ,
care le produce şi el oamenilor roduri stricăcioase;
şi nici nu ne porunceşte Răscumpărătorul lumii
să umblăm patruzeci de ani (prin pustie).
ca să ajungem la pământul făgăduinţei.

Ci, botezaţi întâi şi apoi împărtăşiţi
de sângele şi de trupul Lui,
prin credinţa neşovăitoare,
ne trece îndată de la moarte la viaţă,
de la întuneric la lumină
şi de la pământ la ceruri.

Mai întâi dezbrăcându-mă de stricăciune şi de moarte
şi eliberându-mă întreg în simţire şi conştiinţă,
m-a arătat apoi pe mine ceea ce-i mai înfricoşător - cer nou -
şi s-a sălăşluit în mine Creatorul tuturor,
de care nu s-a învrednicit nici unul din sfinţi dinainte.

Căci, vorbea Dumnezeu şi mai înainte prin Duhul dumnezeiesc
şi făcea minuni prin lucrarea Lui,
dar nu s-a unit fiinţial niciodată cu vreunul
înainte de-a se face om Hristos, Dumnezeul meu.

Căci, luând El trup, a dat Duhul Său dumnezeiesc,
şi prin El se uneşte fiinţial cu toţi credincioşii
şi se face nedespărţită unirea cu aceştia.

Vai mie ! - căci plâng cu amar rătăcirea oamenilor -
cum nu credem lui Hristos, cum nu-I urmăm,
cum nu dorim viaţa, cum nu poftim
bogăţia Lui nejefuită, nestricăcioasă,
slava neapropiată a vieţuirii cu El ?

Cum socotim că ne mântuim alipiţi de cele stricăcioase?
noi care nu iubim pe Hristos mai mult decât cele văzute,
nici nu nădăjduim să fim cu El după moarte ?
Aceştia sunt mai nesimţiţi decât lemnele şi pietrele.

Dar, o, Hristoase al meu, izbăveşte-mă de nebunia acestora
şi învaţă-mă să iubesc viaţa tuturor credincioşilor,
Căci,Ţie se cuvine lauda şi închinarea,
împreună cu Tatăl şi cu Duhul dumnezeiesc,
ca împăratul şi Făcătorul tuturor,
ca lui Dumnezeu şi Stăpânului, în vecii vecilor. Amin.

LII - Învăţătura despre Dumnezeu (despre Teologie); şi că nu e îngăduit celui ce nu s-a schimbat prin împărtăşirea de Sfântul Duh şi n-a devenit în cunoştinţă Dumnezeu prin înfiere, să înveţe pe alţi oameni cele dumnezeieşti

Cine va mângâia durerea inimii mele ?
Iar spunând durerea, am înţeles iubirea Mântuitorului.

Dar această iubire este o lucrare a Duhului.
Mai bine zis e prezenţa Lui, în mod fiinţial,
văzută în mine în chip enipostaziat ca lumină.

Iar lumina este fără asemănare, e întreagă de neexprimat.
Cine mă va despărţi de cele sensibile, de care am fost odată eliberat
şi m-am ascuns de ele, ajungând în afara lumii ?

Cine îmi va da seninătatea şi liniştea de toate,
ca să mă satur de frumuseţea dumnezeiască a Aceluia,
a Cărui necuprindere înflăcărează iubirea mea,
în măsura în care ceea ce cuprind e o iubire enipostaziată ?

Căci iubirea nu e nume, ci fiinţă dumnezeiască,
participată şi necuprinsă; dar în orice caz dumnezeiască.

Ceea ce se împărtăşeşte e sesizat (cuprins)
dar ceea ce e mai mult, încă nu.
De aceea, ţi-am spus că iubirea e sesizată (cuprinsă)
şi enipostaziată, ca participată şi cuprinsă.

Căci, tot ce este sesizat (cuprins) şi împărtăşit,
e numaidecât fiinţa împărtăşită în mod enipostaziat şi cuprinsă.

Căci, ceea ce n-are fiinţă nu e numită şi nu e nimic.
Dar firea dumnezeiască şi necreată mai presus de fiinţă,
ca una ce e mai presus de fiinţa tuturor celor create,
se numeşte mai presus de fiinţă, dar e totuşi fiinţă
şi enipostaziată, mai presus de toată fiinţa
şi se înţelege că total neasemenea cu ipostasul creat,
căci e întreagă necircumscrisă prin fire,
şi cum vei numi ipostas ceea ce nu e circumscris ?

Pe de altă parte ceea ce e neipostatic, nu e nimic
şi atunci cum ni s-ar împărtăşi ?
Iar de nu mă crezi, îţi voi da mărturia lui Pavel,
care te asigură că amândouă acestea sunt vrednice de crezut.

De fapt, când spune că are în el pe Hristos grăind
şi exprimându-se prin Prea Sfântul Duh,
spune că dumnezeirea e împărtăşibilă şi circumscrisă,
dar că în el şi cu el e prezentă în mod necircumscris şi necuprins.
Iar când vorbeşte de ***Cel ce locuieşte în lumina neapropiată*** (I Tim. VI, 16)
şi mărturiseşte că n-a fost văzută niciodată de om,
Îl arată ca necircumscris şi necuprins.

Căci de Cel pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată,
cum s-ar fi împărtăşit sau s-ar fi atins cineva ?
îmi vei spune sigur: nicidecum, dacă nu vrei să te sfădeşti.

Dar când îţi zice iarăşi : ***"Dumnezeu care a zis
să strălucească lumină din întuneric,
El a strălucit înăuntrul meu"*** (ll Cor. IV, 6).
spune-mi, pe care alt Dumnezeu ţi-l înfăţişează să-l înţelegi,
dacă nu pe Acela care locuieşte în lumina de nesuportat
şi pe care nimeni dintre oameni nu L-a văzut vreodată ?

Căci El însuşi, Cel mai înainte mai presus de fiinţă şi necreat,
a luat trup şi mi s-a arătat creat,
îndumnezeindu-mă întreg pe mine, asumat în chip minunat.

Spune-mi, crezi aşa şi nu te îndoieşti deloc ?
Dacă deci Dumnezeu făcut om, cum crezi,
m-a îndumnezeit pe mine, omul asumat,
atunci, eu devenit Dumnezeu prin înfiere
văd pe Dumnezeu cel prin fire,
pe Acel Dumnezeu pe care nimeni dintre noi
nu L-a putut vedea vreodată
şi nici nu poate să-L vadă peste tot.

Deci cei ce L-au primit pe Dumnezeu prin faptele credinţei
şi s-au făcut dumnezei născuţi prin Duhul,
îl văd pe Acela, pe Tatăl lor,

care locuieşte pururea în lumina neapropiată,
avându-L locuind în ei înşişi
şi locuiesc ei înşişi în El, în Cel cu totul neapropiat.

Aceasta e credinţa adevărată, aceasta e fapta lui Dumnezeu
aceasta e pecetea creştinilor,
aceasta e comuniunea cu Dumnezeu,
aceasta e împărtăşirea şi arvuna dumnezeiască;
aceasta e viaţa, aceasta e împărăţia,
aceasta e veşmântul, cămaşa Domnului,
pe care cei ce se botează o îmbracă prin credinţă,
nu în neştiinţă, îţi spun, nici cu nesimţire,
ci prin credinţa însoţită de simţire şi cunoştinţă.

Şi ca să nu zici : "Cred că L-am îmbrăcat pe Hristos",
Nu-ţi cer simplu : "Crede aceasta !",
ci să ai fapta credinţei, asigurarea credinţei,
pecetea credinţei, desăvârşirea credinţei în mod neîndoielnic
din îmbrăcarea lui Hristos întru simţire şi cunoaştere,
a lui Hristos din care străluceşte, fulgeră slava dumnezeirii
şi care te schimbă pe tine întreg în lumina cea mai limpede,
dar te lasă neschimbat sau îndoit,
fiindcă eşti amândouă :
dumnezeu prin înfiere, iar prin fire întreg om.

Devenit întreg astfel, precum ţi-am spus,
vino şi stai cu noi, o, fratele meu,
pe muntele cunoştinţei şi vederii dumnezeieşti.
Şi acolo vom auzi împreună glasul părintesc.
Dar vai, cât de jos suntem faţă de înălţimea dumnezeiască,
cât de depărtaţi de viaţa veşnică !

Pe cât e de departe cerul de subteranele pământului
şi de cei ţinuţi de demult în chip nefericit în ele,
pe atât, sau şi mai mult, suntem toţi departe
de înălţimea lui Dumnezeu şi de vederea dumnezeiască,
chiar dacă spunem în chip contrar că locuim în El
şi că avem în noi pe Cel ce locuieşte în lumina neapropiată
şi că rămâne şi locuieşte întreg în noi.

Căci, şezând în cele subterane ale pământului,
voim să filosofăm despre cele mai presus de pământ
şi despre cele din cer şi mai presus de ceruri,
ca şi când le-am cunoaşte întocmai,
şi să le povestim tuturor
şi să ne numim cunoscători
şi teologi exacţi şi iniţiaţi în tainele negrăite.

Dar şi aceasta este o dovadă sigură a nesimţirii.
Căci cel născut din nefericire în cele subterane
şi care locuieşte cu totul în întunericul lumii prezente
şi nu vede lumina veacului viitor
- lumina care în mod sigur a strălucit pe pământ
şi străluceşte necontenit
dar spune că el cugetă şi cunoaşte cele din cer
şi că vede toate cele de acolo şi-i învaţă pe alţii,
oare nu e nesimţitor şi mai mult decât atât ?

Acesta e ca un orb care contrazice pe cei ce văd şi zice :
,,Acest ban e de aramă, iar semnul de pe el e al altuia
şi literele scrise pe el spun aceasta şi aceea".

Dar cei ce-l aud socotesc acestea ca o născocire îndrăzneaţă,
căci ei văd banul făcut din aur
şi semnul ca fiind cu adevărat al împăratului,
arătând chipul nefalsificat al lui
şi inscripţia redând numele lui.

De aceeaşi boală pătimind, nu socotim că pătimim,
nici nu ne ruşinăm de cineva, sau de sfinţii înşişi
şi de îngerii care privesc de sus starea noastră,
ci se împlineşte cu noi cuvântul Domnului, care zice :
"Văzând nu văd" (Matei XIII, 13) şi iarăşi :
"Auzind, ei îşi închid urechile sufletului
şi nu aud deloc cuvintele Duhului".
De fapt, ei aud trupeşte cu urechile de carne,
dar urechile inimii le au acoperite
şi nu pot auzi câtuşi de puţin.
Căci nu pot ridica de pe ei
acoperământul îngâmfării şi al nesimţirii,

fiindcă ei înşişi şi l-au pus pe ei cu voia.
Şi acoperindu-şi ochii şi urechile,
socotesc că văd şi aud.

Iar dacă le spune cineva :
,, Ascultaţi, copiii mei, şi ridicaţi acoperământul
de pe inimile voastre",
ei se înfurie la aceste cuvinte,
pentru că nu i-a numit "părinţi", ci le-a zis "copii",
şi din aceste cuvinte câştigă mai multă ură
şi nu-şi pot da seama de patima ce-i roade,
mai bine zis de patimile ce le întuneca mintea şi cugetarea
şi-i despart de Dumnezeu pe cei prinşi de ele.

Aceştia, deveniţi sclavi ai închipuirii şi mândriei
şi trăind ca nişte robi ai voii lor,
îşi împlinesc pururea numai voia lor.

Aceştia părăsind legile lui Dumnezeu, îşi sunt ei înşişi lege lor
şi nu slujesc lui Dumnezeu, ci, ce îndrăzneală, lor înşişi.
Ei caută în locul slavei lui Dumnezeu, slava lor
şi se grăbesc să o impună pe aceasta prin toate faptele
şi în toate modurile.

Iar slava lui Hristos este crucea şi patimile,
pe care le-a suportat pentru noi,
ca să ne slăvească pe noi.

Dar ei nu vorbesc să pătimească acestea,
cum le-a pătimit Acela
şi refuză să se facă părtaşi ai slavei lui Dumnezeu,
prin refuzul de-a pătimi, cum a pătimit Acela,
ci voiesc, vai, mai degrabă slavă de la oameni
şi aleg de bună voie despărţirea de Dumnezeu.

Dar, Hristoase al meu, mântuieşte pe cei ce se încredinţează Ţie
de murdara slavă deşartă şi de mândrie,
şi fă-ne părtaşi patimilor şi slavei Tale;
şi ne învredniceşte să fim nedespărţiţi de Tine,
acum şi în vecii vecilor. Amin.

LIII - Cuvânt în formă de dialog între Dumnezeu şi părintele autor al imnelor; şi cum acest dumnezeiesc părinte luminat de Sfântul Duh grăia cu Dumnezeu şi era iniţiat de Acela în tainele dumnezeieşti şi omeneşti

Vezi, o, Hristoase, necazul meu, vezi lipsa mea de curaj,
vezi-mi neputinţa,
vezi-mi sărăcia,
vezi slăbiciunea mea
şi îndură-Te de mine, Cuvinte !

Străluceşte-mi şi acum ca odinioară
şi luminează, sufletul meu,
luminează ochii mei
ca să Te văd pe Tine, care eşti lumina lumii (Ioan VIII, 12),
bucuria, veselia, viaţa veşnică,
desfătarea îngerilor,
Împărăţia Cerurilor şi Raiul,
cununa dropiilor,
Judecătorul şi împăratul.

Pentru ce ascunzi faţa Ta ?
Pentru ce Te desparţi de mine, Dumnezeul meu,
care nu voieşti să Te desparţi niciodată de cei ce Te iubesc ?
Pentru ce fugi de mine, pentru ce mă arzi,
pentru ce mă răneşti şi mă zdrobeşti ?
Doar ştii că Te iubesc şi că Te caut din suflet.
Descoperă-Te, cum am spus, şi arată-Te mie.
Căci ştiu că eşti adevărat (în ce spui).
fiindcă am cunoscut că eşti nemincinos
şi că iubeşti pe cei ce Te iubesc
şi Te întreţii cu ei ca şi cu nişte prieteni,
nu numai în umbră şi în apariţii,
nici ca o minte, cu o altă minte,
ci ca Cel ce fiind Cuvântul de la început
şi Viaţa ipostaziată
născută din Tatăl
şi unit cu El, precum eşti în convorbire negrăită cu El
Aşa şi cu cei pe care îi vei naşte
prin Duhul Tău cel Sfânt
şi îi vei arăta fii ai Tăi,

sau mai bine zis fraţi ai Tăi
şi fii ai lui Dumnezeu, Tatălui Tău,
te întreţii în convorbire
şi văzându-i pe ei, Te faci,
la rândul Tău, văzut de ei.

Arată deci afecţiunea Ta,
arată iubirea Ta de oameni,
arată mila Ta, Mântuitorule,
pe care ai vărsat-o cu îmbelşugare
cu adevărat peste tot trupul
care a crezut în Tine.
Şi deschide-mi porţile cămării Tale de nuntă, Dumnezeul meu ;
nu-mi închide uşa luminii Tale, Hristoase al meu !

- Socoteşti tu, fiu al oamenilor,
că Mă forţezi cu cuvintele tale ?
Pentru ce spui, fără să gândeşti,
că-Mi ascund faţa Mea?
Şi de ce Mă bănuieşti că-ţi închid
uşile şi porţile?
De ce cugeţi că Mă despart vreodată de tine ?
Pentru ce ai spus că te ard în flăcări
şi că te zdrobesc cu totul ?
Cuvintele tale nu sunt drepte,
nici acest gând nu e drept.
Ascultă mai bine cuvintele
pe care Ţi le voi spune:
Eram lumină şi înainte de-a crea
toate cele văzute de tine.
Sunt pretutindeni şi eram,
şi creând toată zidirea,
sunt pretutindeni şi în toate.
Ascultă cuvintele înţelepciunii,
înţelege adâncul tainelor !
Totuşi nu eram vreunul dintre toate,
nici, desigur, împreună cu toate,
nici n-am fost înăuntrul tuturor.
Dar nefiind unit cu nici una,
eram împreună cu toate.

Iar nefiind ceva din toate,
fiind în toate, nu eram.
Iar în mijlocul celor văzute,
însufleţite şi neînsufleţite,
nesimţitoare şi simţitoare,
despărţite de Mine
şi neştiutoare de Mine,
am modelat lutul în trup
şi am suflat suflet în el,
nu din fiinţa Mea,
ci din tăria Mea.
înţelege ceea ce te învăţ:
am spus prin puterea Mea
ţi-am suflat ţie suflet raţional şi înţelegător,
care intrând în trup ca într-o casă,
a fost legat cu el
şi primind trupul ca pe o unealtă,
omul s-a arătat ca unul format din două.
Vreau să-ţi spun că omul făcut
ca un animal raţional
e îndoit, fiind compus
în chip negrăit din două firi,
din trupul văzut, nesimţitor şi neraţional
şi din sufletul nevăzut,
făcut după chipul Meu,
raţional şi înţelegător,
aşezat - o, minune străină ! -
în mijlocul tuturor,
vreau să spun în mijlocul tuturor creaturilor.

Dar a căror creaturi ?
A celor materiale şi în materie şi a celor nemateriale.
Cele materiale şi în materie sunt cele pe care le vezi,
iar cele nemateriale sunt îngerii.
În mijlocul acestora deci, îţi spun,
este omul vieţuitoare, făptură îndoită,
nematerial între cele sensibile,
sensibil între cele nemateriale.

Pe acesta deci ca sensibil l-am făcut

demn şi stăpân al celor văzute
şi pe toate cele văzute
le-am supus numai lui ca roabe,
ca să vadă lucrurile Mele
şi să Mă slăvească pe Mine, Creatorul.
iar ca celui raţional şi văzător cu mintea,
i-am dat să Mă vadă pe Mine
şi prin aceasta să fie aşezat
în demnitatea îngerilor.

Vezi, înţelege ce ţi-am spus :
Omul fiind îndoit,
vedea cu ochii sensibili făpturile Mele,
iar cu cei înţelegători,
vedea faţa Mea, a Creatorului.
Vedea slava Mea
şi grăia cu Mine în fiecare clipă.
Dar când călcând porunca Mea,
a mâncat din lemn,
a orbit şi a ajuns, cum am spus,
în întunericul morţii.
Acestui fapt i s-a spus că s-a ascuns.
Dar aceasta a născocit-o acela atunci în chip prostesc.
Căci, spune-mi, unde se putea el ascunde de mine,
sau în ce loc ?
Dar tu gândeşti acum mai rău,
mai nebuneşte decât acela,
spunând că mă ascund
nevrând să fiu văzut de tine deloc.
Căci dacă voiesc să nu fiu văzut,
pentru ce M-am arătat în trup ?
Pentru ce M-am şi pogorât peste tot .
şi pentru ce M-am făcut văzut tuturor ?
Nu te face neştiutor al faptelor Mele,
nici al iconomiilor Mele.

Adam orbit mai întâi,
după ce a fost mustrat şi învăţat de Mine,
n-a voit să se pocăiască,
ci s-a arătat cu totul lipsit de smerenie.

Căci a zis mai degrabă :
"Femeia a păcătuit, cea pe care mi-ai dat-o Tu mie" (Fac. III, 12),
făcându-Mă pe Mine vinovat de păcatul lui.
La fel, femeia a învinovăţit,
la rândul ei, pe şarpe.
Astfel, nici unul din cei doi
n-a mărturisit deloc că a păcătuit.
De aceea, a fost scos din desfătarea Raiului
şi a rămas numai în cele ale simţurilor,
cu animalele neraţionale,
ieşit ca neraţional dintre cele raţionale
şi înfundat în materie
prin despărţirea de cele nemateriale.

Minune străină! S-a făcut ca un trup fără ochi,
cu sufletul orbit şi nevăzător de Dumnezeu.
Trupul dacă e orbit,
e mişcat totuşi de suflet,
dar sufletul orbit,
ce mişcare va găsi ?
Şi cum va putea peste tot trăi ?
Nicidecum! Ci va muri
de o moarte veşnică.
E ceea ce au pătimit, cum am spus,
primii oameni plăsmuiţi, prin necuminţenia lor.
Iar prin aceasta au coborât în iad
şi s-au prăbuşit în stricăciune.

Plin de mila lor,
am coborât de sus,
Eu, Cel cu totul nevăzut,
M-am împărtăşit de grosimea şi de trupul lor
şi am luat suflet.
Fiind Dumnezeu în chip neschimbat,
M-am făcut Eu, Cuvântul, trup.
Şi luând început din trup,
M-am arătat tuturor ca om.
Şi pentru ce am primit să fac aceasta ?
Pentru că spre aceasta l-am creat,
precum am zis, pe Adam : ca să Mă vadă.

Dar fiindcă el a orbit
şi din pricina lui toţi urmaşii lui,
n-am răbdat ca Eu să fiu în slava dumnezeiască,
iar pe cei orbiţi
de înşelăciunea şarpelui,
pe care i-am zidit cu mâinile,
să-i trec cu vederea.
Ci M-am făcut
asemenea oamenilor în toate,
sensibil celor sensibili
şi M-am unit cu ei de bună voie.

Vezi, cât de mult doresc
să fiu văzut de oameni,
încât să vreau să Mă fac şi om, ca să Mă fac văzut ?
Deci cum ai putut spune că Eu Mă ascund de tine ?
Eu strălucesc cu adevărat, dar tu nu Mă vezi,
Ia seamă la taină.

Adam vedea la început slava dumnezeirii Mele şi trăia.
Dar făcându-se neascultător, a orbit,
şi îndată a fost lovit de moarte,
nevrând să se pocăiască
şi să spună : "Am păcătuit Ţie".
De aceea, cu dreptate a fost osândit
să se întoarcă în pământul
din care a fost luat.
Ca urmare această sentinţă
s-a dat şi s-a socotit
de neocolit tuturor ca pedeapsă.
Dar nu e o pedeapsă,
ci mai degrabă o binefacere.
Căci n-am lăsat
Să fie stricăciosul, împreună cu nestricăciosul.
Fiindcă ar fi fost mai rău
să se lege pentru veci
şi să rămână răul
nemuritor în amândouă,

De fapt, sufletul, odată căzut din viaţa de aici,

dacă ar purta unit cu el trupul coruptibil,
cum n-ar fi aceasta un lucru mai rău decât moartea,
adică decât despărţirea sufletului ?

Deci sunt două morţi,
a trupului şi a sufletului,
şi spune-mi, cel ce a murit cu sufletul
şi din pricina aceasta
poartă unit cu el trupul stricăcios,
care îmbătrâneşte treptat
şi se desface şi curge,
dacă nu s-ar desface sufletul
de el şi nu s-ar despărţi,
ci ar rămânea în veci unit cu el,
cum n-ar fi această viaţă
mai rea decât orice pedeapsă din iad ?

Priveşte pe cei stăpâniţi de boala sacră,
cum se strică şi se rod cărnurile lor,
cum ajung fără mâini şi picioare,
fără ochi, buze şi urechi,
cum ajung cu totul neputincioşi să se mişte,
fără grai şi surzi,
şi cum roagă pe Dumnezeu
să se desfacă de acest trup !

Dacă sufletul ar fi primit
o astfel de existenţă,
cum n-ar fi fost mai rău
să existe astfel,
decât să moară, ca să repet din nou ?

Astfel, deci pedeapsa s-a făcut binefacere;
mai bine zis n-a fost pedeapsă,
ci iconomie dumnezeiască.
Căci moartea oamenilor
e moartea greutăţilor;
moartea e scăparea de griji,
moartea e libertate
de tot felul de boli şi patimi,

moartea e încetarea păcatelor şi a nedreptăţii,
moartea e izbăvirea de toate relele vieţii,
iar celor ce au vieţuit bine,
le e pricinuitoare de bucurie nesfârşită,
de desfacere veşnică
şi de lumină neînserată.

Totuşi, încă înainte de-a te despărţi
de trup, îţi spun
să priveşti binefacerile,
să priveşti iconomiile,
află darurile Mele !
M-am arătat lumii,
pe Mine însumi şi pe Tatăl
şi am vărsat cu îmbelşugare
pe Prea Sfântul Meu Duh
peste tot trupul
şi am descoperit numele Meu
tuturor oamenilor;
şi am arătat prin faptele Mele
că sunt Creatorul şi Ziditorul lumii
şi arăt şi acum toate
cele ce trebuie să le facă omul. Amin.

LIV - Fiecăruia dintre oameni i-a dat Dumnezeu în mod potrivit şi spre folos prin Duhul Sfânt un dar ca să lucreze nu ceea ce voieşte el, ci precum s-a rânduit mai înainte de el, ca să nu rămână nefolositor în biserica lui

Ce ar putea cunoaşte fãptura fără Făcător ?
Iar ei i se cere, cu dreptate şi în mod cuvenit,
să dea socoteală de cunoştinţa ce-a primit-o
şi de punerea ei în practică şi de folosirea ei

De fapt, şi sapa, secera, ferăstrăul, sabia,
securea, toiagul, lancea, cuţitul, săgeata
şi toate celelalte unelte ale vieţii,
fiecare îşi are lucrarea proprie,
dar nu şi-a luat-o de la ea, ci de la noi.

Căci meşterul e cel ce construieşte fiecare unealtă
cu meşteşug, pentru lucrarea care vrea.
De aceea, nu se poate secera grâul cu sapa,
nici nu se poate zidi casa cu sapa, sau construi cu sabia;
nu se poate săpa cu ferestrăul, nici coase cu securea;
nu se poate tăia lemne cu toiagul, nici cu lancea;
nu se aruncă pietre cu un briceag, nici tăia cu o săgeată,
ci trebuie să se folosească fiecare unealtă potrivit
cu fiecare lucru de făcut.

Dacă nu te foloseşti de acestea spre ceea ce au fost făcute,
ci altfel, ai pierdut vremea şi te-ai obosit degeaba.

Aşa socoteşte că şi Dumnezeu ne-a făcut pe noi,
ca să lucrăm fiecare în viaţă credincioşi darului nostru.

El a rânduit pe unii să înveţe, pe alţii ca să fie învăţaţi,
pe unii să conducă pe mulţi, pe alţii să asculte de aceia;
unora le-a dat înţelepciune, altora cunoştinţă şi cuvânt;
unora iarăşi să proorocească, şi altora
să vorbească către alţii în limbi
şi iarăşi altora să săvârşească minuni.
Pe alţii i-a pus să poruncească.
Toate acestea sunt daruri duhovniceşti.

Dar să arătăm şi alte daruri ale Creatorului,
pe care le-a dat oamenilor, fiecăruia după vrednicie.
Pe unul l-a făcut puternic cu trupul,
pe altul l-a făcut mai frumos
şi pe altul iarăşi cu glas mai plăcut decât al altora.
sau peste tot lucră ceva fără puterea dumnezeiască ?

Simplu vorbind, fiecăruia dintre oameni
i-a dăruit un dar şi o însuşire deosebită după vrednicie,
cum singur Dumnezeu ştie, Creatorul tuturor,
ca să lucreze cu folos în viaţă, în chip negrăit.

De aceea, fiecare e destoinic
nu în meseria pe care o voieşte el,
ci în cea pentru care a fost creat
potrivit şi propriu, pentru ea.

Poţi vedea pe marinar străbătând valurile mării
cu pricepere şi cu plăcere mai mare
decât un bărbat care călăreşte un cal mândru;
şi decât un agricultor care taie cu plugul brazdele pământului,
socotind mult mai de preţ perechea boilor ce-l ajută,
decât cei patru cai ai căleştii împărăteşti
şi, de aceea, bucurându-se şi îndulcindu-se cu bunele nădejdi.
Ostaşul iarăşi se socoteşte mai presus
de toţi agricultorii, de marinari şi de meşteşugari;
şi gândind la glorie, aleargă spre tăiere şi moarte,
spre un sfârşit înainte de vreme.
El nu va răbda să învârtească cârma,
nici să ţină coarnele plugului,
nici nu va alege să se facă zidar, sau corăbier, sau agricultor.

Ci fiecare, precum am spus, va împlini lucrarea
pe care a primit-o de la Dumnezeu,
şi altceva nu va putea face omul în viaţă,
ba nici măcar nu va voi.

Dar observă - ca să-ţi spun iarăşi cele spuse înainte -
că precum nu poate vreo unealtă din toate cele numite
să se mişte de la sine spre a lucra ceva fără mâna omului,

care o ridică şi face ceva prin ea,
aşa nici omul nu poate cugeta sau face ceva bun
fără mâna dumnezeiască.

Căci pe mine m-a alcătuit Meşterul, care e Cuvântul,
cum a voit El şi cum m-a aşezat în lume.

Deci, spune-mi, cum voi putea cugeta sau face,
Cel ce mi-a dăruit minte, desigur, cum a voit,
Acela îmi dă şi să cuget toate câte ştie că-mi sunt spre folos
şi-mi dă şi puterea să lucrez cele ce le ştiu.

Deci dacă fac acestea, El îmi va da, neîndoielnic,
cu iubire de oameni, să cuget lucruri şi mai desăvârşite;
iar dacă dispreţuiesc şi acestea puţine, încredinţate mie
spre împlinire voi suporta cu dreptate şi lipsirea de ele
de către Dumnezeu care mi le-a dat.

Şi voi fi o unealtă nelucrătoare, nefolositoare,
ca unul ce n-am voit să lucrez poruncile Creatorului,
În acest caz m-am predat lenei şi nepăsării
şi, de aceea, am fost aruncat din mâinile Stăpânului
şi datorită neascultării şi nesupunerii de care m-am lăsat ispitit
am fost alungat din Raiul adevărat
şi am ajuns departe de Dumnezeu şi de mâinile sfinţilor.

Aflându-mă apoi şarpele atotviclean
zăcând în lenevie şi predat întreg nelucrării celor bune,
s-a folosit cu viclenie de toate faptele necinstite
de care eram văzut îndulcindu-mă şi bucurându-mă,
când trebuia să mă întristez, să mă jelesc şi să plâng
că m-am despărţit, ticălosul de mine, cu voia
de cele pentru care am fost creat
şi m-am predat cu voia
tuturor celor contrare firii.
Şi aşa am căzut în chip nenorocit în mâinile vrăjmaşului,
de care fiind ţinut şi muşcat în întregime,
şi neputând să mă împotrivesc, netrebnicul de mine,
- căci cum m-aş fi putut împotrivi, fiind mort ? -
m-am făcut unealtă supusă a toată răutatea,

a toată nelegiuirea şi lucrarea vicleană,
amăgit în chip viclean, nenorocitul de mine.

Căci, ţinându-mă în mâna lui şi trăgându-mă cu putere,
m-a acoperit de gunoiul murdar şi de toate noroaiele
şi m-a învăluit în urâte mirosuri şi m-a făcut
să mă veselesc de ele, vai, ce nesimţire !
Astfel, m-a aflat lucrător
în răpiri, pizme, ucideri nedrepte,
bârfiri, mânii, ca să spun pe scurt, în tot felul de răutăţi,
mai bine zis el însuşi se folosea de mine, fără să vreau.

Căci, o dată ce m-am aruncat eu însumi pe mine cu voia
din mâna lui Dumnezeu şi a sfinţilor Lui
şi m-a răpit crudul stăpânitor şi stricător de suflet
şi m-a prins în mâna lui, cu voia mea,
n-am mai putut să nu lucrez ale lui,
ci în toate lucram prin voile lui.

Căci nu se putea împotrivi sabia celui ce o ţinea,
ci cel ce o ţinea se folosea de ea cum voia.

Dar Dumnezeu care m-a făcut, privind de sus
şi văzându-mă stăpânit de mâna tiranului,
S-a îndurat de mine şi m-a răpit din mâna aceluia
şi iarăşi m-a introdus în Raiul dumnezeiesc,
în via Lui, în mâinile lucrătoare din vie,
ale sfinţilor, spre a lucra cele dumnezeieşti,
spre a cultiva virtuţile, spre a păzi poruncile,
ca nu cumva aflându-mă iarăşi lucrătorul răului
petrecând în afara mâinii sfinte,
să mă răpească şi să mă facă să lucrez iarăşi ale lui.

Deci, luându-mă bunii şi miloşii lucrători ai viei
şi ridicând întreaga mea voinţă cu mâinile lor,
m-au întors îndată să lucrez şi să plâng neîncetat
cu smerenie şi prin împărtăşire (de puterea lui Dumnezeu).

Aceste trei mi le-au spus mie, fiule,
cei ce păzesc şi stăruiesc în ele prin lucrarea lor cea bună

şi prin ele sunt duşi în scurt timp
spre slavă, curăţie, nepătimire şi vederea dumnezeiască
şi nu mai cad niciodată în mâinile răuvoitorului.

Şi primesc de la Dumnezeu iertarea tuturor păcatelor şi greşelilor
şi aşa se fac fii ai Celui Prea Înalt
şi dumnezei după har şi unelte de bun folos,
care lucrează tot lucrul bun,
mai bine zis lucrători ai viei, care călăuzesc pe alţii
spre fapte cu adevărat bune, spre fapte ale mântuirii.
Acestora - ascultaţi toţi - crezându-le şi pe acestea făcându-le,
şi predându-mă întreg lucrătorilor şi slujitorilor lui Dumnezeu,
potrivit poruncii Lui, am aflat în mine.
împlinite deplin toate făgăduinţele.

Şi m-am minunat de aceasta
şi le strig cu glas mare şi le povestesc tuturor
şi le laud şi spun - căci nu rabd să le îngrop pe acestea în tăcere -.

Alergaţi, toţi cei ce vă simţiţi pe voi
aflându-vă în afara mâinilor lui Dumnezeu şi ale sfinţilor Lui!
Grăbiţi-vă şi alipiţi-vă de ei în chip nedespărţit,
prin credinţă, prin iubire şi cu toată hotărârea.

Aruncaţi tot cugetul şi toată voia proprie
şi predaţi sufletele voastre în mâinile acelora
ca unelte neînsufleţite, nefăcând nimic, nemişcându-vă
şi nelucrând în afara lor !

Cugetul lor să se facă al vostru.
la fel şi voia cea sfântă a lor
să fie împlinită de voi ca una ce e voia lui Dumnezeu.

Şi aşa păşind pe o cale scurtă şi fără piedici,
veţi fi prietenii lui Dumnezeu Celui Prea înalt,
Şi vă veţi arăta în puţine zile
şi moştenitorii bunătăţilor cereşti şi negrăite.

Căci mergând pe calea cea dreaptă,
veţi face parte din numărul sfinţilor

şi această cale vă va face pe toţi fericiţi.

Drept aceea rugaţi-vă toţi pentru mine,
cel ce am păcătuit mai mult decât toţi,
deşi m-am silit să merg pe calea aceasta aspră,
strâmtă, scurtă şi neprimejdioasă
care duce la lărgimea vieţii veşnice.

Rugaţi-vă ca pentru unul ce v-am arătat-o şi vouă,
celor ce aţi voit să păşiţi pe ea cu căldură
pe urmele picioarelor lui Hristos.

Aceasta pentru ca să mă aflu şi eu şi
să vă aflaţi şi voi în acea viaţă,
umblând fără prihană pe această cale până la sfârşitul vieţii.

Dar să se afle şi toţii câţi doresc să vadă pe Hristos.
Ca părăsind toţi cu bucurie trupurile,
să mergem spre odihna de acolo, spre lărgimea Raiului
şi să ne arătăm moştenitori ai vieţii.

Ca uniţi în mod nedespărţit cu Dumnezeu şi cu toţi sfinţii
în Hristos, Unul Născut Fiu şi Dumnezeu Cuvântul,
împreună cu Duhul dumnezeiesc,
să fim ai Sfintei Treimi,
acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LV - Duhul Sfânt rămâne cu cei ce au păstrat curat Sfântul Botez, dar se depărtează de cei ce L-au întinat

Tu mă cunoşti, Hristoase, ca lucrător a toată fărădelegea
şi ca un vas adevărat al tuturor răutăţilor.

E ceea ce ştiu şi eu şi sunt copleşit de ruşine
şi stăpânit de durerea ei şi de întristarea pentru ea.

O suferinţă de nesuportat îmi apasă inima.
Dar lumina feţei Tale, care îmi luceşte tainic,
a alungat aceste gânduri, a risipit suferinţa mea
şi a adus în locul ei bucuria în smeritul meu suflet.

Voiesc, deci, să fiu astfel întristat, Hristoase,
dar întristarea aceasta nu stă lipită de mine.
Ci sunt întristat mai degrabă,
ca nu cumva din pricină lipsei aceleia
să mă pierd şi să mă lipsesc de bucuria viitoare.

Dar, de această bucurie să nu mă lipseşti, Stăpâne,
niciodată, nici acum, nici în veacul viitor, împăratul meu.
Căci bucuria aceasta e vederea feţei Tale.

Fiindcă nu eşti, Dumnezeul meu, numai tot binele,
ci le şi dăruieşti celor ce Te văd pe Tine tot binele;
şi umpli, împărtăşindu-te, prin împărtăşire, pe cei pe care îi vezi,
nu numai în viitor - vai de cei ce o spun aceasta -
ci şi acum, cât sunt în trup, pe cei vrednici.
Căci nu-i priveşti numai pe cei ce s-au curăţit pe ei prin pocăinţă,
dar le dai şi lor putinţa să Te vadă,
nu cu închipuirea sau cu gândul minţii,
nici prin amintirea simplă, cum cugetă unii,
ci în adevărul existenţei dumnezeieşti şi
a lucrării Tale înfricoşătoare
spre împlinirea cu adevărat a iconomiei dumnezeieşti.

Căci, prin aceasta înfăptuieşti unirea celor despărţiţi,
Tu, Dumnezeule, care eşti mântuirea tuturor.
De aceea, cei ce au primit Botezul Tău din pruncie

şi au vieţuit în chip nevrednic de el în viaţă,
vor avea parte, cum am spus, de o osândă mai mare ca cei nebotezaţi,
batjocorind veşmântul Tău cel Sfânt.

Şi aceasta cunoscând-o, Mântuitorule, ca un lucru sigur şi adevărat,
ai dat pocăinţa spre o a doua curăţire
şi ai pus ca urmare a ei harul Duhului,
pe care l-am primit întâi în Botez.

Căci n-ai spus că harul vine numai prin apă,
ci mai degrabă prin Duhul, prin chemarea Treimii.

Fiindcă am fost botezaţi ca prunci inconştienţi,
primim harul ca nişte nedesăvârşiţi şi în chip nedesăvârşit,
dobândind iertarea întâiei neascultări.

Şi aceasta e, socotesc, unicul motiv pentru care ai poruncit,
Stăpâne, să se săvârşească această baie dumnezeiască.
Prin ea, cei botezaţi intră înăuntrul viei,
izbăviţi de întuneric şi de iad
şi eliberaţi de moarte şi de stricăciune.

Căci, prin vie înţeleg şi ea este Raiul,
din care am căzut şi în care acum suntem iarăşi chemaţi.

Şi precum Adam era în el înainte de păcat,
în el ajung şi toţi cei ce se botează întru cunoştinţă,
dar nu cei ce, datorită inconştienţei,
n-au primit simţirea înţelegătoare,
pe care o produce Duhul care vine prin lucrare.

Toţi am primit ca Adam prin Duhul,
puterea de-a lucra şi păzi poruncile,
fiind ele o lege duhovnicească şi dumnezeiască,
care trebuie împlinită prin fapte, în trup şi cu trupul.

Căci omul fiind îndoit, are nevoie de o lege îndoită,
şi nesocotind una, cade şi din cealaltă.
Fiindcă sufletul singur nu poate lucra faptele cele bune,
iar trupul care lucrează fără cunoştinţa dumnezeiască,

poate fi socotit ca un animal purtător de povară.

Deci, cei ce au intrat în via Ta sau în Rai,
chemaţi prin Botez, cu totul nepăcătoşi sau şi sfinţiţi,
s-au făcut ca Adam cel dintâi,
dar apoi, nesocotind o astfel de mântuire
şi un ajutor aşa de mare şi de negrăit al Tău, Hristoase,
au săvîrşit fapte mai rele ca Adam,
dispreţuind, totodată, iubirea Ta de oameni
şi neluând în seamă infricoşătoarea lucrare a iconomiei Tale,
arătată în baia Botezului în Duhul Sfânt.

Mai pot fi socotiţi, cum îşi închipuie mulţi oameni,
că se aflǎ înăuntrul Raiului, chiar de păcătuiesc ?
Mai pot fi socotiţi, o dată ce s-au întinat
şi au murdărit rău, Mintuitorul meu, veşmântul Tău ?
Şi vei mai primi să locuieşti înăuntrul inimii lor spurcate,
măcar cît de puţin Tu Cel curat, Cel sfânt ?

"Nicidecum, a spus Dumnezeu, nu va fi aceasta, copile
Căci ştiu că te-ai botezat şi tu, dar te-ai întinat
şi ai păcătuit ca un copil, ai fost amăgit ca un lipsit de minte,
şi ştiu cât ai plâns, cât te-ai zdrobit,
cum ai renunţat la toată lumea
şi cum, înduplecat de rugăciunile lui Simeon, Părintelui tău,
de-abia te-am învrednicit,
la început, numai în mintea şi în simţirea înţelegătoare,
de glasul Meu, apoi şi de o rază
şi după aceea M-am arătat ţie cu iubire de oameni în lumină.

Apoi, M-am făcut un nor mic în chip de foc,
aşezându-Mă deasupra capului tău
şi ţi-am dăruit ţie vederea acestei arătări,
iar prin spaima de ea, lacrimi împreunate cu o mare
străpungere a inimii,
topind grosimea trupului şi întunericul capului,
aşa de mult, încât din ele a pornit un miros
ca de carne arsă în foc, precum însuţi ştii.

Greutăţile ce au urmat după aceea

şi strâmtorarea pe care ai suportat-o,
fără îndoială că le-ai uitat.

Dar Eu le cunosc, Eu care ştiu toate :
credinţa, smerenia faţă de Părintele tău
şi renunţarea totală la voia ta,
pe care le socotesc şi sunt o mucenicie.
Căci cel ce nu mai are o voie proprie, fără îndoială moare,
dar se regăseşte şi trăieşte în voia Mea.

Aşa fiind tu şi acela în fiecare zi
şi forţându-Mă cu lacrimi pe Mine Cel bun prin fire,
am început să Mă arăt ţie, precum ştii,
curăţind pe încetul sufletul tău prin pocăinţă
şi arzând materiile patimilor tale aşezate pe el,
care nu erau patimi trupeşti sau materiale,
ci spini nemateriali : nori, întuneric gros, ceaţă şi negură.

Vreau să spun că te subţiai prin post şi prin ostenelile privegherii,
ale rugăciunii, ale tuturor neplăcutelor pătimiri,
şi te spălai neîncetat prin lacrimi fierbinţi,
în rugăciune, în felul mâncării şi mai ales al băuturii.

Astfel, am izbutit cu greutate să te fac pe tine un vas încăpător
şi nu numai încăpător, ci şi curăţit
şi în stare să rămâi, ia seamă, în mijlocul focului nears.
După ce te-am făcut astfel, lumina pe care o vedeai atunci
zburând în jurul tău şi înconjurându-te,
a intrat întreagă înăuntrul tău, ea cea neapropiată prin fire,
şi te-a schimbat printr-o schimbare străină.

Dar această lumină nu poate rămâne
dacă nu mă slujeşte prin toate faptele,
ci primeşti fie şi un mic gând în inimă,
sau o mică simţire neplăcută faţă de cineva,
neîndreptăţită sau îndreptăţită,
sau o ispită prin cuvânt sau printr-un înţeles viclean ;
şi dacă nu te pocăieşti fierbinte, cu lacrimi,
şi nu le alungi pe acestea de la tine prin pocăinţă, ca şi toată
cugetarea vicleană a inimii.

Căci ea este Duhul dumnezeiesc care este împreună cu Mine
şi ca Tatăl cel de o fiinţă cu Mine,
Dar ea dispare deodată, ca soarele care apune
şi ascunzându-se ca într-o clipită de ochi, nu se mai vede.

Cum va exista deci în sufletul necurăţit deloc
şi neajuns vreodată la simţirea pocăinţei ?
Sau cum va suporta sufletul plin de patimi şi de păcate
firea de nesuportat a focului ?
Cum va încăpea în el lumina cu totul neîncăpută ?
Cum, fiind acest suflet întuneric,
se va uni cu lumina neapropriată
şi nu va dispărea în prezenţa ei ?

Nu e cu putinţă, copile, aceasta nicidecum.
Eu sunt despărţit (deosebit) de toate creaturile,
dar când m-am făcut cu trupul creatură, Eu, Creatorul tuturor,
am primit să fiu asemenea oamenilor,
luând suflet şi minte asemenea lor.

Dar nu i-am făcut atunci pe toţi, deodată, dumnezei,
ci M-am făcut Eu om,
dar prin credinţă şi prin păzirea poruncilor,
însă şi prin Botez şi prin dumnezeiasca împărtăşire
de înfricoşătoarele Taine ale Mele, M-am făcut tuturor viaţă.

Iar spunând viaţă, am arătat pe Duhul dumnezeiesc.
însă cei ce au pe Duhul Meu în inimile lor,
trebuie să o cunoască aceasta.

Căci îl au pe El, cum a spus Pavel,
strigând către Tatăl.
Căci El zice prin ei către Tatăl Meu :
"Avva, Tatăl Meu" (Rom. VIII,
15).

Fiindcă au devenit copii ai lui Dumnezeu
şi cunoscându-Mă pe Mine, văd şi pe Tatăl,
şi-L numesc cu îndrăzneală : Tată.

Ba, Duhul spune şi către fiecare dintre cei
ce-L au cu adevărat în ei:
Nu vă temeţi, copii ! iată Eu, precum vedeţi,
sunt înăuntrul vostru şi împreună cu voi
şi vă eliberez o dată pentru totdeauna de stricăciune şi de moarte
şi vă arăt ai cui copii şi prieteni v-am făcut pe voi.

Bucuraţi-vă în Domnul !
Acesta este semnul adevărat, dat oamenilor :
că s-au făcut fii şi moştenitori ai lui Dumnezeu,
că au primit şi au pe Duhul Meu dumnezeiesc
şi de aceea trăiesc ca adevăraţi creştini şi în realitate
şi nu numai cu numele".

Acestea le sunt vrednice de crezare şi de dorit, Hristoase al meu,
celor pe care i-ai cunoscut mai înainte
şi le-ai dat să se facă asemenea
chipului Tău în Duhul dumnezeiesc.

Şi le sunt lor cu totul cu putinţă ca unora ce sunt chemaţi
la bucuria negrăită ce le vine de la Tine în veci.
Iar tuturor celorlalţi acestea li se par cu neputinţă.

Şi le resping, necrezându-le deloc
amăgindu-se pe ei înşişi sau socotesc nebuneşte
că se pot mângâia cu nădejdi deşarte,
folosind cu îngâmfare vorbe înalte,
dând acestora sensuri alegorice potrivite ideilor plăcute lor
şi dispreţuind cu totul înfricoşătoarele tale porunci.

Căci nu voiesc să Te caute pe Tine, socotind că Te au,
Sau de mărturisesc că nu Te au, Dumnezeule,
Te propovăduiesc pe Tine tuturor
ca fiind cu totul de nesesizat.

Afirmând că nimeni dintre oameni nu Te poate vedea,
nici nu există vreunul
care să-i depăşească pe ei în cunoştinţă.

Dar fie că învaţă că eşti sesizabil şi accesibil tuturor oamenilor,

fie că spun că eşti cu totul insensizabil şi inaccesibil,
în amândouă cazurile greşesc,
neînţelegând cele dumnezeieşti şi omeneşti,
ca unii ce sunt întunecaţi.

Dă-le lor lumina cunoştinţei,
dă-le mâna fricii dumnezeieşti,
dă-le să se ridice din groapa relei lor explicări
şi să vină la simţirea că se mişcă în groapă şi şed în întuneric,
nevăzând lumina dumnezeiască !

Dă-le să ştie ceea ce mărturisesc, dar nu cred,
că sunt acum oameni care Te văd.
Căci, dacă nu le-ar străluci acelora
lumina Ta şi n-ar vedea întru cunoştinţă,
cum ar crede limpede că Te arăţi celor vrednici
şi vorbeşti şi locuieşti cu ei acum şi în veci
ca şi cu nişte prieteni, ca şi
cu nişte slujitori credincioşi ai Tăi,
precum ai spus ?

Dar Tu eşti Dumnezeul celor credincioşi,
nu şi al celor necredincioşi.
De aceea, nu priveşti deloc spre ei.

Căci cum ai arăta, Mântuitorul meu,
faţa luminii Tale celor ce Te tăgăduiesc
şi spun că lumina Ta cea veşnică
nu străluceşte în sufletele celor vrednici.

Aceasta e cu neputinţă, de nu vor dobândi o credinţă mare,
cum ai spus şi nu vor păzi cu râvnă legea Ta dumnezeiască,
nedându-se până la moarte pentru Tine,
lucrării adevărate a înţeleptelor Tale porunci.

Aceasta e mântuirea tuturor celor ce se mântuiesc.
Altă cale nu există, precum ai spus, Dumnezeul meu.

Dă mila Ta, Mântuitorule,
dă mila Ta celor ce Te roagă,

acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LVI - Rugăciune către Dumnezeu pentru toate cele ce s-au întâmplat autorului, unită cu o cerere şi cu o mulţumire

Doamne, dă-mi înţelegere, Doamne, dă-mi cunoştinţă !
Doamne, învaţă-mă şi pe mine să împlinesc poruncile Tale !

Chiar dacă am păcătuit ca un om, mai mult decât orice om,
precum ştii,
Tu, Dumnezeul meu, prin mila proprie Ţie,
m-ai miluit pe mine, sărmanul, pe orfanul în lume,
şi m-ai învăţat, Stăpâne, ceea ce Tu singur ştii,
M-ai despărţit, Milostive, de tată, de fraţi, de rudenii şi prieteni,
de pământul natal, de casa părintească,
ca dintr-un Egipt întunecat, din adâncimile iadului
- căci aşa mi-ai dat mie, neînsemnatului Tău rob
să cuget despre acelea şi să vorbesc cu înţelegere -
şi luându-mă şi ţinându-mă cu mâna Ta înfricoşătoare,
m-ai dus la cel ce ai binevoit să se facă părintele meu pe pământ
şi m-ai aruncat la picioarele lui şi în braţele lui.
Şi acela m-a dus la Tatăl Tău, Hristoase al meu
şi la Tine prin Duhul, - o, Treime, Dumnezeul meu.
M-a dus pe mine, risipitorul şi am căzut plângând
la picioarele Tale, Cuvinte,
precum însuţi ştii, pentru că aşa m-ai învăţat.
Şi n-ai dispreţuit să mă numeşti fiul Tău.

O, gură nevrednică şi buze murdare,
o, cuvânt al unei limbi sărace, neputincioase să Te laude
şi să-Ţi mulţumească şi să povestească binefacerile Tale,
pe care le-ai făcut mie, orfanul şi străinul,
cel străin pe acest pământ.

Că cei ce sunt ai Tăi, sunt străini în lume,
dar bunătăţile Tale date slujitorilor Tăi
ochii nu le văd, limba nu le poate grăi, nici lumea încăpea.
Pentru aceea, Stăpâne, lumea ne urăşte,
ne prigoneşte, ne defaimă, ne pizmuieşte, se înfurie pe noi, ne ucide
şi toate le face împotriva noastră, căzând în acestea.

Iar noi, precum ai binevoit, smeriţii Tăi slujitori,

suntem tari în slăbiciune, bogaţi în sărăcie,
ne bucurăm în tot necazul, fiindcă suntem în afara lumii.
Noi, Stăpâne, suntem ai Tăi, iar lumea nu are decât trupul nostru.
Deci se înşeală orbul, neavând decât lutul,
dar nici pe el nu-l va păstra.
Căci îl va preda, precum ai făgăduit,
la cea din urmă trâmbiţă,
devenit şi el spiritual.
Atunci fiind cu totul singur, nu va păstra decât relele proprii,
împreună cu cei de-un cuget cu el, iubitori orbi ai lumii.

LVII - Cel ce doreşte pe Dumnezeu, urăşte păcatul

Sunt ţinut în umbră şi văd adevărul,
Ceea ce nu e nimic altceva decât nădejdea sigură.
Care nădejde? Cea pe care ochii n-au văzut-o.
Iar aceasta ce este? Viaţa, pe care toţi o doresc.
Iar viaţa ce este altceva decât Dumnezeu, Creatorul tuturor?
Pe Acesta doreşte-L şi urăşte păcatul!
Păcatul e moartea, căci ce are el necurgător?

LVIII - Învăţătura de obşte unită cu mustrarea, adresată tuturor: împăraţi, arhierei, preoţi, monahi, mireni; mustrare grăită şi spusă de gura lui Dumnezeu

O, Hristoase, dăruieşte-mi cuvinte ale înţelepciunii,
cuvinte ale cunoştinţei, ale înţelegerii dumnezeieşti!
Căci Tu-mi cunoşti slăbiciunea cuvântului
şi mă ştii nepărtaş de învăţătura profană.
Tu ştii că numai pe Tine Te am
viaţă şi cuvânt şi cunoştinţă şi înţelepciune,
Dumnezeu Mântuitor şi Ocrotitor în viaţă
şi respiraţia smeritului meu suflet,
al celui străin şi sărac: în cuvinte
Tu eşti nădejdea mea, Tu eşti ajutorul meu,
Tu eşti acoperământul meu, Tu eşti scăparea mea,
Tu eşti lauda, bogăţia mea, Cuvinte.

Tu ai voit, Cuvinte, să mă scoţi din lume pe mine, străinul,
nevrednicul, umilitul, mai rău ca orice om,
ca orice animal necuvântător.
Şi de aceea, îndrăznind în mila Ta,
Te rog, îţi cer şi cad la picioarele Tale;
dă-mi cuvânt drept, dă-mi tărie, dă-mi putere
să grăiesc tuturor celor predaţi Ţie,
celor ce-Ţi slujesc Ţie, împărate al tuturor,
să vorbesc celor introduşi în Tainele Tale,
stăpânitorilor şi slujitorilor,
celor ce socotesc că Te văd pe Tine şi Ţi se închină,
cu sinceritate ca unui Stăpân:

Voi toţi, împăraţi şi puternici,
preoţi, episcopi, monahi, oameni căsătoriţi,
nu dispreţuiţi a asculta
glasul şi cuvintele mele, om neînsemnat,
ci deschideţi-vă urechile inimii
şi auziţi şi înţelegeţi,
ce spune Dumnezeul tuturor, Cel dinainte de toţi vecii,
Cel neapropiat, singurul Atotţiitor,
în a Cărui mână e suflarea tuturor celor ce sunt.

împliniţi în chip drept toate poruncile Mele
şi să duceţi o viaţă de oameni de rând,
în sărăcia pe care o fericesc.
Căci ce folos aveţi să eliberaţi lumea
de moarte şi de robie vremelnică,
dar să vă faceţi voi înşivă în fiecare zi
robi *ai patimilor şi ai demonilor prin faptele voastre*
şi moştenitori ai focului nestins ?

Căci toate celelalte fapte
pe care le împlineşte cineva
pentru Mine şi faţă de aproapele
din compătimire şi milă, sunt bune,
dar prima dintre toate e să se îndure de sine
şi să păzească cuvintele Mele cu toată sârguinţa
şi să arate o pocăinţă sinceră
pentru faptele (rele) ce le-*a făcut poate înainte,*
apoi să nu se mai întoarcă la acestea,
ci să stăruie în cuvintele Mele, ale Stăpânului,
în poruncile şi legile adevărului;
şi să le împlinească pe toate fără călcare până la moarte;
să nu nesocotească nici cel mai simplu cuvânt,
nici un amănunt din cele scrise.
Aceasta este o jertfă pentru Mine,
aceasta este o tămâie, un prinos şi un dar.
Iar cei lipsiţi de acestea sunt mai rău ca păgânii.

Iar voi, conducătorii episcopiilor,
înţelegeţi că sunteţi pecetea chipului Meu,
şi aţi fost rânduiţi pentru convorbirea vrednică cu Mine
şi aşezaţi deasupra tuturor drepţilor,
ca unii ce ţineţi locul ucenicilor Mei
şi purtaţi chipul Meu dumnezeiesc.
înţelegeţi că aţi primit chiar peste cea mai mică comunitate
puterea pe care am luat-*o Eu, Cuvântul, de la Tatăl,*
Eu, care fiind Dumnezeu prin fire, M-am întrupat
şi M-am făcut îndoit în lucrări,
în voinţă şi la fel în firi,
Care sunt Dumnezeu-*Om, neîmpărţit, neamestecat*
şi iarăşi Om - Dumnezeu;

Care, ca Om, am binevoit să fiu ţinut în mâinile voastre,
iar ca Dumnezeu sunt cu totul de necuprins
de mâinile voastre de lut;
Eu care sunt nevăzut celor ce nu văd,
şi neapropiat, Care m-am lăsat junghiat pentru toţi,
căci sunt îndoit, dar într-un singur ipostas.

Pentru aceasta, aceia dintre episcopi,
care se mândresc faţă de cei mici,
ca faţă de unii ce sunt smeriţi,
sunt departe de vrednicia episcopilor.

Desigur, nu vorbesc de cei a căror viaţă e la înălţimea cuvântului
şi poartă pecetea învăţăturii şi a vorbirii lor despre Dumnezeu,
ci despre cei ce socotesc, ţinând (în mâini) pâinea, care e foc,
Mă dispreţuiesc pe Mine ca pe o simplă pâine
şi-şi închipuie că văd şi mănâncă o oarecare bucată de pâine,
nevăzând slava Mea nevăzută.

Vorbesc despre acei mulţi dintre episcopi,
care se înalţă, deşi se află jos, coborâţi
printr-o umilire rea şi contrară celei adevărate,
vânând slava cea de la oameni
şi nesocotindu-Mă pe Mine, Creatorul tuturor
şi respingându-Mă ca pe un sărac şi sărman.
Ei se ating cu nevrednicie de trupul Meu
şi tind să domnească peste cei mulţi,
pătrunzând fără chemare înăuntrul celor tainice ale Mele,
intrând în cămara de nuntă, în altarul Meu, al celor negrăite,
fără veşmântul harului Meu,
pe care nu l-au primit încă,
ca să vadă cele ce nu le este îngăduit.

Dar Eu, Prea Iubitorul de oameni,
am îndelungă răbdare, suportând neruşinata lor îndrăzneală,
însă ei intră şi-Mi grăiesc ca unui Prieten,
Mie, de care n-au avut nici măcar o frică de robi
şi Mi se arată ca familiari,
ei, care nu cunosc nici măcar harul Meu;
şi se încumetă să fie mijlocitori pentru alţii,

fiind vinovaţi de multe greşeli.
Împodobindu-şi bine trupul pe dinafară,
par, ticăloşii şi viclenii, celor ce-i privesc, strălucitori şi curaţi,
dar au sufletele mai murdare decât lutul şi noroiul,
mai bine zis, decât orice otravă purtătoare de moarte.

Căci, precum odinioară Iuda cel ce M-a vândut,
luând pâinea de la Mine cu nevrednicie,
a mâncat-o cu nevrednicie ca o bucată de pâine obişnuită
şi de aceea, Satana a intrat de îndată în el
şi l-a făcut vânzător neruşinat al Meu, al învăţătorului Lui,
luându-l slujitor şi rob şi împlinitor al voilor lui,
aşa păţesc fără să-şi dea seama
şi aceştia care se ating cu îndrăzneală, cu mândrie
şi cu nevrednicie de Tainele Mele,
ei care stăpânesc din scaunele lor peste preoţi;
ei care aveau conştiinţa vătămată
încă înainte de-a fi în scaun
şi vrednică de-a fi osândită
în chip neîndoielnic şi după aceea;
ei care păşesc în încăperea Mea dumnezeiască
şi stau fără ruşine
şi plini de îndrăzneală în locul cel sfânt, înaintea Mea,
nevăzând slava Mea dumnezeiască,
pe care dacă ar vedea-o, n-ar face aceasta,
nici n-ar îndrăzni să treacă
prin uşa Bisericii Mele dumnezeieşti cu atâta îndrăzneală."

Toate acestea scrise, cine le va cunoaşte,
ca adevărate şi sigure,
tot cel ce voieşte,
prin lucrurile înşele pe care le facem noi, preoţii
şi nu va afla nimic mincinos în ele.
Şi se va convinge şi va mărturisi
că Dumnezeu însuşi Le-a spus acestea prin mine,
de nu va fi cineva dintre cei ce le fac
care să se grăbească să se acopere cu cuvinte înşelătoare
şi să pună un văl peste ruşinile sale,
pe care le va descoperi în faţa îngerilor şi oamenilor

Domnul Dumnezeul tuturor,
Cel ce descoperă cele ascunse ale întunericului.

Care dintre noi, preoţii de acum,
şi-a curăţit mai înainte fărădelegile lui,
ca să indrăznească apoi, astfel, să se apropie de preoţie ?
Care ar putea spune cu îndrăzneală
că a dispreţuit slava de jos
şi slujeşte numai pe cea de sus ?
Care a iubit pe Hristos şi numai pe El
şi a nesocotit aurul şi toate avuţiile ?
Care s-a mulţumit numai cu cele de trebuinţă
şi nu şi-a însuşit ceva de al aproapelui ?
Care nu şi-a câştigat o conştiinţă osândită
din daruri date sau primite,
prin care a înduplecat pe cineva să i se dea
sau a fost înduplecat el însuşi
să dea harul preoţiei ?
Care n-a preferat pe un prieten nevrednic
unui om vrednic, ca să-l facă preot ?
Cine nu caută să facă episcopi prieteni buni ai săi
ca să ia în stăpânire toate cele străine ?
Cine nu socoteşte că e un păcat mic, sau nu e deloc păcat,
a-şi însuşi bunuri ale unei alte biserici ?
Care, la cererea celor puternici ai lumii,
ai unor prieteni, bogătaşi şi căpetenii,
n-a hirotonit pe vreunii fără vrednicie ?

Cu adevărat nu există azi nimeni
care să aibă inima curată de toate acestea
şi să nu fie împuns de conştiinţă
că a făcut în orice caz vreuna din cele ce le-am spus.
Ci toţi păcătuim fără grijă,
negândindu-ne nici la tăierea răului,
nici la săvârşirea binelui.
Şi, de aceea, nici nu ne pocăim,
ci ne scufundăm în adâncul relelor
şi zacem neîndureraţi în ele.
Căci dat fiind că n-am cunoscut gustul slavei dumnezeieşti,
nu putem nesocoti slava de jos.

Iar iubirea de slavă, înţeleg de cea omenească,
nu lasă sufletul să se smerească,
nici să se mustre pe sine de bună voie.

Deci spune-mi, cum aşa fiind acestea,
cel ce vânează slavă de la oameni
şi caută bogăţia cea stricăcioasă,
cel ce pofteşte să aibă mulţime de aur,
cel ce răpeşte cu nesăturare
şi cugetă rău la cei ce nu-i dau des,
va îndrăzni să spună că are pe Dumnezeu locuind în el,
sau că iubeşte pe Hristos, sau că are Duhul lui Hristos ?

Iar cel ce n-a primit pe Hristos, pe Tatăl Lui şi pe Duhul Sfânt,
pe Dumnezeu Cel Unul ca să locuiască în mod conştient
şi să umble în inima lui,
cum va arăta o slujire sinceră,
sau de la cine altul va învăţa smerenia,
sau cum va cunoaşte voia dumnezeiască ?
Căci cine va mijloci între acesta (episcop, preot) şi Dumnezeu,
sau îl va împăca cu El
şi-l va înfăţişa ca slujitor fără pată
lui Dumnezeu, singurul curat şi neprihănit,
la care nu îndrăznesc să privească Heruvimii,
fiind neapropiat tuturor îngerilor ?
Cine îl va asigura pe acesta că împlineşte fără păcat
şi săvârşeşte neosândit
slujirea înfricoşătoare a jertfei nepătate ?
Care înger, care om, îl poate asigura de aceasta, sau va putea
să o facă ?

Eu o spun şi o mărturisesc aceasta tuturor
şi nimeni să nu se amăgească despre aceasta
şi să nu se înşele prin cuvinte:
De aceea, să nu indrăznească să primească preoţia
şi autoritatea asupra sufletelor
cel ce nu va părăsi mai întâi păcatul
şi nu va urî din suflet cele ale păcatului
şi nu va iubi cu adevărat numai pe Hristos
şi nu-şi va pierde sufletul însuşi pentru El,

neîngrijindu-se de nimic din cele ale vieţii omeneşti,
ci murind în fiecare zi ;
cel ce nu va plânge mult pentru sine şi nu se va tângui
şi nu va avea decât dorinţa Aceluia ;
cel ce nu se va învrednici prin multe necazuri şi dureri
să primească pe Duhul dumnezeiesc,
pe care (Hristos) L-a dat şi apostolilor Săi,

Căci, prin El poate să alunge toată patima
şi să dobândească cu uşurinţă toată virtutea
şi de la El îi vine curăţirea şi vederea sufletească,
de la El cunoştinţa voii dumnezeieşti,
de la El strălucirea luminării dumnezeieşti
şi vederea luminii neapropiate;
de la El i se naşte nepătimirea şi sfinţenia;
şi se dă tuturor celor învredniciţi
să vadă şi să aibă pe Dumnezeu în inimă
şi să fie păziţi de El şi să păzească poruncile dumnezeieşti.

Căci, precum Hristos e şi adus şi se şi aduce lui
Dumnezeu şi Tatălui Său,
aşa El ne şi aduce pe noi şi ne şi primeşte.
Deoarece, fapta aceasta (a episcopului şi a preotului),
săvârşindu-se cu nevrednicie, va fi spre judecată şi spre osândă,
ea va fi în acest caz mai rea ca a ucigaşului,
mai rea ca a curvarului şi a preacurvarului
şi decât toate păcatele.

Fiindcă toate faptele (rele) se săvârşesc între muritori,
toţi păcătuim unii împotriva altora,
dar cel ce face cu îndrăzneală negustoria cu cele dumnezeieşti
şi vinde harul Duhului,
păcătuieşte neîndoielnic faţă de Dumnezeu.
Căci cel rânduit ca reprezentant (ca faţă) al Cuvântului,
trebuie să vieţuiască ca şi El
şi să poată spune astfel, ca El : "Urmează-Mi".

Vulpile au vizuinile lor
şi toate păsările cuiburile lor (Matei VIII, 20, 22),
Iar eu nu am unde să-mi plec capul,

fiindcă m-a învrednicit să fiu slujitorul Lui.
De fapt, el nu trebuie să aibă nimic al său.
nici să posede ceva de al lumii,
decât numai ceea ce e de trebuinţă trupului,
iar toate celelalte să socotească că aparţin săracilor şi străinilor
şi Bisericii lor.
Iar de va îndrăzni să se folosească de acestea
în mod necuvenit şi ca un stăpân
şi să dăruiască rudeniilor cele ale străinilor
şi să zidească case şi să cumpere pământuri
şi să târască după el mulţime de sclavi,
vai, ce osândă îşi va atrage acela !

Fără îndoială acesta se aseamănă omului
care cheltuind în chip rău din prostie toată zestrea soţiei lui,
fiind arestat şi cerându-i-se aceasta
şi neavând de unde să o întoarcă,
pe lângă lipsirea de soţia sa,
mai e trimis şi spre deţinere în închisoare.

Aşa vom fi deci, preoţii, şi slujitorii,
care cheltuim pentru noi şi pentru rudenii şi prieteni
veniturile bisericilor
şi nu ne îngrijim câtuşi de puţin de săraci,
ci zidind case, băi, palate, turnuri,
le dăm de zestre în căsătorii,
dispreţuind şi nesocotind bisericile noastre ca străine.
Şi plecând departe pentru timp îndelungat,
ba petrecând chiar în altă ţară,
lăsăm văduve "soţiile" noastre,
neavând nici o grijă de ele.
Şi chiar dacă stăm şi locuim lângă ele,
nu o facem pentru că ne ţine iubirea,
ci numai pentru a trăi din belşug
şi cu risipă din veniturile lor.

Dar, de frumuseţea sufletului miresei lui Hristos,
care dintre noi, preoţii, se îngrijeşte ?
Arată-mi pe unul şi mă mulţumesc cu el.
Dar, vai, nouă, săvârşitorilor jertfei din veacul al şaptelea,

vai, nouă, preoţi, călugări, episcopi şi slujitori lui Hristos,
care călcăm legile lui Dumnezeu şi ale Mântuitorului,
nesocotindu-le vrednice de nici un preţ.
Vai, nouă, că dacă apare unul singur, socotit mic între oameni,
dar mare înaintea lui Dumnezeu, ca şi cunoscut de El,
care nu se coboară cu noi în patimile noastre,
îndată îl depărtăm ca pe un răufăcător
şi îl alungăm din mijlocul nostru
şi-l scoatem din obşte, cum L-au scos odinioară
pe Hristos al nostru, arhiereii de atunci şi cruzii iudei,
cum a spus El însuşi şi o spune pururea,
prin glasul strălucitor al minunilor Lui.

Dar este un Dumnezeu, care-l va înălţa pe acela
şi-l primeşte precum în această viaţă,
aşa şi-n cea viitoare.
Şi-l va slăvi împreună cu toţi sfinţii,
pe care acest om i-a iubit.

Dar ce spune şi către noi Cuvântul
,,Voi, ce păreţi serioşi între monahi.
întipăriţi lăuntrul vostru prin binecredincioşie
şi Îmi va fi fără îndoială şi exteriorul vostru curat.
Căci exteriorul vă va fi spre folosul vostru
şi al celor ce văd faptele voastre cele bune,
dar Eu, Creatorul tuturor, şi cetele Mele îngereşti şi dumnezeieşti,
dorim interiorul vostru.
Iar dacă împodobiţi chipul din afară
cu frumuseţea purtărilor
şi socotiţi că vă faceţi iubiţi celor ce văd numai prin aceasta,
prin deprinderea ostenelilor din afară,
dar nu puneţi nici un preţ
pe chipul Meu, care îmi este scump,
ca să-l curăţiţi şi împodobiţi
cu sârguinţă şi lacrimi şi osteneli,
prin care vă arătaţi Mie şi tuturor
în mod clar oameni raţionali şi dumnezeieşti,
vă asemănaţi cu adevărat cu nişte morminte putrezite,
ca fariseii de odinioară, cum am spus atunci, mustrând nebunia lor.
Pe dinafară sunteţi strălucitori,

iar înăuntru plini de o putreziciune
ca cea a osemintelor moarte, de gândurile,
de cuvintele, de patimile, de înţelesurile urâte
şi de intenţiile viclene ale unei inimi perverse.
Căci cine dintre voi a căutat
postul, vieţuirea aspră, ostenelile,
părul nepieptănat, brâuri de fier,
îmbrăcăminte de păr, pietre pentru genunchi,
pat aspru şi orice alt fel de dureroasă pătimire ?

Acestea sunt, desigur, bune, însă dacă împliniţi bine
şi lucrarea ascunsă cu conştiinţă, înţelepciune şi raţiune.
Dar, dacă, neavând-o aceasta, vă mândriţi cu acelea,
care nu sunt nimic fără aceea,
vă asemănaţi cu leproşii, împodobiţi cu veşminte strălucitoare,
spre amăgirea celor ce-i privesc.
Deci, părăsind toate cele din afară,
grăbiţi-vă să vă predaţi cu căldură, numai lucrării dinăuntru,
prin lacrimi şi osteneli, prin virtuţi dumnezeieşti,
ca să Mi vă arătaţi ca fecioare în gândurile voastre,
luminaţi în toată înţelegerea
şi să vă uniţi cu Cuvântul Meu
prin cuvântul înţelepciunii Mele
şi al conştiinţei mai înalte

Iar ţie, mulţimea întreagă a poporului Meu,
vino cu râvnă spre Mine, Stăpânul tău.
Vino, dezleagă-te de lanţurile lumii,
urăşte toată înşelăciunea simţurilor.
fugi repede de pricinile relelor
şi de pofta vederii trupului,
de îngâmfarea cugetării şi a vieţii,
şi de orice altă închipuire deşartă !
Cunoaşte-le pe acelea ca aparţinând lumii, nedreptăţii,
ducând spre pieire pe cel ce se foloseşte
de ele în viaţă în chip pătimaş şi cu împătimire
şi făcându-l, din nenorocire pentru el, vrăjmaşul Meu.

Ia în inima ta dorul de comorile Mele, de bunătăţile veşnice,
pe care Ţi le-am pregătit ca unui prieten iubit, întrupându-Mă,

ca să şezi în chip negrăit împreună cu Mine
la masa împărăţiei Mele celei din ceruri,
împreună cu toţi sfinţii !

Căci dacă te cunoşti pe tine însuţi, ca muritor şi stricăcios
şi ca neavând decât un mic rest de viaţă,
ştii că nu vei fi urmat de nimic din cele strălucitoare,
plăcute şi dulci ale lumii,
când vei pleca de aici şi te vei sălăşlui acolo,
decât numai de rodul faptelor rele sau bune
săvârşite de tine în viaţă.
Şi cunoscând stricăciunea şi vremelnicia tuturor,
lăsând cele de jos, vino sus, precum te chem,
la Mine, Dumnezeul tuturor şi Mântuitorul,
ca să trăieşti cu adevărat în vecii vecilor
şi să te bucuri de bunătăţile Mele,
pe care le-am gătit celor ce Mă iubesc pe Mine
acum şi pururea şi în toţi vecii. Amin.